

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Μύθοι και θρύλοι – Η συμβολή τους στον πολιτισμικό τουρισμό της Ελλάδας»

Αλεξάνδρα Καραμανή, Α.Μ. 5246

Πολυξένη Λεφάκη, Α.Μ. 5254

Επιβλέπων καθηγητής: Αντώνιος Φραγκούλης

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2014

Πρόλογος

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει λοιπόν ως αντικείμενο τους μύθους και τους θρύλους της Ελλάδας και πως θα μπορούσαν να συμβάλουν στον τουρισμό της χώρας.

Μεγαλώνοντας στην Ελλάδα και γνωρίζοντας όλο και περισσότερα μέρη που συνδέονται με μύθους και θρήλους, που δεν είχαμε ακούσει ποτέ πριν, αποφασίσαμε να διερευνήσουμε ακόμα περισσότερο το θέμα. Υπάρχει πολύς κόσμος που γνωρίζει τη βασική ελληνική μυθολογία, αλλά λίγοι έμαθαν για λεπτομέρειες κάθε περιοχής και μνημεία ή κτήρια που αφορούν αυτά και οτι θα μπορούσαν να τα συμπεριλάβουν στις διακοπές τους, όπως έχει γίνει και σε άλλες χώρες όπως το τέρας του Λοχ Νες, θρύλοι για το Βόρειο Σέλας, τη Χαμένη Ατλαντίδα, κ.α.

Πιστεύουμε πως όλα αυτά θα μπορούσαν να συμβάλλουν πολύ θετικά στον τουρισμό, ακόμα και στον εσωτερικό, μιας και υπάρχει ενδιαφέρον για το θέμα. Ο πολιτισμικός αυτός τουρισμός θα ήταν μια νέα πλευρά τουρισμού για την Ελλάδα, πέρα από την Ακρόπολη και το Μαντείο των Δελφών.

Για την υλοποίηση της εργασίας βασιστήκαμε στη μέθοδο της επιτόπιας έρευνας σε κοντινά μας μέρη, σε προφορικές μαρτυρίες, σε αρχαιακό υλικό, καθώς και στη συλλογή και επεξεργασία βιβλιογραφίας σχετικά με τους μύθους, μυθολογία και θρύλους της Ελλάδας.

Επειδή σε πολλά μέρη δεν υπάρχει ακόμα ίχνος τουρισμού για αυτό το σκοπό, ήταν δύσκολη η παρουσίαση κάποιου τρόπου μαζικής μεταφοράς, τουριστικών καταλλειμάτων, κ.α. που συνηθίζονται στον τουρισμό. Πολλά μέρη δεν έχουν ασχοληθεί ακόμα καθόλου με τον τομέα του τουρισμού σε σχέση με τους μύθους που επικρατούν στη περιοχή. Προφανώς για τον ίδιο λόγο δεν υπάρχουν και οργανομένες εκδρομές ακόμα, και επιχειρήσαμε 'θεωρητικά' να σχεδιάσουμε κάποιο είδος περιήγησης σε κοντινά μεταξύ τους μέρη.

Παρά τις κάποιες δυσκολίες καταφέραμε να συλλέξουμε αρκετές πληροφορίες για αρκετά μέρη τις οποίες παραθέτουμε στη συνέχεια αναλυτικά, ταξινομημένα γεωγραφικά ανα περιοχές στην Ελλάδα.

Επίσης συμπεριλάβαμε φωτογραφίες από το προσωπικό μας αρχείο, αλλά και από το αρχείο άλλων ανθρώπων και βιβλίων, με στόχο την οπτική επαφή με το μέρος για μια ποιο ολοκληρωμένη εικόνα.

Πρόλογος 2

Περιεχόμενα 3

Αφιέρωση 9

Περίληψη 10

Αγγλική Περίληψη - Journey to the myths and legends from all over Greece 12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 13

1.1.Η Ελλάδα στο τουρισμό 13

1.1.1. Διαχρονική αξία, παγκόσμιος προορισμός 13

1.1.2. Νέα Εποχή Τουριστικών Επενδύσεων 13

1.1.3. Ένα Μοναδικό Τοπίο 13

1.1.4. Βασικός Τομέας της Οικονομίας 14

1.1.5. Προτεραιότητες 14

1.1.6. Μοναδικές Ευκαιρίες 15

1.1.7. Υποδομή 16

1.2.Παράγοντες ανάπτυξης 16

1.2.1. ΣΔΙΤ 17

1.2.2. ΕΣΠΑ 17

1.2.3. Αειφόρος ανάπτυξη 17

1.2.4. Ανθρώπινο δυναμικό 18

1.2.5. Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού 18

1.2.6. Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ) 18

1.2.7. Παγκόσμια Αξία, Παγκόσμια Υποστήριξη Marketing 18

1.3.Επενδυτικές ευκαιρίες – Συνοπτικά 18

1.4.Ορισμός: Μύθος – Μυθολογία – Θρύλος 20

1.4.1. Μύθος 20

1.4.2. Μυθολογία 20

1.4.3. Θρύλος 21

1.5.Ορισμός τουρισμού και ανάπτυξης 22

1.5.1. Επιπτώσεις τουριστικής ανάπτυξης 23

1.5.2. Επιπτώσεις στην οικονομία 23

1.5.3. Κοινωνικό – πολιτιστικές επιπτώσεις 24

1.5.4. Επιπτώσεις στο περιβάλλον 25

1.5.5. Εξέλιξη ελληνικού τουρισμού 26

1.6.Πολιτιστικός τουρισμός 28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΚΡΗΤΗ 30

2.1. Ο Θεός Δίας 31

2.1.1. Δίας και Ευρώπη 33

- 2.1.2. Γεωγραφία 33
- 2.1.3. Πρόσβαση 33

2.2. Τάλως 34

2.3. Μινώταυρος 34

- 2.3.1. Ο Θάνατος του Αιγαία 35

2.4. Ίκαρος και του Δαίδαλος 35

- 2.4.1. Γεωγραφία 36
- 2.4.2. Πρόσβαση 36

2.5. Ο κρητικός ταύρος 36

2.6. Βριτόμαρτις 37

- 2.6.1. Γεωγραφία 37
- 2.6.2. Πρόσβαση 38

2.7. Αρπυιές 38

- 2.7.1. Γεωγραφία 38
- 2.7.2. Πρόσβαση 39

2.8. Λίμνη Κουρνά 39

- 2.8.1. Γεωγραφία 40
- 2.8.2. Πρόσβαση 40

2.9. Ο Νεραϊδόσπηλιος 40

2.10. Ειλείθια 41

- 2.10.1. Γεωγραφία 42

2.11. Οι Δροσουλίτες 42

- 2.11.1 Γεωγραφία 43
- 2.11.2 Πρόσβαση 43

2.12. Το φαράγγι της Σαμαριάς 44

- 2.12.1. Γεωγραφία 44
- 2.12.2. Πρόσβαση 44

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΚΥΚΛΑΔΕΣ 45

3.1. Δήλος 45

- 3.1.1. Γεωγραφία 46
- 3.1.2. Πρόσβαση 47

3.2. Μύκονος 47

- 3.2.1. Γεωγραφία 48
- 3.2.2. Προσβαση 49

3.4. Σίκινος 49

- 3.4.1. Γεωγραφία 50
- 3.4.2. Πρόσβαση 51

3.5. Μήλος 51

3.5.1. Η Αφροδίτη της Μήλου 51

3.5.2. Γεωγραφία 52

3.5.3. Πρόσβαση 52

3.6. Ανάφη 53

3.6.1. Γεωγραφία 53

3.6.2. Πρόσβαση 53

3.7. Ίος 54

3.7.1. Γεωγραφία 54

3.7.2. Πρόσβαση 54

3.8. Κέα 54

3.8.1. Γεωγραφία 55

3.8.2. Πρόσβαση 55

3.9. Νάξος 55

3.9.1. Γεωγραφία 56

3.9.1. Πρόσβαση 57

3.10. Σαντορίνη 57

3.10.1. Γεωγραφία 58

3.10.2. Πρόσβαση 59

3.11. Σέριφος 59

3.11.1. Γεωγραφία 60

3.11.2. Πρόσβαση 60

3.12. Τήνος 60

3.12.1. Γεωγραφία 61

3.12.2. Πρόσβαση 61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ – ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΣΟΣ 62

4.1. Το Μαντείο των Δελφών 62

4.1.1. Γεωγραφία 64

4.1.2. Πρόσβαση 64

4.2. Θήβα 65

4.2.1. Γεωγραφία 65

4.2.2. Πρόσβαση 66

4.3. Κόρινθος 66

4.3.1. Γεωγραφία 67

4.3.2. Πρόσβαση 67

4.4. Αρέθουσα 68

4.4.1. Γεωγραφία 68

4.5. Ο μύθος του Αχελώου 69

4.5.1. Γεωγραφία 69

4.6. Ποταμός Ευήνος 70

4.6.1. Γεωγραφία 70

4.6.2. Πρόσβαση 70

4.7. Ασκληπιείο της Επιδαύρου 70

4.7.1. Γεωγραφία 72

4.7.2. Πρόσβαση 72

4.8. Λήδα και Δίας 72

4.9. Το μήλο της Έριδος 73

4.10. Η αρπαγή της Ελένης 74

4.10.1. Γεωγραφία 75

4.10.2. Πρόσβαση 75

4.11. Αρκάς 75

4.12. Πάνας 76

4.13. Καλλιστώ 76

4.14. Στυμφαλίδες όρνιθες 77

4.14.1. Γεωγραφία 77

4.14.2. Πρόσβαση 77

4.15. Οι Κένταυροι 78

4.15.1. Γεωγραφία 79

4.15.2. Πρόσβαση 79

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΘΕΣΣΑΛΙΑ 80

5.1.1. Γεωγραφία 80

5.2. Ο μύθος του Γήταυρου 81

5.3. Απόλλωνας και Δάφνη 81

5.4. Ο Πελίας και ο Νηλέας 82

5.5. Το χρυσόμαλλο δέρας 82

5.6. Θεοφανώ και Θεοφάνεια 84

5.7. Λαπίθες 85

5.8. Η ιστορία του Ιξίωνα 86

5.8.1. Γεωγραφία 87

5.9. Ερυσίχθονας ο Θεσσαλός 87

5.10. Αλκηστις 88

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΗΠΕΙΡΟΣ 90

6.1. Η πύλη του Κάτω Κόσμου 90

6.1.1. Νεκρομαντείο Αχέροντα 91

6.1.2. Μέθοδος μαντείας 91

6.1.3. Θνητοί στον Άδη 91

6.1.4. Γεωγραφία 92

6.1.5. Πρόσβαση 92

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ – ΘΡΑΚΗ 93

7.1. Ο μύθος του Ενιπέα 93

7.1.1. Γεωγραφία 93

7.1.2. Πρόσβαση 93

7.2. Φρίξος και Έλλη 93

7.2.1. Γεωγραφία 94

7.3. Σαμοθράκη 94

7.3.1. Το Μυστηριακό Νησί 95

7.3.2. Η Νίκη της Σαμοθράκης 95

7.4. Οι Μεγάλοι Θεοί 96

7.4.1. Ο Κάβειρος της Θεσσαλονίκης 96

7.5. Ο μύθος της Φυλλίς και του Δημοφών 98

7.5.1. Γεωγραφία 99

7.5.2. Πρόσβαση 99

7.6. Ο μύθος για το όνομα της Θάσου 100

7.6.1. Γεωγραφία 100

7.6.2. Πρόσβαση 101

7.7. Ορφέας και Ευρυδίκη 101

7.8. Ο θρύλος του αθάνατου νερού 102

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΚΥΠΡΟΣ 105

8.1. Η γέννηση της Αφροδίτης 105

8.1.1. Γεωγραφία 105

8.1.2. Πρόσβαση 105

8.2. Πυγμαλίων και Γαλάτεια 105

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΝΥΜΦΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΛΑΣΜΑΤΑ 101

9.1. ΝΥΜΦΕΣ 107

9.1.1. Ερωτικές περιπέτειες των Νυμφών 108

9.1.2. Σχέση των Νυμφών με τους Θεούς 109

9.1.3. Σπήλαιο Νυμφών 110

9.1.4. Πηγειάδες Νύμφες 110

9.1.5. Γεωγραφία 111

9.2. Ναϊάδες – Νύμφες Ποταμών, Πηγών και Λιμνών 111

9.3. Νύμφες των δασών 112

9.3.1. Δρυάδες 112

9.3.2. Αμαδρυάδες 112

9.3.3. Ορειάδες 112

9.4. Νύμφες της θάλασσας 113

9.4.1. Ωκεανίδες 113

9.4.2. Νηρηίδες	114
9.4.3. Μαινάδες	114
9.5. Σάτυροι	115
9.6. Σειληνοί	116
Συμπεράσματα	117
Πηγές	119
Βιβλιογραφία	121

*Η πτυχιακή αυτή εργασία είναι αφιερωμένη στον Ν.,
γιατί ήταν πάντα δίπλα μου τα τελευταία χρόνια και
χωρίς αυτόν δεν θα είχα φτάσει ποτέ ως εδώ!*

Ευχαριστώ!

(Αλεξάνδρα Καραμανή)

Περίληψη

Ταξίδι στους Μύθους και Θρύλους από κάθε γωνιά της Ελλάδας

Στους ξέφρενους ρυθμούς της καθημερινότητάς μας, εντυπωσιασμένοι από τα αλματώδη βήματα της τεχνολογίας μας λησμονήσαμε μια άλλη όψη της Ελλάδας. Μια χώρα που αφθονεί σε παράξενες και ανεξήγητες ιστορίες, σε αφηγήσεις που σε οδηγούν σε μαγευτικά τοπία, φυσικά άβατα, μονοπάτια που οδηγούν στο «πουθενά». Ιστορίες ντυμένες με ξωτικές μελωδίες, περιέργες κραυγές, καλπασμούς του υπερφυσικού που σηματοδοτούν την ύπαρξή τους αφήνοντας τα δικά τους σημάδια. Μάγισσες και νεράιδες, περίεργα και αλλόκοτα όντα, δαιμόνια στοιχειά, νυκτόβια πλάσματα. Στα παλαιότερα χρόνια, τα χωριά και οι κωμοπόλεις της Ελλάδας, είχαν το καθένα να αφηγηθούν κάτι ξεχωριστό κάτι παράξενο.

Οι άνθρωποι πιο απλοί και «προσγειωμένοι» έβλεπαν με τα μάτια της ψυχής τους, έβλεπαν καθαρά. Αν και τεχνολογικά αναπτυχθήκαμε ωστόσο οι παραδόσεις και οι ιστορίες παρέμειναν καθάρεις...

Σε χωριά της Αχαΐας και της στερεάς Ελλάδας αναφέρουν πως είδαν παρουσίες παράξενων ειδών πουλιών πάνω σε δέντρα, μεγάλα σε μέγεθος και κρυμμένα σε σημείο που να απορείς πως ένα τέτοιο πουλί χώρεσε εκεί μέσα... Τα νησιά επίσης αφθονούσαν από τέτοιες παραδόσεις! Στη Σίκινο, Σάμο όλοι γνωρίζουν για τις «ανεράιδες», πολύ όμορφες γυναίκες που διασκέδαζαν κοντά σε πηγές, αρπάζοντας για το γλέντι τους τραγουδιστάδες και βιολιτζήδες, αλλά και παλικάρια που κοιμόντουσαν μαζί τους, και έπειτα τρελαίνονταν και δεν μπορούσαν να αγαπήσουν καμιά γυναίκα «γιατί είχαν φιλήσει την έμορφη ξωθιά»... Οι νεράιδες ή αλούστινες ή γιαλούδες σύχναζαν επίσης σε πηγάδια που συχνά τις νυχτιές χτενίζονταν και παραμόνευαν τον απερίσκεπτο διαβάτη γι να τον πλανέψουν... Στα νησιά επίσης και κυρίως στην Κρήτη είχε αναπτυχθεί η πεποίθηση πως «αν ανταμώνεις με του λόγου τους μπήξε στη γη μαυρομάνικο μαχαίρ και θα τις αποδιώξεις»... Στη Σάμο στο χωριό Λέκα βρίσκονται σε κάποιο σημείο πλατάνια, τα οποία απαγορεύεται να τα κόψεις καθώς προφυλάσσονται από δαιμόνια.

Ένα σωρό πλάσματα θα βρούμε να κατακλύζουν την ελληνική παράδοση και με τις ιστορίες τους να «στοιχειώνουν» τις σκέψεις αυτών που τις διηγούνται και αυτών που τις ακούνε. Δράκοι που φυλάνε τα νερά ποταμών και στοιχειά που προστατεύουν δέντρα, ώστε κάθε επίδοξος ενοχλητικός να εξολοθρευτεί πριν βεβηλώσει την ιερότητα των δέντρων και του νερού. Ένα τέτοιο δράκο σκότωσε και ο Άγιος Γεώργιος στη χριστιανική παράδοση σε μία από τις πολλές πτυχές αυτής της ιστορίας. Θα ακούσουμε έπειτα τις αφηγήσεις στη Στερεά Ελλάδα και την επαρχιώτικη κυρίως Μακεδονία για τα λεγόμενα χαμοδράκια ή σμερδάκι ή χαμόδρακα. Δαιμόνια που ήταν άκρως επιθετικά στις ορεινές περιοχές λόγω του ότι επιτίθονταν σε κοπάδια βοσκών και είτε τα αφάνιζαν είτε απλώς τα έπνιγαν. Πιστεύεται ακόμα και σήμερα σε πολλά χωριά της Ελλάδας πως αν τύχει νύχτα και περάσεις από φαράγγι θα ακούσεις καλικάντζαρους που θα σε φωνάζουν και μπορεί ακόμα και να σε στοιχειώσουν ολόκληρο. Ενώ αν περάσεις από φαράγγι που πριν είχαν διαβεί διαβόλοι τότε και εσύ θα γίνεις ένα μέρος της μαύρης μαγείας τους. Στα χωριά μπορούμε να βρούμε ανεξάντλητες πηγές τέτοιων ιστοριών που θα μας καθηλώσουν, καθώς τα πάντα (μύλος, σπίτια, πηγές, μονοπάτια) είχαν τη δική τους μικρή και τρομακτική ιστορία. Λίγες δεν είναι επίσης και οι αναφορές για μάγισσες, που κατά καιρούς είχαν διάφορους ρόλους, πότε χαρτορίχτρας και πότε κατασκευάστριες μαγικών φίλτρων, άλλες

πάλι ήταν και επικίνδυνες για τους ανθρώπους. Στη Φλώρινα ακόμα οι παλαιότεροι θα θυμούνται για μια τέτοια γυναίκα που συνήθως καθόταν πάνω σε μια βρύση-πηγή και έκανε μάγια στους περαστικούς.

Η Ελλάδα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μία ανεξάντλητη πηγή μυστηρίου και σίγουρα να συνεπάρει πολλούς εξερευνητές της μέσα σε πέπλα ονειρικά ταξιδεμένα σε χρόνους παράλληλους σε εμάς αλλά καλά κρυμμένους σε πονηρά μάτια.

Journey to the myths and legends from all over Greece

In the frantic pace of our everyday lives, impressed by the strides of technology we have forgotten another side of Greece. A country that owns strange and inexplicable stories in narratives that lead to breathtaking landscapes, natural untrodden paths that lead to "nowhere". Stories dressed with elf melodies, strange cries, supernatural galloping, which mark their existence, leaving their own marks. Witches and fairies, strange and bizarre creatures, demons, gnomes, nocturnal creatures. In past years, the villages and towns of Greece, had something special or strange to tell.

Although technology was developed, more simple people, more "down to earth" kept traditions alive and stories remained clean ...

In villages of Achaia and Central Greece report that they saw instances of bizarre species of birds in trees, large in size and hidden to the point where you wonder how such a bird it fitted in there. The islands also abounded from such traditions! In Sikino, Samos everybody knows about the "aneraides" very beautiful women who entertained close to sources, grabbing for their revelry singers and violinists, and lads who slept with them, and then go crazy and could not love any woman "because had kissed his beauty xothia "... the fairies or "aloustines" also frequented wells in nights combing and lurking reckless. In Samos, village Leka, are at some points trees, which are prohibited for the cut as protected by demons. A bunch of creatures we find to inundate the Greek tradition and their stories to "haunt" the thoughts of those who tell and those who listen. Dragons guarding the river water and elements that protect trees, that every aspiring annoying to exterminated before defile the sanctity of trees and water. Such a dragon killed by St. George in the Christian tradition in one of the many aspects of his story. You will then hear the narratives in Central Greece and province of Macedonia mainly, the so-called Hamodrakas. Gremlins that were extremely aggressive in mountainous areas because attacking in flocks and shepherds get simply drowned. Still they believe today, in many villages in Greece that if it happens that you overnight and pass through the gorge, you will hear goblins who will call you and even may haunt you. While you go through canyons that before were crossed by the devil, you will become a part of black magic. In the villages we can find unlimited sources of such stories that we freeze, and everything (mill, houses, sources, pathways) had their own little frightening story. Few is also references to witches, who at times had different roles, when fortune tellers and when manufacturers potions, others were dangerous for humans. In Florina even older will remember such a woman usually sitting on a fountain-source and made a spell to passersby. Greece could be described as an inexhaustible source of mystery and definitely fascinated many explorers in veils dreamy-traveled at times parallel to us but well hidden in mischievous eyes.

1.1. Η Ελλάδα στο τουρισμό

Η Ελλάδα αποτελεί κορυφαίο τουριστικό προορισμό παγκοσμίως. Την τελευταία δεκαετία, ο αριθμός των τουριστών αυξάνεται σταθερά. Το 2004, 14,2 εκατομμύρια άτομα επισκέφθηκαν την Ελλάδα, αριθμός που αυξήθηκε σε 17 εκατομμύρια το 2008 και αναμένεται ότι οι επισκέπτες θα αυξηθούν σε 20 εκατομμύρια στα επόμενα χρόνια, σχεδόν το διπλάσιο του πληθυσμού της χώρας.

1.1.1. Διαχρονική αξία, παγκόσμιος προορισμός

Η Ελλάδα αποτελεί κορυφαίο τουριστικό προορισμό παγκοσμίως. Η Ελλάδα κατατάσσεται ανάμεσα στους Top 10 τουριστικούς προορισμούς για το 2010 σύμφωνα με τη Lonely Planet και επίσης βρίσκεται στη δεύτερη θέση σύμφωνα με τα Telegraph Travel Awards 2008 της Αγγλίας στην κατηγορία της Καλύτερης Ευρωπαϊκής Χώρας.

Την τελευταία δεκαετία, ο αριθμός των τουριστών αυξάνεται σταθερά. Το 2004, 14,2 εκατομμύρια άτομα επισκέφθηκαν την Ελλάδα, αριθμός που αυξήθηκε σε 17 εκατομμύρια το 2008 και αναμένεται ότι οι επισκέπτες θα αυξηθούν σε 20 εκατομμύρια τα επόμενα χρόνια, σχεδόν το διπλάσιο του πληθυσμού της χώρας.

1.1.2. Νέα Εποχή Τουριστικών Επενδύσεων

Ο συνεχώς αυξανόμενος αριθμός τουριστών καθώς το προφίλ του σημερινού ταξιδιώτη, απαιτούν διαφοροποίηση και εμπλουτισμό του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος της χώρας μας καθώς και την ανάπτυξη αντίστοιχης υποδομής.

Οι επενδυτές θα βρουν στην Ελλάδα ένα μεγάλο εύρος ευκαιριών, πρόσφορο έδαφος για νέες επενδύσεις και μερικές από τις ομορφότερες τοποθεσίες στον κόσμο.

1.1.3. Ένα Μοναδικό Τοπίο

Η Ελλάδα διαθέτει περισσότερα από 15.000 χιλιόμετρα παραλίας, 190.000 ακτές και 6.000 μεγάλα και μικρότερα νησιά. Οι επισκέπτες ανακαλύπτουν ποικίλες επιλογές σε τομείς όπως η ιστιοπλοΐα και οι κρουαζιέρες, τα ταξίδια κινήτρων και τις αποδράσεις σαββατοκύριακου, που παρουσιάζουν νέες ευκαιρίες σε εξειδικευμένες (niche markets) και ελκυστικές αγορές. Παρθένες παραλίες, επιβλητικά βουνά, πλούσια ιστορία και παραδόσεις, θεαματικά τοπία και φημισμένη φιλοξενία είναι τα στοιχεία που προσελκύουν επισκέπτες από όλο τον κόσμο στον τόπο που γεννήθηκε η δημοκρατία.

Το μεσογειακό κλίμα της Ελλάδας είναι ιδανικό για τουρισμό καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Σήμερα μία από τις βασικές προτεραιότητες της Ελληνικής Πολιτείας είναι να δημιουργήσει μία δυναμική και βιώσιμη τουριστική υποδομή για όλες τις εποχές του χρόνου που θα ανταποκρίνεται στις προκλήσεις του 21ου αιώνα.

Σύμφωνα με το Travel & Tourism Competitiveness Report, 2009, που δημοσιεύτηκε από το World Economic Forum, η Ελλάδα κατέχει συνολικά την 24η θέση μεταξύ 133 χωρών, και παράλληλα βρίσκεται στο Top 10 σε μία σειρά από σημαντικούς επιμέρους δείκτες (3η Θέση:

Prioritization of travel & tourism subindex, 9η θέση: World Heritage cultural sites, 5η θέση: Tourism infrastructure, 1η θέση: Physician density subindex.).

1.1.4. Βασικός Τομέας της Οικονομίας

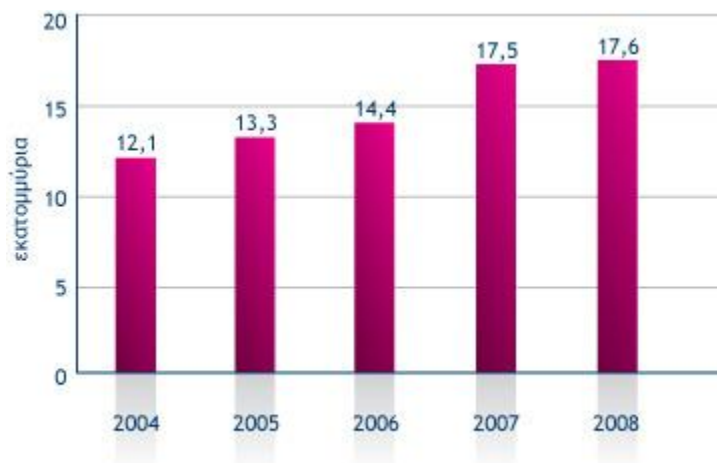
Ο τουρισμός αποτελεί το 18% του ΑΕΠ της Ελλάδας, απασχολεί περισσότερα από 900.000 άτομα και είναι η μεγαλύτερη πηγή άδηλων πόρων της χώρας (36% το 2007).

Σήμερα, λειτουργούν περισσότερα από 9.000 ξενοδοχεία στην Ελλάδα. Το γεωγραφικό εύρος των τουριστικών προορισμών είναι ιδιαίτερα μεγάλο, εξαιτίας του γεγονότος ότι η Ελλάδα διαθέτει πάνω από 6.000 μεγάλα και μικρότερα νησιά. Επιπλέον, η μεγάλη ποικιλία σε φυσικά τοπία, ο μεγάλος αριθμός ιστορικών μνημείων και χωριών και η δυνατότητα πολλών δραστηριοτήτων υποδηλώνουν ότι οι ευκαιρίες ουσιαστικά είναι απεριόριστες.

Το 85% περίπου των επισκεπτών έρχονται από τη Δυτική Ευρώπη: 21,2% από το Ηνωμένο Βασίλειο, 17,5% από τη Γερμανία, 8,8% από την Ιταλία, 5,3% από τη Γαλλία, 5,2% από την Ολλανδία και 7,5% από σκανδιναβικές χώρες.

Επιπλέον, αυξάνονται όλο και περισσότερο οι επισκέπτες από την Ανατολική Ευρώπη και την Κίνα.

Τουριστικές Αφίξεις

Πηγή: Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού και Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος

1.1.5. Προτεραιότητες

Παρόλο που η χώρα διαθέτει άρτια τουριστική υποδομή, η Ελλάδα έχει θέσει ως στόχο να αναπτύξει περαιτέρω τις τουριστικές της δυνατότητες και να αποτελέσει προορισμό διακοπών για όλο το χρόνο. Το μεσογειακό κλίμα της χώρας είναι ιδανικό για δραστηριότητες, όπως γκολφ και οδοιπορία, και εκτιμάται ότι ένα εκατομμύριο Ευρωπαίοι θεωρούν την Ελλάδα ως

υποψήφιο προορισμό δεύτερης κατοικίας.

Σήμερα, το 70% των επισκέψεων λαμβάνει χώρα κατά την περίοδο μεταξύ Μαΐου και Οκτωβρίου, ενώ οι επισκέπτες συγκεντρώνονται κυρίως στην Κρήτη (21% των συνολικών κλινών), στα Δωδεκάνησα (17%), στα Επτάνησα (12%), στην Αττική (9%), στη Χαλκιδική (6,5%) και στις Κυκλάδες (6%).

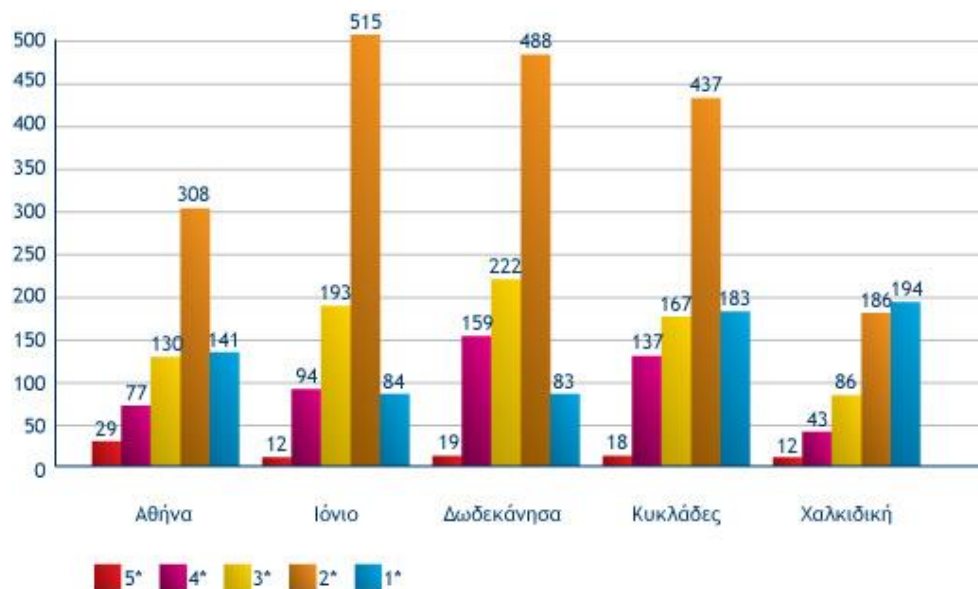
Υποτομείς του τουρισμού οι οποίοι παρουσιάζουν επενδυτικό ενδιαφέρον είναι τα θέρετρα ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης κατοικιών δεύτερης κατοικίας, γήπεδα γκολφ, ο αθλητικός τουρισμός, ο τουρισμός υγείας και ευεξίας, η αναβάθμιση και κατασκευή νέων μαρίνων, τα συνεδριακά κέντρα, η ανάπτυξη αγροτουριστικών προϊόντων, ο θρησκευτικός τουρισμός, τα ιαματικά κέντρα και κέντρα θαλασσοθεραπείας, ο γαστρονομικός τουρισμός και πλήθος θεματικών επιλογών σχετικά με την πολιτισμική και ιστορική κληρονομιά της Ελλάδας.

Σε γενικές γραμμές, τα ξενοδοχεία στην Ελλάδα είναι μικρά σε μέγεθος. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το μέσο μέγεθος του Ελληνικού ξενοδοχείου είναι 76 κλίνες.

1.1.6. Μοναδικές Ευκαιρίες

Τα περισσότερα ξενοδοχεία στην Ελλάδα εντάσσονται στην κατηγορία των καταλυμάτων 1 και 2 αστέρων, που σημαίνει ότι υπάρχουν μεγάλα περιθώρια για τους επενδυτές να δημιουργήσουν ξενοδοχειακές μονάδες 4 και 5 αστέρων. Σύμφωνα με το Greek Hotel Branding Report, τα επώνυμα ξενοδοχεία στην Ελλάδα αποτελούν το 4% στο σύνολο των ξενοδοχείων και το 19% στη συνολική διαθεσιμότητα κλινών, ενώ σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες το ποσοστό αυτό κυμαίνεται μεταξύ 25 και 40%.

Κατανομή των ξενοδοχείων ανά κατηγορία (αστέρων) σε βασικούς τουριστικούς προορισμούς

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία

Διττή ευκαιρία: Στην ελληνική τουριστική αγορά συνυπάρχουν τόσο μεγάλες όσο και μικρές εταιρείες.

1.1.7. Υποδομή

Μετά την επιτυχή διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, η Ελλάδα έγινε το επίκεντρο της τουριστικής αγοράς, σημειώνοντας αλματώδη αύξηση στις επισκέψεις τουριστών. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτέλεσαν καταλυτικό παράγοντα για την ανάπτυξη υποδομών. Ο Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών έχει αναγνωριστεί ως ένα από τα καλύτερα αεροδρόμια του κόσμου. Το 2009, ήταν το μοναδικό ευρωπαϊκό αεροδρόμιο που παρουσίασε αύξηση στον αριθμό πτήσεων. Επίσης, τα προγράμματα marketing που υλοποίησε προσέλκυαν 12 νέες αεροπορικές εταιρείες στην Αθήνα.

Τα αεροδρόμια της Ελλάδας, 40 στο σύνολο, εκ των οποίων τα 15 είναι διεθνή, αναβαθμίζονται για να εξυπηρετήσουν τους επισκέπτες και τις πτήσεις τσάρτερ που έχουν πλέον αυξηθεί σημαντικά. Επιπλέον, πρώην στρατιωτικά αεροδρόμια ανά τη χώρα ανακατασκευάζονται για πολιτική χρήση.

Το εθνικό οδικό σύστημα συνδέει το Βορρά με το Νότο, την Ανατολή και τη Δύση με ένα ενιαίο και άρτια σχεδιασμένο δίκτυο. Η πρόσφατα ολοκληρωμένη Εγνατία Οδός, που συνδέει την Ηγουμενίτσα με τα Τουρκικά σύνορα, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα έργα μεταφοράς στην Ευρωπαϊκή Ένωση την τελευταία δεκαετία. Η Ιόνια Οδός που συνδέει την Πάτρα με την Ηγουμενίτσα, συμπληρώνει την αναβάθμιση του συστήματος. Η Αττική Οδός, η οποία βρίσκεται κοντά στην πρωτεύουσα, άλλαξε τον τρόπο μεταφοράς στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας και αποτελεί μια σημαντική οδική αρτηρία για την εφοδιαστική αλυσίδα (logistics) που συνδέει το αεροδρόμιο με εφοδιαστικά κέντρα, λιμάνια και σιδηροδρομικούς σταθμούς.

Η είσοδος στην Ελλάδα μέσω των οδικών δικτύων της χώρας, αυξήθηκε σημαντικά το 2008, υποδεικνύοντας το δυναμισμό των αναδυόμενων αγορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Το σχετικά νέο μετρό της Αθήνας, το πρώτο της χώρας, παρουσιάζει ιδιαίτερη επιτυχία και συνέβαλε σημαντικά στη βελτίωση των αστικών μεταφορών. Το Μετρό της Αθήνας επεκτείνει τις γραμμές του καθώς και το ωράριο λειτουργίας του, προκειμένου να ανταποκριθεί στην αυξημένη ζήτηση των επιβατών. Νέο Μετρό είναι υπό κατασκευή στη Θεσσαλονίκη, το οποίο προγραμματίζεται να τεθεί σε λειτουργία το 2012.

Το ανεπτυγμένο δίκτυο των ταχύπλοων πλοίων της Ελλάδας συμπληρώνει τη μεταφορική υποδομή της χώρας. Επιπλέον, μία νέα υπηρεσία υδροπλάνων ξεκίνησε να λειτουργεί στην Ελλάδα, ενώοντας τα αναρίθμητα Ελληνικά νησιά.

1.2. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Επενδυτικός Νόμος

Ο Νέος Επενδυτικός Νόμος θα ψηφιστεί στις αρχές του 2011.

1.2.1. ΣΔΙΤ

Οι Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα παρέχουν σημαντικές ευκαιρίες σε επενδυτές να συμμετέχουν σε έργα νέων υποδομών συμπεριλαμβανοντας μαρίνες και εκμετάλλευση ιαματικών πηγών

1.2.2. ΕΣΠΑ

Στόχος του ΕΣΠΑ για την περίοδο 2007 έως 2013 είναι να επιτύχει μία ισορροπημένη ανάπτυξη της χώρας, αποδίδοντας το 82% του προϋπολογισμού σε έργα ανάπτυξης της Περιφέρειας. Με συνολικό προϋπολογισμό 40 δισεκατομμυρίων Ευρώ, το ΕΣΠΑ θα προωθήσει έργα που σχετίζονται άμεσα και έμμεσα με την τουριστική ανάπτυξη και θα προσφέρει πλήθος ευκαιριών σε επενδυτές να συμμετάσχουν σε διάφορα έργα.

Για τον Τομέα του Τουρισμού, το ΕΣΠΑ παρέχει σημαντική οικονομική υποστήριξη, με προϋπολογισμό μεγαλύτερο από 500 εκατομμύρια Ευρώ μέχρι το 2013. Ένας από τους βασικούς στόχους του ΕΣΠΑ είναι η αύξηση της ζήτησης και η ποιοτική αναβάθμιση των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών σε όλα τα επίπεδα. Η υποστήριξη του ΕΣΠΑ εστιάζεται σε:

- Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου σε όλη την Ελλάδα και μείωση της εποχικότητας
- Προβολή της χώρας σε παγκόσμιο επίπεδο ως ασφαλή και ελκυστικό τουριστικό προορισμό
- Αύξηση του αριθμού των διεθνών επισκεπτών
- Ενίσχυση του εγχώριου τουρισμού

Σύμφωνα με το νέο Επενδυτικό Νόμο, που πρόκειται να τεθεί σε ισχύ το 2011, οι επενδύσεις στον Τομέα του Τουρισμού θα συμπεριλαμβάνουν την αναβάθμιση μαρίνων, την προώθηση ειδικών μορφών τουρισμού, την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού, την αναβάθμιση υποδομών χειμερινού τουρισμού και την επιδότηση ιδιωτικών επενδύσεων. Εκτιμάται ότι συνολικά 95.000 κλίνες θα αναβαθμιστούν με σκοπό την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών και την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου μέσω της ενίσχυσης νέων μορφών τουρισμού.

1.2.3. Αειφόρος ανάπτυξη

Αναπόσπαστο μέρος της πολιτικής της τουριστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα είναι το θέμα της αειφόρου ανάπτυξης. Πολλά ξενοδοχειακά συγκροτήματα και θέρετρα σήμερα εγκαθιστούν φωτοβολταϊκά συστήματα, στην προσπάθειά τους να μειώσουν τις εκπομπές του άνθρακα. Νέες και ενεργειακά αποτελεσματικές κατασκευαστικές λύσεις, εγκαταστάσεις αφαλάτωσης, αποτελεσματικός ενεργειακός εφοδιασμός και λογισμικά συστημάτων ελέγχου είναι μόνο μερικοί από τους τομείς στο πλαίσιο των οποίων ο τουριστικός τομέας μπορεί να αξιοποιήσει τα πλεονεκτήματα των νέων τεχνολογιών.

Επίσης, η Ελλάδα προβάλλει τα μοναδικά οικοσυστήματα και φυσικά αποθέματα της που προστατεύονται από τη Συνθήκη Ramsar. Οι προορισμοί αυτοί είναι εξαιρετικής ομορφιάς και οι επισκέπτες μπορούν να απολαύσουν μία από τις πιο ποικίλες χλωρίδες και πανίδες στην Ευρώπη. Ιδιαίτερα δημοφιλείς για τους ταξιδιώτες που αναζητούν διαφορετικές εμπειρίες είναι δραστηριότητες όπως η παρατήρηση πουλιών (bird watching) και η ορειβατική πεζοπορία (mountain hiking), οι οποίες μπορούν να συνδυαστούν με την παραμονή σε εξαιρετικά καταλύματα.

1.2.4. Ανθρώπινο δυναμικό

Λόγω των εκατομμυρίων επισκεπτών που δέχεται η Ελλάδα κάθε χρόνο, η εκπαίδευση και κατάρτιση στις τουριστικές υπηρεσίες είναι υψίστης σημασίας. Το εργατικό δυναμικό είναι πολύγλωσσο, άριστα εκπαιδευμένο και πρόθυμο να ανταποκριθεί σε νέες προκλήσεις.

1.2.5. Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού

Το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού αντικατοπτρίζει τη σπουδαιότητα του τουρισμού για την ελληνική οικονομία. Ρόλος του είναι να διατυπώνει και να επιβλέπει την τουριστική πολιτική της χώρας. Επίσης, συντονίζει πολλές και διάφορες πολιτικές και έργα ανάπτυξης σε συνεργασία με άλλα υπουργεία, με σκοπό ο τουριστικός τομέας της Ελλάδας να διατηρείται ισχυρός και κερδοφόρος.

1.2.6. Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ)

Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ), υπό τη διαχείριση του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, προωθεί τον τουρισμό στην Ελλάδα και επιβλέπει διάφορους οργανισμούς που σχετίζονται με τουριστική εκπαίδευση, ανάπτυξη και ακίνητη περιουσία.

1.2.7. Παγκόσμια Αξία, Παγκόσμια Υποστήριξη Marketing

Η Ελλάδα, ως τουριστικός προορισμός, προβάλλεται από μία μεγάλη, πολύγλωσση και παγκόσμια εκστρατεία μάρκετινγκ σε όλα τα διεθνή μέσα ενημέρωσης. Επιπλέον, η Ελλάδα εκπροσωπείται σε όλες τις μεγάλες εμπορικές εκθέσεις τουρισμού και προβάλλεται από μεγάλα γραφεία ταξιδιών και ξεναγήσεων παγκοσμίως.

1.3. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ – ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ

Συνεδριακά Κέντρα

Η γεωγραφική θέση, οι θαυμάσιες τοποθεσίες και τα ποικίλα θεάματα της Ελλάδας, την καθιστούν ιδανικό προορισμό για τη διεξαγωγή συνεδρίων. Σύμφωνα με την κατάταξη του Διεθνούς Συνδέσμου Συνεδρίων, το 2008, η Αθήνα κατατάχθηκε 15η, 10 θέσεις υψηλότερα από το 2007.

Γκολφ

Οι προοπτικές ανάπτυξης του γκολφ στην Ελλάδα είναι μεγάλες. Σήμερα, στην Ελλάδα υπάρχουν πέντε γήπεδα γκολφ 18 οπών, σε σύγκριση με τα 250 γήπεδα γκολφ στην Ισπανία και τα 50 περίπου γήπεδα γκολφ στην Πορτογαλία.

Ιαματικά κέντρα και κέντρα θαλασσοθεραπείας

Η Ελλάδα διαθέτει περισσότερες από 700 θερμομεταλλικές πηγές, πολλές με θεραπευτικές ιδιότητες. Υπάρχουν μεγάλες προοπτικές για τη δημιουργία κέντρων ευεξίας καθώς και ιαματικών κέντρων.

Μαρίνες

Η Ελλάδα αποτελεί φυσικό προορισμό για θαλασσολάτρεις, διαθέτοντας περισσότερα από 6.000

μεγάλα και μικρότερα νησιά και παραλία έκτασης 15.000 χιλιομέτρων. Η ανάγκη για την αναβάθμιση των μαρίνων και την κατασκευή νέων αποτελεί ελκυστική ευκαιρία για επενδύσεις.

Θερέτρα ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης

Οι επενδυτές που ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη θερέτρων ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης, θα ανακαλύψουν μεγάλες προοπτικές ανάπτυξης και ιδανικές τοποθεσίες.

Θεματικός Τουρισμός

Οι άφθονοι φυσικοί πόροι της Ελλάδας, ο ιστορικός πλούτος και η παραδοσιακή κληρονομιά της αποτελούν τη βάση για την δημιουργία μορφών εναλλακτικού τουρισμού, συμπεριλαμβανομένου του θρησκευτικού τουρισμού, των ταξιδιών περιπέτειας, του αρχαιολογικού τουρισμού, του γαστρονομικού και οινικού τουρισμού.

Οικοτουρισμός

Η Ελλάδα διαθέτει από τις πιο ποικίλες χλωρίδες και πανίδες στην Ευρώπη, μοναδικά οικοσυστήματα, προστατευόμενες περιοχές άγριας φύσης, επιβλητικά βουνά, μοναδικά δάση και θαλάσσια πάρκα. Επιπλέον, ιστορικά χωριά, ορεινά καταφύγια, πλούσιες καλλιέργειες και γαστρονομική παράδοση αποτελούν ιδανικές και ποικίλες επιλογές για την δημιουργία προϊόντων οικοτουρισμού.

Το ποσοστό εταιρικής φορολογίας στην Ελλάδα είναι 25%, ενώ οι διαδικασίες αδειοδότησης για τουριστικές επενδύσεις έχουν αναδιαμορφωθεί και απλοποιηθεί. Ιδιαίτερα ελκυστικές εκτάσεις, εκ των οποίων πολλές ανήκουν στο Κράτος και προορίζονται για επενδύσεις, είναι διαθέσιμες ενώ παράλληλα αναδεικνύονται τουριστικές αγορές που προσφέρουν ευκαιρίες ανάπτυξης.

Νέο Επενδυτικό Τοπίο

Τα στελέχη του Enterprise Greece είναι πρόθυμα και ικανά να σας βοηθήσουν στα επενδυτικά σας σχέδια σχετικά με την τουριστική ανάπτυξη, που αποτελεί έναν πολλά υποσχόμενο τομέα μακροπρόθεσμης ανάπτυξης στη Μεσόγειο.

Κατοικίες Διακοπών

Η νέα νομοθεσία που διέπει την κατασκευή κατοικιών διακοπών είναι σε στάδιο αναθεώρησης, προσφέροντας μεγάλες προοπτικές στην αγορά. Οι ειδικοί εκτιμούν ότι περισσότεροι από ένα εκατομμύριο Ευρωπαίοι θεωρούν την Ελλάδα ως υποψήφιο προορισμό δευτέρας/εξοχικής κατοικίας. Πλήθος μεγάλων και ελκυστικών εκτάσεων γης προσφέρονται για ανάπτυξη σχεδόν σε όλη τη χώρα.

Κρατικά Ακίνητα

Το Ελληνικό Κράτος προωθεί ενεργά, κτηματομεσιτικά προϊόντα που του ανήκουν, συμπεριλαμβανομένων των ξενοδοχείων Xenia, εκτάσεων που διαχειρίζεται η Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου (ΚΕΔ), καθώς και μαρίνων που χρήζουν αναβάθμισης. Αυτές οι εκτάσεις θα προσφέρονται στους επενδυτές μέσω ανοιχτών διεθνών διαγωνισμών.

1.4. Ορισμός: Μύθος – Μυθολογία - Θρύλος

1.4.1. Με τον όρο **μύθος** καλύπτουμε κάθε φανταστική διήγηση, συνήθεια λαϊκής προέλευσης, που αναφέρεται ιδίως σε θεούς και ήρωες ή στη δημιουργία και στην εξέλιξη του κόσμου και μεταδίδεται συνήθως προφορικά από γενιά σε γενιά (Μύθοι για τους θεούς του Ολύμπου / τον Ηρακλή / τον τρωικό πόλεμο. Οι μύθοι του Αισώπου. Επίσης είναι φανταστική ή ανακριβής άποψη που επικρατεί για κάποιον ή κάτι, για καθετί το ανύπαρκτο, το μη πραγματικό, το ανακριβές, για πρόσωπο που το περιβάλλει μεγάλη αίγλη.

[λόγ. < αρχ. *μῦθος* `λέξη, λόγος, διήγηση']

1.4.2. Ο όρος **ελληνική μυθολογία** καλύπτει το σύνολο των μύθων που σχετίζονται με την ελληνόφωνη παράδοση, έτσι όπως παρουσιάζονται στα κείμενα της αρχαίας ελληνικής συγγραφής. Ως ελληνική μυθολογία ορίζεται συγκεκριμένα η αφήγηση των μυθικών ιστορημάτων που δημιουργήθηκαν από τους αρχαίους Έλληνες και αφορούσαν τους θεούς και τους ήρωες τους, τη φύση του κόσμου και τις τελετουργικές πρακτικές της λατρείας τους.

Η ελληνική μυθολογία συνίσταται σε μια πλούσια συλλογή αφηγημάτων που αναφέρονται στην προέλευση του κόσμου και εξιστορούν την ζωή και τις περιπέτειες μιας ευρείας ποικιλίας θεών, ηρώων, ηρωίδων και άλλων μυθολογικών πλασμάτων. Αυτές οι ιστορίες αρχικά διαμορφώθηκαν μέσω της προφορικής και ποιητικής παράδοσης, πριν να διαδοθούν γραπτώς μέσα από τα έργα της ελληνικής λογοτεχνίας. Οι παλαιότερες γνωστές λογοτεχνικές πηγές είναι τα δύο έπη, η Ιλιάδα και η Οδύσσεια του Ομήρου (8ος αιώνας π.Χ.), που είναι αφιερωμένα στα γεγονότα του τρωικού πολέμου και στις περιπέτειες του Οδυσσέα που ακολούθησαν. Θεωρούνται επίσης κατ'εξοχή πολύτιμη πηγή στοιχείων τα ποιητικά έργα του Ησίοδου (8ος αιώνας π.Χ.): η Θεογονία και τα Έργα και Ημέραι, που αναφέρονται στην αρχαία ελληνική αντίληψη για την δημιουργία του κόσμου, την διαδοχή των θείων κυβερνητών, τη διαδοχή των ανθρώπινων εποχών, την προέλευση του ανθρώπινου δράματος και των θυσιαστικών πρακτικών. Διάφοροι μύθοι έχουν επίσης συντηρηθεί από τους ομηρικούς ύμνους, τμήματα ποιημάτων του επικού κύκλου, λυρικά ποιήματα, έργα τραγωδών του 5ου αιώνα π.Χ., γραφές των μελετητών και των ποιητών της ελληνιστικής περιόδου και κείμενα από συγγραφείς των ρωμαϊκών χρόνων, όπως του Πλούταρχου και του Πausανία.

Η ελληνική μυθολογία είναι σήμερα γνωστή από την αρχαία ελληνική λογοτεχνία. Εκτός από τις γραπτές πηγές, υπάρχουν μυθικές μορφές οπτικοποιημένες σε διάφορα μέσα που χρονολογούνται από τη γεωμετρική περίοδο (900-800 π.Χ.) και έπειτα.

Οι σύγχρονοι ερευνητές αναφέρονται στους μύθους και τους μελετούν για να κατανοήσουν τον συμβολισμό τους, τους θρησκευτικούς και πολιτικούς θεσμούς των αρχαίων Ελλήνων και γενικά τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Οι χρονολογικά μεταγενέστεροι ελληνικοί μύθοι εντάσσονται στον χώρο της λαογραφίας και δεν αφορούν τη μυθολογία με την καθ'εαυτού έννοια του όρου.

1.4.3. Ο **Θρύλος**, είναι μια αφήγηση από ανθρώπινες ενέργειες που συχνά έχουν παραποιηθεί από τη λαϊκή φαντασία. Η λέξη αρχικά σήμαινε τον θόρυβο πολλών φωνών, ομιλιών και στη συνέχεια το γεγονός για το οποίο μιλούν όλοι. Όπως και οι άλλοι τύποι της λαϊκής φιλολογίας (παραμύθια, ανέκδοτα, απόλογα κλπ.) έτσι και ο θρύλος αναπτύχθηκε με την προφορική παράδοση, από την οποία καμιά φορά τον απέσπασαν οι λογοτέχνες, προσδίδοντας του καλλιτεχνικές μορφές.

Λόγω του χαρακτήρα του να περιγράφει καταπληκτικά ή εξαιρετικά γεγονότα, ο θρύλος με τη σημασία αυτή, άνθησε ιδιαίτερα κατά τον Μεσαίωνα. Αργότερα αναμείχθηκε με άλλες μορφές αφηγήσεων πραγματικών ή φανταστικών γεγονότων, που αναφέρονταν σε πρόσωπα, τόπους ή ιστορικές εποχές. Με την ευρύτερη αυτή έννοια, ο θρύλος διακρίνεται τόσο από την ιστορική αφήγηση, που αλλοιώνει αλλά δεν παραποιεί την πραγματικότητα, όσο και από το παραμύθι, που αποτελεί αφήγηση φανταστικών γεγονότων, τα οποία εκτυλλίσονται σε φανταστικούς τόπους και έχουν ως ήρωες φανταστικά πρόσωπα, καθώς και από τον μύθο, που συνιστά μια σύντομη αφήγηση γεγονότων, με πρωταγωνιστές σχεδόν πάντοτε ζώα ή άψυχα όντα που έχουν επινοηθεί για να δώσουν μια ηθική εντολή ή μια σοφή πρακτική συμβουλή. Διακρίνεται επίσης και από το ανέκδοτο, τον απόλογο κλπ. Αντίθετα, λιγότερο σαφής είναι η διαφοροποίησή του από τον θρησκευτικό μύθο, δηλαδή τον μύθο περί θεών και ηρώων.

Οι αστικοί θρύλοι αποτελούν ιστορίες ή θρύλους —συνήθως φανταστικών— γεγονότων που διαδίδονται μαζικά. Εναλλακτικά θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ευρέως διαδεδομένες φήμες. Ωστόσο, δεν είναι απαραίτητα δημιουργήματα της φαντασίας, καθώς αρκετοί θρύλοι στηρίζονται σε πραγματικά γεγονότα. Κάποιοι αστικοί θρύλοι έχουν καταφέρει να επιβιώσουν για αρκετά χρόνια με μικρές παραλλαγές. Παρά την ονομασία τους, οι θρύλοι αυτοί δεν συνδέονται απαραίτητα με ένα *αστικό* περιβάλλον μέσα στο οποίο διαδραματίζονται. Ο όρος *αστικός* χρησιμοποιείται προκειμένου να διαχωριστούν από άλλου είδους (λογού χάρη, τους παραδοσιακούς μύθους που συνδέονται με την αγροτική ζωή).

1.5. Ορισμός τουρισμού και ανάπτυξης

Ο τουρισμός είναι το κοινωνικό φαινόμενο που ως γνωστόν δημιούργησε την τουριστική βιομηχανία. Σήμερα θεωρείται από τις πιο ισχυρές βιομηχανίες παγκοσμίως με γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξης, ιδιαίτερα κατά τις τελευταίες τρεις δεκαετίες. Ο όρος τουρισμός έχει αγγλική προέλευση από τον αντίστοιχο όρο *touring* που προέρχεται από τη γαλλική λέξη *tour* που σημαίνει γύρος, περιοδεία, ταξίδι. Η επικρατέστερη εξήγηση του όρου «τουρίστας» είναι «ο ταξιδιώτης χάριν ψυχαγωγίας», και αντίστοιχα του « τουρισμού» η « μετακίνηση χάριν ψυχαγωγίας» (Ρίγγας 2003).

Ο τουρισμός στην σύγχρονη μορφή του θα μπορούσε σε γενικές γραμμές να οριστεί ένα φαινόμενο που αντικατοπτρίζει την θεμιτή επιθυμία του ατόμου για προσωρινή μετακίνηση από το μόνιμο τόπο κατοικίας του σε έναν άλλο με σκοπό να γνωρίσει νέους τόπους, να επωφεληθεί από ψυχαγωγικές δραστηριότητες και να ξεφύγει από την ρουτίνα της καθημερινότητας. Η ανάγκη λοιπόν αυτή των ανθρώπων για τουρισμό δημιουργεί με την σειρά της ανάγκη για τουριστική ανάπτυξη σε διάφορους προορισμούς οι οποίοι έχουν το πλεονέκτημα να διαθέτουν ήδη τους φυσικούς πόρους (κλίμα, περιβάλλον, κλπ.) που είναι ο κύριος πόλος έλξης των τουριστών.

Με άλλα λόγια, η τουριστική ζήτηση είναι ο κύριος παράγοντας που επηρεάζει την τουριστική ανάπτυξη και τις μορφές της. Έχει την δυνατότητα και την δύναμη να παράγει νέους προορισμούς, να κατασκευάζει ειδικά τουριστικά προϊόντα και να επιτρέπει την εμπλοκή όλο και μεγαλύτερου αριθμού χωρών του κόσμου στην διαδικασία της τουριστικής ανάπτυξης.

Αν θέλαμε να δώσουμε έναν ορισμό στην τουριστική ανάπτυξη θα μπορούσαμε να πούμε ότι : Τουριστική ανάπτυξη είναι η τουριστική διαδικασία η οποία αν παρατηρήσουμε το κάθε της στάδιο εξυπηρετεί την αύξηση της ποιότητας του τουρίστα αλλά και του κατοίκου προς τον τουρισμό του.

Συνήθως, συνδέεται με την υποδομή που δημιουργείται για ο εσωτερικό εμπόριο και τον τουρισμό (Butler 1980). Κύρια χαρακτηριστικά της τουριστικής ανάπτυξης είναι η ταξιδιωτική κίνηση των τουριστών καθώς και οι κοινωνικές, πολιτικές και τεχνολογικές τάσεις της αγοράς. Η διαδικασία της τουριστικής ανάπτυξης είναι ένα ιστορικό γεγονός το οποίο οδήγησε στην σημερινή κατάσταση της τουριστικής βιομηχανίας. Τα τελευταία χρόνια η πορεία της τουριστικής ανάπτυξης σημαδεύεται από την συνεχή εξάρτηση από τους *tour operators* και τον ανταγωνισμό νέων περιοχών (Moutafi 1997). Αυτό συμβαίνει 4 γιατί το τουριστικό προϊόν έχει αρχίσει να φθερίεται και επειδή η τουριστική ανάπτυξη προκαλεί αλλαγές – θετικές ή αρνητικές - οι οποίες δεν ερευνώνται αλλά παραμελούνται γιατί δεν θεωρούνται κύρια θέματα.

Παράλληλα με την τουριστική ανάπτυξη ο τουρισμός στο σύνολό του έχει υποστεί αλλαγές τα τελευταία χρόνια. Έρευνες πάνω στον τουρισμό έδειξαν ότι από το 1970 και μετά άρχισαν να φαίνονται όλες οι αρνητικές επιδράσεις στον τουρισμό σε διάφορα μέρη του κόσμου με ανεπτυγμένη τουριστική βιομηχανία .

Παρατηρήθηκε λοιπόν, πως ο τουρισμός είχε εισχωρήσει στην κουλτούρα των περιοχών αυτών, είχε διαφθαρεί ο τόπος διαβίωσης, ξεκίνησε η εγκληματικότητα αλλά και το περιβάλλον είχε αρχίσει πλέον να καταστρέφεται από τον κακό χειρισμό του από τους τουρίστες και από τους ντόπιους.

Παρακάτω θα παρατεθούν κάποιες από τις θετικές και αρνητικές επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης και του τουρισμού. Μας κάνει άραγε καλό ή κακό η ανάπτυξη της βιομηχανίας του τουρισμού; Μας επιφέρει περισσότερα από όσα μας παίρνει ;

1.5.1. Επιπτώσεις τουριστικής ανάπτυξης

Με τον όρο επιπτώσεις εννοούμε όλες τις αλλαγές που επέρχονται στην οικονομία , την κοινωνία , τον πολιτισμό και το περιβάλλον των περιοχών όπου αναπτύσσεται ο τουρισμός και σχετίζεται με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της λειτουργίας του τουριστικού τομέα.

1.5.2. Επιπτώσεις στην οικονομία

Οικονομία είναι η επιστήμη η οποία ασχολείται κυρίως με την παραγωγή, την διανομή και την κατανάλωση του εισοδήματος και με τα προβλήματα της δουλειάς και της φορολογίας.

Η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στους ταξιδιώτες και τους τουριστικούς προορισμούς φαίνεται κυρίως μέσα από την αρχή της προμήθειας και της ζήτησης.

Παρακάτω θα δούμε τους σημαντικότερους κλάδους οικονομικών θετικών και αρνητικών επιπτώσεων της τουριστικής ανάπτυξης.

- **Ξένο συναλλάγμα:** Απ' ότι φαίνεται υπάρχουν αρκετές ευκαιρίες για την απόκτηση ξένου συναλλάγματος και ο πιο διαδεδομένος είναι αυτός της εξαγωγής προϊόντων. Τα εξαγόμενα προϊόντα είναι κυρίως αγροτικά, πράγμα που βοηθά στην εύκολη υποκατάστασή τους, όμως επειδή ο ανταγωνισμός είναι μεγάλος οι τιμές μειώνονται όπως και οι φυσικοί πόροι που είναι απαραίτητοι για την συντήρηση και οικονομική ανάπτυξη των περιοχών.
Ο τουρισμός είναι φορέας ξένου συναλλάγματος αλλά πολλές φορές ο όγκος συναλλάγματος που μένει στην χώρα μας είναι μικρότερος του επιθυμητού. Μια σημαντική αιτία αδυναμίας του τουρισμού για να εισάγει ξένο συναλλάγμα είναι η μεγάλη ανταγωνιστικότητα.
- **Απασχόληση:** Η σημασία του τουρισμού στην απασχόληση σηματοδοτείται από το γεγονός ότι στο σύνολο των τουριστικών επιχειρήσεων απασχολούνται σήμερα εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενοι . Ο τουρισμός χαρακτηρίζεται ως τομέας έντασης εργασίας και δημιουργεί θέσεις εργασίας . Το μόνο αρνητικό όσον αφορά την απασχόληση είναι ο εποχικός της χαρακτήρας. Λόγω του εποχικού χαρακτήρα μπορούμε να πούμε ότι επηρεάζει το χαρακτήρα της απασχόλησης, η οποία είναι πολλές φορές ανειδίκευτη και περιστασιακή ή εμφανίζεται με τη μορφή αυτοαπασχόλησης (τουριστικά καταστήματα κλπ.). Η εποχικότητα αυτή αναγκάζει πολλές φορές τους εργαζόμενους να συνδυάζουν την εργασία τους στον τουρισμό με άλλες απασχολήσεις (π.χ. γεωργία, βιομηχανία), για να μπορέσουν να ζήσουν μία πιο άνετη ζωή.
- **Περιφερειακή ανάπτυξη και ανάπτυξη υποδομών:** Η ανάπτυξη του τουρισμού αύξησε τα εισοδήματα, την απασχόληση, τις επενδύσεις και διεύρυνε την βάση της παραγωγικής οικονομίας με αποτέλεσμα να σταματήσει η μετανάστευση και να βελτιωθεί το επίπεδο και η ποιότητα ζωής. Ειδικότερα σε περιοχές με πλούσιους τουριστικούς πόρους, η ανάπτυξη είναι εξαιρετικά δυναμική χρόνο με το χρόνο. Όσο υποστηρίζουν την τουριστική ανάπτυξη πιστεύουν πως ο τουρισμός χρησιμοποιεί προς όφελός του την υποδομή. Όταν δεν υπάρχει υποδομή, για να αντιμετωπίσουν π.χ. τα προβλήματα μιας κοινότητας, ο τουρισμός λειτουργεί ως οικονομικός παράγοντας για την ανάπτυξη νέων έργων.

- Φορολογία και πληθωρισμός: Κατά το πόσο επιδρά ο τουρισμός στην φορολογία δεν έχει μελετηθεί ακόμη, αλλά οι ερευνητές δέχονται τον τουρισμό ως μια δύναμη παραγωγής φορολογικών εσόδων για το κράτος. Τα έσοδα αυτά μπορούν να προέρχονται από:
  - α) επενδύσεις στον τουριστικό τομέα οι οποίες δημιουργούν νέες επιχειρήσεις
  - β) τον μεγάλο αριθμό απασχολούμενων στον τομέα, η πλειοψηφία των οποίων έχει υψηλά εισοδήματα και αντίστοιχη καταναλωτική δαπάνη. Επιπλέον από τις πρώτες ενδείξεις των οικονομικών επιπτώσεων είναι οι αλλαγές στην τιμολόγηση της γης λόγω της ταχύτατης οικοπεδοποίησης. Όσο όμως αυξάνεται η τιμή της γης, αυτοί που επενδύουν σε ακίνητα γνωρίζουν την αύξηση της φορολογίας η οποία θα επέλθει με τη κίνησή τους αυτή. Η κίνηση αυτή σχετίζεται με τη γενικότερη τάση που υπάρχει για χωρική επέκταση των δραστηριοτήτων ιδιαίτερα σε περιοχές με μαζικό οργανωμένο τουρισμό.

1.5.3. Κοινωνικό – πολιτιστικές επιπτώσεις

Οι αναφορές για τις κοινωνικό – οικονομικές επιπτώσεις είναι λίγες, καθώς είναι δύσκολο να εκτιμήσουμε ποσοτικά αυτές τις αναφορές. Η κοινωνική αλλαγή δεν είναι απαραίτητα και πολιτισμική αλλαγή αλλά σίγουρα είναι προάγγελός της.

Η κοινωνικό – πολιτιστική αλλαγή είναι εμφανής μέσα απ' την επιρροή της θρησκείας, τα έθιμα, τις τέχνες, τη μουσική, τις παραδόσεις του λαού, τη λογοτεχνία κ.α. Είναι εμφανής ακόμα από τα μνημεία και τα αξιοθέατα τα οποία είναι κληρονομιά των προγόνων μας.

Κάποια είδη κοινωνικό – οικονομικών επιπτώσεων είναι αυτά που θα συναντήσουμε παρακάτω.

α) Αλλαγές στην κοινωνική δομή.

Αυτό συμβαίνει με τη επίδραση του τουρισμού καθώς οι νέοι προτιμούν να ασχολούνται με την τοπική βιομηχανία παρά με τις παραδοσιακές δεξιότητες του τόπου τους.

Εκτός από συνέπειες και προβλήματα μπορεί να επιφέρει και να βελτιώσει την ποιότητα ζωής.

Οι νέες θέσεις εργασίας δημιουργούν πολλαπλά εισοδήματα, έμφαση στην αγοραστική δύναμη και απόκτηση αγαθών που μέχρι πρότινος ήταν απαγορευμένα.

β) Αλλαγές στη γλώσσα

Η απώλεια της τοπικής διαλέκτου παρατηρείται όταν άλλες χώρες υιοθετούν την γλώσσα των επισκεπτών τους επειδή δε μπορούν να επικοινωνήσουν με τους ιθαγενείς λόγω διαφορετικής διαλέκτου.

γ) Η μετακίνηση των ανθρώπων

Οι άνθρωποι μετακινούνται ελεύθερα μέσα σε μια χώρα προκειμένου να βρουν νέες ευκαιρίες εργασίας και απασχόλησης και αυτό επειδή άνθρωποι διαφορετικών θρησκευτικών αντιλήψεων αναμειγνύονται και μοιράζονται τις πολιτιστικές τους αξίες.

Οι μετανάστες αυτοί φέρνουν μαζί τους νέες πολιτισμικές αξίες οι οποίες δεν προκύπτουν μόνο μέσα απ' την ανάμειξη των πολιτισμών αλλά και με τις νομοθετικές μεταρρυθμίσεις.

δ) Αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις, τα ήθη και έθιμα.

Ο τρόπος με τον οποίο αναπτύσσεται ο τουρισμός υιοθετώντας έναν τρόπο ζωής με χαρακτηριστικά αστικοποίησης και εκσυγχρονισμού, επιφέρει σημαντικές αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις, τα ήθη και τα έθιμα.

Τέτοιες είναι οι σχέσεις των 2 φύλλων, στον τρόπο συμπεριφοράς, στην εκτίμηση της τοπικής παράδοσης, στα έθιμα, στις σχέσεις ανάμεσα σε άτομα της ίδιας κοινότητας, οι οποίες προκαλούνται άμεσα ή έμμεσα.

ε) Εμπορευματοποίηση πολιτισμού και παράδοσης.

Η μετατροπή του πολιτισμού σε εμπόρευμα καθώς αναξιοποίητα πολιτιστικά στοιχεία αιώνων αξιοποιούνται λόγω της τουριστικής ανάπτυξης και αποτελούν μέρος τουριστικών πακέτων προσελκύοντας αριθμητικά μεγάλα τουριστικά ρεύματα.

Χωρίς να παραγνωρίζεται η πολιτιστική σπουδαιότητά της η όλη οικονομική σημασία για τουριστικά γραφεία και κρατικές υπηρεσίες παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον.

Μορφές τοπικού πολιτισμού όπως π.χ. πολιτιστικές εκδηλώσεις, βιοτεχνικά προϊόντα, χειροτεχνήματα κλπ. μετατρέπονται σε τουριστικά προϊόντα και πωλούνται στους τουρίστες ως δείγμα τοπικής πολιτιστικής παράδοσης ή ως αναμνηστικό ταξιδιού. Συχνά τα προϊόντα αυτά είναι πολύ χαμηλής ποιότητας και δεν αποδίδουν πιστά τα πραγματικά χαρακτηριστικά της τοπικής παράδοσης ή του πολιτισμού.

1.5.4. Επιπτώσεις στο περιβάλλον

Το περιβάλλον εμπεριέχει όλα τα φυσικά και χημικά υλικά συστατικά των φυσικών ανθρώπινων πόρων. Το φυσικόπεριβάλλον είναι ότι βρίσκεται στη φύση μαζί με το κλίμα, τον καιρό, τη γη, το έδαφος, το νερό και όλο το οικολογικό σύστημα

Ένα από τα κυριότερα τουριστικά αξιοθέατα είναι οι φυσικοί πόροι που πάντα προσελκύουν τους τουρίστες. Η μεταβολή των πόρων και οι συνέπειες από τις τουριστικές δραστηριότητες αναδεικνύουν ένα ευρύτατο διαδεδομένο σήμερα προβληματισμό σε θέματα προστασίας και συντήρησης. Η συνεχής χρήση του ίδιου χώρου δυσκολεύει την κατάσταση. Σε κάποιες περιπτώσεις ίσως να είναι αργά για να σωθεί το φυσικό περιβάλλον όμως η περιβαλλοντική καταστροφή θα έρθει όταν οι φυσικοί πόροι φτάσουν στα όριά τους.

Ο τουρισμός όπως κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα έχει αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον, στους φυσικούς πόρους και στο οικοσύστημα. Οι επιπτώσεις αυτές μπορεί να είναι άμεσες ή έμμεσες.

- Φυσικό περιβάλλον

Η τουριστική ανάπτυξη είτε με την επέκτασή της στο χώρο της υπαίθρου είτε με την ανάπτυξη μεγάλης έκτασης και όγκου υποδομών καταλήγει να επηρεάζει την ισορροπία του φυσικού περιβάλλοντος. Οι επιπτώσεις είναι δραστικές στις «ευαίσθητες» οικολογικά περιοχές όπως παραθαλάσσιες περιοχές και υδροβιότοποι

- Επιπτώσεις στις χρήσεις γης

Για τις ανάγκες του τουρισμού καταλαμβάνεται ολοένα και περισσότερος χώρος με αποτέλεσμα, να υπάρχει απώλεια γεωργικής γης και αλλαγές παραλίων. Και στις δύο περιπτώσεις παρατηρείται έντονατο φαινόμενο της οικοπεδοποίησης, με αποτέλεσμα ο τουρισμός να απορροφά γη και επενδύσεις απαραίτητες για την παραγωγική ανάπτυξη του αγροτικού τομέα.

- Ρύπανση

Οι συνέπειες των ανθρώπινων παρεμβάσεων χάριν τουρισμού περιλαμβάνουν ακόμα την θαλάσσια ρύπανση, καταστροφή ή υποβάθμιση βιοτόπων, απώλεια βιολογικής ποικιλότητας, ρύπανση επιφανειακών και υπογείων υδάτων αλλά και μιας άλλης μορφής ρύπανση, εκείνη που συνδέεται με τα υψηλά επίπεδα θορύβου (ηχορύπανση).

- Φέρουσα ικανότητα

Φέρουσα ικανότητα είναι η τουριστική συχνότητα που μπορεί να γίνει αποδεκτή από το κοινωνικό – οικονομικό σύστημα μιας περιοχής χωρίς να το αλλάζει ανεπανόρθωτα.

- Μετατροπή παραδοσιακών οικισμών σε τουριστικούς πόρους

Ο συνδυασμός του δομημένου (παραδοσιακοί οικισμοί) και του φυσικού (λίμνες, ποτάμια) περιβάλλοντος διαμορφώνουν έναν τουριστικό πόρο που γίνεται πόλος έλξης ξανά τουριστών. Για την περαιτέρω εξέλιξη αυτού του ιδιότυπου τουριστικού χώρου επιβάλλεται η αναζήτηση

νέων τρόπων σχεδιασμού και διαχείρισης τέτοιων περιοχών οι οποίες αποτελούν περιβαλλοντικά και πολιτιστικά «ευαίσθητους» τουριστικούς πόρους.

Συνεπώς οι επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης σαφώς και είναι πολλές αλλά και ο τουρισμός έχει προσφέρει στις περιοχές στις οποίες αναπτύσσεται. Η οικονομία έχει αναπτυχθεί, οι θέσεις εργασίας έχουν αυξηθεί, το περιβάλλον μπορεί να μη αξιοποιείται σωστά αλλά γίνονται προσπάθειες βελτίωσης. Όσον αφορά την κοινωνική και πολιτισμική ζωή του τόπου, βλέπουμε πως αυτό δεν συμβαίνει λόγω τουρισμού αλλά και από το γεγονός πως οι ίδιοι οι άνθρωποι προσπαθούν να αλλάξουν τον τρόπο ζωής τους προς το καλύτερο.

1.5.6. Εξέλιξη ελληνικού τουρισμού

Ο ελληνικός τουρισμός από τις αρχές της μεταπολεμικής περιόδου μέχρι σήμερα θεωρείται μια σημαντική πλουτοπαραγωγική δραστηριότητα, η οποία συμβάλει θετικά στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Αυτό αποδίδεται στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας σε κλίμα, φυσικό κάλος και χαμηλό κόστος, που βοήθησαν να κατακτήσει ένα μεγάλο μερίδιο στην ευρωπαϊκή αγορά.

Η Ελλάδα είναι γνωστή σαν τυπικός μεσογειακός τουριστικός προορισμός όπου προσελκύει κάθε χρόνο ένα σημαντικό αριθμό επισκεπτών. Είναι ο προορισμός όπου αρμονικά συμβαδίζουν η περίφημη ελληνική φιλοξενία και ο αξιοζήλευτος ελληνικός φυσικός και πολιτισμικός πλούτος, που αποτελούν ένα ασυναγώνιστο δίδυμο στον τομέα του τουρισμού και αναπόσπαστο κομμάτι της ελληνικής πραγματικότητας.

Η σημασία του τουρισμού για τη χώρα μας γίνεται εμφανής με βάση ορισμένα μεγέθη που χαρακτηρίζουν τις διαστάσεις του και τις τάσεις εξέλιξής του.

Η Ελλάδα κατά τον παγκόσμιο οργανισμό τουρισμού βρισκόταν στην 17^η θέση στην παγκόσμια κατάταξη των τουριστικών προορισμών το 1997.

Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία η χώρα μας το 1997 υποδέχτηκε 10.588.489 τουρίστες που κατά ποσοστό 90% προήλθαν από χώρες της μείζονος Ευρώπης και κατά 68% από χώρες της Ε.Ε., το 77% του συνόλου των ξένων τουριστών ήρθε το 1997 με αεροπλάνο και το 60% με έκτακτες ναυλωμένες πτήσεις (charter).

Το 2006, σχεδόν 10 χρόνια μετά και σύμφωνα με το υπουργείο τουριστικής ανάπτυξης, Ελλάδα φιλοξένησε 16.000.000 τουρίστες. Από τα στοιχεία αυτά διαφαίνεται ότι ο ρόλος του τουρισμού στην χώρα μας είναι γενικά σημαντικότερος από ότι σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Για ορισμένες περιοχές, κυρίως τα νησιά, ο τουρισμός αποτελεί τον πλέον καθοριστικό τομέα με βάση τον οποίο διαρθρώνονται και οι άλλοι τομείς της οικονομικής δραστηριότητας.

Παράλληλα, η παρέμβαση της τουριστικής ανάπτυξης στην ελληνική ύπαιθρο είχε σοβαρές επιπτώσεις στην εξέλιξη της παραγωγικής δομής και της κοινωνικής της διάρθρωσης, ενώ σε πολλές αστικές περιοχές, ιδίως σε εκείνες που έχουν γίνει πόλοι έλξης τουριστών, όπως π.χ. Κέρκυρα, Ηράκλειο, Ρόδος κ.α οι πιέσεις από την υπερσυγκέντρωση δραστηριοτήτων έχουν δημιουργήσει πολύπλευρα προβλήματα που συνδέονται με την αποχή του περιβάλλοντος, τη χωρητικότητα των υποδομών, την ελκυστικότητα και την ανταγωνιστικότητα των προορισμών αυτών.

Η πολιτική που ακολουθήθηκε στη χώρα μας στον τομέα του τουρισμού από την δεκαετία του '60 ήταν χωρίς μακροχρόνιο σχεδιασμό, με αποτέλεσμα τη δεκαετία του '80 ν'αρχίσουν να γίνονται ορατά τα διαρθρωτικά προβλήματα του ελληνικού τουρισμού και να εξακολουθούν να μένουν αναπάντητα έως και σήμερα. Η τουριστική δραστηριότητα συγκεντρώθηκε σε ορισμένες

μόνο περιοχές της χώρας. Η ζήτηση είναι αυστηρά εποχική, που σημαίνει σοβαρές συνέπειες στην απασχόληση και τις τοπικές οικονομίες. Κυριάρχησε το μοντέλο του μαζικού τουρισμού (κλασικό μοντέλο ήλιος - θάλασσα) με χαμηλή συναλλαγματική απόδοση και εξάρτηση του ελληνικού τουρισμού από ολιγοπωλειακού χαρακτήρα επιχειρήσεις που ελέγχουν σε μεγάλο βαθμό τη ζήτηση, εξάρτηση από τους περιβόητους tour operators. Παράλληλα, η υπερπροσφορά κλινών σε ορισμένες περιοχές οδήγησε στην καθήλωση των τιμών των τουριστικών υπηρεσιών και την υποβάθμισή τους. Τέθηκε λοιπόν άμεσα το θέμα της επανεξέτασης του μοντέλου ανάπτυξης του ελληνικού τουρισμού από τον ιδιωτικό χώρο όσο και από την πολιτεία, η οποία θεωρείται άμεσα υπεύθυνη και αρμόδια για την υιοθέτηση στρατηγικών πολιτικών. Ο παράγοντας

που θα βοηθήσει αποφασιστικά στην αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων του ελληνικού τουρισμού είναι η συνέχιση της επιτυχούς συνεργασίας των ιδιωτικών και κρατικών φορέων του τουρισμού, η οποία εγκαινιάσθηκε στα μέσα της δεκαετίας του '80. Ηδη η συνεργασία αυτή έχει αποδώσει καρπούς όπως:

- Η διαμόρφωση νέας τιμολογιακής πολιτικής του τουριστικού κλάδου
- Η διαφοροποίηση της ελληνικής τουριστικής προσφοράς
- Η προσπάθεια ανάπτυξης μορφών επιλεκτικού τουρισμού

Η ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού και η επιδίωξη της προσέλκυσης τουριστών σε δωδεκάμηνη βάση ανάγεται πλέον σε ουσιαστική παράμετρο της ελληνικής τουριστικής πολιτικής. Σημαντικές είναι οι χρηματοδοτήσεις που προσανατολίζονται πλέον στην διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος μέσα από τη στήριξη ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού.

Το νέο τοπίο στον τουρισμό δίνει πρόσθετες ευκαιρίες ανάπτυξης με τις εξειδικευμένες υπηρεσίες του θεματικού τουρισμού.

Ο θεματικός τουρισμός αποτελεί τμήμα των ειδικών μορφών τουρισμού, οι οποίες χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη ενός ειδικού κινήτρου και από την ανάπτυξη μιας αντίστοιχης ειδικής υποδομής.

Με τον θεματικό τουρισμό, οι άνθρωποι αναζητούν ένα διαφορετικό τρόπο αναψυχής, ο οποίος συνδέεται με την διατήρηση της τοπικής κουλτούρας, την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος αλλά και με την αποφυγή της χρήσης υπηρεσιών μαζικού τουρισμού.

Ανταποκρινόμενη στην διεθνή τάση για διεύρυνση και διαφοροποίηση του τουριστικού της προϊόντος, η Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια, προσφέρει ελκυστικά πακέτα και υπηρεσίες θεματικού τουρισμού.

Με την βοήθεια σημαντικών κρατικών επενδυτικών κινήτρων οι επιχειρηματίες δημιουργούν υποδομές και υπηρεσίες σχετικές με τον τουρισμό υγείας, τον θρησκευτικό τουρισμό, τον πολιτιστικού τουρισμού, τον γαστρονομικό τουρισμό, τον αθλητικό τουρισμό, τον τουρισμό περιπέτειας, τον οικοτουρισμό, τον αγροτουρισμό κ.α..

1.6. Πολιτιστικός τουρισμός

Πολιτιστικός τουρισμός ονομάζεται το υποσύνολο του τουρισμού σχετικά με τον πολιτισμό μιας χώρας ή περιοχής. Συγκεκριμένα ο τρόπος ζωής των ανθρώπων αυτών των γεωγραφικών περιοχών, η ιστορία τους, η τέχνη, η αρχιτεκτονική, θρησκεία και άλλα στοιχεία που συνέβαλλαν στην διαμόρφωση του τρόπου ζωής τους.

Ο πολιτιστικός τουρισμός περιλαμβάνει τον τουρισμό σε αστικές περιοχές, ιδιαίτερα σε ιστορικές, μεγάλες πόλεις και στις πολιτιστικές εγκαταστάσεις όπως μουσεία και θέατρα. Μπορεί ακόμα να περιλαμβάνει τουρισμό σε αγροτικές περιοχές αποτυπώνοντας τις παραδόσεις ιθαγενών πολιτιστικών κοινωνιών. Κατά γενική ομολογία η πολιτιστικοί τουρίστες ξοδεύουν ουσιαστικά περισσότερα από τους καθιερωμένους/τυπικούς τουρίστες.

Αυτή η μορφή τουρισμού γίνεται ολοένα και πιο δημοφιλής στο κόσμο και πρόσφατα η αναφορά του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης επισήμανε το πόσο ο πολιτιστικός τουρισμός μπορεί να συνδράμει στην Περιφερειακή ανάπτυξη σε ποικίλες περιοχές ανά τον κόσμο.

Ως πολιτιστικός τουρισμός έχει οριστεί η μετακίνηση ανθρώπων σε πολιτιστικά αξιοθέατα μακριά από την (καθιερωμένη) περιοχή κατοικίας τους, με την προϋπόθεση να συλλέξουν νέες πληροφορίες και εμπειρίες ώστε να ικανοποιήσουν τις πολιτιστικές τους ανάγκες. Σε αυτές τις πολιτιστικές ανάγκες μπορεί να συγκαταλέγεται η σταθεροποίηση-στερεοποίηση της προσωπικής πολιτιστικής ταυτότητας κάποιου, μέσω της παρατήρησης του “εξωτικού” άλλου/ξένου.

Καθώς η ιδέα της παγκοσμιοποίησης εδραιώνεται στη σύγχρονη εποχή, η πρόκληση της διατήρησης των ελάχιστων εναπομεινάντων πολιτιστικών κοινοτήτων/ταυτοτήτων, έχει καταστεί αρκετά δυσχερής. Κάθε σχεδιαστής προορισμού έχει ως θεμελιώδη στόχο την χωρίς αντίκτυπο οικονομική άνθιση μιας φυλετικής κοινότητας. Δεδομένου ότι ο πολιτισμός μιας περιοχής χρησιμοποιείται ως κύριο μέσο προσέλκυσης, η βιώσιμη ανάπτυξη προορισμού της περιοχής είναι ζωτικής σημασίας για την αποφυγή αρνητικών επιρροών(π.χ καταστροφή αυθεντικής ταυτότητας φυλετικής κοινότητας) που πιθανά να προκαλείται λόγω τουρισμού.

Η ικανοποίηση του τουριστικού ενδιαφέροντος και απαιτήσεων αποτελεί κύριο μέλημα, ωστόσο εξίσου επιτακτικού χαρακτήρα είναι και ο συλλογισμός αναφορικά με τα υποσυστήματα των προορισμών(κάτοικοι/residents). Οι αναπτυξιακές πιέσεις πρέπει να περιοριστούν στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο και να προλαμβάνονται, έτσι ώστε να διατηρηθούν οι πόροι της εκάστοτε περιοχής και να αποφευχθεί ο κορεσμός του προορισμού, έτσι ώστε να μην υπάρχει κατάχρηση του προϊόντος και των κατοίκων αντιστοίχως.

Το σχέδιο(προορισμού) πρέπει να ενσωματώνει τους ντόπιους στο κέρδος μέσω της εκπαίδευσης και προσφοράς εργασίας, επιπρόσθετα πρέπει να τους ενθαρρύνει να συμμετέχουν σε επαγγελματικά ταξίδια(travel business). Οι ταξιδιώτες δεν πρέπει μόνο να γνωρίζουν τον

προορισμό αλλά και να ενδιαφέρονται να βοηθήσουν στον βιώσιμο χαρακτήρα του, ενώ παράλληλα διευρύνουν την ταξιδιωτική τους εμπειρία.

Στο πλαίσιο του πολιτιστικού τουρισμού εντάσσεται και η ειδική μορφή του εκπαιδευτικού τουρισμού, ο οποίος περιλαμβάνει τις ακόλουθες δραστηριότητες:

- Διοργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για φοιτητές πανεπιστημίων και κολεγίων.
- Προγράμματα εκπαιδευτικού και πολιτιστικού περιεχομένου για εκδρομές σχολείων και πανεπιστημίων από την Ελλάδα και το εξωτερικό.
- Προγράμματα εκπαίδευσης και γνωριμίας της Ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Προγράμματα εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας.

Ο εκπαιδευτικός τουρισμός θεωρείται μία από τις σημαντικότερες αναπτυσσόμενες τουριστικές αγορές και μπορεί να προσφέρει σημαντικά οφέλη σε μια περιοχή με πλούσια πολιτιστικά στοιχεία, τα οποία αποτελούν πόλο έλξης για εκπαιδευτικό / μαθητικό τουρισμό, προερχόμενο τόσο από την Ελλάδα όσο και από το εξωτερικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

ΚΡΗΤΗ

Στην ελληνική μυθολογία με το όνομα Κρήτη είναι γνωστή η «επώνυμη ηρωίδα» της νήσου Κρήτης (δηλαδή το πρόσωπο που έδωσε το όνομά του στο νησί). Η Κρήτη ήταν είτε κόρη μιας από τις Εσπερίδες, είτε η ίδια Εσπερίδα, είτε κόρη του Αστερίου και σύζυγος του Μίνωα. Αναφέρεται ως μητέρα της Πασιφάης, την οποία είχε γεννήσει από τον θεό Ήλιο, και ως μητέρα του Κάρα, τον οποίο είχε γεννήσει από τον θεό Δία. Τέλος, η Κρήτη αναφέρεται και ως θυγατέρα του Δευκαλίωνα ή ενός από τους Κουρήτες.

Το νησί από τα πανάρχαια χρόνια έχει συνδεθεί με τους ωραιότερους μύθους και θρύλους. Τα ονόματα του Μίνωα, της Αριάδνης και του Μινώταυρου εμφανίζονται σε μια ατελείωτη σειρά μύθων.

Η παρουσία πλήθους ονομάτων, τοπωνυμίων και ιστοριών στην ελληνική μυθολογία δείχνει τη γοητεία που άσκησε στους κατοίκους του ελλαδικού χώρου η Μινωική Κρήτη. Πίσω από όλους αυτούς τους μύθους κρύβεται ασφαλώς η ανάμνηση ενός πανίσχυρου, πλούσιου και ευτυχισμένου βασιλείου κι ενός μεγάλου πολιτισμού.

Γεωγραφία

Η Κρήτη είναι το μεγαλύτερο νησί στην Ελλάδα και το δεύτερο μεγαλύτερο (μετά την Κύπρο) της ανατολικής Μεσογείου. Βρίσκεται στο νότιο άκρο του Αιγαίου πελάγους και καλύπτει μια περιοχή 8.336 km². Ο πληθυσμός της είναι 622.913 άνθρωποι (απογραφή 2011). Έχει μήκος 260 χλμ και ποικίλλει στο πλάτος με ένα μέγιστο 60 χλμ (από το ακρωτήριο Δίον έως το ακρωτήριο Λίθινο), σε ένα ελάχιστο 12 χλμ στον ισθμό Ιεράπετρας στην ανατολική Κρήτη. Η ακτογραμμή της παρουσιάζει βαθύ γεωγραφικό διαμελισμό, ο οποίος παρουσιάζει στην Κρήτη πάνω από 1.000 χλμ ακτών.

Το νησί είναι εξαιρετικά ορεινό και καθορίζεται από μια υψηλή σειρά βουνών που το διασχίζει την από τη δύση ως την ανατολή, διαμορφωμένη από τρεις διαφορετικές ομάδες βουνών. Αυτές είναι:

- τα Λευκά Όρη (2.452 μ).
- η οροσειρά Ίδη (Ψηλορείτης (35.18° Β 24.82° Α 2.456 μ).
- το όρος Δίκη (2.148 μ).

Σ' αυτά τα βουνά οφείλεται η ύπαρξη στο νησί εύφορων οροπεδίων ο Ομαλός, η Νίδα και το οροπέδιο Λασιθίου, σπηλαίων όπως το Δικταίο και το Ιδαίο άντρο και φαράγγια όπως το διάσημο φαράγγι της Σαμαριάς, το φαράγγι Ίμπρου, το Κουρταλιώτικο φαράγγι, το Φαράγγι των Νεκρών στην Κάτω Ζάκρο Λασιθίου κ.α.

2.1. Ο Θεός Δίας

Οι Έλληνες απέδιδαν στο Δία αρκετά προσωνύμια, με γνωστότερο όλων το Ξένιος, καθώς ήταν ο προστάτης της φιλοξενίας, αντιπροσώπευε τον προστάτη τόσο των οικοδεσποτών και των φιλοξενούμενων.

Ο Δίας γεννήθηκε στην Κρήτη σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία. Δύο σπήλαια πάνω στα Κρητικά βουνά διεκδικούν την τιμή της γενέτειρας του μεγαλύτερου θεού στην αρχαία Ελλάδα, το Δικταίο Αντρο στην κεντρο-ανατολική Κρήτη και το Ίδαίο Αντρο στο ψηλότερο βουνό της Κρήτης, το όρος Ίδη ή Ψηλορείτης. Δεν υπάρχει καμιά πληροφορία που να μας διευκρινίζει που ακριβώς γεννήθηκε ο Δίας και το κάθε σπήλαιο έχει τους δικούς του υποστηρικτές.

Το σημαντικό ωστόσο είναι ότι η Κρήτη ήταν ο τόπος γέννησης του Δία, και μάλιστα με τρόπο που έχει πολλές ομοιότητες με τη γέννηση του Χριστού πολλούς αιώνες αργότερα,

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή:

Ο Κρόνος, φοβούμενος την κατάρα /προφητεία του πατέρα του, κατάπινε τα παιδιά του ώστε να μην τον γκρεμίσουν από την θέση της εξουσίας του.

Ο Κρόνος με τη Ρέα είχαν γεννήσει άλλα πέντε παιδιά πριν τον Δία, που όλα είχαν καταλήξει στο στομάχι του πατέρα τους. Όταν η Ρέα έμεινε ξανά έγκυος στο Δία δεν ήθελε να έχει και αυτός την ίδια τύχη με τα προηγούμενα παιδιά τους γι' αυτό ζήτησε τη βοήθεια των γονιών της (Ουρανού και Γαίας).

Ακολουθώντας τη συμβουλή τους, πήγε στην Κρήτη και κρύφτηκε σε ένα σπήλαιο στα κρητικά βουνά για να φέρει στον κόσμο το μωρό κρυφά από τον παιδοφάγο σύζυγο της τον Κρόνο. Τους πόνους της γέννας η Ρέα προσπαθούσε να τους καταπνίξει και να μη φωνάζει βυθίζοντας τα δάκτυλα της στη γη. Από κάθε δάχτυλο που χώθηκε στη γή, δημιουργήθηκε ένας από τους δέκα Δάκτυλους, αγαθά πλάσματα που ζούσαν στα Κρητικά βουνά.

Σε όλη τη διάρκεια της γέννας, την είσοδο της σπηλιάς φρουρούσαν οι μυθικοί Κουρήτες, που σε πολλούς μύθους ταυτίζονται με τους Δάκτυλους.

Η Ρέα μόλις γέννησε το Δία, το υγιές αγοράκι που αργότερα θα γινόταν ο πατέρας των θεών του Ολύμπου, το έδωσε στους Κουρήτες να το προσέχουν. Αυτοί πατούσαν δυνατά τα πόδια τους χορεύοντας ή χτυπούσαν τα τύμπανα και τις μεταλλικές τους ασπίδες για να καλύψουν το κλάμα του μωρού.

Η Ρέα για να ξεγελάσει τον σύζυγό της Κρόνο, αντί για το νεογέννητο βρέφος του έδωσε μία πέτρα τυλιγμένη σε σπάργανα. Αυτός κατάπιε αμέσως το δήθεν βρέφος και επαναπαύτηκε για μια ακόμη φορά ότι ο θρόνος του δεν κινδύνευε από τα παιδιά του.

Στο μεταξύ ο μικρός Δίας μεγάλωνε στη σπηλιά που παρέμενε κρυμμένος πάνω στα βουνά της Κρήτης. Στην ανατροφή του Δία σημαντικό ρόλο έπαιξαν η κατσίκα Αμάλθεια και η νύμφη Μέλισσα. Η Αμάλθεια, κατσίκα ή για άλλους νύμφη, έδινε το γάλα της στο θείο βρέφος και από το κέρατό της έβγαιναν κάθε λογής αγαθά. Η νύμφη Μέλισσα τον ντάντευε και τον φρόντιζε μεγαλώνοντας σε ό,τι χρειάζεται ένα παιδί ενώ του έδινε θρεπτικό μέλι για να μεγαλώσει πιο γρήγορα. Στον Άγιο Νικόλαο, στην Ακτή Παγκάλου, υπάρχει ένα γλυπτό που παριστάνει το «κέρας της Αμάλθειας».

Όταν κάποτε ο Δίας μεγάλωσε και έφτασε στην κατάλληλη ηλικία, έδωξε τον Κρόνο και πήρε τη θεϊκή του εξουσία, μετά από μια τρομερή μάχη, την Τιτανομαχία, όπως αναφέρεται στο μύθο.

Σύμφωνα με την εκδοχή της Τιτανομαχίας, όταν ο Δίας πήγε να βρει τον πατέρα του Κρόνο για να διεκδικήσει την εξουσία, του έσκισε την κοιλιά από όπου αμέσως ξεπετάχτηκαν όσα από τα παιδιά του είχε καταπιεί στο παρελθόν: η Ήρα, ο Ποσειδώνας, η Έστια, η Δήμητρα και ο Πλούτωνας (Αδης). Με τη βοήθειά τους ο Δίας πολέμησε ενάντια στους Τιτάνες που είχαν την κυριαρχία του σύμπαντος με επικεφαλής τον Κρόνο.

Ο πόλεμος αυτός (Τιτανομαχία) ήταν πολύ σκληρός αλλά τελικά κατέληξε να επικρατήσουν ο Δίας και τα αδέρφια του, που μαζί με τα παιδιά του Δία έφτιαξαν το αρχαίο ελληνικό δωδεκάθεο, τους 12 θεούς του Ολύμπου.

Είναι πολλοί οι μύθοι που παρουσιάζουν τον Δία να έχει ερωτικές σχέσεις με γυναίκες. Γιαυτό γέννησε πολλούς απογόνους, ενώ χαρακτηριστικό είναι ότι ποτέ κανένας μύθος δεν έχει παρουσιάσει τον Δία ως άκαρπο. Πολλές φορές επίσης ο Δίας άλλαζε μορφή για να πλησιάσει και να ενωθεί με τις ερωμένες του (ως κούκος στην Ήρα, ως φίδι στη Περσεφόνη, ως ταύρος στην Ευρώπη, κ.α.)

Κατά την μυθολογία ο τάφος του Δία βρίσκεται στο βουνό Γιούχτας. Το γεγονός αυτό ενισχύεται από την κορυφογραμμή του που θυμίζει έντονα ανθρώπινο πρόσωπο, αν το κοιτάξεις από βορειοδυτικά. Το “πρόσωπο” είναι ξαπλωμένο και κοιτάζει τον κρητικό ουρανό.

Στη βόρεια πλευρά του Γιούχτα, στη θέση Ανεμόσπηλια, ανασκάφηκε μινωϊκό ιερό που καταστράφηκε από σεισμό, μέσα στο οποίο βρέθηκαν τέσσερις ανθρώπινοι σκελετοί, από τους οποίους ο ένας σε ειδική θέση και στάση.

Το όνομα του βουνού ήταν “Ιυττός” (Κνωσσία Δίκη) στην αρχαιότητα. Το όνομα Γιούχτας αποτελεί παραφθορά του Λατινικού Γιούπιτερ που σημαίνει Δίας ακόμα όμως και το Ιυττός μπορεί με παράφραση να γίνει Γιούχτας (Ιυττός, Ιυκτός, Γιούκτας).

Η πίστη των Μινωιτών για την θεά της φυσικής ευφορίας που πέθαινε και αναγεννιόταν κάθε χρόνο συνεχίστηκε επηρεασμένη από την αρχαία Ελλάδα με την γέννηση του Δία στο νησί και μετά με την μεταφορά της Ευρώπης. Εδώ μετά την αρπαγή της γέννησε τους δυο γιους του Δία, τον Μίνωα και το Ροδάμανθο τους βασιλιάδες της Κρήτης.

2.1.1. Δίας και Ευρώπη

Στη χώρα της Κανά, ο Αγένωρ και η Τελέφασσα είχαν πέντε γιους και μια κόρη που ονομαζόταν Ευρώπη. Ο Δίας ερωτεύτηκε την Ευρώπη και μεταμορφώθηκε σε ολόλευκο ταύρο. Η Ευρώπη μαγεμένη απ' την ομορφιά του πήδησε στη ράχη του και το ζώο όρμησε κατά το πέλαγος. Ο ταύρος απομακρύνθηκε κολυμπώντας ενώ η κατατρομαγμένη Ευρώπη ήταν γατζωμένη στη ράχη του. Ο Δίας έφτασε στα ακρογιάλια της Κρήτης, όπου η Ευρώπη γέννησε τρεις γιους, το Μίνωα, το Ραδάμανθη και το Σαρπηδόνα. Όταν ο Δίας άφησε την Ευρώπη αυτή παντρεύτηκε τον Αστερία που υιοθέτησε τους τρεις γιους της.

2.1.2. Γεωγραφία

Το βουνό Γιούχτας βρίσκεται στα δυτικά των Αρχανών στο νομό Αστερουσίων, περίπου 15 χιλιόμετρα στη Νότια πλευρά της πόλης του Ηράκλειου και έχει υψόμετρο 811 μέτρα. Βρίσκεται σε τοπίο με αμπελώνες και ελαιώνες, βόρεια από τις κοιλάδες του κεντρικού Νομού Ηρακλείου, δυτικά από το Συλαμιανό φαράγγι και δυτικά από την κοιλάδα του Γιόφυρου Ποταμού.

2.1.3. Πρόσβαση

Η πρόσβαση οδικώς προς τις Αρχάνες είναι αρκετά εύκολη. Η περιοχή είναι προσβάσιμη με δύο τρόπους: μέσω εθνικού δικτύου που συνδέει την περιοχή των Αρχανών διαμέσου της Βιομηχανικής Περιοχής Ηρακλείου αλλά και μέσω επαρχιακού δικτύου όπου ο επισκέπτης διασχίζει την κλασική διαδρομή από την περιοχή της Κνωσού. Και στις δύο περιπτώσεις ο μέσος χρόνος πρόσβασης δεν ξεπερνάει τα 20 λεπτά από την πόλη του Ηρακλείου.

Επίσης υπάρχει και η δυνατότητα πρόσβασης μέσω συχνών δρομολόγιων απο τα λεωφορεία του ΚΤΕΛ προς τις Αρχάνες. Τα δρομολόγια εκτελούνται καθημερινά από το Ηράκλειο (αφετηρία Κεντρικός σταθμός ΚΤΕΛ Ηρακλείου Κρήτης που βρίσκεται πολύ κοντά στο Λιμάνι) και προς τις Αρχάνες κάθε 30 λεπτά νωρίς το πρωί και κάθε 1 ώρα την υπόλοιπη μέρα.

2.2. Τάλως

Ήταν ένας μυθικός χάλκινος γίγαντας που χάρισε ο Ήφαιστος με εντολή του Δία στον Μίνωα για να προστατεύει την Κρήτη από τους εισβολείς. Ο μύθος λέει ότι ο Τάλως έκανε τρεις φορές την μέρα τον γύρω της Κρήτης έτσι ώστε να προσέχει από τους ξένους το βασίλειο του Μίνωα μιας και αυτό δεν είχε τείχη γύρω του για προστασία. Εκτός το καθήκον της προστασίας της Κρήτης είχε και χρέος να προστατεύει τους νόμους που επικρατούσαν στο νησί. Έτσι τρεις φορές τον χρόνο γύριζε όλα τα χωριά του νησιού κουβαλώντας χάλκινες πλάκες που είχαν χαραγμένους τους νόμους και σκοπός του ήταν να φροντίζει να τους ακολουθούν όλοι. Οι χάλκινες πλάκες που κουβαλούσε ίσως ήταν μεταγενέστερη προσπάθεια να εξηγηθεί με τη λογική γιατί αναφέρεται σαν χάλκινος.

Ο Τάλως λοιπόν, ένας χρυσός σκύλος που δεν του ξέφευγε κανένα θήραμα και μία φαρέτρα με βέλη που δεν έχαναν ποτέ τον στόχο τους. Ήταν τα τρία δώρα του Μέγιστου των θεών, Δία, προς την αγαπημένη του Ευρώπη που του χάρισε τρεις γιούς στη Κρήτη, το Μίνωα, μυθικό βασιλιά της Κνωσού, τον Ραδάμανθυ και τον Σαρπηδόνα.

Στις πόλεις υπεύθυνος για την τήρηση των νόμων ήταν ο Ραδάμανθης, που μαζί με τον αδερφό του, Μίνωα, μετά το θάνατό τους έγιναν κριτές των ψυχών στον Άδη, σύμβολα απόλυτης δικαιοσύνης.

Ο θάνατος του Τάλω προήλθε από τους Αργοναύτες που γύριζαν από την Κολχίδα. Θέλοντας να αποβιβαστούν οι Αργοναύτες στο νησί αντιμετώπισαν τον γίγαντα που τους κρατούσε σε απόσταση. Τότε η Μήδεια, που ταξίδευε μαζί τους, μάγεψε με τα λόγια της τον Τάλω, υποσχόμενη του αθανασία. Έτσι μπόρεσε ο Ιάσωνας να του αφαιρέσει το καρφί στη φτέρνα του που έκλεινε τη μια και μοναδική φλέβα. Από τη φλέβα αυτή έρεε αντί για αίμα, λιωμένο μέταλλο που ονομάζοταν ιχώρ. Άλλη μια αδύναμη εκδοχή αναφέρει ότι τον σκότωσε ο πατέρας του Φιλοκτήτη, Ποίας, χτυπώντας τον με βέλος στο ίδιο μοναδικό αδύνατο σημείο του.

Το χάλκινο ρομπότ συμβολίζει, αφενός την μεγάλη τεχνολογική εξέλιξη της μινωϊκής μεταλλουργίας, αφού οι Μινωίτες κατάφεραν να φτιάξουν μόνοι τους ένα υπερήρωα από χαλκό. Αφετέρου, ο Τάλως απέδιδε δικαιοσύνη, γεγονός που δείχνει τη μεγάλη σημασία που έδιναν οι Μινωίτες στο θεσμό αυτό.

2.3. Μινώταυρος

Πριν ο Μίνωας γίνει βασιλιάς ζήτησε από το θεό Ποσειδώνα ένα σημάδι που να αποδεικνύει ότι αυτός, και όχι ο αδερφός του, έπρεπε να ανέβει στο θρόνο. Ο θεός έστειλε έναν όμορφο λευκό ταύρο και ζήτησε από το Μίνωα να θυσιάσει αυτόν τον ταύρο στον ίδιο. Ο Μίνωας όμως αντί για αυτόν θυσίασε έναν άλλο ταύρο, ελπίζοντας ότι ο θεός δε θα το προσέξει.

Ο Ποσειδώνας όμως κατάλαβε τι είχε γίνει, εξοργίστηκε, και έκανε τη γυναίκα του Μίνωα Πασιφάη να ερωτευτεί τον ταύρο. Η γυναίκα δεν μπορούσε να ικανοποιήσει το πάθος της και ζήτησε βοήθεια από το μηχανικό Δαίδαλο. Αυτός κατασκεύασε ένα κενό ομοίωμα αγελάδας, η Πασιφάη μπήκε μέσα σε αυτό και ο ταύρος ξεγελάστηκε και ζευγάρωσε μαζί της. Από την ένωση αυτή γεννήθηκε ο Μινώταυρος.

Ο Μίνωας, μετά από χρησμό που πήρε από το Μαντείο των Δελφών, ζήτησε από τον Δαίδαλο να φτιάξει ένα κτίσμα ώστε να κλειστεί μέσα ο Μινώταυρος, και αυτός κατασκεύασε το Λαβύρινθο.

Ο γιος του Μίνωα Ανδρόγεως πήρε μέρος σε αγώνες στα Παναθήναια και απέσπασε κάποιες νίκες, για τις οποίες οι Αθηναίοι τον ζήλευσαν και τον σκότωσαν. Ο Μίνωας για να τιμωρήσει τους Αθηναίους κήρυξε πόλεμο στον οποίο νίκησε. Σαν ποινή των Αθηναίων όρισε κάθε Εννέα χρόνια επτά νέοι Αθηναίοι και επτά νέες Αθηναίες να στέλνονται στην Κρήτη και να κατασπαράζονται από το Μινώταυρο.

Μην μπορώντας να ανεχτεί την θυσία αυτή, ο Θησέας, γιος του βασιλιά της Αθήνας Αιγέα, αποφάσισε να είναι και αυτός ένας από τους δεκατέσσερις νέους, με σκοπό να βρεθεί κοντά στο Μινώταυρο ώστε να τον σκοτώσει. Όταν έφτασε στη Κρήτη γνώρισε την κόρη του Μίνωα Αριάδνη η οποία τον ερωτεύτηκε. Θέλοντας να τον βοηθήσει του έδωσε ένα κουβάρι κλωστή, το Μίτο της Αριάδνης και τον συμβούλεψε να δέσει την άκρη του στην είσοδο του λαβύρινθου και να το ξετυλίγει, ώστε να μπορέσει έπειτα, αφού σκοτώσει το Μινώταυρο, να βρει την έξοδο.

Ο Θησέας πράγματι σκότωσε το τέρας με το σπαθί του και χρησιμοποιώντας το Μίτο της Αριάδνης, κατάφερε να βγει από το Λαβύρινθο και γύρισε στην Αθήνα.

2.3.1. Ο Θάνατος του Αιγαία

Ο Θησέας φεύγοντας για την Κρήτη με σκοπό να αντιμετωπίσει το Μινώταυρο είχε συμφωνήσει με τον πατέρα του, βασιλιά των Αθηνών Αιγαία, να υψώσει μία άσπρη σημαία καθώς θα πλησίαζε στην Αθήνα, αν όλα είχαν πάει καλά. Καθώς όμως γύριζε νικητής από την Κρήτη το ξέχασε και ο Αιγαίας που παρακολουθούσε την επιστροφή των караβιών στεναχωρήθηκε τόσο ώστε έπεσε στη θάλασσα και πνίγηκε. Η θάλασσα από τότε φέρει το όνομά του και ονομάζεται “Αιγαίο Πέλαγος”.

2.4. Ίκαρος και του Δαίδαλος

Σύμφωνα με τη ελληνική μυθολογία, ο Ίκαρος ήταν γιος του Δαιδάλου και της Ναυκράτης, η οποία, κατά μια παράδοση, ήταν δούλη του Μίνωως.

Όταν ο Δαίδαλος καταδικάστηκε από τον Άρειο Πάγο επειδή είχε φονεύσει τον τεχνίτη Τάλω, έφυγε στην Κρήτη. Εκεί κατασκεύασε τον Λαβύρινθο για να ζει μέσα ο Μινώταυρος, ο γιος της

γυναίκας του Μίνως Πασιφάης. Μέσα στον Λαβύρινθο φυλάκιζε ο Μίνως και τον ίδιο τον Δαίδαλο με τον γιο του Ίκαρο, διότι ο Δαίδαλος είχε βοηθήσει την Πασιφάη να ενωθεί με τον Ταύρο του Ποσειδώνος και να γεννηθεί ο Μινώταυρος. Ο Δαίδαλος με τον Ίκαρο δραπέτευσαν από τον Λαβύρινθο με τη βοήθεια των φτερών που είχε κατασκευάσει και για τους δύο ο Δαίδαλος, χρησιμοποιώντας πούπουλα και κερί. Τα φτερά αυτά τα προσάρτησαν στους ώμους τους και πέταξαν στον ουρανό.

Ο Ίκαρος όμως, γοητευμένος από την πτήση, παράκουσε την εντολή του πατέρα του να μην πετάει πολύ ψηλά για να μη λιώσει από τη ζέστη του ήλιου το κερί των φτερών, ούτε και πολύ χαμηλά για να μην λυθούν τα φτερά από την υγρασία της θάλασσας: πέταξε ψηλά με αποτέλεσμα να λιώσει το κερί και να αποκολληθούν τα φτερά, να πέσει στη θάλασσα και να χάσει τη ζωή του. Η θαλάσσια περιοχή όπου ο Ίκαρος βρήκε τον θάνατο ονομάστηκε έκτοτε Ικάριο Πέλαγος ή Ικάριος Πόντος. Η περιοχή αυτή βρίσκεται νότια του νησιού που ονομάστηκε Ικαρία. Έτσι διηγείται την ιστορία του Ικάρου ο Απολλόδωρος.

Σύμφωνα με άλλες πηγές, ο Ίκαρος, αναζητώντας τον πατέρα του Δαίδαλο που είχε εξοριστεί στην Κρήτη, επιβιβάστηκε σε πλοίο για να ταξιδέψει, το πλοίο όμως ναυάγησε κοντά στη Σάμο και η θάλασσα ξέβρασε το σώμα του στο νησί, το οποίο από το γεγονός αυτό ονομάστηκε Ικαρία.

2.4.1. Γεωγραφία

Το μινωικό ανάκτορο της Κνωσού, βρίσκεται 5 χλμ νοτιοανατολικά της πόλης του Ηρακλείου και είναι χτισμένο στο λόφο της Κεφάλας. Το ανάκτορο ήταν πολυόροφο και κάλυπτε περίπου 20.000 τ.μ.

2.4.2. Πρόσβαση

Η πρόσβαση στον χώρο είναι πολύ εύκολη και γίνεται με πυκνά και τακτικά δρομολόγια λεωφορείων, με ταξί, με εκδρομικά λεωφορεία και με ιδιωτικά και ενοικιαζόμενα αυτοκίνητα και μοτοσυκλέτες.

2.5. Ο κρητικός ταύρος

Ο έβδομος άθλος του Ηρακλή ήταν ο κρητικός ταύρος τον οποίο όπως διέταξε ο Ευρυσθέας έπρεπε να φέρει στις Μυκίνες ζωντανό.

Για την προέλευση του συγκεκριμένου ταύρου υπάρχουν δύο εκδοχές:

Ο βασιλέας Μίνως της Κρήτης είχε υποσχεθεί στον Ποσειδώνα να του θυσιάσει όποιο ζώο έβγαινε από την θάλασσα. Ο Ποσειδώνας τότε εμφάνισε τον εν λόγω ταύρο αλλά ο Μίνως γοητευμένος από την ομορφιά του ζώου προσπάθησε να ξεγελάσει τον Ποσειδών θυσιάζοντας έναν άλλο στην θέση του. Τότε ο Ποσειδώνας έξαλλος αφήνιασε τον ταύρο ο οποίος έκτοτε προξενούσε καταστροφές στο νησί της Κρήτης.

Σύμφωνα με άλλη εκδοχή (επικρατέστερη) ο Ποσειδών εξοργισμένος από την απάτη του Μίνωα προκάλεσε ερωτομανία στην σύζυγό του Πασιφάη, η οποία ερωτεύθηκε τον ταύρο και από την ένωσή τους προήλθε ο Μινώταυρος.

Όταν έφθασε ο Ηρακλής στην Κρήτη βρήκε τον ταύρο και αφού πάλεψε μαζί του τον εξουδετέρωσε και κατόπιν δεμένο – τυλιγμένο σε δίχτυ τον μετέφερε στις Μυκήνες όπου τον παρέδωσε στον Ευρυσθέα, ο οποίος φοβισμένος από την παρουσία του ζώου το ελευθέρωσε. Ο ταύρος διέσχισε την Πελοπόννησο και κατέληξε στον Μαραθώνα, όπου συνέχισε να προκαλεί καταστροφές, μέχρις ότου τον εξουδετερώσει ο Θησέας και τον θυσιάσει στον θεό Απόλλωνα.

2.6. Βριτόμαρτις

Η Βριτόμαρτις ή Βριτάμαρπις ήταν θεότητα της ελληνικής μυθολογίας, προστάτιδα των ψαράδων, που λατρευόταν στην Κρήτη. Η *γλυκιά (βριτό) παρθένα* (μάρτις) της κρητικής μυθολογίας, με λατρευτικά χαρακτηριστικά *ίδια με* της θεάς Άρτεμης. Η Βριτόμαρτις ήταν μια νέα και όμορφη κοπέλα από την αρχαία Γόρτυνα, κατά μία εκδοχή ήταν κόρη του ίδιου του Δία και της Κάρμης από την αρχαία πόλη Τάρρα και γεννήθηκε στα άγρια φαράγγια των Σφακίων και ήταν ευκίνητη σαν αγρίμι. Πέφτοντας κάποια μέρα κατά λάθος στη θάλασσα, σώθηκε από τα δίχτυα ψαράδων. Όταν πέθανε, θεοποιήθηκε και προστάτευε τους ψαράδες.

Μια άλλη εκδοχή του μύθου λέει ότι ήταν νύμφη, κόρη της Αρτέμιδας, καθώς μια μέρα κυνηγούσε την είδε ο Μίνωας και την ερωτεύτηκε. Ο μεγάλος και τρανός βασιλιάς Μίνωας – φημισμένος γυναικάς, ως γνήσιο τέκνο του Δία – είδε κάποτε τη Βριτόμαρτι και του άρεσε πολύ. Εκείνη όμως ήθελε να παραμείνει παρθένα, οπότε άρχισε να τρέχει μέσα στα πυκνά δάση της Κρήτης για να ξεφύγει. Εννιά ολόκληρους μήνες την κυνηγούσε ο βασιλιάς, ώσπου κατάφερε να τη πιάσει σ' ένα ακρωτήριο της δυτικής Κρήτης. Το πέπλο της Βριτομάρτιδος μπλέχτηκε στους θάμνους, ο Μίνωας πλησίαζε, οπότε μπροστά στο δίλημμα “*παρθεσία ή θάνατος*”, η Βριτόμαρτις επέλεξε το δεύτερο. Το πέπλο σκίστηκε, η θεά έπεσε στο πέλαγος, αλλά σώθηκε τελικά χάρη στα δίχτυα των ψαράδων. Από τότε πήρε το όνομα Δίκτυννα, και το ακρωτήριο του παρ' ολίγον βιασμού, Δικτύνναιον.

2.6.1. Γεωγραφία

Οι Μένιες ή Δίκτυννα βρίσκεται 45km βορειοδυτικά των Χανίων, στην βορειοανατολική άκρη του Ακρωτηρίου του Ροδωπού και στην έξοδο του φαραγγιού Φούντας. Είναι μια υπέροχη απομονωμένη παραλία με βότσαλο και βαθειά καθαρά καταγάλανα νερά. Δεν επηρεάζεται από τους συνήθεις άνεμους της περιοχής και μακριά από τα αστικά κέντρα.

2.6.2. Πρόσβαση

Η πρόσβαση στην παραλία είναι λίγο κουραστική, καθώς υπάρχει χωματόδρομος μήκους 23km (45') από το χωριό Ροδωπός. Ωστόσο, ο δρόμος φτάνει αρκετά κοντά στην παραλία. Επίσης, εκτελούνται εκδρομές με καϊκάκια από το λιμάνι του Πλατανιά για τις Μένιες. Σε απόσταση πολλών χιλιομέτρων δεν υπάρχει απολύτως καμιά υποδομή.

2.7. Άρπυιες

Σύμφωνα με την μυθολογία, οι Άρπυιες ήταν θηλυκά τέρατα με μορφή πουλιών και με κεφάλι γυναίκας που ήταν οι αγγελιαφόροι του Άδη. Επίσης, αναφέρονται κι ως ανεμοστρόβιλοι. Τα τέρατα ζούσαν στο Δικταϊόν Άντρον, στο Οροπέδιο Λασιθίου. Οι Άρπυιες θεωρείται ότι άρπαζαν τα παιδιά και τις ψυχές των ανθρώπων. Για τον λόγο αυτό τις απεικόνιζαν επάνω στους τάφους να κρατούν στα νύχια τους την ψυχή του νεκρού. Οι πιο γνωστές ήταν η Ποδάργη (μητέρα των ίππων του Αχιλλέα και των Διόσκουρων), η Αελλώ, η Ωκυπέτη και η Κελαινώ.

Η πιο γνωστή ιστορία που αναφέρεται στις Άρπυιες, περιγράφει τις Άρπυιες ως τιμωρούς του μάντη Φινέα. Ο Φινέας είχε τυφλωθεί από τον Δία επειδή απεκάλυπτε τις προθέσεις του στους ανθρώπους. Έτσι, ο Δίας του έστειλε τις Άρπυιες, που του άρπαζαν την τροφή ή τη λέρωναν με τις κουτσουλιές τους, ώστε ο μάντης να είναι πάντα πεινασμένος. Από αυτό το βάσανο τον απάλλαξαν οι Αργοναύτες, οι οποίοι μόλις πέρασαν από κοντά, σταμάτησαν για να τον συμβουλευθούν. Ο Φινέας τους παρεκάλεσε να τον ελευθερώσουν από τις Άρπυιες. Μόλις λοιπόν φάνηκαν τα ανθρωπόμορφα πουλιά, σηκώθηκαν μέσα από την ομάδα των Αργοναυτών ο Κάλαϊς και ο Ζήτης, οι φτερωτοί γιοι του Βορέα και άρχισαν να τα καταδιώκουν στον αέρα. Το πεπρωμένο των δύο ηρώων απαιτούσε να πιάσουν οπωσδήποτε τις Άρπυιες, γιατί αλλιώς όφειλαν να πεθάνουν. Το ίδιο πεπρωμένο ήθελε τις Άρπυιες να πεθαίνουν μόνο αν πιάνονταν από τον Κάλαϊ και τον Ζήτη. Τελικά έγινε κάποιο είδος συμβιβασμού: με τη μεσολάβηση της αδελφής τους, της Ίριδας, γλίτωσαν τη ζωή τους αλλά υποσχέθηκαν να επιστρέψουν στη σπηλιά τους στο Δικταίο Άντρο και να μην ξαναενοχλήσουν το Φινέα.

Αρκετοί πιστεύουν ότι οι Άρπυιες ήταν αρχικά η προσωποποίηση της κρητικής θεάς του θανάτου, που την απεικόνιζαν ως ανεμοστρόβιλο. Ανάμεσα στα «καθήκοντά» τους αναφέρεται και η φροντίδα να παραδίνουν στις Ερινύες όσους βαρύνονταν με εγκλήματα για να τιμωρηθούν.

2.7.1. Γεωγραφία

Το Δικταίο Άντρο βρίσκεται στη βόρεια πλευρά του βουνού Δίκητη στην Κρήτη, πάνω από το χωριό Ψυχρό στο δήμο Οροπεδίου Λασιθίου Κρήτης, σε υψόμετρο 1020μ. Θεωρείται από τα σημαντικότερα διεθνώς γνωστά σπήλαια.

2.7.2. Πρόσβαση

Για να επισκεφτεί κανείς το Δικταίο Αντρο θα πρέπει να ανεβεί στο οροπέδιο Λασιθίου, που βρίσκεται κοντά στην Νεάπολη, τα Μάλια, τη Σταλίδα και τη Χερσόνησο. Δεν απέχει πολλά χιλιόμετρα από τις παραπάνω περιοχές, αλλά ο δρόμος είναι ανηφορικός και γεμάτος στροφές, οπότε θα χρειαστεί περίπου 45 λεπτά – 1 ώρα για να φτάσει στο οροπέδιο Λασιθίου και το χωριό Ψυχρό.

Από το Ψυχρό ακολουθεί το πλακόστρωτο μονοπάτι που περιστοιχίζεται από βελανιδιές. Για όσους είναι πιο περιπετειώδεις, στην αρχή του μονοπατιού θα βρουν γαιδουράκια που μπορούν να τους ανεβάσουν μέχρι τη σπηλιά του Δικταίου.

2.8. Λίμνη Κουρνά

Η λίμνη Κουρνά έχει τους δικούς της θρύλους. Ο πιο απλός μιλά για τα άπατα νερά, κάτι που σήμερα ξέρουμε ότι δεν ισχύει. Υπάρχουν ακόμα θεωρίες που υποστηρίζουν ότι η λίμνη έχει περίεργα ηλεκτρομαγνητικά πεδία και για αυτό κάποιοι αισθάνονται μεγάλη αναστάτωση κοντά στη λίμνη, ενώ άλλοι αισθάνονται μια πολύ καλή ενέργεια.

Η λίμνη φυσικά έχει τη δική της νεράιδα που εμφανίζεται τα φεγγαρόλουστα βράδια να χτενίζει τα μακριά μαλλιά της. Για τη νεράιδα του Κουρνά υπάρχουν δυο διαφορετικοί θρύλοι:

Η νεράιδα ήταν η κόρη ενός χωρικού που κάθισε με τον πατέρα της κάποια στιγμή εκεί που βρίσκεται σήμερα η λίμνη. Ο πατέρας της που είχε μαγευτεί από την ομορφιά της, μπήκε σε πειρασμό και την πλησίασε με πονηρές διαθέσεις. Η κόρη τρομαγμένη φώναξε «Βούλα και Βουλολίμνα κι εγώ στοιχείο στην λίμνα!». Τα πνεύματα της λίμνης άκουσαν την τρομαγμένη κοπέλα, τη λυπήθηκαν και πραγματοποίησαν την ευχή της. Το έδαφος σείστηκε και βούλιαξε με τρομερό θόρυβο αφήνοντας στη θέση του κάμπου μια λίμνη, που στα σκοτεινά νερά της βρήκε καταφύγιο η άτυχη κοπέλα.

Ο δεύτερος θρύλος για τη δημιουργία της λίμνης και τη νεράιδα της, αναφέρει πως οι κάτοικοι της περιοχής ζούσαν και φέρονταν σαν να ήταν μακριά από το δρόμο του θεού. Ο Θεός θύμωσε και αποφάσισε να τους τιμωρήσει, όπως έκανε επίσης στα αμαρτωλά Σόδομα και Γόμορα. Προκάλεσε λοιπόν βροχές που κράτησαν πολλές ημέρες και έπνιξαν το χωριό και τους χωρικούς, δημιουργώντας μια λίμνη. Ο μόνος άνθρωπος που σώθηκε ήταν η κόρη του παπά, που εμφανίζεται ακόμα και σήμερα να κάθεται σε κάποιο βραχάκι στη λίμνη και να χτενίζει τα μαλλιά της. Η νεράιδα αυτή φροντίζει τις πάπιες και τα άλλα μικρά ζώα που ζουν στην περιοχή.

2.8.1. Γεωγραφία

Η λίμνη Κουρνά είναι η μοναδική λίμνη γλυκού νερού που υπάρχει στην Κρήτη. Η λίμνη Κουρνά στην αρχαιότητα ήταν γνωστή με το όνομα Κορησία, αλλά αργότερα πήρε το σημερινό όνομά της από την αραβική λέξη για τη λίμνη.

Βρίσκεται σε μια πολύ όμορφη τοποθεσία, σε ένα κοίλωμα ανάμεσα σε λόφους, περίπου 4χλμ μακριά από τη Γεωργιούπολη στο νομό Χανίων (δυτική Κρήτη).

Η λίμνη Κουρνά είναι σχετικά μικρή με μέγιστο μήκος 1087 μέτρα και μέγιστο πλάτος 880 μέτρα. Καλύπτει έκταση 579 στρεμμάτων και είναι γενικά ρηχή με 22,5 μέτρα μέγιστο βάθος, ενώ βρίσκεται 20 μέτρα περίπου ψηλότερα από τη θάλασσα. Υποστηρίζεται ότι στη λίμνη υπάρχουν ηλεκτρομαγνητικά πεδία για αυτό και κάποιοι άνθρωποι αισθάνονται αναστάτωση μπαίνοντας σε αυτήν

2.8.2. Πρόσβαση

Η λίμνη Κουρνά προσεγγίζεται από τη Γεωργιούπολη εύκολα – βγαίνοντας από το χωριό μπορεί κανείς να πάρει τον αγροτικό δρόμο, χωρίς να βγει στην εθνική.

2.9. Ο Νεραϊδόσπηλιος

Ο θρύλος λέει πως σ' αυτή την σπηλιά που είναι χωμένη μέσα στο φαράγγι, με τις πολλές πηγές, τα γάργαρα νερά και την πλούσια βλάστηση γύρω της, είχαν διαλέξει να κατοικήσουν οι νεραϊδες! Μια νύχτα, ένας νεαρός λυράρης, άκουσε το τραγούδι τους κι από περιέργεια μπήκε στη σπηλιά. Κι εκεί τις είδε, λουσμένες στο φως, ντυμένες μ' αραχνοϋφαντα πέπλα και λυτά μαλλιά χόρευαν και τραγουδούσαν! Συνεπαρμένος απ' την γλυκειά μελωδία που χυνόταν στην αέρα και μαγεμένος απ' τον χορό τους, έπιασε ασυναίσθητα τη λύρα του και τις συνόδεψε στο χορό. Οι Νεραϊδες ακολούθησαν χορεύοντας τον ρυθμό της λύρας του και την αυγή χάθηκαν! Ο λυράρης δεν ήξερε αν είχε ονειρευτεί ή αν πραγματικά συνόδεψε τις Νεραϊδες στο χορό τους με τη λύρα του. Το επόμενο και το μεθεπόμενο βράδυ, οδηγημένος από μια αόρατη δύναμη, βρέθηκε πάλι στη σπηλιά κι έπαιζε με τη λύρα του, για τις Νεραϊδες που χόρευαν. Ο νεαρός ερωτεύθηκε μία απ' τις νεραϊδες και πήγε σε μια γριά πολύξερη να ζητήσει τη βοήθειά της. Αυτή του είπε πως όταν πλησιάζει η ώρα να λαλήσουν οι πετεινοί και να χαθούν οι νεραϊδες, ν' αρπάξει από τα μαλλιά εκείνη που αγαπούσε και να μην την αφήσει με κανέναν τρόπο να φύγει. Ήρθε λοιπόν το βράδυ πήρε ο νέος τη λύρα του και πήγε στη σπηλιά κι άρχισε να παίζει όσο πιό γλυκά μπορούσε. Σε λίγο παρουσιάστηκαν οι νεραϊδες κι άρχισαν να χορεύουν. Λίγο πριν λαλήσουν οι πετεινοί, ο νέος άφησε τη λύρα του κι όπως τον συμβούλεψε η γριά άρπαξε την νεραϊδα που αγαπούσε. Εκείνη αντιστάθηκε, αγρίεψε, έβαλε τις φωνές, μα τίποτα! Ο νέος την κρατούσε σφιχτά! Άρχισε τότε να μεταμορφώνεται πότε σε σκύλο, πότε σε φωτιά, πότε σε φίδι,

πότε σε καμήλα, αλλά ο λυράρης την κρατούσε γερά από τα μαλλιά και δεν την άφηνε. Ξαφνικά, λάλησαν οι πετεινοί κι οι άλλες νεραϊδες εξαφανίστηκαν.

Τότε εκείνη που κρατούσε ο νέος ξανάγινε πανέμορφη, όπως ήταν πριν και την πήρε μαζί του στο σπίτι του. Έζησαν μαζί ένα χρόνο κι απέκτησαν έναν γυιό, αλλά η νεραϊδα δεν μίλαγε ποτέ! Ο λυράρης ήταν δυστυχημένος για τη βουβαμάρα της νεραϊδας και μεταχειρίστηκε πολλούς τρόπους για να την κάνει να μιλήσει, χωρίς να τα καταφέρει όμως. Ξαναπήγε λοιπόν στη γριά και τη ρώτησε τι πρέπει να κάνει. Εκείνη του είπε να ζεστάνει καλά το φούρνο, να πάρει το παιδί απ' τα χέρια της γυναίκας του και να κάνει πως θα το πετάξει μέσα στο φούρνο και να της πει: “Δε μου μιλάς; Τότε κι εγώ ρίχνω το παιδί σου στο φούρνο”. Ακολούθησε πιστά τη συμβουλή της γριάς, μα τη στιγμή που έκανε ότι θα έριχνε το παιδί στη φωτιά, η νεραϊδα χύμηξε πάνω του φωνάζοντας μη σκύλε το παιδί μου. Του τ' άρπαξε από τα χέρια κι εξαφανίστηκε μαζί με το παιδί.

Απελπισμένος έψαξε να τους βρεί φωνάζοντας, κλαίγοντας και παρακαλώντας μάταια όμως. Η νεραϊδα με το παιδί, δεν ξαναφάνηκαν! Πήγε λένε στις αδελφές της, αλλ' αυτές δεν τη δέχθηκαν, γιατί δεν της συχώρεσαν το ότι άφησε άνθρωπο να την αγγίξει. Έτσι αναγκάστηκε να πάει λίγο πιο πέρα σε μια βρύση που τη λένε Λούτρα. Εκεί τη βλέπουν δυο – τρεις φορές το χρόνο να κρατεί το παιδί στην αγκαλιά της και να κλαίει. Οι άλλες εξακολουθούν να χορεύουν και να τραγουδούν, χωρίς να έχουν πια λύρα να τις συνοδεύει και χωρίς την αδελφή τους. Η νεραϊδα κάθεται με το παιδί της λυπημένη και κλαίει. Τα δάκρυά της πέφτουν στο νερό και το θολώνουν, γι' αυτό τα νερά του Νεραϊδόσπηλιου θολώνουν πότε – πότε.

Γύρω από το Νεραϊδόσπηλιο των Αστρακών υπάρχουν πολλές πηγές που βγαίνει νερό, συνοδευόμενο από ένα ελαφρύ θόρυβο, κάτι σαν κλάμα και μετά από κάθε νεροποντή, τα νερά των πηγών θολώνουν. Αυτά τα φαινόμενα έκαναν τη φαντασία των ντόπιων να φτιάξει τον μύθο της νεραϊδας που κλαίει. Περιπατώντας στο Νεραϊδόσπηλιο επικρατεί γαλήνη και αρμονία της φύσης, δίπλα στα κρυστάλλινα νερά, κάτω απ' τους παχείς ίσκους των πλατάνων και μερικοί υποστιπίζουν πως ήταν τυχεροί να δουν τον χορό των νεραϊδών και να ακούσουν το κλάμμα της νεραϊδας της λαϊκής μας παράδοσης.

2.10. Ειλείθια

Στην αρχαία Ελληνική Μυθολογία αναφέρεται ως σπηλιά της Ειλείθιας, τη θεά της γέννησης και των πόνων του τοκετού. Βοηθούσε τις γυναίκες να γεννήσουν και ν' αντέχουν τους πόνους της γέννας. Πριν και μετά την γέννα, οι γυναίκες της πρόσφεραν διάφορα αφιερώματα. Επειδή όμως πολλές γυναίκες πέθαιναν κατά τη διάρκεια του τοκετού, θεωρήθηκε και ως η θεά που προκαλεί θάνατο στις γυναίκες την ώρα του τοκετού. Τη λάτρευαν, επίσης, και ως θεά που φροντίζει τα νεογέννητα.

Η ονομασία Ειλείθια, κατά τον Αδ. Ι. Αδαμαντίου φαίνεται να παράγεται εκ των αρχαίων ρημάτων "ειλέω" (=στενοχωρώ, πιέζω κλπ) και του "θύω" (=στενάζω με ορμή, τρελαίνομαι). Κατά την αρχαία παράδοση το όνομα αυτό οφείλεται σε ικετευτική κραυγή των επιτόκων: «Ελθέ!», «Ελθέ!» με την οποία και καλούσαν τη θεά σε βοήθεια.

Η θεά είχε πολλά ιερά στην Κρήτη, ιδιαίτερα στις κεντρικές περιοχές, και η λατρεία της που ήταν διαδεδομένη όσο οπουδήποτε αλλού, διατηρήθηκε μέχρι τα ελληνοσλαβικά χρόνια και την παλαιοχριστιανική εποχή, από όσα μαρτυρούν τα ανασκαφικά ευρήματα στους τόπους - σπήλαια λατρείας. Στην Κρήτη τα ονομαστότερα λατρευτικά ιερά σπήλαια της θεάς ήταν στην Αμνισό, στην Ολούντα, στο Δικτυνναίο και στην Ίνατο, αλλά η κύρια έδρα της θεάς ήταν στην αρχαία Λατώ.

Από ότι πάντως φαίνεται υπήρχε μεγάλη σχέση της λατρείας της θεάς Ειλείθυιας με την Λητώ και στην Κρήτη, πράγμα που φανερώνει τη μεγάλη διάδοση του μύθου της γέννησης του Απόλλωνα και της Άρτεμης. Το πιθανότερο πάντως είναι ότι η θεά κατάγεται από την κρητική - μινωική μυθολογία και "πέρασε" στο δωδεκάθεο όπως συνέβη και με άλλες προελληνικές θεότητες.

2.10.1. Γεωγραφία

Οι Ασπρακοί είναι χωριό και Δημοτικό διαμέρισμα της επαρχίας Πεδιάδας, 23 χλμ απ' το Ηράκλειο, στην τοποθεσία Κοπράνα ή Μεφεζέ Πεδιάδος, σε απόσταση 9 χλμ. από το Ηράκλειο προς την Επισκοπή και 1 χλμ. από την Αμνισό, στην αριστερή πλευρά της κοιλάδας του ποταμού Καρτερού κι έχει δύο οικισμούς τον παλαιό και τον νέο. Στην κοίτη του ποταμού, κάτω από το χωριό υπάρχει το σπήλαιο Νεραϊδόσπηλιος, μέσα στο οποίο υπάρχει πηγή, που είναι μια από τις πηγές ύδρευσης του Ηρακλείου. Επίσης είναι γνωστό και ως Κουτσούρας Σπήλιος, Ανεραγδοσπήλιος, σπήλαιο Καρτερού.

2.11. Οι Δροσουλίτες

Κάποιες χρονιές, στα τέλη Μαΐου με αρχές Ιουνίου, στην πρώτη πρωινή δροσούλα, εμφανίζονται οι Δροσουλίτες στην παραλία του Φραγκοκάστελου. Οι Δροσουλίτες είναι τα φαντάσματα των νεκρών πολεμιστών του Χατζημιχάλη Νταλιάνη, που σκοτώθηκαν κατά την υπεράσπιση του Φρουρίου στις 17 Μαΐου 1828.

600 παλικάρια αντιστάθηκαν σε 8000 Τούρκους για μια εβδομάδα, αλλά τελικά 335 από αυτούς σκοτώθηκαν, μαζί και ο αρχηγός τους. Οι νεκροί Τούρκοι ήταν 800. Σύμφωνα με το θρύλο, τα σώματα των Ελλήνων πολεμιστών έμειναν άταφα, ώσπου ένας δυνατός άνεμος μετέφερε άμμο από την παραλία της Ορθής Άμμου και κάλυψε τα σώματα τους.

Τις τελευταίες μέρες του Μαΐου και τις πρώτες του Ιουνίου, ανθρωπόμορφες σκιές, μαυροντυμένες, περπατώντας ή καβαλώντας άλογα, φέρουν όπλα και κατευθύνονται από την Εκκλησία του Αγίου Χαράλαμπου προς το Φραγκοκάστελο και χάνονται στη θάλασσα. Περπατούν ο ένας πίσω από τον άλλο για περίπου 10', όταν επικρατεί άπνοια και υψηλή υγρασία.

Εξήγηση: Πολλοί επισκέπτες λένε ότι έχουν δει το φαινόμενο αυτό. Σύμφωνα με επιστημονικές ερμηνείες, προκαλείται από αντικατοπτρισμό λόγω της διάθλασης των ακτίνων του ήλιου με την υγρή ατμόσφαιρα της πρωινής δροσιάς. Οι ντόπιοι πιστεύουν ότι οι Δροσουλίτες εμφανίζονται μόνο στην πρωινή δροσιά (εξ ου και το όνομα τους), ενώ δεν έχουν ενοχλήσει ποτέ κανένα.

Εμφανίσεις: Λέγεται ότι το 1890 Τούρκοι στρατιώτες που βρίσκονταν στο Φραγκοκάστελλο, έφυγαν πανικόβλητοι όταν αντίκρυσαν τους Δροσουλίτες. Πολλά χρόνια αργότερα, όταν οι Γερμανοί είχαν καταλάβει την Κρήτη, ένα στρατιωτικό απόσπασμα είδε τα φαντάσματα, νόμισε ότι ήταν αντάρτες και άρχισαν να πυροβολούν εναντίον τους. Φυσικά δεν πληγώθηκε κανείς, παρά μόνο η αξιοπρέπεια των Γερμανών. Οι σκιές δεν εμφανίζονται κάθε χρονιά, αλλά μπορεί να περάσουν αρκετά χρόνια χωρίς καμιά εμφάνιση. Επίσης δεν έχουν φωτογραφηθεί ή βιντεοσκοπηθεί ποτέ.

2.11.1 Γεωγραφία

Το Φραγκοκάστελλο βρίσκεται στην περιοχή Σφακιά, στη νότια ακτή της δυτικής Κρήτης στην άκρη μιας έρημης πεδιάδας του Λιβυκού Πελάγους, 13 χιλιόμετρα ανατολικά από την Χώρα Σφακίων και δυτικά από τον Πλακιά.

2.11.2 Πρόσβαση

Φεύγοντας από τα Χανιά θα περάσει κανείς το οροπέδιο του Ασκύφου και μετά θα κατηφορίσει προς τη Χώρα Σφακίων οδηγώντας δίπλα στον επιβλητικό γκρεμό του φαραγγιού της Ιμπρου. Λίγο πριν τη Χώρα Σφακίων στα αριστερά (ανατολικά) και υπάρχουν πινακίδες προς Φραγκοκάστελλο. Συνολικά η διαδρομή από τα Χανιά διαρκεί 1,5 ώρα περίπου.

Από τα ανατολικά αφήνοντας το Ρέθυμνο πρέπει να πάρει κατεύθυνση προς Πλακιά. Πριν τον Πλακιά υπάρχουν πινακίδες για Ροδάκινο, Φραγκοκάστελλο και Χώρα Σφακίων. Η διαδρομή είναι ευκολότερη και συντομότερη σε σχέση με την προηγούμενη και διαρκεί 1 ώρα περίπου από το Ρέθυμνο.

Επίσης υπάρχουν και κάποια δρομολόγια ΚΤΕΛ από Χανιά .

2.12. Το φαράγγι της Σαμαριάς

Σύμφωνα με τη μυθολογία λοιπόν, την περιοχή αυτή και το φαράγγι της Σαμαριάς, είχε επιλέξει ως τόπο κατοικίας της η πανέμορφη νύμφη της αρχαιότητας Ακακαλλίδα. Εκεί, στην υπέροχη παραλία της Αγίας Ρουμέλης, είδαν την σφακιανή νεράιδα, θαμπώθηκαν από την ομορφιά της, την ερωτεύτηκαν και έμειναν μαζί της, δύο Ολύμπιοι θεοί. Πρώτα ο θεός Ερμής και αργότερα ο θεός Απόλλωνας. Από τη συντροφιά της Ακακαλλίδας με τους δύο θεούς, γεννήθηκαν στα Σφακιά άνδρες ημίθεοι, σπουδαίοι, που έγιναν γενάρχες, ίδρυσαν και διαφέντεψαν πόλεις στην Κρήτη και στα νησιά του Αιγαίου. Ένας από αυτούς ήταν ο Κύδωνας, ο ιδρυτής της αρχαίας πόλης των Χανίων, Κυδωνίας.

Σήμερα, ως ένας από τους μεγαλύτερους τουριστικούς πόλους έλξης της Ελλάδας υποδέχεται κάθε χρόνο αμέτρητους τουρίστες για πεζοπορία στη φύση και άλλες εναλλακτικές δραστηριότητες.

2.12.1. Γεωγραφία

Ένα από τα διασημότερα φαράγγια της ελληνικής επικράτειας, που υποδέχεται χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο, είναι το φαράγγι της Σαμαριάς στην Κρήτη. Στους πρόποδες των αλπικών Λευκών Όρεων, στην περιοχή των Σφακίων, το φαράγγι μήκους 16 χιλιομέτρων ξεκινά από υψόμετρο 1.222 μέτρων για να καταλήξει στις ακτές του Λιβυκού Πελάγους. Μέρος του Εθνικού Δρυμού της Σαμαριάς χαρακτηρίζεται σήμερα ως μια από τις μεγαλύτερες ακατοίκητες περιοχές της Ευρώπης.

2.12.2. Πρόσβαση

Τον χειμώνα το φαράγγι είναι κλειστό, διότι είναι πολύ δύσκολο να το διαβεί κανείς. Ανοίγει γύρω στα μέσα Απριλίου και κλείνει τέλος Οκτωβρίου. Η απόσταση είναι 14 χλμ και ο περίπατος κρατάει περίπου από 4 έως 8 ώρες, ανάλογα με το βηματισμό. Ο πιο συνηθισμένος χρόνος διάρκειας είναι 6 ώρες.

Για το φαράγγι διοργανώνονται εκδρομές από τις περισσότερες πόλεις και θέρετρα του νησιού. Επιλέγοντας τα Χανιά ως αφετηρία, λεωφορεία μεταφέρουν τους επιβάτες στο Ξυλόσκαλο. Στην Αγία Ρουμέλη φτάνουν με τα πόδια (από την έξοδο του φαραγγιού), καθώς υπάρχουν διάφορα μονοπάτια που θα οδηγήσουν εκεί. Επίσης, συχνά δρομολόγια πλοίων (4-5 την ημέρα) μεταφέρουν από τη Χώρα Σφακίων στην Αγία Ρουμέλη και στο Λουτρό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΚΥΚΛΑΔΕΣ

Οι Κυκλάδες, ένα μαγευτικό νησιωτικό σύμπλεγμα 56 νησιών και βραχονησίδων με κατοικημένα νησιά την Άνδρο, την Τήνο, την Μύκονο, τη Νάξο, την Αμοργό, την Κέα, την Κύθνο, τη Σέριφο, τη Σίφνο, τη Φολέγανδρο, τη Σύρο, την Πάρο, την Αντίπαρο, τη Σίκινο, την Ίο και την Ανάφη, στο Αιγαίο Πέλαγος, μεταξύ Αττικής και Κρήτης. Τα νησιά των Κυκλάδων οφείλουν το ιδιότυπο σχήμα τους και τη σύσταση του εδάφους τους σε σεισμούς και εκρήξεις ηφαιστειών (με αποκορύφωση την έκρηξη του ηφαιστείου της Θήρας (17ος – 16ος αιώνας π.Χ.) που συνέβησαν, με αποτέλεσαν γεωλογικές αναστατώσεις της Αιγαίδας, μιας ενιαίας και αδιαίρετης γης μεταξύ του Ιονίου πελάγους, της Μικράς Ασίας και των νότιων ακτών της Κρήτης.

Σχετικά με την ονομασία τους υπάρχουν πολλές παραδόσεις. Λέγεται πως πήραν το όνομά τους είτε από τις Νύμφες Κυκλάδες, που τις μεταμόρφωσε σε βραχονησίδες ο Ποσειδώνας, είτε από τη λέξη «Κύκλος» επειδή οι άνεμοι που φυσούν ορμητικοί ανάγκαζαν τα πλοία να περιστρέφονται κυκλικά. Επικρατέστερη πάντως είναι η παράδοση που σχετίζει τα νησιά με το ιερό της Δήλου γύρω από το οποίο εκτείνονται σε ένα νοητό κύκλο.

Οι Κυκλάδες έχουν στη μυθολογία σημαντικό ρόλο. Στη Νάξο γεννήθηκε και λατρεύτηκε ο Διόνυσος, στη Δήλο ο Απόλλων, ο θεός του Ήλιου, στη Σέριφο κατέφυγε ο Περσέας με τη μητέρα του Δανάη. Ο Κυκλαδικός πολιτισμός άφησε ανεπανάληπτα καλλιτεχνικά δείγματα όπως τα περίφημα κυκλαδικά ειδώλια.

3.1. Δήλος

Η Ιστορία της Δήλου είναι αζεδιάλυτα συνδεδεμένη με την Μυθολογία της, αφού θεωρούνταν ως ο γενέθλιος τόπος του Απόλλωνα, γιου του Δία, και της Αρτέμιδας. Ακόμα και η γεωγραφική της θέση είχε καθοριστεί με όρους μυθολογικούς, γιατί πριν καταστεί Δήλος (=Φανερή) είχε υπάρξει ένας βράχος που λεγόταν Ορτυγία και που έπλεε εδώ και κει, και έτσι η θέση της ήταν Άδηλος. Ο Ποσειδώνας ήταν που αγκυροβόλησε τη Δήλο στην ξεχωριστή θέση της, στο μαθηματικό κέντρο του Αιγαίου και στο κέντρο του κύκλου των Κυκλάδων. Σχεδόν ισαπέχει από την χερσαία Ελλάδα στα βορειοδυτικά και τα νησιά Χίο και Ρόδο στα ανατολικά, την Κρήτη στα νότια και την Πελοπόννησο στα δυτικά.

Με δεδομένη την θέση του νησιού, η δημιουργία αυτών των μύθων ήταν μόνο θέμα χρόνου. Και ακριβώς τότε ο Μύθος συναντά την Ιστορία, γιατί η γεωγραφική θέση της Δήλου την έκανε όντως πλούσια όπως είχε υποσχεθεί η μητέρα του Απόλλωνα, η Λητώ

Στις πρώτες μυθολογικές αναφορές η Δήλος εμφανίζεται ως ένας αφανής περιφερόμενος θαλασσινός βράχος που σχηματίστηκε όταν η Αστερία, αδελφή της Λητούς, μεταμορφώθηκε σε βράχο ενώ την καταδίωκε ο Δίας. Στη συνέχεια ο Δίας «ερωτεύτηκε» την ίδια τη Λητώ και όταν εκείνη έμεινε έγκυος, αντιμετώπισε την οργή της Ήρας, της γυναίκας του Δία, που δεν πίστεψε πως η Λητώ ήταν τελείως αθάνατη. Έτσι η οργισμένη Ήρα πρόσταξε την Ειλείθυια, θεά του τοκετού, να αφήσει την Λητώ αβοήθητη. Έτσι η άμοιρη Λητώ περιφερόταν χωρίς ελπίδα για βοήθεια και η ώρα της πλησίαζε.

Ο Δίας παρακάλεσε τον αδελφό του, τον Ποσειδώνα, να βοηθήσει να βρεθεί για τη Λητώ ένας οποιοσδήποτε τόπος για να γεννηθούν τα παιδιά του. Ο Ποσειδώνας δεν ήθελε να έρθει σε ρήξη με τους υπόλοιπους θεούς ούτε να πατήσει την υπόσχεση που τους είχε δώσει, έτσι βρήκε το τέχνασμα να πάρει τον αθάνατο βράχο, την Άδηλο, και να την αγκυροβολήσει σε μια καλοδιαλεγμένη θέση με τέσσερις κολώνες από αλυσίδες φτιαγμένες από διαμαντένιους κρικούς σκληρούς σαν πέτρα. Μετά τη μετονόμασε σε Δήλο (=φανερή

Η Λητώ τώρα, για να εξασφαλίσει την συγκατάνευση της Δήλου, της υποσχέθηκε πως, εάν την άφηνε να ξαποστάσει για να γεννήσει το παιδί της, θα την έκανε το πιο πλούσιο νησί της θάλασσας, και το ίδιο το παιδί της δεν θα εγκατέλειπε ποτέ το νησί. Η συμφωνία έκλεισε και η Λητώ ακούμπησε στο μοναδικό φοίνικα που φύτρωνε στην Ιερή Λίμνη περιμένοντας την ώρα της.

Πρώτη γεννήθηκε η Άρτεμη, η μετέπειτα θεά του κυνηγιού και της παρθενίας αλλά και του νυχτερινού φωτός. Μετά από εννέα μερόνυχτα ωδινών γεννήθηκε και ο Απόλλωνας. Όλο το εννεαήμερο ο Δίας αγωνιούσε βλέποντας τα συμβαίνοντα από την κορυφή του Κύνθου, του ιερού λόφου της Δήλου (από το όνομά του βγαίνει και το αρχαιοελληνικό γυναικείο όνομα Κύνθια, αρχικά επίθετο της Άρτεμης).

Από εκείνη τη στιγμή και μετά η Δήλος έγινε τόπος ιερός και ήταν μοιραίο να αποκτήσει μεγάλο πλούτο. Η δεύτερη υπόσχεση της Λητούς, να μείνει ο γιος της για πάντα στο νησί, έμελλε να κρατήσει περισσότερο από την πρώτη: Ακόμα και σήμερα το νησί λούζεται από ένα φως ξεχωριστό, απόδειξη του ότι ο Απόλλωνας ακόμα κατοικεί σ' αυτό.

3.1.1. Γεωγραφία

Η Δήλος είναι νήσος των Κυκλάδων, δυτικά της Μυκόνου. Έχει έκταση 3,4 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Το υψηλότερο σημείο του νησιού είναι η κορυφή του λόφου Κύνθος, που βρίσκεται στο κέντρο του και έχει ύψος 115 μέτρα. Ο πληθυσμός του, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, είναι 24 κάτοικοι, οι οποίοι ανήκουν κατά κύριο λόγο στο προσωπικό του αρχαιολογικού χώρου ή του αρχαιολογικού μουσείου της Δήλου. Το νησί διαθέτει επίσης μικρό λιμανάκι στη δυτική του πλευρά, το οποίο εξυπηρετεί τα τουριστικά πλοία που φέρνουν επισκέπτες για τον αρχαιολογικό χώρο. Τα περισσότερα αναχωρούν από τη γειτονική Μύκονο Δίπλα στη Δήλο υπάρχει ένα μεγαλύτερης έκτασης νησί που λέγεται Ρήνεια.

3.1.2. Πρόσβαση

Τα δρομολόγια για τη Δήλο είναι σε άμεση συνάρτηση με τα ωράρια του αρχαιολογικού χώρου μια και στο νησί δεν επιτρέπεται η διανυκτέρευση, ούτε η διαμονή πέραν και εκτός των ωρών λειτουργίας του μουσείου. Τόσο η Δήλος, όσο και η διπλανή Ρήγεια τελούν υπό την εποπτεία και προστασία του Υπουργείου Πολιτισμού. Όλες τις μέρες πλην της δευτέρας, караβάκια αναχωρούν από το λιμάνι της Μυκόνου (συγκεκριμένα από το λιμανάκι που βρίσκεται στην παραλία της Χώρας του νησιού, απέναντι από το εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου). Οι αναχωρήσεις είναι πρωινές.

Τους καλοκαιρινούς μήνες πραγματοποιούνται δρομολόγια και από άλλα νησιά των Κυκλάδων, όπως η Νάξος και η Τήνος, όμως παρ' όλη την εγγύτητα μεταξύ όλων αυτών των νησιών, πολλές φορές τα πλοίαρια δεν αναχωρούν λόγω κακών καιρικών συνθηκών με πολλά μποφόρ. Οι ώρες αναχώρησης από τη Μύκονο είναι στις 09:00, 10:00 και 11:00, ενώ οι επιστροφές γίνονται στις 12:00, 13:30 και 15:00. Επιπλέον πληροφορίες για τα ωράρια και τα ακτοπλοϊκά εισιτήρια για Δήλο υπάρχουν επί τόπου, στο λιμεναρχείο της Μυκόνου, που βρίσκεται στο Γιαλό. Η πρόσβαση στη Μύκονο ως γνωστόν είναι ποικίλη και εύκολη, τόσο με αεροπορικά εισιτήρια, όσο και με ακτοπλοϊκά. Οι ακτοπλοϊκές εταιρείες Blue Star Ferries, Hellenic Seaways, Sea Jets, Aegean Pelagos, Cyclades Fast Ferries, Agoudimos Lines, Golden Star Ferries κ.α. δραστηριοποιούνται στις γραμμές του Πειραιά & Ραφήνας προς Μύκονο καθώς και σε τοπικά δρομολόγια μεταξύ Μυκόνου και άλλων νησιών στις Κυκλάδες (Πάρος, Νάξος, Σύρος, Ικαρία, Σάμος, Σαντορίνη, Ίος, Ηράκλειο κτλ). Ο ισχυρός ανταγωνισμός και η υψηλή ζήτηση φέρνουν εκ μέρους των ακτοπλοϊκών εταιρειών και προσφορές, ή ευκαιρίες για φθηνά ακτοπλοϊκά εισιτήρια, πέραν των καθιερωμένων όπως η φοιτητική, παιδική, βρεφική και άλλες εκπτώσεις.

3.2. Μύκονος

Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία υπάρχουν δύο εκδοχές όσο αφορά τη δημιουργία του νησιού της Μυκόνου. Η πρώτη αναφέρει τη μάχη και φόνο μεταξύ του Ηρακλή και των Γιγάντων κατά τη Γιγαντομαχία, όπου ο Ηρακλής τους σκότωσε και τους έθαψε κάτω από τους βράχους του νησιού. Κατά τη δεύτερη εκδοχή, εικάζεται ότι ονομάστηκε έτσι από τον ήρωα Μύκονο, γιο του βασιλιά της Δήλου.

Οι αρχαίοι συγγραφείς αναφέρουν στην Μύκονο και τον ποταμό Αχελώο, ανύπαρκτο σήμερα και το όρος «Δίμαστον» που είναι δικόρυφο, το οποίο είναι πάντως μεταξύ δύο όρων (Ανωμερίτη και Βορνιώτη).

Θεοί που λατρεύονταν στο νησί ήταν κυρίως ο Διόνυσος, νομίσματα απεικονίζουν την κεφαλή του, αλλά και η Δήμητρα, ο Ποσειδώνας και ο Απόλλωνας.

Ο τουρισμός και κατά συνέπεια η οικονομική ανάπτυξη που προήλθε από αυτόν κάνει την εμφάνισή του στις αρχές του 1930. Πολιτικοί, καλλιτέχνες και εύποροι επισκέπτονται τη Μύκονο και μαγεύονται από τις φυσικές ομορφιές της, τους ανθρώπους της και τα καταγάλανα νερά της.

Η μεταμόρφωση του νησιού των ανέμων σε κοσμοπολίτικο προορισμό πέτυχε!

Το Μυθολογικό Πάρκο Μυκόνου με την Διεθνή Έκθεση ΘΕΟΙ & ΗΡΩΕΣ αφηγείται την συναρπαστική ιστορία των πρωταγωνιστών της Αρχαίας Ελληνικής Μυθολογίας ανοίγει τις πόρτες του στη Μύκονο στις 9 Ιουλίου. Μοναδικό στο είδος του, αποκαλύπτει στους επισκέπτες του, τους περίφημους Ολύμπιους Θεούς και τους πανίσχυρους Ήρωες της μυθολογίας.

Σχεδιασμένο με σκοπό να δια φωτίσει, να γοητεύσει και να εμπνεύσει, το Μυθολογικό Πάρκο Μυκόνου, αναπτύσσει την αφήγηση του μέσα από υπερμεγέθη τρισδιάστατα ομοιώματα Θεοτήτων και Ηρώων, όπως επίσης ανακατασκευές αρχαίων αγγείων και οπλικών συστημάτων.

Μια εντυπωσιακή εμπειρία που δεν διερευνά μόνο τις μυθικές φιγούρες της αρχαιότητας και το κληροδότημα τους στον σύγχρονο κόσμο, αλλά παράλληλα προσφέρει πολύτιμη γνώση σχετικά με την καλλιτεχνική έκφραση και την απόδοση των αρχαίων ελλήνων στο πεδίο της μάχης.

Με την υποστήριξη του Υπουργείου Παιδείας & Θρησκευμάτων, Πολιτισμού & Αθλητισμού, και του Δήμου Μυκόνου, το πρωτοφανές αυτό για τα ελληνικά δεδομένα εγχείρημα αποτελεί έναν εορτασμό του Αρχαίου Ελληνικού Πνεύματος και της παγκόσμιας απήχησης αυτού, από τις 9 Ιουλίου 2014 στην Λάκκα.

3.2.1. Γεωγραφία

Η Μύκονος είναι νησί του Αιγαίου Πελάγους και ανήκει στις Κυκλάδες. Πρωτεύουσα του νησιού είναι η Χώρα, που βρίσκεται στη δυτική πλευρά του νησιού. Η Μύκονος είχε πληθυσμό 10.134 άτομα στην απογραφή του 2011. Η έκταση του νησιού είναι 86,125 τ.χλμ., ενώ έχει μήκος ακτών 89 χιλιόμετρα. Η Μύκονος ήταν από τα πρώτα ελληνικά νησιά που αναπτύχθηκε τουριστικά. Ήδη από τη δεκαετία του 1960 συνέρρεαν μαζικά τουρίστες προς το νησί. Σήμερα η νυχτερινή ζωή της Μυκόνου θεωρείται από τις πιο ζωντανές και ενεργές στην Ευρώπη. Το πιο γνωστό σημείο του νησιού στη χώρα ονομάζεται *μικρή Βενετία* λόγω της ομοιότητας του με τη Βενετία.

Γενικά η Μύκονος έχει σχήμα ακανόνιστου τριγώνου που διακόπτεται από μικρούς ορμίσκους, κυριότεροι των οποίων είναι ο Πάνορμος προς Β., ο Τούρλας προς Δ., όπου και ο κύριος λιμένας και η Χώρα (πρωτεύουσα). Κυριότερα ακρωτήρια της Μυκόνου είναι η Αληγόμαντρα (ΝΔ.) ο Αρμενιστής (ΒΔ.), και το Ευρύ (Α.) απέναντι από το Δραγονήσι. Σε απόσταση 2 μίλια ΝΔ. της

νήσου βρίσκεται η ιστορική Δήλος και δυτικότερα αυτής η Ρήνεια που μαζί με άλλες βραχονησίδες, όλες ακατοίκητες, υπάγονται διοικητικά στη Μύκονο.

3.2.2. Προσβαση

Η Μύκονος και γενικά οι Κυκλάδες εξυπηρετούνται με πλοία από τα λιμάνια του Πειραιά και της Ραφήνας. Στη νήσο Μύκονος ταξιδεύει κανείς με πλοίο και από τα γύρο νησιά των Κυκλάδων, την Ίο, την Σαντορίνη, την Πάρο, την Νάξο κτλ.

Στην Μύκονο ταξιδεύουν ακόμα πλοία από την Κρήτη, την Ρόδο και βασικά από όλα τα Δωδεκάνησα και τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου με ενδιάμεσους σταθμούς.

Το ταξίδι σας στη Μύκονο μπορεί να γίνει με συμβατικό πλοίο φερρυ μποατ, με High speed ferries ή με flying dolphin, ανάλογα την ημέρα και την εταιρεία.

Η Μύκονος συνδέεται με απευθείας πτήσεις από Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Οι υπόλοιπες πόλεις της χώρας πραγματοποιούν πτήσεις προς Μύκονο με ενδιάμεσους σταθμούς. Τα δρομολόγια πραγματοποιούνται καθημερινά για τις μεγάλες πόλεις και ανά τακτά χρονικά διαστήματα για τις υπόλοιπες. Οι εγχώριες πτήσεις εκτελούνται από τις εταιρείες Olympic Air, Cyprus Airways και Aegean Airlines.

Κατά την διάρκεια του καλοκαιριού πραγματοποιούνται συχνά πτήσεις προς Μύκονο από αρκετές πόλεις του εξωτερικού. Ενδεικτικά από Λονδίνο, Μόναχο, Παρίσι, Άμστερνταμ, Αμβούργο, Βερολίνο, Βενετία, Ζυρίχη, Ελσίνκι, Μιλάνο και Βαρκελώνη. Τα δρομολόγια εκτελούνται τακτικά και η διαθεσιμότητα των πτήσεων επηρεάζεται από τον τόπο προέλευσης καθώς και από τη χρονική περίοδο. Μερικές από τις εταιρείες που εκτελούν δρομολόγια είναι οι Olympic Air, Air Berlin, Aegean Airlines, Alitalia, EasyJet, Iberia, TAROM, Swiss, SAS, Tap Portugal, Air Baltic, Meridiana.

3.4. Σίκινος

Ανάμεσα στη Φολέγανδρο και την Ίο, η Σίκινος διατηρεί ζωντανή την παραδοσιακή της κληρονομιά και αποτελεί τόπο ιδανικό για ήρεμες διακοπές, παρέα με απλούς, ζεστούς και φιλόξενους ανθρώπους. Το αυθεντικό κυκλαδίτικο τοπίο, η αρμονική συνύπαρξη του λευκού και του μπλε, οι όμορφες ακρογιαλιές με τα γαλαζοπράσινα νερά, το μαγευτικό ηλιοβασίλεμα της Χώρας, τα αξιόλογα εκκλησιαστικά μνημεία, οι αναβαθμίδες με τις καλλιέργειες και τις ξερολιθιές δίνουν ξεχωριστό χρώμα στο νησί. Ψηλότερη κορυφή της Σικίνου είναι ο Τρούλλος, 552 μ.

Σύμφωνα με την Ελληνική μυθολογία οι γυναίκες της Λήμνου αποφάσισαν να εκδικηθούν τους άντρες τους επειδή τις παραμελούσαν και έσφαζαν όλα τα αρσενικά του νησιού. Η Υψιπύλη, κόρη του βασιλιά Θόα, κατέστρωσε ένα σχέδιο για να σώσει τον πατέρα της. Τον έκλεισε μέσα σε ένα πιθάρι και τον έριξε στη θάλασσα για να ξεφύγει από τις γυναίκες του νησιού. Το κύμα ξέβρασε το Θόαντα στις ακτές της Σικίνου όπου μερικοί ψαράδες τον έσωσαν. Την περίοδο εκείνη ονομαζόταν Οινόη εξαιτίας των αμπελιών που είχε και εκλεκτού κρασιού που παρήγαγε. Ο βασιλιάς παντρεύτηκε μια νύμφη του νησιού και μαζί της απέκτησε ένα γιο που ονομάστηκε Σίκινος. Από εκείνον πήρε και το νησί το όνομά του.

Μέχρι σήμερα ακόμα οργανώνονται κάθε καλοκαίρι οι "Γιορτές της Σικίνου", οι οποίες περιλαμβάνουν εκθέσεις, προβολές, παραστάσεις και συναυλίες από διάφορα είδη μουσικής. Επίσης καλούνται να δοκιμάσουν οι επισκέπτες τις ξεχωριστές γεύσεις και το γλυκόπιτο κρασί αυτού του τόπου.

3.4.1. Γεωγραφία

Η Σίκινος είναι ένα κυκλαδίτικο νησί του Αιγαίου Πελάγους, που βρίσκεται μεταξύ των νήσων Φολέγανδρου και Ίου και σε απόσταση 14 και 10 μίλια αντίστοιχα. Από τον Πειραιά απέχει 102 μίλια.

Η Σίκινος έχει τρεις οικισμούς: την Αλοπρόνια, το Χωριό και το Κάστρο. Αλοπρόνια (αλς= θάλασσα + πρόνια) ονομάζεται το μικρό λιμάνι της Σικίνου. Στον παραθαλάσσιο οικισμό της Αλοπρόνιας υπάρχει σουπερμάρκετ, ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια, καφεενία και μπαράκια. Από εδώ ξεκινάει το λεωφορείο για τη Χώρα και την Επισκοπή και το καΐκι για τις εκδρομές στις απομακρυσμένες παραλίες της Σικίνου.

Η επιφάνειά της εκτιμάται στα 41,676 τ.χλμ. ενώ έχει μήκος ακτών 40 χιλιόμετρα. Ο δε περίπλους της νήσου είναι 17 μίλια. Γύρω από τη Σίκινο βρίσκονται οι ακόλουθες νησίδες, βόρειο-δυτικά: η Αβωλάδα, ο Άγιος Γεώργιος, και η Καρδιώτισσα (η αρχαία Λάγουσα), και νότιοδυτικά ο Καλόγερος με πολλούς ενάλιους βράχους σημαντικότερος των οποίων είναι ο Κάραβος.

Κυριότερα βουνά της νήσου είναι ο Τρούλος (553μ.), ο Άγιος Μάμας (549μ.), η Αγία Μαρίνα (450μ.) και το λεγόμενο "Φρούδι του Μοναστηριού" (350μ.) όπου και η Μονή της Χρυσοπηγής. Κυριότερος όρμος που αποτελεί και λιμένα επίνειο της νήσου, βρίσκεται ΝΑ, είναι η *Αλοπρόνια*. Τον όρμο αυτό οι παλαιότεροι περιηγητές τον ονόμαζαν "Σαν Μπουρνιά" από το όνομα του καθολικού ιεραποστόλου Ιάκωβου των Μπουρνιών που ήταν και ιατρός. Με το όνομα αυτό φέρεται και σε παλαιούς χάρτες.

3.4.2. Πρόσβαση

Το ταξίδι για το νησί διαρκεί 8 ώρες με πλοίο από το λιμάνι του Πειραιά. Τους καλοκαιρινούς μήνες εκτελούνται καθημερινά δρομολόγια.

3.5. Μήλος

Οι Μυθολογικές αναφορές στη Μήλο είναι ελάχιστες. Το νησί αναφέρεται σε έργα αρχαίων συγγραφέων με διάφορα ονόματα όπως: Βιβλίας, Γοργγίς, Μιμαλλίς, Άκιτος, Ζεφυρία. Το μόνο που διασώζεται μέχρι σήμερα είναι το Ζεφυρία, η παλιά πρωτεύουσα του νησιού. Αρκετοί υποστηρίζουν ότι το όνομα Μήλος προέρχεται από την προελληνική λέξη βήλος που σήμαινε πρόβατο και εξελίχθηκε αργότερα σε Μήλος. Ο πρώτος οικιστής του νησιού, όπως λέει ο μύθος, ονομαζόταν Μήλος.

Ο πρώτος Μήλος ήταν ένας νεαρός από την Δήλο που μετανάστευσε στην Κύπρο, όπου γνώρισε τον Άδωνη και συνδέθηκε μαζί του. Γνώρισε και τη βασιλοπούλα Πελία (κατά μία εκδοχή, αδελφή του Άδωνη), την παντρεύτηκε κι απέκτησε γιο τον Μήλο, τον δεύτερο.

Όταν ο Μήλος έμαθε για τον θάνατο του Άδωνη βρήκε ένα δέντρο και κρεμάστηκε από τα κλαδιά του, μη αντέχοντας τον χαμό. Το δέντρο ονομάστηκε μηλέα (μηλιά). Βλέποντας τον άντρα της νεκρό, η Πελία αυτοκτόνησε. Η θεά Αφροδίτη λυπήθηκε με όλο αυτό το δράμα και μεταμόρφωσε τον Μήλο σε φρούτο της μηλέας (μήλο). Και την Πελία, τη μεταμόρφωσε σε περιστέρι. Εμενε ο δεύτερος Μήλος, ο γιος. Η Αφροδίτη τον διέταξε να πάρει τους συντρόφους του και να μετοικήσει σ' ένα νησί του Αιγαίου. Ο ήρωας βρήκε το νησί, εγκαταστάθηκε κι έγινε επώνυμος του: είναι η Μήλος.

3.5.1. Η Αφροδίτη της Μήλου είναι ένα πολύ γνωστό μαρμάρινο άγαλμα, της ελληνοιστικής εποχής, το οποίο βρέθηκε την άνοιξη του 1820 σε αγροτική περιοχή της Μήλου, σε θέση αρχαίου οικισμού. Ο ίδιος, λόγω των πολλών πιέσεων που δέχτηκε μάλλον δεν μπόρεσε να κερδίσει κάτι σημαντικό από το εύρημά του, αν και οι περισσότερες πηγές αναφέρουν ότι πήρε 400 γρόσια. Το άγαλμα, που βρέθηκε σε πάνω από 6 χωριστά κομμάτια, κατέληξε ένα χρόνο αργότερα στο Μουσείο του Λούβρου, όπου και εκτίθεται μέχρι σήμερα. Στο μουσείο της Μήλου υπάρχει ένα πιστό αντίγραφο του, το οποίο έστειλε αργότερα ως δωρεά το Λούβρο.

3.5.2. Γεωγραφία

Η Μήλος βρίσκεται στην νοτιοδυτική άκρη των Κυκλάδων και είναι το 5ο σε μέγεθος νησί των Κυκλάδων, 120 χλμ (75 μίλια) ανατολικά των ακτών της Λακωνίας. Από Ανατολικά προς Δυτικά έχει πλάτος 23 χλμ, από Βορρά σε Νότο 13 χλμ, και η επιφάνειά της εκτιμάται στα 151 τ.χλμ. Έχει σχήμα πετάλου, σχηματίζοντας μεγάλο κόλπο. Το ψηλότερο βουνό είναι ο Προφήτης Ηλίας (751 μ.) και ακολουθεί το Χονδρό Βουνό (636 μ.) στο δυτικό μέρος του νησιού. Αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα φυσικά λιμάνια της Ελλάδας.

Σκαρφαλωμένη στην εσωτερική πλευρά του ανατολικού βραχίονα του νησιού, η πρωτεύουσα Μήλος ή Πλάκα προσφέρει ειδυλλιακά ηλιοβασιλέματα και διαθέτει αξιόλογα Αρχαιολογικό και Ιστορικό - Λαογραφικό μουσεία. Απέχει 3,5 χλμ. από το φυσικό λιμάνι του Αδάμαντα με το Μεταλλευτικό μουσείο και τις γειτονικές αμμουδιές. Εγκαταλειμμένη, περίπου στη μέση του νησιού, η μεσαιωνική πρωτεύουσα Ζεφύρια, καταστράφηκε από σεισμό τον 28ο αιώνα.

Τα Απολλώνια, στη βορινή ακτή, απέναντι από την Κίμωλο, εξελίσσονται σε σύγχρονο τουριστικό κέντρο καθώς το κλίμα τους και οι καθαρές αμμουδιές τους προσελκύουν τους επισκέπτες. Η Αγία Κυριακή, ο τόπος ηρεμίας που ακούει στο όνομα Εμπορείος, το Κλήμα, το Παλιοχώρι και ο Προβατάς είναι οι λοιποί παράλιοι οικισμοί που διαθέτουν πολύ όμορφες (απλωτές ή όχι) αμμουδιές. Τα «θαλασσινά Μετέωρα» (Κλέφτικο) και η «Σμαραγδένια Σπηλιά» (Συκιά), στα νοτιοδυτικά του νησιού, με τους τεράστιους ογκόλιθους που ξεπροβάλλουν μέσα από τη θάλασσα, και ο Βαπαφράγκας, σε σχήμα φυσικής πισίνας με πελώρια τοιχώματα βράχων, ανήκουν στις τοποθεσίες που επιβάλλεται να γνωρίσει ο επισκέπτης. Ηφαιστειογενής και λοφώδης (Παλιόκαστρο, 395 μ.), η Κίμωλος βρίσκεται μεταξύ Μήλου και Σίφνου, σε απόσταση 56 μιλίων από τον Πειραιά και θεωρείται άγονο νησί. Έχει ακτοπλοϊκή σύνδεση με τον Πειραιά και τα νησιά Μήλος, Πάρος, Σέριφος, Σίφνος, Σύρος (το καλοκαίρι και με Κύθνο και Φολέγανδρο). Παράγει κρασί, λάδι, σιτηρά. Και έχει λατομεία πωρόλιθου και κιμωλίτη. Πρωτεύουσα είναι η Κίμωλος ή Χώρα, σε ύψωμα, στη θέση βενετσιάνικου κάστρου του οποίου τα όποια τμήματα τείχους έχουν σωθεί, εντάσσονται στην τοιχοδομία των σπιτιών. Απέχει 1,5 χλμ. από το λιμάνι Ψάθη, κοντά στην αρχαία πόλη που οι ντόπιοι ονομάζουν Ελληνικά. Τα κινητά ευρήματα κοσμούν το μικρό μουσείο της Χώρας. Πολλές και προσιτές παραλίες υπάρχουν γύρω από την Ψάθη, ενώ με καϊκι μπορεί ο επισκέπτης να πάει και σε πιο μακρινές ακρογιαλιές. Το σήμερα ακατοίκητο νησάκι του Αγίου Ανδρέα (απέναντι από τα Ελληνικά) και μικρές βραχονησίδες «τριγυρίζουν» την Κίμωλο.

3.5.3. Πρόσβαση

Η Μήλος έχει αεροπορική σύνδεση με τα Σπάτα και ακτοπλοϊκή με τον Πειραιά και τα νησιά Κίμωλος, Πάρος, Σέριφος, Σίφνος, Σύρος (το καλοκαίρι και με Κύθνο, Θήρα, Σίκινο, Φολέγανδρο καθώς και με Κάρπαθο, Κάσο, Ρόδο, Άγιο Νικόλαο Κρήτης και Σητεία).

3.6. Ανάφη

Σύμφωνα με τη μυθολογία, η Ανάφη οφείλει το όνομά της στο γεγονός ότι αναδύθηκε από τα νερά του Αιγαίου, μετά από επιθυμία του Απόλλωνα, ώστε να προσφέρει καταφύγιο στους ταλαιπωρημένους από την καταιγίδα Αργοναύτες. Αυτοί έκτισαν, προς τιμή του, το ναό του Απόλλωνα Αστεάλτα κοντά στο μοναστήρι της Ζωοδόχου Πηγής. Κάθε χρόνο τιμούσαν τον θεό με μια γιορτή που ονομαζόταν «Υακίνθεια».

Ιστορικές πηγές αναφέρουν ότι η Ανάφη ήταν η πατρίδα του θεού των ανέμων Αιόλου ο οποίος πρόσφερε στον Οδυσσέα του περιφήμου ασκούς του. Η πόλη της Ανάφης ιδρύθηκε από τους Φοίνικες και αργότερα αναπτύχθηκε από τους Δωριείς οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στο νησί.

3.6.1. Γεωγραφία

Η Ανάφη είναι ένα κυκλαδίτικο νησί του Αιγαίου Πελάγους. Βρίσκεται ανατολικά της Σαντορίνης με την οποία και αποτελούν τα νοτιοανατολικότερα νησιά των Κυκλάδων, και απέχει από τον Πειραιά 150 μίλια. Πρωτεύουσα του νησιού είναι η Ανάφη (Χώρα), έδρα της ομώνυμης κοινότητας που έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακός οικισμός και βρίσκεται στο νότιο τμήμα της νήσου. Επίγειο και κύριος λιμένας της νήσου είναι ο Άγιος Νικόλαος.

Η Ανάφη έχει σχήμα περίπου τριγωνικό με μία ανατολική χερσόνησο και η συνολική της επιφάνεια εκτιμάται στα 38,636 τ.χλμ. με συνολικό ανάπτυγμα ακτών 38 χιλιόμετρα. Είναι γενικά ορεινό νησί με έντονο ακτογραφικό διαμελισμό χωρίς όμως μεγάλες κολπώσεις. Μεγαλύτερη κορυφή είναι η Βίγλα στο μέσον του νησιού με υψόμετρο τα 582 μ. Άλλες αξιόλογες κορυφές είναι ο Κάλαμος, 386 μ., που βρίσκεται στη ΝΑ. χερσόνησο, ο Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος, περίπου 350 μ., που βρίσκεται στο βόρειο άκρο, το Καστέλι και ο Προφήτης Ηλίας. Δεν υφίστανται ποταμοί αλλά μόνο χείμαρροι.

3.6.2. Πρόσβαση

Ακτοπλοϊκά δρομολόγια εκτελούνται όλο το χρόνο από τον Πειραιά και από άλλα νησιά των Κυκλάδων. Η Σύρος, η Πάρος, η Νάξος, η Ίος, η Σικίνος, η Φολέγανδρος, η Θηρασιά και η Σαντορίνη είναι τα νησιά που συνδέουν την Ανάφη με τις υπόλοιπες Κυκλάδες. Στη Χώρα, στο Λιμάνι, στο Κλεισίδι και στον Ρούκουνα υπάρχουν ενοικιαζόμενα δωμάτια για τη διαμονή.

3.7. Ίος

Η Ίος χαρακτηρίστηκε ως το «νησί του Ομήρου», από τον σπουδαίο επικό ποιητή Όμηρο, ο οποίος τον 8ο αιώνα π.χ. συνέθεσε δύο από τα πιο σημαντικά έπη στην παγκόσμια ιστορία την «Ιλιάδα» και την «Οδύσσεια». Ένας θρύλος λέει ότι ο Όμηρος πέθανε στο νησί μη μπορώντας να λύσει ένα αίνιγμα που του έβαλαν ψαράδες στην περιοχή του Πλακωτού. Στην περιοχή «Πλακωτός» υπάρχει ο τάφος του.

3.7.1. Γεωγραφία

Η επιφάνεια της Ίου εκτιμάται στα 108,713 τ.χλμ., ενώ έχει μήκος ακτών 87 χιλιόμετρα. Βρίσκεται ανάμεσα στη Νάξο, τη Σίκινο και τη Θήρα. Οι σημαντικότεροι όρμοι του νησιού είναι ο Γιαλός, ο Μυλοπότας και το Μαγγανάρι.

Η Ίος απέχει 111 ν.μ. από το λιμάνι του Πειραιά, 72 ν.μ. από το Ηράκλειο και 55 ν.μ. από το λιμάνι της Ερμούπολης, της διοικητικής έδρας του νομού Κυκλαδών.

Στην απογραφή του 2011 η Ίος είχε πληθυσμό 2.030 άτομα. Εκτός από τη Χώρα άλλοι οικισμοί στο νησί είναι οι παραθαλάσσιοι Όρμος, Ψάθη, Αγία Θεοδότη, Μυλοπότας, το απομακρυσμένο Μαγγανάρι και ο Επάνω Κάμπος που βρίσκεται στο εσωτερικό της Ίου.

3.7.2. Πρόσβαση

Για την Ίο εκτελούνται ακτοπλοϊκά δρομολόγια από τον Πειραιά και το ταξίδι διαρκεί περίπου 8 ώρες. Το νησί συνδέεται επίσης και με τη Ραφήνα. Τους καλοκαιρινούς μήνες, λόγω της μεγάλης τουριστικής κίνησης προς τα νησιά των Κυκλάδων εκτελούνται πιο συχνά δρομολόγια με 20 αφίξεις και αναχωρήσεις καθημερινώς. Το νησί έχει σύνδεση και με τις υπόλοιπες Κυκλάδες και πιο συγκεκριμένα με την Πάρο, την Νάξο, τη Σαντορίνη, τη Μύκονο, τη Σίκινο και τη Φολέγανδρο.

3.8. Κέα

Στη Κέα, λέγεται, ζούσαν νύμφες μέσα στα δάση και κοντά στις πηγές, γιατί εκείνα τα χρόνια η Υδρούσα (όπως ονομαζόταν) είχε υγρό κλίμα, πυκνή βλάστηση και πολλά νερά που αγαπούσαν οι νύμφες. Μια μέρα, εμφανίστηκε ένα λιοντάρι και άρχισε να τις κυνηγάει. Οι νύμφες έφυγαν και τότε το λαμπρότερο αστέρι του ουράνιου θόλου, ο Σείριος, κατάκαιε με τις φοβερές ακτίνες του τη γη της Υδρούσας. Αλλά και όλων των Κυκλάδων. Το νησί, μαστιζόταν από την ξηρασία

και οι κάτοικοι ζήτησαν τη βοήθεια του ημίθεου Αρισταίου από τη Θεσσαλία, που ήταν γιος του Απόλλωνα και της νύμφης Κυρήνης.

Ο Αρισταίος επικεφαλής των Αρκάδων ήρθε στην Κέα και πρόσφερε θυσίες προς τιμή του Ικμαίου Διός, θεού της βροχής. Οι Θεοί εξευμενίστηκαν, και η ξηρασία άρχισε να μειώνεται.

Από τότε και κάθε χρόνο πνέουν βόρειοι άνεμοι (μελτέμια), επί 40 μέρες την περίοδο που λάμπει ο αστερισμός Μεγάλος Κυνός στον οποίο ανήκει ο Σείριος.

Ο Αρισταίος, εγκαταστάθηκε στην Υδρούσα. Δίδαξε στους κατοίκους την γεωργία, την κτηνοτροφία, τη μελισσοκομία και έθεσε τις βάσεις των θρησκευτικών δοξασιών.

Στην Υδρούσα, ήρθε ο ήρωας Κέως, γιος του Απόλλωνα και της νύμφης Ροδοέσσης. Από τον Κέως που ήταν επικεφαλής των Λοκρών από τη Ναύπακτο οι οποίοι κατέλαβαν το νησί φαίνεται να πήρε το όνομα της η Κέα.

3.8.1. Γεωγραφία

Η Κέα είναι το δυτικότερο κατοικήσιμο νησί των Κυκλάδων και η επιφάνειά της εκτιμάται στα 131,693 τ.χλμ. ενώ έχει μήκος ακτών 88 χιλιόμετρα. Το ψηλότερο βουνό είναι ο Προφήτης Ηλίας με υψόμετρο 568 μέτρα. Επίσης στο νησί υπάρχει ένα από τα μεγαλύτερα φυσικά λιμάνια (όρμοι) της Μεσογείου, ο κόλπος του Αγίου Νικολάου.

3.8.2. Πρόσβαση

Εκτελούνται καθημερινά δρομολόγια από το λιμάνι του Λαυρίου και σε περίπου 1 ώρα βρίσκεστε στο νησί της Κέας. Επίσης υπάρχουν δρομολόγια από τη Σύρο και τη Κύθνο, τα οποία τους καλοκαιρινούς μήνες γίνονται συχνότερα.

3.9. Νάξος

Ο Δίας, ο πατέρας "ανδρών τε Θεών" κατά τους αρχαίους Έλληνες, λέγεται ότι γεννήθηκε στην Κρήτη, στη σπηλιά Ιδαίον Άντρον (κατ' άλλους στο Δικταίον Άντρον), αλλά μεγάλωσε στη Νάξο, και έτσι το ψηλότερο βουνό του νησιού πήρε το όνομά του (Ζεϋς ή, για τους ντόπιους, Ζας, 999 μ.).

Στη Νάξο εγκατέλειψε, σύμφωνα με το μύθο, ο Θησέας την Αριάδνη, η οποία τον είχε βοηθήσει προηγουμένως στην Κρήτη να σκοτώσει το Μινώταυρο με τον όρο να την πάρει μαζί του, την οποία στη συνέχεια έλαβε σύζυγό του ο θεός Διόνυσος. Αναλυτικότερα, επιστρέφοντας ο

Θησέας από την Κρήτη σταμάτησε στη Νάξο, που εκείνη την εποχή ονομαζόταν Δία, για ανεφοδιασμό. Μαζί του είχε και την Αριάδνη, την οποία όμως εγκατέλειψε στο νησί. Ο Διόνυσος είδε την κοιμισμένη Αριάδνη και την ερωτεύτηκε. Αφού την έκανε σύζυγό του, μια νύχτα την οδήγησε στο όρος της Νάξου Δρίον, απ' όπου και ανέβηκαν μαζί στον Όλυμπο. Εκεί ο Δίας έκανε την Αριάδνη αθάνατη.

Επίσης η Νάξος φέρεται από τους μυθικούς χρόνους και με το όνομα "Δία" (από τον Όμηρο, Οδύς λ325), καθώς και στον ομηρικό ύμνο προς τον Απόλλωνα, όπως και με τα κοσμητικά: Στρογγύλη, Μικρή Σικελία, Τραγία, Διονυσιάς, Καλλίπολις, Λιπαρά κλπ. από διάφορους συγγραφείς. Η πρώτη Κορινθιακή αποικία στη Σικελία ονομάστηκε Νάξος. Ο πλούτος των περι της Νάξου μύθων αποδεικνύει τη σπουδαιότητα που είχε η Νάξος κατά την αρχαιότητα. Οι μύθοι αυτοί συνδέονται κυρίως με τη μυθολογούμενη γέννηση των τριών εγχώριων νυμφών Φιλίας, Κορωνίδας και Κλειδής, που επιμελήθηκαν την ανατροφή του Διονύσου, για τον οποίο η Νάξος ήταν η πατρίδα του. Αλλά και για το Δία αναφέρεται πως εδώ ανατράφηκε και ενηλικιώθηκε, όταν μεταφέρθηκε από την Κρήτη και ότι από εδώ εξόρμησε προκειμένου να καταλάβει τη βασιλεία των θεών. Μάλιστα, στην κορυφή του όρους Ζας είναι δυνατή η ανάγνωση επιγραφής σε βράχο με παραφθαρμένα γράμματα "Όρος Διός Μηλωσίου" (= Διός προστάτου των προβάτων). Στη Νάξο επίσης λατρευόταν και ο Απόλλωνας ο Τράγιος ή Τραγαίος, υπήρχε δε και αρχαίος ναός του Δηλίου Απόλλωνα έξω από την αρχαία πόλη, καθώς και τέμενος προς τιμήν του Εφιάλτη. Από τον περίφημο αρχαίο ναό του Διονύσου κανένα ίχνος δεν έχει βρεθεί μέχρι σήμερα.

Άλλοι ναξιακοί μύθοι αναφέρονται στη σχέση του Διονύσου με την Αριάδνη, που τελικά απήγαγε στο όρος Δρίον και έλαβε σύζυγό του. Ακόμη αρχαία πηγή έξω από την πόλη της Νάξου φέρει το όνομα Αριάδνη. Στην ανατολική πλευρά του όρους Κόρωνος υπάρχει ένα μεγάλο σε μήκος περίεργο σπήλαιο, που ακόμη δεν έχει αξιοποιηθεί, με διπλή είσοδο, έναν μεγάλο προθάλαμο και που συνεχίζει σε μήκος, εντός του οποίου υπάρχουν ίχνη αρχαίας λατρείας, πιθανώς του ιερού της μιας των ναξίων νυμφών της Κορωνίδας, εκ της οποίας και το ομώνυμο χωριό. Σε όλη τη νήσο Νάξο σώζονται λείψανα αρχιτεκτονικά, καθώς και πολλά των ιστορικών χρόνων.

3.9.1. Γεωγραφία

Η Νάξος ή Αξιά ή Αξά είναι το μεγαλύτερο νησί των Κυκλάδων, στο Αιγαίο Πέλαγος. Η έκταση της είναι 435 τ.χιλ. και το μήκος των ακτών της 91 χιλμ.

Το σχήμα της είναι ελλειψοειδές και ένας ορεινός όγκος από Βορά προς Νότο διασχίζει το νησί. Στην ραχοκοκαλιά αυτής της κορυφογραμμής δεσπόζουν τα βουνά Ζας (1004 μ.) και Φανάρι (908 μ.) τα υψηλότερα των Κυκλάδων. Ο περίπλους της είναι 44 ναυτικά μίλια και η έκτασή της φθάνει τα 428 τ.χιλμ. Βρίσκεται ακριβώς στο κέντρο του Αιγαίου, στις ανατολικές Κυκλάδες έχοντας προς Β. τη Μύκονο, Α. τη Δονούσα, ΝΑ. την Αμοργό, προς Ν. την Ίο και Δ. τη Πάρο. Απέχει από το λιμάνι του Πειραιά 103 ναυτικά μίλια και από το λιμάνι της Ραφήνας 87 ναυτικά μίλια.

3.9.1. Πρόσβαση

Η ακτοπλοϊκή σύνδεση της Νάξου γίνεται κυρίως από τον Πειραιά την Ραφήνα αλλά και το Λαύριο. Η διαδρομή Πειραιάς - Νάξος (απόσταση 103 μίλια) διαφοροποιείται αναλόγως των στάσεων του πλοίου σε ενδιάμεσα λιμάνια. Καθημερινά δρομολόγια πλοίων συνδέουν τη Νάξο με τα υπόλοιπα νησιά των Κυκλάδων.

Ταχύπλοα πλοία συνδέουν την Νάξο με τις Κυκλάδες και το λιμάνι του Πειραιά, καθώς και πολλά νησιά των Κυκλάδων, μειώνοντας σημαντικά την χρονική διάρκεια του ταξιδιού.

Ο Κρατικός Αερολιμένας Νάξου «Απόλλων» βρίσκεται σε απόσταση 3 χιλιόμετρα από την πρωτεύουσα του νησιού και 1 χιλιόμετρο από τον Άγιο Προκόπιο στη θέση "Αλυκές Νάξου" (ανατολική πλευρά). Η διαδρομή προς το αεροδρόμιο είναι περίπου 10 λεπτά. Υπάρχει καθημερινή αεροπορική σύνδεση με Αθήνα με διάρκεια διαδρομής 45 λεπτών.

Πραγματοποιούνται και πτήσεις τσάρτερ κατά τη θερινή περίοδο.

3.10. Σαντορίνη

Το νησιωτικό σύμπλεγμα της Σαντορίνης έχει πολύ μεγάλη ιστορία που χάνεται στα βάθη του χρόνου και μερικές φορές μπερδεύεται με το μύθο και δημιουργεί την Μυθιστορία.

Ιστορικά το νησί είχε κατοίκους τουλάχιστον από τα μέσα της τρίτης χιλιετηρίδας π.Χ.. Είναι προφανές πως η Ιστορία και ο Μύθος του νησιού συνδέεται άμεσα με το ηφαιστειο και την δραστηριότητά του. Οι πρόσφατες ανασκαφές (άρχισαν την δεκαετία του '60 από τον καθηγητή Σπύρο Μαρινάτο, μέχρι και σήμερα από τον καθηγητή Χρ. Ντουμά) που έγιναν στο νότιο μέρος του νησιού και συγκεκριμένα κοντά στον οικισμό Ακρωτήρι, έφεραν στον φως μια παραλιακή πόλη με πολιτισμό συγγενικό με τον Μινωικό όμως με ιδιαίτερα τοπικά Κυκλαδικά στοιχεία. Ο Ηρόδοτος την αναφέρει ως Στρογγύλη, λόγω του κυκλικού σχήματος, η οποία σύμφωνα με τη Μυθολογία αναδύθηκε από τον βυθό της θάλασσας. Όχι πολύ αργότερα ονομάστηκε Καλλίστη εξ' αιτίας της ομορφιάς της και στην συνέχεια απέκτησε διάφορα ονόματα όπως Φιλωτέρα, Καρίστη, Καλαυρία, Τευσία, Θηραμένη ακόμα και Ρηνία.

Για τη Σαντορίνη υπάρχει η μυθιστορική άποψη ότι συνδέεται με την χαμένη Ατλαντίδα, δηλαδή πως ήταν το κεντρικό τμήμα του νησιού που καταποντίστηκε. Περίπου το 1500 π.Χ. έγινε η πρώτη σημαντική ιστορική έκρηξη του ηφαιστείου. Οι κάτοικοι του νησιού είχαν προφανώς ειδοποιηθεί νωρίτερα να εγκαταλείψουν το στρογγυλό νησί και έτσι γλύτωσαν από τον αφανισμό. Στο συμπέρασμα αυτό μας οδηγούν τα στοιχεία που ανακαλύφθηκαν από την αρχαιολογική σκαπάνη, αφού βρέθηκε μια άθικτη ερειπωμένη πόλη χωρίς ίχνος ανθρώπινης παρουσίας. Η έκρηξη του ηφαιστείου ευθύνεται για τον καταποντισμό του δυτικού τμήματος

του νησιού και κατά πολλούς για τον ολοσχερή αφανισμό του Μινωικού πολιτισμού λόγω των παλιρροιακών κυμάτων.

Στην μυθολογία λέγεται πως η έκρηξη αυτή περιγράφεται από τον μύθο του Φαέδοντα, γιος του Ήλιου και της Κλυμένης, ο οποίος ζήτησε άδεια από τον πατέρα του να οδηγήσει το άρμα του. Όμως δεν κατάφερε να ελέγξει τα αφηνιασμένα άλογα του άρματος με αποτέλεσμα την αλλαγή της πορείας με καταστροφικά αποτελέσματα. Τότε επενέβει ο Δίας και κατακεραύνωσε τον Φαέδοντα για να μπορέσει να σταματήσει το άρμα.

Δεύτερη εκδοχή κατά τη μυθολογία για τα παλιρροιακά κύματα είναι εκείνη που τα περιγράφει ως τα κύματα που δημιούργησε ο Ποσειδώνας εξ'αιτίας της ήττας του στο να κερδίσει την Αθήνα.

3.10.1. Γεωγραφία

Η Σαντορίνη, Θήρα ή Στρογγύλη (παλαιότερη ονομασία) είναι νησί που βρίσκεται στο νότιο Αιγαίο πέλαγος, στο νησιωτικό σύμπλεγμα των Κυκλάδων, νότια της Ίου και δυτικά από την Ανάφη. Απέχει από τον Πειραιά 128 ναυτικά μίλια και 63 ναυτικά μίλια από τη Κρήτη. Ο Αθηνιός, το μεγαλύτερο λιμάνι του νησιού, έχει δημιουργηθεί στον ομώνυμο όρμο. Η έκταση της είναι 76,19 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Σήμερα η Σαντορίνη είναι ένα από τα διασημότερα τουριστικά κέντρα του κόσμου.

Είναι γνωστή για το ηφαιστειο της. Η τελευταία ηφαιστειακή δραστηριότητα ήταν το έτος 1950. Τμήματα του ηφαιστείου της Σαντορίνης είναι: Η Νέα Καμένη (1707-1711 μ.Χ.), η Παλαιά Καμένη (46-47 μ.Χ.), το υποθαλάσσιο ηφαιστειο Κολούμπο(ενεργό) (1650 μ.Χ.), τα Χριστιανιά νησιά. Η Σαντορίνη ανήκει στο ηφαιστειακό τόξο του Αιγαίου και χαρακτηρίζεται *ενεργό ηφαιστειο* μαζί με τα Μέθανα, την Μήλο και την Νίσυρο. Η Σαντορίνη καθώς και τα νησιά Θηρασία και Ασπρονήσι είναι απομεινάρια του ηφαιστειογενούς νησιού Στρογγύλη. Η Στρογγύλη ήταν ένας ηφαιστειακός κώνος. Το κεντρικό τμήμα της ανατινάχτηκε μαζί με τον κρατήρα του ηφαιστείου από τη Μινωική έκρηξη που έγινε το 1613 π.Χ. και είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αυτού που σήμερα ονομάζουμε καλδέρα της Σαντορίνης και την καταστροφή του προϊστορικού πολιτισμού του νησιού. Στο θαλάσσιο χάσμα που σχηματίστηκε μεταξύ Θήρας και Θηρασίας, που έχει βάθος 1.500 μέτρων, κατά καιρούς βγήκαν στην επιφάνεια ηφαιστειακοί κώνοι που σχημάτισαν τα εξής νησιά: την Παλαιά, τη Μικρή και τη Νέα Καμένη, την Καμένη Γεωργίου του Α΄, την Καμένη του Φουκέ, την Αφρόσσα και τη Δάφνη. Όλα αυτά τα νησιά μεγάλωναν σιγά-σιγά και ενώθηκαν, εκτός από την Παλαιά Καμένη.

Η καλντέρα του ηφαιστείου, με διάμετρο περίπου 11 χιλιόμετρα είναι ένα από τα σημαντικότερα αξιοθέατα της Σαντορίνης. Δημιουργήθηκε από μια σειρά ισχυρών εκρήξεων τα τελευταία 200.000 χρόνια, η πιο πρόσφατη έλαβε χώρα το τέλος του 17ου αιώνα π.Χ. και είναι γνωστή ως Μινωική έκρηξη. Στο κέντρο της καλντέρας βρίσκονται δύο νησάκια, η Παλαιά και η Νέα Καμένη, τα οποία είναι τα νεότερα νησιά στην Ανατολική Μεσόγειο, με ηλικία μικρότερη από 2000 χρόνια. Η Νέα Καμένη είναι προσβάσιμη καθημερινά με τουριστικά πλοία, τα οποία δένουν στις ακτές του νησιού. Ύστερα από 20 λεπτά περπάτημα πάνω στην στερεοποιημένη λάβα, φτάνουμε στους κρατήρες στη κορυφή του νησιού. Η μυρωδιά θείου είναι έντονη. Στα δύο νησιά υπάρχουν θερμές πηγές.

3.10.2. Πρόσβαση

Η Σαντορίνη έχει τακτική αεροπορική συγκοινωνία καθώς και τακτικά ακτοπλοϊκά δρομολόγια από τον Πειραιά. Αραιότερα δρομολόγια γίνονται από άλλα νησιά. Από την Αθήνα υπάρχουν τουλάχιστο δυο πτήσεις ημερησίως, αλλά και ιδιαίτερα σημαντικός αριθμός ναυλωμένων πτήσεων (charters) κατά την τουριστική περίοδο.

3.11. Σέριφος

Το νησί της Σερίφου, «η σιδηρά νήσος» όπως ονομαζόταν, σύμφωνα με την μυθολογία κατοικήθηκε από πανίσχυρους και γιγαντόκορμους Κύκλωπες. Οι φοβεροί Κύκλωπες κατοικούσαν στη σπηλιά κάτω από τον Ψαρόπυργο, αλλά ως έργο, τους αποδίδεται η κατασκευή μεγάλων τειχών σε όλο το νησί των οποίων τα απομεινάρια λέγεται πως είναι τα τείχη της Λιόμαντρας και ο Άσπρος Πύργος. Οι Κύκλωπες, λοιπόν, τα παιδιά του Ποσειδώνα, ήταν οι πρώτοι που εκμεταλλεύτηκαν τον ορυκτό πλούτο του νησιού και δημιούργησαν έναν πρώιμο πολιτισμό που αργότερα κληροδότησαν στους ανθρώπους.

Η Σέριφος ήταν γνωστή στα μυθικά χρόνια και για έναν ακόμα λόγο. Ο Ακρίσιος, ο βασιλιάς του Άργους, μαθαίνοντας από χρησμό ότι ο εγγονός του θα του στερούσε τη ζωή, κλείδωσε την κόρη του Δανάη στο παλάτι, για να μην αποκτήσει παιδί. Ο Δίας, όμως, ερωτεύτηκε την Δανάη και μεταμορφωμένος σε χρυσή βροχή κατάφερε να ενωθεί μαζί της και να την γονιμοποιήσει. Όταν ο Ακρίσιος ένιωσε την μοίρα να τον απειλεί, έκλεισε την κόρη του και το νεογέννητο γιο της σε ένα κιβώτιο και τους έριξε στη θάλασσα. Το κιβώτιο προσάραξε στη Σέριφο, στα ανάκτορα του Δίκτυ, του αδελφού του τύραννου Πολυδέκτη, που πρόθυμα τους φιλοξένησε. Ο Πολυδέκτης ερωτεύτηκε τη Δανάη και θέλοντας να ξεφορτωθεί τον γιο της Περσέα, που στεκόταν εμπόδιο στα σχέδια του να την αποπλανήσει, τον έστειλε να σκοτώσει την φρικτή Μέδουσα, τη θνητή αδελφή των αθάνατων γοργόνων, που με το βλέμμα της πέτρωνε όποιον την αντίκρυζε.

Ο Περσέας σκότωσε το τέρας χρησιμοποιώντας δώρα των θεών για όπλα, και κυρίως την ασπίδα που του έδωσε η Αθηνά. Η ασπίδα αντανακλούσε το είδωλο της Μέδουσας και με τον τρόπο αυτό μπορούσε να τη βλέπει χωρίς να κινδυνεύει να γίνει πέτρα. Ο Περσέας επέστρεψε στο νησί όπου επιδεικνύοντας το κεφάλι της Μέδουσας πέτρωσε τον Πολυδέκτη και αρκετούς από τους ακολούθους του. Σύμφωνα με τον μύθο σε αυτό το γεγονός οφείλεται και η πετρώδης μορφή του νησιού. Το γεγονός ότι πρώτοι βασιλείς του νησιού θεωρούνταν ο Δίκτυς και ο Πολυδέκτης, γιοι του Μάγνητος και εγγονοί του Αιόλου υπονοεί πως οι πρώτοι κάτοικοι του νησιού ήταν αιολικής καταγωγής.

3.11.1. Γεωγραφία

Η Σέριφος είναι νησί του Αιγαίου Πελάγους που ανήκει στις Κυκλάδες. Πρωτεύουσα του νησιού είναι η Χώρα (ή Σέριφος), η οποία είναι χτισμένη σε υψόμετρο 200 μ. Επίγειο είναι το Λιβιάδι, ενώ άλλοι μεγάλοι οικισμοί είναι ο Κουταλάς, το Μεγάλο Λιβιάδι και ο Κένταρχος. Η επιφάνειά της Σερίφου εκτιμάται στα 75,207 τ.χλμ. ενώ έχει μήκος ακτών 83 χιλιόμετρα. Στην απογραφή του 2011 είχε πληθυσμό 1.420 άτομα. Το νησί άκμασε στα τέλη του 19ου - αρχές του 20ου αιώνα, όταν εγκαταστάθηκαν μεταλλευτικές εταιρίες που εκμεταλλεύονταν το πλούσιο υπέδαφός του. Αργότερα όμως τα μεταλλεία εγκαταλείφθηκαν, επειδή η εξόρυξη κρίθηκε ασύμφορη, και αρκετοί οικισμοί ερημώθηκαν. Από την αρχαιότητα είναι γνωστή σαν άγονο νησί. Η ψηλότερη κορυφή είναι ο Τούρλος και έχει 585 μ. υψόμετρο.

3.11.2. Πρόσβαση

Κατά τη θερινή περίοδο η Σέριφος συνδέεται ακτοπλοϊκά με τον Πειραιά και με τα νησιά της γραμμής Μήλου, καθημερινά με ταχύπλοα και με συμβατικά οχηματαγωγά πλοία. Η διάρκεια του ταξιδιού με τα συμβατικά οχηματαγωγά πλοία είναι τέσσερις ώρες και δεκαπέντε λεπτά και με τα ταχύπλοα δυόμισι ώρες περίπου. Συνδέεται επίσης ακτοπλοϊκά με πολλά νησιά των Κυκλάδων (Ιος, Κίμωλος, Μύκονος, Τήνος, Πάρος, Νάξος, Άνδρος, Φολέγανδρο, Αμοργό, Ανάφη, Σύρος), καθώς και με την Κρήτη μέσω Μήλου. Κατά το υπόλοιπο χρονικό διάστημα του έτους, η πυκνότητα των δρομολογίων στη θαλάσσια συγκοινωνία διαμορφώνεται ανάλογα με την εποχή. Τα πλησιέστερα στη Σέριφο αεροδρόμια είναι της Μήλου και της Πάρου. Για έκτακτες ανάγκες.

3.12. Τήνος

Σύμφωνα με ένα μύθο της ελληνικής μυθολογίας, ο θεός της θάλασσας Ποσειδώνας έστειλε στην νήσο αυτή ένα σμήνος πελαργών προκειμένου να απαλλάξει τους αρχαίους κατοίκους της από τα πολλά φίδια που το είχαν σχεδόν κατακλύσει. Έτσι οι κάτοικοι ευγνωμονώντας τον Ποσειδώνα και τη μυθική σύζυγό του Αμφιτρίτη ανήγειραν δύο ναούς στους οποίους και τους τιμούσαν ως προστάτες τους. Οι ναοί αυτοί βρίσκονται στην περιοχή των Κιονίων σε κοντινή απόσταση από τη χώρα της Τήνου. Μάλιστα οι δύο αυτοί ναοί κατά τους ιστορικούς χρόνους εξελίχθηκαν σε μεγάλο θρησκευτικό κέντρο όπου οι προσκυνητές της ιερής Δήλου σταματούσαν πρώτα για κάθαρση. Πράγματι τα αρχικά ονόματα της νήσου ήταν «Οφιούσα» και «Υδρόεσσα» ή «Υδρούσα» από τα πολλά φίδια και τις πλούσιες πηγές της, εξ ου και η πλοκή του μύθου.

Ένας άλλος μύθος που συνδέεται με το νησί, είναι αυτός των Βορεάδων, τον οποίο γνωρίζουμε αποσπασματικά από διάφορες πηγές. Σημαντικότερη πηγή για αυτόν τον μύθο παραμένει ο Απολλώνιος ο Ρόδιος στα σχόλια που κάνει για την Αργοναυτική εκστρατεία. Σύμφωνα με αυτόν τον μύθο οι δύο Βορεάδες, Ζήτις και Καλαΐς, κατά την επιστροφή τους από την Αργοναυτική εκστρατεία έγιναν θύματα του μίσους του Ηρακλή για τον πατέρα τους. Ο Ηρακλής τους κυνηγούσε αμέσως μετά την έξοδο του πλοίου της Αργούς από τον Ελλήσποντο στο Αιγαίο, αλλά οι Βορεάδες ήταν πτερωτοί και τους έφθασε αρκετά πιο κάτω στο Αιγαίο,

επάνω από την Τήνο, όπου και τους εφόνευσε τελικά. Σύμφωνα με τον ίδιο μύθο, οι Βορεάδες ενταφιάστηκαν στο όρος Γύρος, το οποίο ταυτίζεται από πολλούς με τον σημερινό Τσικνιά. Πάνω στο τάφο κάθε Βορεάδη ο μύθος λέει ότι τοποθετήθηκε ένας ογκόλιθος που εσειέτο ανέαα, άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο ανάλογα με την πνοή του πατέρα τους Βορέα, του θεού των ανέμων.

3.12.1. Γεωγραφία

Η Τήνος είναι το τέταρτο σε μέγεθος νησί των Κυκλάδων (Εκταση 194,59 τ.χλμ.) μετά τη Νάξο, την Άνδρο και την Πάρο. Έχει 8.574 κατοίκους (απογραφή 2001) μοιρασμένους σε 62 οικισμούς. Ανήκει στις βόρειες Κυκλάδες και βρίσκεται ΝΑ. της Άνδρου και ΒΔ. της Μυκόνου.

Η απόσταση από την Άνδρο, το λεγόμενο στενό Άνδρου - Τήνου, είναι 1/2 μίλι, ενώ η κοντινότερη απόσταση από τις ακτές της Μύκονου είναι περίπου 5 μίλια και 9 μίλια από λιμένα σε λιμένα. Νοτιοδυτικά του νησιού και σε απόσταση 12 μιλίων βρίσκεται η Σύρος, όπου και η πρωτεύουσα του νομού Κυκλάδων, η Ερμούπολη.

Ο Τσικνιάς που βρίσκεται στα ανατολικά είναι το ψηλότερο βουνό του νησιού με 726 μ. ύψος. Στο κεντρικό τμήμα δεσπόζει ο απόκρημνος βράχος του Εξώμβουργου (ή Ξώμπουργο) με 641 μ. ύψος με την Αρχαία και Ενετική πόλη, του οποίου το ανώτερο τμήμα είναι εκ φύσεως απρόσβλητο γιατί είναι απόκρημνο από τις τρεις πλευρές και το οροπέδιο του Πατέλα ή «κάμπος πολέμου». Το σχήμα του νησιού είναι επίμηκες τριγωνικό. Το συνολικό μήκος της ακτογραμμής, που παρουσιάζει πλούσιο οριζόντιο και κάθετο διαμελισμό, με πολλούς όρμους και ακρωτήρια, υπολογίζεται συνολικά σε 114 χλμ. μαζί με τις βραχονησίδες Καλόγεροι στο βόρειο άκρο, και τις νησίδες Πλανήτης, Δρακονήσι και Πρασονήσια στις βόρειες ακτές, ενώ ο περίπλους των παραλίων της σε μικρή απόσταση από την ακτή φθάνει τα 37 περίπου ν. μίλια.

3.12.2. Πρόσβαση

Γενικά υπάρχουν πολλές εταιρείες που εκτελούν δρομολόγια προς το νησί της Τήνου. Από Πειραιά λοιπόν, με δρομολόγιο των Blue Star Ferries, Hellenic Sea Ways, Aegean Speed Lines. Αλλά και από Ραφήνα, με δρομολόγια των Cyclades Fast Ferries, Hellenic Seaways, Blue Star Ferries, Agoudimos Lines και Sea Jets. Αεροπορικά με απευθείας πτήση η πρόσβαση στην Τήνο δεν είναι εφικτή εφόσον στο νησί δεν υπάρχει αεροδρόμιο. Τα πιο κοντινά αεροδρόμια είναι στα νησιά της Μήλου και της Πάρου που μπορείτε μετά την άφιξή σας να πάρετε πλοίο της γραμμής ή ταχύπλοο με προορισμό την Τήνο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ – ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΟΣ

4.1. Το Μαντείο των Δελφών

Οι Δελφοί, Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, τόπος έλξης τουριστών απ' όλο τον κόσμο, ασκούν μια ιδιαίτερη μαγνητική στον επισκέπτη. Για τους αρχαίους Έλληνες ήταν ο «Ομφαλός της Γης» και για τους νεότερους ο «ομφάλιος λώρος» που τους ενώνει με το παρελθόν τους. Δελφοί όμως δεν είναι μόνο ιστορία, είναι και φύση και κοσμική ζωή μιας και βρίσκονται κοντά στην κοσμοπολίτικη Αράχωβα. Για τους λάτρεις της πεζοπορίας είναι η ευκαιρία να βιώσουν μια μοναδική εμπειρία, να περπατήσουν στο αρχαίο μονοπάτι Δελφών-Κίρρας και να φτάσουν στο Κωρύκειο Άντρο. Είναι από τα μέρη που πρέπει οπωσδήποτε να επισκεφτεί κάποιος έστω και μια φορά στη ζωή σας, για να θαυμάσει την ομορφιά του δελφικού τοπίου αλλά και να βιώσει μνήμες από τα σχολικά αναγνώσματα, και ιστορίες που ακούγονται για το μνημείο αυτό που κινούσε τα νήματα της αρχαίας ιστορίας.

Κατά την Μυθολογία, κάποτε ο Δίας άφησε ελεύθερους δύο αετούς, τον ένα από το ανατολικό και τον άλλο από το δυτικό άκρο του κόσμου. Στο σημείο που συναντήθηκαν έριξε ένα Ιερό Λίθο, για να ορίσει το Κέντρο του Κόσμου, τον Ομφαλό της Γης.

Το σπήλαιο όπου η θεά Γαία άρθρωνε τις προφητείες της εφρουρείτο από τον γιο της, τον δράκο Πύθωνα, σύμφωνα με μία παράδοση που χρονολογείται από την 2η χιλιετία π.Χ., τη Μυκηναϊκή Εποχή. Το σπήλαιο θεωρείτο ότι ήταν στο δρόμο που ένωνε τον Κορινθιακό Κόλπο με την Κεντρική και Βόρεια Ελλάδα, σε μια περιοχή που ονομαζόταν Πυθώ. Γι' αυτόν τον δρόμο γνωρίζουμε πως ξεκινούσε από την Μινωική Κρίσσα, το σημερινό Χρισσό. Ο μύθος λέει πως ο Απόλλων, όταν ήταν παιδί, σκότωσε τον Πύθωνα και εγκατέλειψε την περιοχή των Δελφών για να εξαγιστεί. Μετά τον εξαγνισμό του, επέστρεψε στην περιοχή και ανέλαβε ως Πύθιος Απόλλων το Μαντείο, που στο εξής του ανήκε. Η εκάστοτε Ιέρεια ονομαζόταν Πυθία.

Πυθία ονομαζόταν η εκάστοτε Πρωθιέρεια του Θεού Απόλλωνα στο Μαντείο των Δελφών η οποία, ευρισκόμενη σε έκσταση, μετέφερε τη χρησιμοδότηση του Θεού προς τον ενδιαφερόμενο με τρόπο συνήθως λακωνικό, δυσνόητο και αινιγματικό.

Η λέξη «Πυθία» προέρχεται από το «Πύθων», το όνομα του ερπετού, φιδιού ή «δράκου» που σκότωσε κατά τη μυθολογία ο Απόλλωνας. Μέχρι τότε το μαντείο ήταν το κέντρο της χθόνιας λατρείας της Γαίας. Το «πύθων» με τη σειρά του θεωρείται μερικές φορές ότι προέρχεται από το ρήμα «πύθειν» (σαπίζει), ίσως όμως σχετίζεται με τη λέξη «πάθος».

Πριν από κάθε χρησιμοδότηση η Πυθία πλενόταν, έπινε νερό από την Κασταλία πηγή, μασούσε φύλλα δάφνης και ανέβαινε σ' έναν τρίποδα. Από τη βάση του τρίποδα έβγαιναν αναθυμιάσεις που παράγονταν με την καύση διαφόρων ψυχοτρόπων βοτάνων, εμπλουτισμένων με υψηλές ποσότητες μεθανίου. Η Πυθία ερχόταν σε έκσταση και έβγαζε ασυνάρτητες κραυγές και λόγους.

Οι ιερείς του μαντείου μετέτρεπαν τα άναρθρα αυτά λόγια σε έμμετρους χρησμούς, με διαφορούμενη σημασία. Ο χρησμός π.χ. για τα ξύλινα τείχη, που θα έσωζαν την Αθήνα από τον Ξέρξη, από άλλους ερμηνεύτηκε ως καταφυγή στην Ακρόπολη και από άλλους ως ναυμαχία, επειδή τα καράβια ήταν ξύλινα. Συνήθως η Πυθία εκλεγόταν από τις ευγενικής καταγωγής παρθένες των Δελφών. Αργότερα όμως αποφασίστηκε να είναι ηλικίας πάνω από 50 χρόνων. Στα παλαιότερα χρόνια η Πυθία έδινε μόνο ένα χρησμό, κάθε Φεβρουάριο. Πρώτη Πυθία του Μαντείου των Δελφών κατά την Ελληνική Μυθολογία ήταν η Φημονόη.

Οι επισκέπτες που ζητούσαν χρησμό από την Πυθία ονομάζονταν θεοπρόπες, και κατά το τελετουργικό του Μαντείου, έπρεπε να καθαριστούν αρχικά επίσης με νερό από την Κασταλία πηγή, πληρώνοντας έναν ορισμένο φόρο, το λεγόμενο πελανόν, που δεν ήταν ο ίδιος για όλους, ενώ έπρεπε να προσφέρουν και θυσία στο ναό του Απόλλωνα, συνήθως ένα κατσίκι. Το ζώο έπρεπε να μην είχε κάποιο ελάττωμα, ενώ απαραίτητος οιωνός για να μπορέσει η Πυθία να δώσει χρησμό, ήταν να αρχίσει το ζώο να τρέμει, αφού πρώτα το είχαν βρέξει με κρύο νερό. Ανάμεσα στους θεοπρόπες, υπήρχε μια ιεράρχηση, σχετικά με το ποιος προηγούνταν στη χρησιμοδοσία. Οι πρώτοι που δικαιούνταν να λάβουν χρησμό ήταν οι κάτοικοι των Δελφών. Ακολουθούσαν όσοι είχαν τιμηθεί από του Δελφούς με το προνόμιο της προμαντείας και έπειτα οι υπόλοιποι. Μέσα στις δύο τελευταίες ομάδες, η σειρά κανονιζόταν με κλήρο.

Παρόμοιες τελετουργίες κάθαρσης ακολουθούσε και η Πυθία. Ύστερα από κάποια τυπική διαδικασία, κατέβαινε στο λεγόμενο άδυτον, κάτω από το σηκό του ναού του Απόλλωνα, όπου άκουγε την ερώτηση από τους ιερείς που βρίσκονταν σε ένα διπλανό μικρό χώρο που ονομαζόταν οίκος. Στη συνέχεια έπεφτε σε έκσταση ενώ οι ιερείς κατέγραφαν και ερμήνευαν τα λόγια που πρόφερε. Την επιμέλεια του Μαντείου είχαν πέντε άνδρες, κάθε ένας από τους οποίους άνηκε σε μια από πέντε μεγάλες οικογένειες των Δελφών που ονομαζόταν Δευκαλιωνίδες. Αυτοί ονομαζόταν όσιοι, ενώ ο επικεφαλής τους προφήτης.

Συχνά τελούνταν γιορτές στους Δελφούς που σχετίζονταν με γεγονότα από τη ζωή του Απόλλωνα και του Διόνυσου ή με ιστορικά γεγονότα:

Γιορτές αφιερωμένες στον Απόλλωνα:

- Πύθια, για να τιμηθεί ο θεός. Στην αρχή γιορτάζονταν κάθε οκτώ χρόνια (εννετηρίς) και πιθανόν από το 582 π.Χ. κάθε τέσσερα χρόνια (πεντετηρίς).
- Δελφίνια, σ' ανάμνηση της μεταμόρφωση του θεού σε δελφίνι, οδηγώντας τους Κρήτες ναυτικούς στην περιοχή και της ίδρυσης του ιερού. Γιορτάζονταν τον Απρίλιο.
- Θαργήλεια, σχετική με την ιδιότητα του θεού να θεραπεύει από τους λοιμούς. Γιορτάζονταν την άνοιξη.
- Σεπτήρια ή Στεπτήρια, σ' ανάμνηση της αναχώρησης του θεού για καθαρισμό μετά το

φόνο του δράκοντα.

- Θεοφάνεια, σ' ανάμνηση της επιστροφής του θεού μετά τον καθαρμό του.

Γιορτές αφιερωμένες στο Διόνυσο:

- Λικνίτης, γιορτή που γινόταν κάθε οκτώ χρόνια σ' ανάμνηση της αναγέννησης του θεού. Συμβόλιζε την αναγέννηση της φύσης.
- Χάριλα, επίσης γιορταζόταν κάθε οκτώ χρόνια. Σχετιζόταν με την αναγέννηση της φύσης. Κατά τη διάρκεια της γιορτής μαστίγωναν μια κούκλα, την κρεμούσαν και τέλος την έθαβαν με μια θηλιά στο λαιμό.
- Ηρωίς, επίσης γιορταζόταν κάθε οκτώ χρόνια. Σ' ανάμνηση της επαναφοράς της Σεμέλης, μητέρας του θεού, από τον Άδη.
- Δαδοφόρια, κάθε δύο χρόνια, στον Παρνασσό. Ήταν μαιναδική γιορτή.
- Γιορτές αφιερωμένες σε ιστορικά γεγονότα
- Ελαφηβόλια, σ' ανάμνηση της νίκης κατά των Θεσσαλών πριν από τους περσικούς αγώνες.
- Σωτήρια, σ' ανάμνηση της σωτηρίας των Δελφών από την επιδρομή των Γαλατών
- Ευμένεια, λαμπαδηδρομία από το Γυμνάσιο μέχρι το βωμό του Απόλλωνα

4.1.1. Γεωγραφία

Οι Δελφοί βρίσκονται στο νομό Φωκίδας, στη νότια πλευρά του Παρνασσού. Βρίσκονται σε κομβικό σημείο, αφού η θάλασσα και το βουνό απέχουν πολύ λίγο απ' αυτούς. Σε 12 περίπου χλμ βρίσκεται η Αράχωβα, ο δημοφιλής χειμερινός προορισμός και σε 32,5 χλμ το παραθαλάσσιο Γαλαξίδι. Από την πρωτεύουσα του νομού, την Άμφισσα απέχουν μόλις 20 χλμ.

4.1.2. Πρόσβαση

Για να φτάσει κάποιος στους Δελφούς από τη Βόρεια Ελλάδα, θα ακολουθήσει την Εθνική Οδό Θεσσαλονίκης-Λαμίας. Μετά τις Θερμοπύλες, ακολουθεί τη διαδρομή για Άμφισσα – Ναύπακτο. Από την Αθήνα, ακολουθώντας την Εθνική Οδό Αθηνών –Λαμίας, στο κόμβο των Θερμοπυλών, στρίβει προς Άμφισσα. Οι Δελφοί απέχουν από την Αθήνα 181 χλμ και από τη Θεσσαλονίκη 379 χλμ.

4.2. Θήβα

Οι μύθοι σχετικά με την πόλη είναι πολυάριθμοι καθώς γύρω από την Θήβα περιστρέφεται ένας από τους σημαντικότερους μυθολογικούς κύκλους της αρχαίας Ελλάδας. Σύμφωνα με τον μύθο την πόλη ίδρυσε ο Κάδμος, που προερχόταν από την Φοινίκη. Ο Κάδμος στα γεράματα άφησε τον θρόνο της πόλης στον Πενθέα. Ο Πενθέας ήταν ασεβής προς τον Διόνυσο και ο θεός τον τιμώρησε. Τον θρόνο στην συνέχεια ανέλαβε ο γιος του Κάδμου και της Αρμονίας, Πολύδωρος. Όταν πέθανε ο Πολύδωρος ο γιος του Λάβδακος ήταν ακόμα ανήλικος. Ο πατέρας του είχε ήδη ορίσει επίτροπο τον Νυκτέα. Ο Νυκτέας όμως αυτοκτόνησε όταν η κόρη του Αντιόπη παντρεύτηκε τον βασιλιά της Σικυώνας Επωπέα. Την θέση του πήρε ο αδερφός του Λύκος. Ο Λύκος παρέδωσε την εξουσία στον νεαρό Λάβδακο όταν ενηλικιώθηκε όμως αυτός πέθανε νωρίς και ο Λύκος έγινε πάλι βασιλιάς. Ο Λάβδακος είχε ήδη έναν γιο τον Λάιο, ο οποίος θα αναλάμβανε τον θρόνο μόλις ενηλικιώνόταν. Πριν ενηλικιωθεί ο Λάιος τα παιδιά της Αντιόπης, Ζήθος και Αμφίονας συγκέντρωσαν στρατό και κατέλαβαν την πόλη της Θήβας. Σύμφωνα με τον μύθο τα δύο αδέρφια ένωσαν τα δύο τμήματα της Θήβας, την Θίβη και την Καδμεία σε μία πόλη. Επίσης ανοικοδόμησαν τα τείχη της πόλης.

Τα δύο αδέρφια δεν απέκτησαν αρσενικούς απογόνους και έτσι ο θρόνος της Θήβας πέρασε στον γιο του Λάβδακου, Λάιο ο οποίος είχε φυγαδευτεί, όταν τον θρόνο κατέλαβαν ο Ζήθος και ο Αμφίονας. Ο Λάιος είχε το γνωστό τέλος, όπου βρήκε τον θάνατο από τον γιο του Οιδίποδα. Στον θρόνο τότε ανέβηκε ο αδερφός της γυναίκας του Ιοκάστης, Κρέοντας. Την εποχή αυτή η Ήρα είχε στείλει στην είσοδο της Θήβας την Σφίγγα, ένα τέρας που σκότωνε τους διαβάτες που δεν μπορούσαν να λύσουν τα αινίγματα που έθετε. Όταν ο Οιδίποδας περνώντας από το σημείο που στεκόταν έλυσε τον γρίφο, η Σφίγγα έπεσε από τον γκρεμό και σκοτώθηκε. Ο Οιδίποδας έγινε νέος βασιλιάς της Θήβας αλλά όταν έμαθε την προέλευσή του τυφλώθηκε και εγκατέλειψε την πόλη. Η εξουσία πέρασε τότε στους γιους του Οιδίποδα, Ετεοκλή και Πολυνείκη. Τα δύο αδέρφια ήρθαν σε σύγκρουση για την ανάληψη της εξουσίας. Τότε ο Πολυνείκης συγκέντρωσε στρατό από το Άργος για να αναλάβει την εξουσία. Στην μάχη που έγινε τα δύο αδέρφια αλληλοσκοτώθηκαν. Ο θρόνος ξαναπέρασε στον Κρέοντα ο οποίος έδωσε διαταγή να μείνει άταφο το σώμα του προδότη Πολυνείκη. Την διαταγή αθέτησε η Αντιγόνη, αδερφή του Πολυνείκη και του Ετεοκλή που δεν δεχόταν να αφήσει άταφο το σώμα του αδερφού της. Ο Κρέοντας τιμωρεί την Αντιγόνη αφήνοντάς την να πεθάνει μέσα σε μία σπηλιά. Στην απόφαση του Κρέοντα αντέδρασε ο Αίμονας, γιος του Κρέοντα και αρραβωνιαστικός της Αντιγόνης, ο οποίος τελικά αυτοκτονεί όταν βρίσκει νεκρή την Αντιγόνη. Σε αυτό το σημείο κλείνει το σημαντικότερο μέρος του Θηβαϊκού κύκλου.

4.2.1. Γεωγραφία

Η Θήβα (στα αρχαία Ελληνικά "Θῆβαι") είναι πόλη της Βοιωτίας στη Στερεά Ελλάδα, με πληθυσμό 34.401 ατόμων. Είναι από τις αρχαιότερες πόλεις της Ελλάδας και από τις λίγες Προκατακλυσμιαίες πόλεις παγκοσμίως, έδρα του Δήμου Θηβαίων.

4.2.2. Πρόσβαση

Η πρόσβαση στη Θήβα είναι εύκολη δεδομένου ότι απέχει 5-6 χιλιόμετρα από την Εθνική Οδό Αθήνας Θεσσαλονίκης. Έτσι από την Αθήνα έχει κανείς τις εξής δυνατότητες: Πρώτη, από Αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος με το Προαστιακό Σιδηρόδρομο (Γραμμή Αεροδρομιο - Σταθμός Λαρισσης), και μετά με τρένο για Θήβα ή εναλλακτικά από σταθμό Λαρισσης μέσω Μετρο προς Κάτω Πατήσια, και στην συνέχεια με Λεοφωρεια για Θήβα από τη στάση του Μετρο ή από την Αφετηρία (10 λεπτά περπατώντας). Δεύτερη από το Λιμάνι του Πειραιά μέσω του Ηλεκτρικού Σιδηροδρόμου αποβίβαση στα Κάτω Πατήσια και μετά ως άνω. Και επίσης οδικώς από την Αθήνα με ΙΧ ή με ΚΤΕΛ -μετά από 80 χιλ περίπου υπάρχουν δυο έξοδοι προς Θήβα.

4.3. Κόρινθος

Η αρχική ονομασία της Κορίνθου ήταν Εφύρα. Ο Σίσυφος ήταν ο πρώτος της βασιλιάς, ο οποίος καταγράφεται στη μυθολογία μας ως ο μοναδικός άνθρωπος που κατάφερε δύο φορές να ξεγελάσει το θάνατο.

Γι' αυτή του την ύβρη, τιμωρήθηκε στον Άδη να κυλά διαρκώς μία πέτρα προς την κορυφή ενός λόφου, που έμοιαζε με τον Ακροκόρινθο, μα πάντα λίγο πριν φτάσει στην κορυφή, ο βράχος να φεύγει από τα χέρια του και να καταλήγει πάλι στους πρόποδες.

Ο μύθος θέλει το Σίσυφο να λύνει, τρόπον τινά, το πρόβλημα λειψυδρίας της περιοχής της Κορίνθου χάρη σε μία συμφωνία που συνήψε με τον ποταμό Ασωπό. Ο πονηρός βασιλιάς της Εφύρας αποκάλυψε στον ποτάμιο θεό τον κλέφτη της κόρης του Αίγινας, που δεν ήταν άλλος από το Δία, και ως αντάλλαγμα πήρε μια πηγή πάνω στο βράχο του Ακροκορίνθου.

Εγγονός του Σίσυφου είναι ο περίφημος Βελλεροφόντης, ο οποίος κατάφερε να δαμάσει το φτερωτό άλογο Πήγασο και να σκοτώσει με τη βοήθεια των θεών τη Χίμαιρα, το αλλόκοτο πλάσμα με κεφάλι λιονταριού, κορμί κασίικας και ουρά φιδιού. Ο Βελλεροφόντης, όμως, τιμωρήθηκε από τους θεούς με τραγικό θάνατο όταν, φτάνοντας στην ύβρη, όπως ακριβώς ο παππούς του, θέλησε με τον Πήγασο ν' ανέβει στον Όλυμπο και να συμβιώσει με τους θεούς.

Στην Κόρινθο, σύμφωνα πάντα με τους μύθους, έφτασε κυνηγημένο το βασιλικό ζευγάρι Ιάσων και Μήδεια, εκεί λέει η μία εκδοχή του μύθου, συντελέστηκε το στυγερό έγκλημα της παιδοκτονίας από την πριγκίπισσα της Κολχίδας.

Δηλαδή, όταν ο Ιάσων με προτροπή του βασιλιά της Κορίνθου Κρέοντα, αποφάσισε να παντρευτεί την κόρη του Γλαύκη, η απατημένη και προδομένη Μήδεια, εκδικούμενη τον άνδρα της, έσφαξε τα δύο ανήλικα παιδιά της με τα ίδια της τα χέρια. Κατόπιν, η παιδοκτόνος, κατέφυγε στο Ηραίο της Περαχώρας για να κρυφτεί.

Στην Κόρινθο, επίσης, κυνηγημένος κατά μία έννοια κι από την ίδια του την τραγική μοίρα έφτασε μωρό ακόμη ο Οιδίποδας, ο οποίος υιοθετήθηκε από τη βασιλική οικογένεια της πόλης και ανατράφηκε ως βασιλόπουλο στην Τενέα. Μεγαλώνοντας ο Οιδίποδας, προκειμένου να διασκεδάσει τις αμφιβολίες του για το αν είναι πραγματικός γόνος του Πολύβου και της Μερόπης, ζήτησε χρησμό από το μαντείο των Δελφών.

Η Πυθία του επεσήμανε ότι μία μέρα θα σκοτώσει τον πατέρα του και θα παντρευτεί τη μητέρα του, χωρίς να του αποκαλύψει την αλήθεια για την καταγωγή του. Πικραμένος εκείνος αποφάσισε να μη γυρίσει στην Κόρινθο, να πορευτεί προς τη Θήβα, όπου και συνάντησε τον αληθινό του πατέρα Λάιο, τον οποίο σκότωσε, ενώ στην είσοδο της πόλης έλυσε το περίφημο αίνιγμα της Σφίγγας και παντρεύτηκε τη μητέρα του Ιοκάστη.

ύμφωνα με το μύθο, το όνομά της η πόλη της Κορίνθου, το οφείλει στον ομώνυμο ήρωα Κόρινθο, ο οποίος ήταν γιος του Μαραθώνα και μακρινός απόγονος του θεού Ερμή.

Ο Ισθμός, το στενό κομμάτι γης, που ενώνει την Πελοπόννησο με τη Στερεά Ελλάδα, αποτέλεσε σημείο τριβής μαζί με την Κόρινθο, μεταξύ του Ποσειδώνα και του Ήλιου.

Οι υπόλοιποι θεοί που έκριναν τη διαμάχη αποφάσισαν ο Ήλιος να κρατήσει την περιοχή της Κορίνθου, ενώ ο Ποσειδώνας να κυριαρχήσει στην περιοχή του Ισθμού.

Εκεί, σύμφωνα με το μύθο, η θάλασσα ξέβρασε το πτώμα του Μελικέρτη στην πλάτη ενός δελφινιού. Ο Μελικέρτης, γιος της Ινούς, της μητριάς του Φρίξου και της Έλλης, από τον Ορχομενό της Βοιωτίας, πνίγηκε στα νερά του Αιγαίου, όταν η μητέρα του αλλόφρων έπεσε στη θάλασσα κρατώντας τον στην αγκαλιά της.

Οι κάτοικοι της περιοχής συνέλεξαν το πτώμα του άτυχου παιδιού, τον ονόμασαν Παλαίμωνα και τον λάτρεψαν σαν θεότητα, καθιερώνοντας αγώνες προς τιμήν του, τα περίφημα Ίσθμια.

4.3.1. Γεωγραφία

Η Κόρινθος είναι πόλη και σημαντικός λιμένας της Πελοποννήσου. Αποτελεί την έδρα του ομώνυμου Δήμου, είναι πρωτεύουσα του νομού Κορινθίας, η τρίτη μεγαλύτερη πόλη της περιφέρειας Πελοποννήσου και πρώτη στο νομό με 30.176 κατοίκους κατά την απογραφή του 2011.

4.3.2. Πρόσβαση

Η Κόρινθος βρίσκεται σε Απόσταση 80 χιλιομέτρων από την Αθήνα. Με Αυτοκίνητο από την Αττική οδό , συνεχίζει το ταξίδι στην εθνική οδό Αθηνών-Κορίνθου για περίπου 80 χλμ./40-50 λεπτά διαδρομή. Στην συνέχεια οι πινακίδες θα οδηγήσουν από την εθνική οδό προς το κέντρο της πόλης. Συνολική διάρκεια ταξιδιού : 40 – 60 λεπτά. Με ΚΤΕΛ από την Αθήνα εκτελούνται

δρομολόγια για την Κόρινθο καθημερινά ανά μία ώρα περίπου. Η αναχώρηση γίνεται από τον κεντρικό σταθμό ΚΤΕΛ Αθηνών στον Κηφισό (Κηφισού 100, επί τις εθνικής οδού Αθηνών). Επίσης εκτελούνται και δρομολόγια με τρένο.

4.4. Αρέθουσα

Κατά την ελληνική μυθολογία ο Αλφειός ήταν ένας από τους θεοποιημένους ποταμούς των αρχαίων Ελλήνων, που λατρευόταν κυρίως στην Ηλεία, την Μεσσηνία και την Αρκαδία, ακριβώς από τις περιοχές που διαρρέει και σήμερα. Φερόταν ως γιος του Ωκεανού και της Τηθύος απόγονος του Ήλιου. Κάποτε σκότωσε τον αδελφό του Κέρκαφου και τον καταδίωξαν οι Ερινύες. Φτάνοντας στον ποταμό Νύκτιμο έπεσε μέσα και πνίγηκε από τότε ο ποταμός πήρε το όνομα του. Ο Όμηρος τον αποκαλεί "ΙΕΡΟΝ ΡΟΟΝ ΑΛΦΕΙΟΙΟ"

Σύμφωνα με τον Πausανία η νύμφη των πηγών και των δασών Αρέθουσα, συνοδός της Θεάς Αρτέμιδος, καθώς και θυγατέρα του Νηρέα (εξ ου Νηρηίδα νύμφη)^[1] και της Δωρίδας, ήταν ο μεγάλος έρωτας του ποτάμιου θεού Αλφειός, τον οποίο, για να αποφύγει η Αρέθουσα, διαπέρασε τη μεταξύ Πελοποννήσου και Σικελίας θάλασσα και, φθάνοντας στην παρά τις Συρακούσες νήσο Ορτυγία, μεταμορφώθηκε από την Άρτεμη^[2] σε "πηγή" πλούσια σε γάργαρο νερό. Τότε, ο Αλφειός μεταμορφώθηκε σε ισχυρό υποθαλάσσιο ποταμό (θαλάσσιο ρεύμα)^[3], την ορμητικότητα του οποίου δεν μπόρεσε να εμποδίσει ούτε ο Αδρίας (Αδριατικό πέλαγος), ώστε να ενώσει τα ύδατά του με εκείνα της πηγής της Αρέθουσας.

Αποτελεί αρχαιοελληνική συνειρμική ιδεατή ανθρωπόμορφη παράδοση της «ένωσης» των γλυκέων υδάτων ποταμών και πηγών που ρέουν στη θάλασσα (δια της Μεσογείου).

4.4.1. Γεωγραφία

Είναι ο μεγαλύτερος ποταμός της Πελοποννήσου και έχει μήκος 111 χιλιόμετρα. Πηγάζει στην Αρκαδία, κοντά στο χωριό Καμποχώρι, στους πρόποδες του Ταυγέτου. Στην πορεία του δέχεται τα νερά των Ελισσώνα, Λούσιου, Λάδωνα, Ερύμανθου και του Κλαδέου. Τέλος χύνεται στο βόρειο άκρο του Κυπαρισσιακού κόλπου στην πλευρά της Ηλείας, κοντά στο Κατάκολο.

4.5. Ο μύθος του Αχελώου

Ο Αχελώος ήταν θεός του ομώνυμου ποταμού της Αιτωλίας, γιος του Ωκεανού και της Τηθύος και πρωτότοκος αδελφός τριών χιλιάδων θεών ποταμών.

Άλλες παραδόσεις αναφέρουν πως γονείς του ήταν ο Ήλιος (ένας από τους Τιτάνες) και η Γη. Σύμφωνα με αυτές ο ποταμός αρχικά ονομαζόταν Φόρβας και μια μέρα που ο Αχελώος τον διέσχιζε, πληγώθηκε από ένα βέλος που προκάλεσε το θάνατό του. Έπεσε μέσα στον ποταμό που από τότε πήρε το όνομά του.

Ήταν πατέρας πολλών πηγών, της Κασταλίας στους Δελφούς, της Πειρήνης στην Κόρινθο, της Δίρκης στη Θήβα και της Καλλιρρόης.

Ο Αχελώος ήθελε να νυμφευθεί τη Δηιάνειρα, κόρη του Οινέα, βασιλιά της Καλυδόνιας. Το χάρισμα όμως που είχε ο θεός να μπορεί να αλλάζει μορφές έκανε διστακτική τη Δηιάνειρα, γι' αυτό μόλις τη ζήτησε σε γάμο ο Ηρακλής εκείνη δέχτηκε. Οι δυο μνηστήρες πολέμησαν για χάρη της. Πάνω στη μάχη ο Αχελώος μεταμορφώθηκε σε ταύρο και ο Ηρακλής κατάφερε να του ξεριζώσει ένα κέρατο. Αμέσως ο Αχελώος παραδέχτηκε την ήττα του, ζήτησε πίσω το κέρατό του κι αφού το πήρε έκανε δώρο στον Ηρακλή ένα κέρατο της κατσίκας Αμάλθειας, της τροφού του Δία, που ήταν γεμάτο με φρούτα και άνθη. Άλλοι αναφέρουν πως αυτό το κέρατο ήταν το κέρατο του Αχελώου.

Του αποδίδουν και τη δημιουργία των Εχινάδων Νήσων, που βρίσκονται στην Εκβολή του ποταμού.

Κάποτε τέσσερις Νύμφες θυσίαζαν στις όχθες του και ξέχασαν να επικαλεστούν το όνομά του. Ο θεός οργίστηκε, ανέβασε τη στάθμη του και τις παρέσυρε στη θάλασσα και έγιναν νησιά.

Το πέμπτο νησί της ομάδας των Εχινάδων, η Περιμήλη, ήταν μια νέα κοπέλα που την είχε αγαπήσει ο θεός. Ο πατέρας της, ο Ιποδάμας, θύμωσε με την κόρη του και την έριξε στον ποταμό, τον καιρό που ήταν έτοιμη να γεννήσει. Ύστερα από παράκληση του Αχελώου, η κοπέλα μεταμορφώθηκε σε νησί από τον Ποσειδώνα.

Τον παρίσταναν με κεφάλι ταύρου και σώμα γίγαντα.

4.5.1. Γεωγραφία

Ο Αχελώος είναι ο δεύτερος σε μήκος ποταμός της Ελλάδας. Πηγάζει από την οροσειρά της Πίνδου και συγκεκριμένα από το όρος Λάκμος (Περιστέρι), νότια νοτιοδυτικά του Μετσόβου και μετά από μια διαδρομή 220 χιλιομέτρων εκβάλλει στο Ιόνιο πέλαγος, έχοντας σχηματίσει με τις προσχώσεις του τα νησιά Εχινάδες. Κατά τη διαδρομή του διέρχεται από τους νομούς Τρικάλων, από τα όρια των νομών Καρδίτσας και Άρτας και στη συνέχεια από τα όρια των νομών Ευρυτανίας και Αιτωλοακαρνανίας.

4.6. Ποταμός Ευήνος

Στην ελληνική μυθολογία με το όνομα Ευήνος αναφέρεται κυρίως ο ποτάμιος θεός του ποταμού Ευήνου της δυτικής Στερεάς Ελλάδας. Ο θεός αυτός όμως, γιος του θεού Άρη και της Δημονίκης, ήταν αρχικώς βασιλιάς της Αιτωλίας.

Κόρη του Ευήνου ήταν η Μάρπησσα ή Ευηνίνη, ενώ εγγονή του ήταν η Κλεοπάτρα (*Σχόλια εις Ιλιάδα*, I 556). Αδέρφια του Ευήνου ήταν ο Μώλος και ο Θέστιος. Ο Ευήνος βασίλευσε στις περιοχές της Καλυδώνας και της Πλευρώνας. Είχε τη συνήθεια να σκοτώνει όλους όσους παρουσιάζονταν για να ζητήσουν ως σύζυγο την κόρη του. Τους έκοβε μετά το κεφάλι και το τοποθετούσε ως στολίδι στον ναό του Ποσειδώνα, πράγμα που θυμίζει τον Οινόμαο και τον μύθο του. Τελικώς τη Μάρπησσα την απήγαγε ο Ίδας. Ο Ευήνος κατεδίωξε το φτερωτό του άρμα και έφθασε στον ποταμό Λυκόρμα. Επειδή όμως δεν μπορούσε να πιάσει τον Ίδα, έσφαξε τα άλογά του και ρίχτηκε στον ποταμό, ο οποίος από τότε ονομάστηκε Ευήνος.

4.6.1. Γεωγραφία

Ποταμός του νομού Αιτωλοακαρνανίας. Ονομάζεται και Φίδαρης και αποτελεί ένα από τα "θρυλικά" ποτάμια της Αιτωλοακαρνανίας. Έχει μήκος 80 χλμ. και δέχεται νερά από πλήθος παραποτάμων. Στον Ευήνο σώζονται παλιά πέτρινα γεφύρια, όπως της Αρτοτίβας, της Δορβιτσάς κ.ά.

4.6.2. Πρόσβαση

Από εθνική οδό Αθηνών- Κορίνθου και συνεχίζοντας στην εθνική οδό Κορίνθου-Πατρών με κατεύθυνση το Ρίο. Από τη γέφυρα ή με το ferry-boat, στο Αντίρριο και κατευθυνόμενοι προς τη Ναύπακτο. Εκεί συναντά μια πινακίδα Περιφερειακός-Άμφισσα-Ιτέα-Ναύπακτος και την ακολουθεί. Στην διασταύρωση ακολουθεί το δρόμο προς Άμφισσα-Ιτέα(όχι Ναύπακτο) και στα 2 χιλιόμετρα περίπου προς Θέρμο. Σε περίπου 16 χλμ. βρίσκετε στον οικισμό Χάνι Μπανιά.

4.7. Ασκληπιείο της Επιδαύρου

Ο θεός της ιατρικής και της υγείας στην αρχαία μας μυθολογία και ο πρώτος θνητός θεραπευτής. Ήταν κατά την παράδοση γιος του Απόλλωνα και της Κορωνίδας, κόρης του Βασιλιά της Θεσσαλίας, Φλεγύα. Κοντά στο σοφό Κένταυρο Χείρωνα στο Πήλιο, ο Ασκληπιός έμαθε την τέχνη της ιατρικής και γνώρισε τις θεραπευτικές ιδιότητες της πλούσιας χλωρίδας του Πηλίου.

Οι πρόγονοί μας φαντάζονταν τον Ασκληπιό σαν ένα γεροδεμένο άντρα με γένια, γεμάτο υγεία, που καθόταν πάνω σε ένα θρόνο. Είχε πολλές θυγατέρες, που τα ονόματά τους συμβολίζουν την υγεία, τη θεραπεία και τα φάρμακα. Το ιερό του ζώο ήταν το φίδι, ενώ σαν σύμβολο του είχε το ραβδί. Του είχαν αφιερώσει ένα ιερό στην Επίδαυρο, αλλά σε όλη την Ελλάδα υπήρχαν ναοί και Βωμοί, που ονομάζονταν Ασκληπιεία, στα οποία προσέτρεχαν οι άνθρωποι για να θεραπευθούν. Το σημαντικότερο απ' όλα βρισκόταν στην Κω. Είχαν ιερείς του θεού, κάτι σαν τους τωρινούς πρακτικούς γιατρούς, που έδιναν φάρμακα από βοτάνια, ενώ συνιστούσαν και κατάλληλη διαίτα. Οι ασθενείς εξαγνίζονταν, πρόσφεραν τα δώρα τους και κατόπιν μεταφέρονταν σε ειδικούς χώρους, όπου, σύμφωνα με την παράδοση, τη νύχτα ερχόταν ο θεός, μεταμορφωμένος συνήθως σε φίδι ή και σε άλλο ζώο και τους θεράπευε. Ο Ασκληπιός συμβολίζει ουσιαστικά το πέρασμα της φιλοσοφίας και της επιστήμης από την προϊστορία στην ιστορία.

Το Ασκληπιείο της Επιδαύρου, από τα πλέον ονομαστά, μαζί με εκείνο της Κω ήταν τα σπουδαιότερα. Τα μνημεία του έχουν ενταχθεί από το 1988 στον κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Η τοποθεσία του είναι μαγευτική. Η φήμη του, τηρουμένων των αναλογιών, θα μπορούσε να ονομαστεί οικουμενική. Πολλά άλλα Ασκληπιεία, σπαρμένα σε διάφορες παραμεσόγειες πόλεις, καυχόνταν ότι ιδρύθηκαν από το ιερό της Επιδαύρου. Όπως σε όλα τα Ασκληπιεία, βασικό ρόλο έπαιζε το άφθονο πηγαίο νερό. Η υδροθεραπεία για καθαρούς (λουτρά και ποσιθεραπεία) ήταν η βάση της θεραπευτικής αγωγής των ιερών του Ασκληπιού.

Προ της εγκοιμήσεως στο άδυτο ή άβατο ο ασθενής λουζόταν στα άφθονα νερά της πηγής (η οποία θεωρούνταν ιερή), νήστευε, παρακολουθούσε αγώνες (γυμναστικούς, ποιητικούς, θεατρικούς και εν γένει καλλιτεχνικούς), μπορούσε να διαβάσει στη βιβλιοθήκη του ιδρύματος, συμμετείχε σε καθημερινές σωματικές ασκήσεις και γενικά η ζωή του στον ξενώνα του Ασκληπιείου ήταν δημιουργική κι ευχάριστη και τον απομάκρυνε απ' τις ψυχοφθόρες μικρές καθημερινές φροντίδες.

Επειδή δε στα Ασκληπιεία δεν γίνονταν δεκτοί οι βαριά ασθενείς, όπως και οι επίτοκες –«ούτε αποθανείν ούτε τεκείν όσιον»- εικάζεται ότι οι νοσηλευόμενοι θα ήταν χρονίως πάσχοντες, κυρίως από νευροψυχικές παθήσεις, δερματικές, αλλά και πνευμονοπαθείς, κυρίως χρόνιοι φυματικοί, οι οποίοι στο ευχάριστο και υγιεινό περιβάλλον του ιερού του Ασκληπιού ασφαλώς και βελτιώνονταν ίσως και πολλοί να θεραπεύονταν.

Μετά την προετοιμασία, σωματική (λουτροθεραπεία, νηστεία, υδροποσία) και ψυχική (προσφορά θυσίας στο θεό, παρακολούθηση ψυχαγωγικών τελετών), ο ασθενής βοηθούταν και των προπαρασκευαστικών φαρμάκων, ήταν έτοιμος για την εγκοίμηση στο άβατο του ναού. Μεγάλο ρόλο έπαιζε η υποβολή των ιερέων – θεραπευτών – μάντεων οι οποίοι με... ψυχοβολές έπειθαν τους ασθενείς ότι θα τους επισκεφθεί «κατ' όναρ» ο θεός και θα τους ορίσει τον τρόπο της θεραπείας. Όμως δεν ήταν προνόμιο όλων των ασθενών η εγκοίμηση. Μόνο όσοι μπορούσαν να δεχθούν «τη θεϊκή επίσκεψη κατ' όναρ» προωθούνταν στο άβατο. Αυτοί δηλαδή που είχαν υποστεί την κατάλληλη ψυχική προετοιμασία.

Στην αρχαία Ελλάδα η θρησκεία ήταν στενά συνυφασμένη με τη δημόσια ζωή, γι' αυτό και τα μεγάλα ιερά χρωστούσαν τη φήμη τους και την ακμή τους στην ισχύ και τον πλούτο της πόλης στην οποία ανήκαν. Και οι ενέργειες έπαιρναν το κύρος τους από την εύνοια του προστάτη-θεού της πόλης. Ως εκ τούτου οι ναοί ήταν κέντρα θρησκευτικά και πολιτικά

αλληλοεξαρτώμενα. Είναι ελάχιστα τα ιερά που απέκτησαν ιδιαίτερη φήμη ανεξάρτητα από την ισχύ της πόλης στην οποία ανήκαν. Ένα από αυτά είναι και αυτό της Επιδαύρου, η οποία ήταν μια μικρή πόλη ανάμεσα στις δυνατές Κόρινθο-Σπάρτη-Σικυώνα. Τούτο οφείλεται στο ιερατείο του θεού Ασκληπιού, αλλά και στα άφθονα νερά της περιοχής τα οποία βοήθησαν στην εφαρμογή της καθαρτικής και ιαματικής λειτουργίας τους στον πάσχοντα άνθρωπο.

4.7.1. Γεωγραφία

Η Επίδαυρος είναι ιστορική πόλη του νομού Αργολίδας στην ανατολική του πλευρά. Είναι κτισμένη στους πρόποδες των ορέων Αραχναίο, Κορυφαίο και Τίθιο. Ο χώρος του Ασκληπιείου της Επιδαύρου απέχει 12 χλμ από την κωμόπολη της Παλαιάς Επιδαύρου. Διοικητικά ανήκει στον ομώνυμο Δήμο Επιδαύρου.

4.7.2. Πρόσβαση

Στην εθνική οδό Αθηνών – Κορίνθου στο ύψος του Ισθμού ακολουθεί κανείς τις πινακίδες για Επίδαυρο. Η διαδρομή από τον Ισθμό μέχρι το Αρχαίο Θέατρο της Επιδαύρου έχει διάρκεια λίγο λιγότερο από μία ώρα. Προσοχή στις πολλές στροφές.

4.8. Λήδα και Δίας

Στην ελληνική μυθολογία η Λήδα ήταν η μητέρα των Διοσκούρων Πολυδεύκη και Κάστορα, καθώς και της ωραίας βασίλισσας της Σπάρτης Ελένης (εκ του Διός), της Κλυταιμνήστρας, της Τιμάνδρας, της Φοίβης και της Φιλονόης εκ του συζύγου της Τυνδάρεω. Κατά τις παραδόσεις ήταν τόσο ωραία, ώστε διεκδικούσαν την καταγωγή της πλείστες χώρες της αρχαιότητας όπως η Σπάρτη, η Αιτωλία, η Κόρινθος κ.ά..

Ο Ευριπίδης την αποκαλεί «Λήδα Θεστιάδα» ως κόρη του Βασιλιά της Αιτωλίας Θεστίου, ο Εύμηλος στα «Κορινθιακά» του μας πληροφορεί ότι ήταν κόρη του Γλαύκου, γιου του Σισύφου εκ της Παντειδυίας που γνώρισε και παντρεύτηκε όταν έφθασε στη Λακωνία αναζητώντας τους ίππους του. Την Παντειδυία εγκυμονούσα ήδη (εκ του Γλαύκου) νυμφεύθηκε ο Θέστιος, εξ ου και φαίνεται αυτός πατέρας της Λήδας, ενώ πραγματική του κόρη ήταν μόνο η Αλθαία.

Τον γάμο της Λήδας με τον Τυνδάρεω εξηγούν τα συμβάντα κατά τα οποία ο Τυνδάρεως με τον αδελφό του Ικάριο εκδιωχθέντες από τον αδελφό τους Ιπποκόοντα κατέφυγαν στον βασιλιά της Αιτωλίας Θέστιο τον οποίον και βοήθησαν στους αγώνες του κατά των γειτονικών εχθρών του

και σε αντάλλαγμα έδωσε εκείνος την κόρη του Λήδα ως σύζυγο στον Τυνδάρεω. Η συνέχεια του μύθου παρουσιάζει πολλές παραλλαγές. Επικρατέστερη όμως είναι εκείνη κατά την οποία όταν ο Δίας την είδε στον Ταύγετο ή στη μικρή νησίδα «Πέφνον» προ των θαλαμών, την ερωτεύθηκε και ζητώντας τη βοήθεια της θεάς Αφροδίτης, η οποία τον μεταμόρφωσε σε Κύκνο λαμβάνοντας η ίδια μορφή αετού καταδιώκοντάς τον. Τους είδε η Λήδα και αισθανόμενη συμπάθεια προς τον κύκνο έσπευσε να τον σώσει παίρνοντάς τον μέσα στην αγκαλιά της. Λίγο αργότερα η Λήδα κατ' άλλους γέννησε δύο αυγά από τα οποία εξήλθαν από το ένα οι δίδυμοι και από το άλλο η Ελένη, ή κατ' άλλους ένα αυγό από το οποίο εξήλθε ο Πολυδεύκης και η Ελένη οπότε ο Κάστορας ήταν γιος του Τυνδάρεω.

Αργότερα ο μύθος αυτός της «ωοτοκίας της Λήδας» συνυφάνθηκε με παρόμοιο μύθο της Νέμεσης εκ του οποίου και παράχθηκε η θεοποίηση της Λήδας και η ταύτισή της με τη Νέμεση.

4.9. Το μήλο της Έριδος

Η Έριδα (αρχ. Έρις) ήταν θεότητα της αρχαιότητας. Ήταν κόρη της Νυκτός και θεά της ζήλιας, της διχόνοιας, του τσακωμού και του καυγά. Κατά άλλους ήταν αδερφή του Άρη. Παριστάνεται συνήθως να κουτσαίνει ή να καμπουριάζει, εκτός όταν σπέρνει τα ζιζάνια, οπότε ομορφαίνει και παίρνει καλό παρουσιαστικό, όπως μας λέει ο Όμηρος στην Ιλιάδα.

Όταν οι θεοί δεν την κάλεσαν στον γάμο του Πηλέα και της Θέτιδος, αυτή από θυμό άφησε με τρόπο ένα χρυσό μήλο, το κατόπιν γνωστό και ως «μήλο της Έριδος», να κατακυλήσει ώστε να το δουν οι καλεσμένοι θεοί και να το ζηλέψουν. Το μήλο αυτό έφερε την επιγραφή «τῆ καλλίστη», δηλαδή (αφιερωμένο ...) στην ομορφότερη (... θεά). Ήταν φυσικό λοιπόν οι τρεις παρευρισκόμενες θεές, η Ήρα, η Αθηνά και η Αφροδίτη να διεκδικήσουν το μήλο, η κάθε μία για τον εαυτό της. Είδε ο Δίας τον τσακωμό και είπε στον Ερμή να τις πάει γρήγορα στον Πάρη για να διαλέξει αυτός, τρόπον καλλιστειών, ποια θα πάρει το μήλο. Έτσι και έγινε. Για να τον καλοπιάνει, η Αθηνά του έταξε πνευματική σοφία, και η Ήρα δύναμη σωματική. Η Αφροδίτη όμως του έταξε την ωραία Ελένη, την πιο όμορφη γυναίκα του κόσμου. Ο Πάρης, μην ξέροντας ότι η ωραία Ελένη ήταν γυναίκα του Μενελάου, έδωσε το μήλο στην Αφροδίτη. Με την αρπαγή της Ελένης από τον Πάρη άρχισε λοιπόν κατά τον μύθο ο Τρωικός πόλεμος και η Έρις πέτυχε αυτό που ήθελε.

4.10. Η αρπαγή της Ελένης

Από την υπόσχεση της Αφροδίτης ως την πραγματοποίηση της αρπαγής της ωραίας Ελένης, ο δρόμος για τον Πάρι ήταν μακρύς και σπαρμένος με δυσκολίες. Πρώτα απ' όλα, έπρεπε να κατέβει από τα βουνά, να πείσει τους δικούς του να ναυπηγήσουν καράβια, με τα οποία ποτέ τους δεν είχαν ασχοληθεί, να βρει και τον κατάλληλο ναυπηγό να τα σχεδιάσει, να μισθώσει ναύτες και να σαλπάρει για τη Σπάρτη. Έφτασε εκεί και φιλοξενήθηκε με τιμές από τον βασιλιά Μενέλαο, που χρειάστηκε να ταξιδέψει στην Κρήτη και ν' αφήσει τον αντίζηλό του ουσιαστικό χωρίς αντίπαλο.

Η μια εκδοχή είναι ότι ο Πάρις γρήγορα έπιασε την Ελένη στα ερωτικά του δίχτυα με τη βοήθεια και της Αφροδίτης. Το έσκασαν και οι δυο και, μετά από χίλιες περιπέτειες, βρήκαν καταφύγιο στο παλάτι του Πριάμου, στην Τροία. Η άλλη εκδοχή θέλει την Ελένη πιστή στον Μενέλαο, οπότε ο Πάρις θέλησε να την πάρει μαζί του με το ζόρι, αλλά το μόνο που κατάφερε ήταν να κλέψει το ομοίωμά της, καθώς η Ήρα έστειλε τον Ερμή να την κρύψει στην Αίγυπτο. Ό,τι και να ισχύει, ο Μενέλαος γύρισε, δεν τη βρήκε κι έμαθε πως έφυγε με τον Πάρι. Μόλις συνήλθε από το σοκ, θυμήθηκε τον όρκο που όλοι είχαν δώσει στον Τύνδαρο, όταν επρόκειτο η Ελένη να διαλέξει.

Πήγε και βρήκε τον αδερφό του, τον πανίσχυρο βασιλιά Αγαμέμνονα, που έστειλε κήρυκες να φωνάξουν όλους τους δεμένους με τον όρκο. Τότε ήταν 29, αλλά τώρα κατέφθασαν 43. Έλειπε, όμως, ο ένας! Ο μάντης Κάλχας προφήτευσε πως Τροία δεν επρόκειτο να κυριεύσουν, αν δεν είχαν μαζί τους τον Αχιλλέα. Μόνο που αυτός δεν είχε κανένα λόγο να εκστρατεύσει. Ούτε καν είχε γεννηθεί, όταν δόθηκε ο όρκος. Και πάλι ο Οδυσσέας ανέλαβε να βγάλει τα κάστανα από τη φωτιά.

Ο Αχιλλέας ήταν πια ολόκληρο παλικάρι. Άτρωτος καθώς η μάνα του τον είχε βουτήξει στα νερά της Στύγας κρατώντας τον από τη φτέρνα. Η φτέρνα άλλωστε ήταν το μοναδικό σημείο, που δεν είχε βραχεί στην πηγή, και άρα το μοναδικό τραυτό: Η γνωστή μας «αχιλλέιος πτέρνα», που σημαίνει το αδύνατο σε κάθε περίπτωση σημείο. Μεγαλωμένος πλάι στον κένταυρο Χείρωνα, είχε όλες τις χάρες και τις γνώσεις που κάθε γονιός θα ευχόταν για το παιδί του. Είχε, όμως, και τη λατρεία της μάνας του, που προσπαθούσε να τον σώσει από τις πιθανές κακοτοπιές. Τον είχε δώσει στον Λυκομήδη της Σκύρου, να τον μεγαλώσει μαζί με κόρες του, με μια από τις οποίες ο ήρωας συνδέθηκε κι απόκτησε γιο τον Νεοπτόλεμο.

Ο πολυμήχανος βασιλιάς της Ιθάκης κατέφθασε στη Σκύρο ωςπραματευτής, ακούμπησε τα όπλα του σε περίοπτο σημείο κι άρχισε να ηχεί τη σάλπιγγα. Ο Αχιλλέας πέταξε τα κοριτσίστικα ρούχα, άρπαξε τα όπλα και βγήκε στον κάμπο να πολεμήσει. Ο Οδυσσέας τον σταμάτησε, του εξήγησε, τι συμβαίνει και τον πήρε εύκολα μαζί του. Ήταν ο 44^{ος} βασιλιάς που συμμετείχε στην εκστρατεία.

4.10.1. Γεωγραφία

Η Αρχαία Σπάρτη (Σπάρτα στη Δωρική διάλεκτο, Σπάρτη στην Αττική διάλεκτο) ήταν πόλη-κράτος στην Αρχαία Ελλάδα που ήταν χτισμένη στις όχθες του ποταμού Ευρώτα στη Λακωνία στο νότιο ανατολικό μέρος της Πελοποννήσου. Η σημερινή Σπάρτη είναι χτισμένη νότια από το κέντρο της αρχαίας ομώνυμης πόλης, κοντά στη δεξιά όχθη του ποταμού Ευρώτα. Είναι πόλη της Πελοποννήσου και πρωτεύουσα του νομού Λακωνίας της Ελλάδας.

4.10.2. Πρόσβαση

Οδικώς, μέσω της εθνικής οδού Αθηνών-Τρίπολης και διανύοντας 255 χλμ. από την πρωτεύουσα. Περνώντας τη σήραγγα Αρτεμισίου και φτάνοντας στην Τρίπολη συνεχίζοντας προς Σπάρτη και ακολουθώντας τη σχετική οδική σήμανση. Η διαδρομή διαρκεί περίπου 3 ώρες.

4.11. Αρκάς

Ο μυθικός γενάρχης και εκπολιτιστής της Αρκαδίας ήταν γιος του Δια και της αρκαδικής νύμφης Καλλιστώ, κόρης του πρώτου βασιλιά της Αρκαδίας ή Πελασγίας όπως λεγόταν τότε, Λυκάονα. Διαδέχτηκε τον Νύκτιμο στην βασιλεία και σύμφωνα με τον Πausανία ήταν ο εκπολιτιστής των Πελασγών και γι' αυτό η περιοχή από Πελασγία μετονομάστηκε σε Αρκαδία.

Σύμφωνα με τον μύθο όταν η Ήρα έμαθε για την παράνομη σχέση του Δια με την Καλλιστώ μεταμόρφωσε την όμορφη νύμφη σε Άρκτο (αρκούδα) και μην μπορώντας να κάνει απευθείας η ίδια κακό στον μικρό Αρκάδα, αφού ήταν υπό την προστασία του Δια και της θεάς Άρτεμης, έβαλε λόγια στον βασιλιά Λυκάονα ότι ο Δίας θα χρησιμοποιούσε τον Αρκά για να κλέψει το βασίλειο από τον ίδιο και τους γιους του. Έτσι ο Λυκάονας αφού σκότωσε τον μικρό Αρκάδα κάλεσε τον Δια σε γεύμα στο Λύκαιο Όρος προσφέροντας του το τεμαχισμένο σώμα του Αρκά. Ο Δίας όμως το κατάλαβε και κατά μια εκδοχή έριξε κεραυνό και σκότωσε τον Λυκάονα και τους γιους του η κατά μια άλλη εκδοχή τους μεταμόρφωσε όλους, εκτός τον Νύκτιμο, σε λύκους και ανέστησε τον Αρκά.

Ο μύθος λέει ότι κάποτε και ενώ ο Αρκάς κυνηγούσε στο δάσος συνάντησε την μητέρα του που ήταν μεταμορφωμένη σε αρκούδα. Αυτή που τον αναγνώρισε έτρεξε να τον αγκαλιάσει αλλά μην μπορώντας να ελέγξει την δύναμη της τον τραυμάτισε θανάσιμα. Τότε επενέβη αρχικά η Άρτεμη και με βέλος της σκότωσε την Καλλιστώ απαλλάσσοντας την έτσι από τον δυσβάστακτο πόνο και στη συνέχεια ο Δίας που μεταμόρφωσε και τους δυο σε αστερισμούς, τα γνωστά μας Μεγάλη και Μικρή Άρκτο, ώστε να είναι αιώνια μαζί.

Ο Αρκάς διαμοίρασε την Αρκαδία στους τρεις γιους του, Αφειδών, Αζάνα και Έλατο. Σύμφωνα με τον Πausανία στα Αρκαδικά του ο Αρκάς ενταφιάστηκε στο Μαίναλο στη θέση Τρίοδος αλλά αργότερα και ύστερα από χρησμό του μαντείου των Δελφών τα οστά του μεταφέρθηκαν στην Μαντινεία κοντά στον ναό της Ήρας.

4.12. Πάνας

Ο Μυθικός τραγοπόδαρος αρκαδικός θεός ήταν υιός του Ερμή και της νύμφης Δρυόπης. Ο μύθος λέει ότι όταν γεννήθηκε, στο όρος Κυλλήνη της Αρκαδίας, η μητέρα του το έβαλε στα πόδια κατατρομαγμένη από την όψη του μωρού. Ο Πάνας ήταν ο θεός των βουνών και ο προστάτης των βοσκών και ήταν ιδιαίτερα αγαπητός στους Αρκάδες, γεγονός που φαίνεται και από τους πολλούς ναούς που είναι αφιερωμένοι σε αυτόν. Όπου εμφανιζόταν διασκέδαζε τον κόσμο παίζοντας τον αυλό (σουραύλι) του και χορεύοντας με την συνοδεία του που άλλοτε απαρτιζόταν από τις νύμφες και άλλοτε από την ακολουθία του θεού Διονύσου, τους σατύρους. Ένας άλλος μύθος γύρω από τον Πάνα λέει ότι πήρε μέρος στη μάχη του Μαραθώνα και με τις κραυγές του έσπειρε τον πανικό στις τάξεις των Περσών. Μάλιστα, μετά την μάχη ο Αθηναίος στρατηγός Μιλτιάδης έστησε άγαλμα αφιερωμένο στον αρκαδικό θεό.

4.13. Καλλιστώ

Μυθική Νύμφη της Αρκαδίας, κόρη του βασιλιά Λυκάονα και ιέρεια της Θεάς Άρτεμης. Από τον παράνομο δεσμό της με τον Δία γεννήθηκε ο Αρκάς, ο μυθικός γενάρχης της Αρκαδίας. Σύμφωνα με μια εκδοχή του μύθου η Ήρα σαν έμαθε για την σχέση της με τον Δία για να την τιμωρήσει τη μεταμόρφωσε σε Αρκούδα, ενώ μια άλλη εκδοχή αναφέρει ότι ήταν ο Δίας που τη μεταμόρφωσε σε αρκούδα προκειμένου να τη προστατέψει από την μήνη της Άρτεμης που εξοργίστηκε επειδή η Καλλιστώ παραβίασε τον όρκο της παρθενίας που είχε ορκιστεί σαν μέλος της ιερής της ακολουθίας και με παραινήσεις της Ήρας την είχε βάλει στο στόχο με τα βέλη της. Πολύ αργότερα και ενώ ο ενήλικος και βασιλιάς πια Αρκάς κυνηγούσε στο δάσος συνάντησε την Καλλιστώ και προσπάθησε να την σκοτώσει μη γνωρίζοντας ότι ήταν η μητέρα του. Κατά μια άλλη παραλλαγή όταν η Καλλιστώ αντίκρισε τον Αρκά έτρεξε να τον αγκαλιάσει αλλά μην μπορώντας να ελέγξει την δύναμη της τον τραυμάτισε σοβαρά. Σε κάθε περίπτωση ο Δίας για να αποτρέψει την τραγωδία μεταμόρφωσε και τον Αρκά σε αρκουδάκι αλλά φοβούμενος την

εξόντωση τους από την Ήρα τους έκανε αστερισμούς τους γνωστούς μας μεγάλη και μικρή Άρκτο. Σύμφωνα με τον Πausανία οι Τεγεάτες της είχαν αφιερώσει ναό στους Δελφούς.

4.14. Στυμφαλίδες όρνιθες

Οι Στυμφαλίδες όρνιθες, δηλαδή τα «πουλιά της Στυμφαλίας», ήταν ανθρωποφάγα πουλιά με χάλκινα ράμφη, νύχια και φτερά, των οποίων η εξόντωση ήταν ο έκτος άθλος του Ηρακλή.

Οι Στυμφαλίδες όρνιθες διώχθηκαν από τους λύκους διά μιας χαράδρας κοντά στον Ορχομενό της Αρκαδίας και είχαν καταφύγει στη λίμνη Στυμφαλία της ορεινής Κορινθίας, συνιστώντας απειλή για τους ανθρώπους, τα κοπάδια και τις σοδειές. Ο Ηρακλής δεν γνώριζε πώς να τις κάνει να βγουν από την πυκνή βλάστηση της λίμνης, αλλά η θεά Αθηνά του έδωσε κρόταλα από χαλκό σφυρηλατημένα στο εργαστήρι του Ηφαίστου, τα οποία κροτάλισε ο ήρωας από ένα ύψωμα δίπλα στη λίμνη. Με τον τρόπο αυτό τα πουλιά ξεσηκώθηκαν τρομαγμένα και ο Ηρακλής τα εξολόθρευσε με τα βέλη του.

4.14.1. Γεωγραφία

Η Στυμφαλία είναι ελώδης λίμνη της ορεινής Κορινθίας. Βρίσκεται σε ένα οροπέδιο σε υψόμετρο 600 μέτρων ανάμεσα στα όρη Κυλλήνη και Ολίγυρτος. Διατηρεί νερό κυρίως τους χειμερινούς μήνες και η έκτασή της φτάνει τα 3,5 τ.χλμ.

4.12.2. Πρόσβαση

Από Αθήνα, από την Εθνική Αθηνών-Πατρών στην έξοδο του Κιάτου και από εκεί στο δρόμο που οδηγεί στην Στυμφαλία-Φενεό-Γκούρα. Κατά μήκος της διαδρομής υπάρχουν πολλές ταμπέλες. Από το Κιάτο θα συναντήσει μεταξύ άλλων τα χωριά Σούλι-Στυμφαλία-Καστανιά-Μεσσινό και μετά είναι η Γκούρα. Είναι η διαδρομή που προτιμάται από τους περισσότερους ταξιδιώτες. Η συνολική απόσταση Αθήνα-Γκούρα είναι 160km.

Από Πάτρα, ακολουθεί την Εθνική Αθηνών-Πατρών και βγαίνει στο Δερβένι. Από εκεί στα χωριά Ευρωστίνη και Στενό πριν φτάσει στην Γκούρα ή από την Εθνική Αθηνών-Πατρών βγαίνει στο Ξυλόκαστρο, από εκεί ανεβαίνει στα Τρίκαλα, ακολουθεί η Καρυά το Στενό και φτάνει στην Γκούρα. Η απόσταση Αθήνα-Τρίκαλα Κορινθίας είναι 144km. Η απόσταση Τρίκαλα Κορινθίας-Γκούρα είναι 27km.

Από αλλού αν βρίσκεται κεντρική Πελοπόννησο μπορεί να έρθει αν βολεύει από Νεμέα. Επίσης αν έρχεστε από Πελοπόννησο τότε μπορεί να βολεύει ο 111 και να έρθει από Λυκούρια-Κλειτορία.

4.15. Οι Κένταυροι

Η Φολόη σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία ήταν τόπος κατοικίας των Κενταύρων. Η φαντασία των αρχαίων Ελλήνων ήθελε τους Κενταύρους να έχουν σώμα αλόγου και από τον τράχηλο και πάνω στήθος, χέρια και κεφάλι ανθρώπου. Ο Διόδωρος αναφέρει πως όταν οι Κένταυροι νίκησαν τους Λάπιθες, κατέβηκαν στην Ηλεία και κατέλαβαν την Φολόη. Από εκεί λήστευαν και φόνευαν τους διερχομένους και τους κατοίκους της περιοχής. Οι κάτοικοι, φοβισμένοι και τρομαγμένοι που πρώτη φορά έβλεπαν από μακριά άλογα, το πάνω μέρος των οποίων ήταν ανθρώπινο, να χάνονται στο δάσος και στα ρέματα, τους απεικόνιζαν στη φαντασία τους σαν τέρατα με αλογίσιο σώμα.

Ένας από τους Κενταύρους ήταν και ο Φόλος, γιος του Σειληνού και της Νύμφης Μελίας και φίλος του Ηρακλή. Εκ διαδοχής από τον προπάππου του ήταν φύλακας του υπερμεγέθους πιθαριού με το κρασί των Κενταύρων, το οποίο τους είχε προσφέρει ο Διόνυσος, με εντολή να το φυλάξουν και να το ανοίξουν μόνο όταν εμφανιστεί ο Ηρακλής.

Ο Ηρακλής πήρε την εντολή από τον Ευρυσθέα να κάνει τον τέταρτο άθλο του, να συλλάβει δηλαδή ζωντανό τον Ερυμάνθιο κάπρο, που ζούσε στο όρος της Λαμπείας, Ερύμανθος και προκειμένου να πάρει πληροφορίες σχετικά με το ζώο πέρασε πρώτα από τη σπηλιά του Κένταυρου Φόλου. Ο Φόλος έτρωγε κρέατα ωμά όπως όλοι οι Κένταυροι, αλλά για να ευχαριστήσει τον Ηρακλή του προσέφερε ψητά. Ο Ηρακλής ζήτησε κρασί, αλλά όταν ο Φόλος θυμήθηκε την επιθυμία του Διόνυσου, δίστασε να ανοίξει το πιθάρι φοβούμενος τους άλλους Κενταύρους. Κατόπιν προτροπής του Ηρακλή άνοιξε το βαγένη με το χιλιόχρονο κρασί και του έδωσε να πιεί σε ασημένιο κύπελο. Η ευωδιά του παλιού δυνατού κρασιού απλώθηκε γρήγορα στις ρεματιές και στο δάσος, με αποτέλεσμα οι Κένταυροι να καταφθάσουν στη σπηλιά για να αρπάξουν το κρασί.

Ακολούθησε τρομερή μάχη ανάμεσα στον Ηρακλή και τους Κενταύρους. Ο Ηρακλής χρησιμοποιώντας τα φαρμακερά βέλη που είχε βάλει από το αίμα της Λερναίας Ύδρας κατάφερε να εξοντώσει τους περισσότερους Κενταύρους και να καταδιώξει τους εναπομείναντες μέχρι το ακρωτήριο Μαλέα. Κατόπιν, ο Ηρακλής επανήλθε στη Φολόη, όπου βρήκε το φίλο του Φόλο να πεθαίνει, μιας και στην προσπάθειά του να θάψει τους συγγενείς Κενταύρους επιχείρησε να περιεργαστεί ένα βέλος που προηγουμένως θαύμαζε. Αυτό του διέφυγε και τον τραυμάτισε στο μεγάλο δάχτυλο του δεξιού ποδιού του και έτσι από το δηλητήριό του πέθανε. Τότε, λοιπόν, ο Ηρακλής τον έθαψε μεγαλοπρεπώς στην περιοχή που σκοτώθηκε και για να τον τιμήσει έδωσε στο δάσος και στην περιοχή το όνομα Φολόη

4.15.1. Γεωγραφία

Το δάσος της Φολόης, στην καρδιά της Πελοποννήσου, μόλις 25 χλμ από την Αρχαία Ολυμπία, είναι ένα από τα σημαντικότερα δάση βελανιδιών. Καλύπτει μια έκταση 42 χιλιάδων στρεμμάτων και είναι από τα λίγα αμιγώς σπερμοφυή στην Ευρώπη. Βρίσκεται μέσα στις λεκάνες απορροής των ποταμών Ερυμάνθου και Πηνειού. Το οροπέδιο της Φολόης βρίσκεται στην ορεινή Ηλεία, κοντά στα σύνορα με την Αρκαδία και την Αχαΐα, στους νοτιοδυτικούς πρόποδες του όρους Ερυμάνθου. Διοικητικά ανήκει στον Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας, σε υψόμετρο 650 περίπου μέτρων, καλύπτοντας έκταση 42.000 στρεμμάτων.

4.15.2. Πρόσβαση

Οι επισκέπτες από το εξωτερικό εκτός από το αεροδρόμιο της Αθήνας έχουν ως επιλογή και το κοντινό Αεροδρόμιο του Αράξου. Ο Άραξος απέχει περίπου 90 χλμ από το οροπέδιο Φολόης και 40 χλμ από την Πάτρα προς την οποία υπάρχει και σύνδεση με λεωφορείο. Στο αεροδρόμιο του Αράξου προσγειώνονται κυρίως πτήσεις τσάρτερ, ενώ τους καλοκαιρινούς μήνες υπάρχει σύνδεση με Λονδίνο και Πάφο από την εταιρεία Ryan-air. Επίσης, το αεροδρόμιο του Αράξου συνδέεται με την Πράγα από την εταιρεία Smart Wings και μέσω των εταιρειών Air Berlin, TUI fly και Austrian Airlines με αρκετές ακόμα ευρωπαϊκές πόλεις (Βιέννη, Ζυρίχη, Κοπεγχάγη, Ανόβερο, Φρανκφούρτη, Μόναχο, Βερολίνο και Παρίσι).

Οι επισκέπτες από τη Δυτική Ελλάδα έχουν πρόσβαση στη Φολόη μέσω της εθνικής οδού 111 Πατρών – Τρίπολης. Λίγο μετά τον οικισμό Καλλιμάνι βρίσκουμε τη διασταύρωση για το οροπέδιο. Εναλλακτικά, μπορεί κανείς να επισκεφθεί την περιοχή ακολουθώντας τον δρόμο από Ολυμπία για Τρίπολη και στρίβοντας για το χωριό Λάλα. Το οροπέδιο βρίσκεται περίπου 10 χλμ μετά το Λάλα.

Οι επισκέπτες από την Αθήνα αφού διασχίσουν την εθνική οδό Αθηνών – Κορίνθου συνεχίζουν στην εθνική οδό Κορίνθου – Τρίπολης και στη συνέχεια μπορούν να ακολουθήσουν την εθνική οδό Τρίπολης – Πατρών πάνω στην οποία θα συναντήσουν τη διασταύρωση για τη Φολόη.

Το οροπέδιο Φολόης απέχει περίπου 280 χλμ από την Αθήνα, 75 χλμ από την Πάτρα και 50 χλμ από τον Πύργο.

Καθημερινά υπάρχει ένα δρομολόγιο που φθάνει μέχρι το Κούμανι από τον Πύργο Ηλείας. Επίσης, μπορεί κανείς να χρησιμοποιήσει το λεωφορείο από Πάτρα για Τρίπολη, το οποίο όμως θα τον αφήσει στη διασταύρωση στην εθνική οδό 111.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΘΕΣΣΑΛΙΑ

5.1. Σύμφωνα με την Ελληνική μυθολογία η Θεσσαλία θεωρείται η πρωταρχική κοιτίδα του Ελληνισμού. Στη Θεσσαλία κατά τη μυθολογία έγινε η Σύγκρουση Θεών και Τιτάνων. Οι Τιτάνες είχαν στην κατοχή τους το όρος Όθρυς και οι Θεοί τον Όλυμπο.

Στον πόλεμο μεταξύ των δύο πλευρών υπήρχε και η εκτίναξη βράχων, μερικές φορές ακόμα και βουνών με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν έτσι τα μικρότερα βουνά της περιοχής όπως είναι ο Τίτανος, το Φυλλεΐον κ.α.. Οι Θεοί νίκησαν τους Τιτάνες έγιναν άρχοντες του κόσμου και τους έριξαν στα Τάρταρα εκτός από τον Προμηθέα και τον Άτλαντα. Τους δύο αυτούς Τιτάνες τους τιμώρησαν εξοβελίζοντάς τους τον Προμηθέα στον Καύκασο δεμένο χειροπόδαρα σε βράχο να υποφέρει από τα συνεχή ραμφίσματα του αετού και τον Άτλαντα Δύση έχοντας ως τιμωρία να κουβαλά στους ώμους του αιώνια τον ουρανό.

Οι άνθρωποι όμως θεωρούσαν τους Τιτάνες προστάτες τους πράγμα το οποίο μετά την τιμωρία των τελευταίων έκανε τους ανθρώπους κακούς και έτσι ο Δίας αποφάσισε να τους εξαφανίσει με ένα κατακλυσμό. Ο Προμηθέας συμβούλεψε τότε τον Θεσσαλό γιο του, το Δευκαλίωνα να κατασκευάσει μία κιβωτό για να σωθεί. Όταν άρχισε να βρέχει ο Θεσσαλός μαζί με τη γυναίκα του Πύρρα κλείστηκαν στην κιβωτό μαζί με όλες τις απαραίτητες προμήθειες. Εννιά μέρες έβρεχε με αποτέλεσμα όλα να χαθούν κάτω από το νερό εκτός από κάποιες κορυφές βουνών. Την τελευταία μέρα (την ένατη) η κιβωτός προσάραξε στο όρος Όρθυς της Θεσσαλίας.

Αφού τραβήχτηκαν τα νερά ο Δευκαλίωνας και η Πύρρα βγήκαν από την κιβωτό και έκαναν μία θυσία για να ευχαριστήσουν τον Θεό Δία, ο Δίας αποδέχτηκε την θυσία τους και ευχαριστημένος καθώς ήταν τους ζήτησε να του πουν μία χάρη. Ο Δευκαλίωνας και η Πύρρα ζήτησαν από το Δία να φτιάξει και άλλους ανθρώπους και έτσι έγινε. Ο Δίας τους είπε να σκιάσουν τα πρόσωπα τους και να περνούν λιθάκια από τη Γη και να τα ρίχνουν πίσω τους χωρίς να κοιτάνε. Όπου έριχνε ο Δευκαλίωνας τα λιθάκια θα γινόντουσαν άντρες και όπου η Πύρρα γυναίκες. Έτσι δημιουργήθηκε ένας νέος Λαός που θα ονομαζόταν Έλληνες.

5.1.1. Γεωγραφία

Η συνολική της έκταση είναι 14.036 χλμ² και αντιπροσωπεύει περίπου το 11% της συνολικής έκτασης της ελληνικής επικράτειας. Συνορεύει βόρεια με τις περιοχές της Δυτικής και Κεντρικής Μακεδονίας, νότια με την περιοχή Στερεάς Ελλάδος, δυτικά με την περιοχή Ηπείρου, ενώ Ανατολικά βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος.

5.2. Ο μύθος του Γήταυρου

Η Θεσσαλία όπως υποστηρίζεται, τα παλαιά χρόνια ήταν μια απέραντη λίμνη. Τα νερά δεν είχαν διέξοδο, για να διαφύγουν στη θάλασσα και λίμναζαν σ' ολόκληρο τον κάμπο. Με το πέρασμα όμως των αιώνων, τα νερά διέβρωσαν τα βουνά και βρήκαν διέξοδο ανάμεσα από τον Όλυμπο και την Όσσα, μέσα από την κοιλάδα των Τεμπών, στη θάλασσα. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκε ο θεσσαλικός κάμπος. Για να εξηγήσουν οι κάτοικοι της περιοχής το παραπάνω φαινόμενο δημιούργησαν τον μύθο του Γήταυρου. Σύμφωνα με τον μύθο αυτό ο Γήταυρος ήταν ένας πελώριος δράκος, ο οποίος χτυπώντας τη ουρά του ανάμεσα στον Όλυμπο και στον Κίσαβο (Όσσα), άνοιξε διέξοδο για τα νερά προς τη θάλασσα.

Οι παλαιοί Θεσσαλοί σε ανάμνηση του φαινομένου αυτού γιόρταζαν " Τα Πελώρια", μια σπουδαία γιορτή για να τιμήσουν τον "πελώριο" Δία, που άνοιξε τα βουνά και έφυγαν τα νερά. Σύμφωνα με άλλη εκδοχή, τα βουνά άνοιξαν μετά από ένα μεγάλο σεισμό. Σε πολλά χωριά του νομού, που παλαιότερα είχαν κοντά τους λίμνες και έλη, έχουν αποτυπώσει στις παραδόσεις τους μύθους για ένα φοβερό τέρας - δράκο, που ζούσε μέσα στα νερά και τρομοκρατούσε τον κόσμο με τα δυνατά μουγκρητά του, το τέρας αυτό το ονόμαζαν Γήταυρο από τις λέξεις γη και ταύρος, διότι έβγαινε από τη γη και έμοιαζε με ταύρο.

5.3. Απόλλωνας και Δάφνη

Ο Απόλλωνας αγάπησε τη Νύμφη Δάφνη, την κόρη του θεού ποταμού Πηνειού της Θεσσαλίας. Αυτή ήταν πανέμορφη και τη ζητούσαν από τον πατέρα της πολλά παλικάρια και γνωστοί ήρωες. Ο Πηνειός την παρακαλούσε να παντρευτεί για να του χαρίσει εγγόνια. Αυτή όμως, αγύριστο κεφάλι, δεν άκουγε το γέροντα πατέρα της, γιατί προτιμούσε να κυνηγάει μέσα στα δάση και να συντροφεύει την παρθένα Άρτεμη. Όταν κάποτε τη συνάντησε ο Απόλλωνας, θαμπώθηκε από την ομορφιά της και θέλησε να την κάνει δική του. Η Νύμφη όμως δεν ανταποκρίθηκε στον έρωτα του θεού και κατέφυγε στο βουνό. Μερώνυχτα ολόκληρα ο Φοίβος (προσωνυμία του Απόλλωνα) την κυνηγούσε ανάμεσα στους θάμνους και τα πουρνάρια, φωνάζοντάς της πως δεν ήταν ένας τυχαίος γαμπρός αλλά ο λαμπρός Απόλλωνας που τον τιμούσαν θεοί και θνητοί. Τη στιγμή όμως που κόντευε να τη φτάσει, η Νύμφη παρακάλεσε τον πατέρα της να τη σώσει από το αγκάλιασμα του θεού. Τότε ο Πηνειός που λυπήθηκε την κόρη του, τη μεταμόρφωσε στο ομώνυμο δέντρο· τα πόδια της έγιναν οι ρίζες της δάφνης, το σώμα της ο κορμός, τα χέρια της τα κλαδιά και τα μαλλιά της τα φύλλα του γνωστού δέντρου. Ο Απόλλωνας κλαίγοντας απαρηγόρητα αγκάλιασε το δέντρο και αφού δεν κατάφερε να σμίξει με τη Νύμφη όσο ήταν ζωντανή, ορκίστηκε ότι στο εξής η δάφνη θα ήταν το ιερό δέντρο του και ο ίδιος θα φορούσε πάντα δάφνινο στεφάνι.

5.4. Ο Πελίας και ο Νηλέας

Ο Έλληνας αναφέρεται ως βασιλιάς της Φθίας. Με διάδοχό του τον Αίολο που βρέθηκε βασιλιάς όχι της Φθίας αλλά ολόκληρης της Θεσσαλίας. Η οποία «τότε» ονομαζόταν Αιολίδα.

Σύμφωνα με την πιο ισχυρή παράδοση, ο Αίολος απέκτησε πέντε κόρες κι επτά γιους. Από αυτούς, ο Αθάμας και ο Κρηθέας δραστηριοποιήθηκαν στην Θεσσαλία (οι άλλοι ήταν οι Σίσυφος, Σαλμωνέας και Περιήρης που συνδέθηκαν με την μυθολογία της Πελοποννήσου, ο Δηϊόνας που πήγε κι έγινε βασιλιάς στη Φωκίδα κι ένας Μάγνητας, του οποίου οι γιοι πήγαν στη Σέριφο).

Στη Θεσσαλία δραστηριοποιήθηκε και η Τυρώ, ανιψιά του Αθάμαντα και του Κρηθέα. Την είπαν έτσι, επειδή τη μεγαλώνανε με μεγάλη αφοσίωση. Σύμφωνα με την κυρίαρχη εκδοχή, μετά τον αφανισμό του πατέρα της (Σαλμωνέα), ο Δίας φρόντισε ώστε η Τυρώ, να βρεθεί στο σπίτι του θείου της, Κρηθέα, βασιλιά στην Ιωλκό, πόλη της θεσσαλικής Μαγνησίας. Εκεί, ερωτεύτηκε τον Ενιπέα, θεϊκή ενσάρκωση του ομώνυμου μεγάλου παραπόταμου (σήμερα, Τσαναρλή) που χύνεται στον Πηνειό στο ύψος της Λάρισας και πηγάζει από την Όθρη. Ξημεροβραδιαζόταν λοιπόν η Τυρώ στις όχθες του Ενιπέα αλλά ανταπόκριση δεν έβρισκε. Όσπου την είδε ο Ποσειδών, την νοστιμεύτηκε, μεταμορφώθηκε σε Ενιπέα και την πήρε. Μετά, της φανερώθηκε και της είπε, τι να κάνει, όταν θα γεννιόντουσαν τα δίδυμα, καρποί της ένωσής τους.

Τα μωρά ήρθαν στον κόσμο κρυφά και η μάνα τους τα παράτησε σε μια σκάφη, στο δάσος. Το ένα, το λυπήθηκε μια σκυλίτσα και το βύζαξε. Το άλλο το πάτησε κατά λάθος ένα άλογο κι έβαλε τα κλάματα. Τα άκουσε ο βοσκός των αλόγων και τα πήρε κοντά του να τα μεγαλώσει η γυναίκα του. Αυτόν που η σκυλίτσα λυπήθηκε («κατελέησε»), τον είπαν Νηλέα. Εκείνον που πάτησε το άλογο κι από το κλάμα είχε μελανιάσει (είχε γίνει «πελιός»), τον ονόμασαν Πελία. Όταν πια τα δίδυμα μεγάλωσαν, η Τυρώ άκουσε τον βοσκό να λέει με ποιον τρόπο τα βρήκε και τα αναγνώρισε. Στο μεσοδιάστημα όμως, είχε παντρευτεί τον θείο της, τον Κρηθέα, και μαζί του είχε αποκτήσει τρεις γιους: Τους Αίσονα, Αμυθάονα και Φέρη.

5.5. Το γρυσόμαλλο δέρας

Σε όλους μας είναι γνωστή η ιστορία του Χρυσού Κριαριού που έσωσε τον Φρίξο και την Έλλη, τα παιδιά του Αθάμα και της Νεφέλης. Η Νεφέλη ήταν η πρώτη γυναίκα του Αθάμα και η Ινώ η δεύτερη. Η Ινώ όντας μητριά του Φρίξου και της Έλλης (και μητέρα του Λέαρχου και του Μελκέρτη), αποφασίζει να βγάλει από τη μέση τα παιδιά της Νεφέλης. Συμβουλεύει μοχθηρά τις γυναίκες του τόπου να καβουρδίσουν τους σπόρους πριν τη σπορά. Η Γη δε δίνει βέβαια καρπούς και ο Αθάμας στέλνει ανθρώπους στο μαντείο των Δελφών. Όμως αυτοί δωροδοκούνται από την Ινώ και φέρνουν ψευδή χρησμό, πως για να περάσει ο λιμός πρέπει να θυσιαστεί ο Φρίξος.

Εδώ επεμβαίνει, τη στιγμή της θυσίας η Νεφέλη, στέλνοντας το Χρυσόμαλλο Κριάρι που ανεβάζει στην πλάτη του τα δύο αδέρφια και πετάει προς την Κολχίδα. [Το παλάτι της Κολχίδας περιγράφεται σαν πολυτελέστατο με τέσσερις κρήνες, στην οποία έρεε από τη μία κρασί, από την άλλη γάλα κ.ά. Βρισκόταν στους πρόποδες του Καυκάσου και στην τελική διαδρομή, οι Αργοναύτες έπλευσαν προς τα πάνω τον ποταμό Φάση].

Η θυσία γίνεται αργότερα, είναι όμως του ίδιου του Κριού από τον Φρίξο, στο βωμό του Φυξίου Διός. Χάρισε τότε ο Φρίξος στον βασιλιά της Κολχίδος, Αιήτη, το Χρυσόμαλλο Δέρας. Ο Αιήτης ήταν γιος του Ήλιου και αδελφή του η μάγισσα Κίρκη. Ο Ιάσων με τους Συντρόφους του, το Χρυσόμαλλο Δέρας και τη Μήδεια, στην πορεία τους προς την Ελλάδα πλέον, σταματούν στο νησί της Κίρκης. Η Κίρκη αμέσως αναγνωρίζει την ανηψιά της ως μάγισσα, από τη χρυσή λάμψη μέσα στα μάτια της. Αμέσως τους αποπέμπει από το νησί της, εφόσον έβλαψαν τον αδελφό της Αιήτη.

Και οι δύο γυναίκες αυτής της οικογένειας είναι ιέρειες της Εκάτης. Η θεά Εκάτη είναι η Φύλακας της Εισόδου προς τον Κόσμο του Ασυνείδητου, η Φρουρός στα Εσωτερικά Νερά. Λέγεται ακόμη ότι η Μήδεια ήταν τυλιγμένη σε ένα πέπλο που «έμοιαζε σε λάμψη με τον Σείριο» Ο Σείριος είναι σύμπλεγμα αστέρων στο σύμπαν και συνδέεται άμεσα με τη λατρεία της Μεγάλης Μητέρας. Από τότε που ο Φρίξος χάρισε το Χρυσόμαλλο Δέρας στον Αιήτη, ένας τρομερός δράκος που δεν κοιμόταν ποτέ, το φύλαγε σε δάσος αφιερωμένο στον Άρη.

Τι συμβολίζει άραγε, γιατί είναι τόσο σημαντικό το «Χρυσόμαλλο Δέρας»; Γιατί εκστρατεύουν ο Ιάσων και οι Αργοναύτες, τόσοι ήρωες ονομαστοί, σαν μια σύσσωμη ομάδα, για την αναζήτησή του; Η απάντηση κρύβεται πιθανώς στο γεγονός ότι η πατρίδα του Φρίξου ήταν η Άλως, πόλη της Θεσσαλίας, (που ίδρυσε ο πατέρας του Φρίξου, Αθάμας). Συνεπώς, το Χρυσόμαλλο Δέρας έπρεπε να επιστρέψει στη Θεσσαλία. Η άλλη απάντηση επίσης είναι ότι ο σφετεριστής του θρόνου της Ιωλκού της Θεσσαλίας, Πελίας, παραγκώνισε τον αδελφό του Αίσωνα και από φόβο ο Αίσων έστειλε το γιο του Ιάσωνα να κρυφθεί στο Πήλιο, μαθητεύοντας συγχρόνως στον μεγάλο διδάσκαλο της Ιατρικής, Κένταυρο Χείρωνα. Όταν ο Ιάσων συναντά τον Πελία τυχαία, ο Πελίας τον αναγνωρίζει ως επικίνδυνο από ένα χρησμό (ο μονοσάνδαλος) και του αναθέτει το δύσκολο άθλο της επιστροφής του Χρυσόμαλλου Δέρατος.

Μήπως όμως πρόκειται για τον ελληνικό μύθο της Αναζήτησης; Ο Smoking Knight στην «Ελληνική Μυθολογία» το ονομάζει «Θεία Ευλογία» για την Ιωλκό, που θα υποδέχονταν το Χρυσόμαλλο Δέρας. Όπως και στο βασικό μύθο της Δύσης, της «Αναζήτησης του Αγίου Δισκοπότηρου», οι Ιππότες της Στρογγυλής Τράπεζας είναι όλοι σύντροφοι. Περνούν μαζί πολλές περιπέτειες, εκτελούν άθλους, μάχονται διαρκώς. Υπάρχουν πολλά κοινά, όπως πλάσματα και υπάρξεις που προσπαθούν να παρασύρουν τους Συντρόφους έξω από την «Αναζήτηση». Για παράδειγμα όταν διασχίζουν τη θάλασσα οι Αργοναύτες, σε ένα σημείο, υπάρχουν οι Σειρήνες που προσπαθούν να ξεμυαλίσουν τους αναζητητές και να τους παρασύρουν στο βυθό των ταραγμένων συναισθημάτων. Ο Ορφέας παίζει τη λύρα για να μη χαθεί το μέτρο, ο ρυθμός και η αρμονία.

Τόσοι ήρωες και ημίθεοι αναφέρονται ως Αργοναύτες: ο Ηρακλής, ο Θησέας, ο Ορφέας, ο Κάστωρ και ο Πολυδεύκης, ο Τίφης (τιμονιέρης), ο Ιάσων βέβαια, ο Εργίνος, ο ίδιος ο

Ασκληπιός, ο Εχίων, ο Εύρυτος, ο Αιθαλίδης (γιοι του Ερμή). Ο Αγκαίος και ο Εύφημος (γιοι του Άρη). Ο Ασκάλαφος και ο Ιάλμενος. Ο Φιλίας και ο Ευμέδων (γιοι του Διονύσου). Ο Κάλαις και ο Ζήτης (γιοι του Βορρά). Οι μάντιες Αμφιάραος και Μόψος. Ο Μελέαγρος, ο Περικλύμενος, ο Τελαμών, ο Πηλεύς, ο Ίδμων και ο Άκαστος. Η Αταλάντη, προστατευόμενη της θεάς Αρτέμιδος. Βοηθούν την Αργώ και τους Συντρόφους, η Αθηνά, η Ήρα, ο θεός Τρίτων (μισός άνθρωπος-μισός ψάρι), η Ωκεανίδα Θέτις (μητέρα του Αχιλλέα). Ο θεός Τρίτων τους υπέδειξε ένα άγνωστο θαλάσσιο δρόμο, εκεί όπου δεν ήξεραν πλέον προς τα πού να κατευθυνθούν. Η εσωτερική παράδοση αναφέρει πώς τα πλάσματα που ζουν στον Σείριο είναι μισοί άνθρωποι-μισοί ψάρια. Να λοιπόν πάλι μια άλλη αναφορά στο Σείριο, τη στιγμή που όλα φαίνονταν να χάνονταν, κατά τη διάρκεια της πολυπόθητης πορείας της επιστροφής στην Ελλάδα.

Ακόμη αξίζει να επανέλθουμε στο ότι, ο Αιήτης που κατείχε προσωρινά το Χρυσόμαλλο Δέρας, και συνεπώς και η κόρη του Μήδεια, είναι γιος και εγγονή του Ήλιου. Στην εσωτερική παράδοση ο Σείριος είναι «ο Ήλιος πίσω από τον ήλιο!» Επιπλέον, όλη την Αργοναυτική Εκστρατεία βοήθησε ο θεός Ποσειδών στον οποίο αφιέρωσαν τέλος την Αργώ. Ο Ιάσων πέθανε πολύ γέρος από την ίδια την Αργώ! Καθώς την κοιτούσε μια μέρα στοργικά, όλο θύμησες, το μπροστινό «μαντικό» κοντάρι από ιερό δέντρο της Δωδώνης που είχε τοποθετήσει η ίδια η Αθηνά, τον χτύπησε στο κεφάλι. Σωριάστηκε πλάι στο θρυλικό πλοίο, το άρρηκτα δεμένο μαζί του μέσα στο χρόνο.

Μόνο δύο λόγια για την Αργώ: «Αργώ» σημαίνει γρήγορη. Στην αρχαιότητα ο αργός ήταν ο ταχύς. Επιπρόσθετα, ο Άργος είναι ονομαστός τεχνίτης πλοίων και γιος του Φρίξου, ετοίμασε με περισσή μαστοριά, το πλοίο στις αμμώδεις ακρογιαλιές των Παγασών.

Η Αργοναυτική Εκστρατεία τοποθετείται γύρω στο 1400 π.Χ. Κάποια εντελώς νέα στοιχεία μιλούν για το 2000 π.Χ. Είναι άξιο λόγου να δούμε σε ένα αρχαίο χάρτη την πορεία της «Αργούς», πρώτα προς Ανατολάς και ύστερα να στρέφει δυτικά και τέλος να κατέρχεται και να κλείνει το σχήμα, στην Ιωλκό. Διαγράφεται το κύπελλο ενός Δισκοπότηρου, αφαιρετικά όμως: μια έλλειψη που καταλήγει σε τρίγωνο με την κορυφή προς τα κάτω.

5.6. Θεοφανώ και Θεοφάνεια

Ας δούμε πώς προήλθε το Χρυσόμαλλο αυτό Κριάρι. Ο Ποσειδών που ήθελε να ενωθεί με τη Θεοφανώ (κόρη του Βισάλτη), την πήγε σε ένα άγνωστο νησί. Εκεί ο Ποσειδών έγινε κριάρι και ενώθηκε με τη Θεοφανώ, που της είχε δώσει μορφή προβατίνας. Από αυτή την ένωση γεννήθηκε το Χρυσόμαλλο Κριάρι. Το όνομα Θεοφανώ είναι σύνθετο: «Θεός» + «φαίνομαι». Έχουμε δηλαδή τη φανέρωση, την εμφάνιση του θεού. Εφόσον το Χρυσόμαλλο Δέρας ΦΑΝΕΡΩΝΕΙ το θεό, είναι η Πηγή κάθε χαράς και θεραπείας. Γι' αυτό ακριβώς και ο επικεφαλής της Αναζήτησης του Χρυσόμαλλου Δέρατος, είναι ο ήρωας Ιάσων, που το όνομά του σημαίνει «Ίαση».

Στη Χριστιανική θρησκεία έχουμε τα Θεοφάνεια, όπου ο Πατέρας μέσω του Ιωάννη του Προδρόμου, φανερώνει τα άλλα δύο πρόσωπα της Θεότητας: τον Υιό και το Άγιο Πνεύμα. Το Χρυσόμαλλο Κριάρι είναι βάσει αυτής της προοπτικής αποτέλεσμα της θέλησης θεού να «φανερωθεί» και εμπερικλείει τις όψεις του Αμνού, τις όψεις της Θυσίας και επομένως της Σωτηρίας. Διότι η θυσία πάντοτε σώζει. Στα Θεοφάνεια ο Πατήρ λέει: «Ούτος ει ο Υιός μου ο Αγαπητός εν Ω ηυδόκησα». Παρουσιάζει ο Πατέρας τον «Αμνόν επί σφαγήν». Από την άλλη το Χρυσόμαλλο Κριάρι φέρει ύψιστες ποιότητες όπως: την Όψη του Παιδιού (Φρίξος και Έλλη), την όψη του θυσιασμένου (Έλλη, Άψυρτος [βρέφος-αδελφός της Μήδειας], το ίδιο το Χρυσόμαλλο Κριάρι). Συνυπάρχει όμως η όψη της Σωτηρίας (Φρίξος και Έλλη). Αφού εκτελεί αυτή την αποστολή σωτηρίας, θυσιάζεται, γίνεται το Χρυσόμαλλο Κριάρι, «Αμνός επί σφαγήν».

Αυτόν λοιπόν τον «Αμνόν επί σφαγήν» κίνησαν ο Ιάσων και οι Αργοναύτες να επιστρέψουν στην Ελλάδα. Ε΄δω ενυπάρχει Αναζήτηση και η Επίτευξη όλων αυτών των ηρώων και ημιθέων που σφράγισαν τον πλανήτη στο πέραςμά τους. Έβαλαν τη σφραγίδα τους με τις διαρκείς θυσίες τους, τον συνεχή προσωπικό και ομαδικό τους αγώνα, όταν η Αργοναυτική εκστρατεία λαμβάνει χώρα. Γιατί δίνει το φωτεινό στίγμα, μοναδικό σαν επίτευγμα, για τα αποτελέσματα του ομαδικού αγώνα μιας φυλής που είχε (και έχει) σαν ελάττωμα τη χωριστικότητα και την ατομικότητα. Στην Αργοναυτική Εκστρατεία ξεπερνιέται το ατομικό για χάρη του Κοινού Σκοπού. Σπόροι για σκέψη...

5.7. Λαπίθες

Στην Ελληνική Μυθολογία οι Λαπίθες αναφέρονται ως μυθολογικά όντα ίδιας καταγωγής με τους Κενταύρους από τους οποίους και χωρίστηκαν μεταγενέστερα από τους ποιητές αποδίδοντάς τους ανθρώπινη μορφή και παρουσία ως αρχαίου πραγματικού λαού, πολεμικού και ανδρειωμένου που αφού εξεδίωξαν τους Περραιβούς από τη Θεσσαλία εγκαταστάθηκαν στην παρά τις όχθες του Πηνειού πεδιάδα. Μπορεί όμως να πρόκειται και για αρχαιότατο λαό εγκατεστημένο από την αρχή εκεί, που πολέμουσε κατά των διαφόρων κάθε φορά εισβολέων και τελικά εξοντώθηκε από τους Δωριείς. Οι αποδεχόμενοι τους Λαπίθες ως μυθικά όντα παράγουν το όνομά τους από το *λαπιστής* (= αλαζών) και το ρήμα *λαπίζω* (= συρίζω), από την ίδια ρίζα *λαπ* επίσης και το ρήμα *αλαπάζω* (=καταστρέφω, διαρπάζω) αλλά και το ουσιαστικό *λαίλαπα* (λαίλαψ). Επειδή όμως και η ρίζα *λαπ* είναι σχετική με τη *ραπ* = αρπ πολλοί σχετίζουν το όνομα με τις Άρπυιες, δηλαδή τους βίαιους ανέμους, και κάθε βίαια μετεωρολογικά φαινόμενα, δαίμονες των καταιγίδων, που η ποιητική φαντασία τους μετέβαλε βαθμηδόν σε γενναίους πολεμιστές, ενάρητους και φιλόξενους σε αντίθεση με τους Κενταύρους. Στους αναφερόμενους μύθους κατά τον Διόδωρο τον Σικελιώτη, γενάρχη των Λαπίθων φέρεται ο Λαπίθης, γιος του Απόλλωνα και της νύμφης Στίλβης, ο δε γιος αυτού Φόρβας βασίλευσε στην Ηλεία όπως και οι γιοί αυτού Αιγεύς και Ακτωρ. Η εκτίμηση των αρχαίων προς τους Λαπίθες φαίνεται μάλλον μεγάλη αφού επιφανείς ήρωες συνδέθηκαν με τους διασημότερους εξ αυτών, όπως για παράδειγμα ο Θησέας που τους βοήθησε στη μάχη τους κατά των Κενταύρων, επειδή στο γάμο του Πειρίθου με την Ιπποδάμεια οι Κένταυροι πρόσβαλαν τις γυναίκες των Λαπιθών. Σημαντικότεροι των Λαπιθών αναφέρονται ο Κόρωνος και ο γιος του Λεοντεύς, ο γιος του

Πειρίθου Πολυποίτης οι οποίοι ως ηγήτορες 40 πλοίων συμμετείχαν στον πόλεμο της Τροίας οι από την Άργισσα, τη Γυρτώνη, την Όρθη, την Ηλώνη και Ουλουσώνα καταγόμενοι Λάπιθες.

5.8. Η ιστορία του Ιξίονα

Κατόπιν εντολής των Θεών, ο Ιξίων περιστρέφεται συνεχώς, δεμένος σε ιπτάμενο τροχό.....«λέγοντας» στους θνητούς: «δείξτε την ευγνωμοσύνη στους ευεργέτες σας, αποδίδοντας τους σε αντάλλαγμα την εὐνοιά σας» (Πινδάρου, Ωδές 2.20).

Ο Ιξίων ανήκει στους Λάπιθες, λαός που ζούσε στην Θεσσαλία και έγιναν γνωστοί για την μάχη τους κατά των Κενταύρων με τους οποίους ήσαν συγγενείς, διότι οι τελευταίοι όντας μεθυσμένοι προσπάθησαν να βιάσουν την Ιπποδάμεια σύζυγο του Πειρίθου (ου) κατά την τελετή του γάμου τους. Οι Κένταυροι και οι Λάπιθες κατάγονται από τον ποτάμιο θεό Πηνειό (Θεσσαλία) και από την συνεύρεση του με την Ναϊάδα Κρέουσα γεννήθηκε ο Υψέας και η Στίλβη. Από την ένωση της Στίλβης με τον θεό Απόλλωνα προήλθαν ο Λάπιθος και ο Κένταυρος οι οποίοι ήσαν πρόγονοι των προαναφερόμενων λαών. Ο Λάπιθος εγκαταστάθηκε στις όχθες του Πηνειού και αφού παντρεύτηκε την Ορσινόμη, γέννησαν δύο γιούς τον Φορβάντα και τον Περίφαντα, οι οποίοι εβασίλευσαν στην περιοχή ονομάζοντας το γένος τους Λάπιθες. Ο Περίφας παντρεύτηκε την ανιψιά της γιαγιάς του Αστυάγνια (κόρη του Υψέα) με την οποία εγέννησε οκτώ γιούς εκ των οποίων ο μεγαλύτερος Αντίων παντρεύτηκε την Περιμέλη και γέννησαν τον Ιξίονα.

Ο Ιξίων παντρεύτηκε την Δία, κόρη του Ηιονέα.....επειδή όμως δεν έδιδε τα συμφωνηθέντα προικώα δώρα, ο Ηιονεύς έφυγε παίρνοντας τις φοράδες του Ιξίονα ως εγγύηση. Εκείνος τότε παρεκάλεσε τον πεθερό του να επιστρέψει υποσχόμενος να τηρήσει τα συμφωνηθέντα και να αποδώσει τον προβλεπόμενο σεβασμό. Όταν όμως ο Ηιονεύς επέστρεψε, ο Ιξίων τον πέταξε σε φλεγόμενο λάκκο με αποτέλεσμα να σκοτωθεί.

Με την Δία απέκτησαν δύο τέκνα τον Πειρίθοο (ου) και την Φισάδιη η οποία δόθηκε από τους Διόσκουρους ως θερααινίδα στην Ελένη. Επειδή όμως βαρύνετο με το συγγενικό έγκλημα της δολοφονίας συγγενούς (θεωρείται ότι είναι ο πρώτος θνητός που δολοφόνησε συγγενή) ήταν στιγματισμένος και ουδείς ήταν πρόθυμος να τον «εξαγνίσει». Κάποια στιγμή όμως ο Δίας αισθανόμενος οίκτο για την κατάστασή του, αφαίρεσε το στίγμα και τον απέδωσε εξαγνισμένο στους υπόλοιπους θνητούς.

Ο αγνώμων όμως Ιξίων ερωτεύθηκε την Ήρα και προσπάθησε να την κατακτήσει κάνοντας ανάλογες προτάσεις. Όταν ο Δίας πληροφορήθηκε την κατάσταση και προκειμένου να επαληθεύσει τα λεγόμενα της συζύγου του, δημιούργησε ένα νεφέλωμα που έμοιαζε με την Ήρα, εξαπατώντας με αυτόν τον τρόπο τον Ιξίονα ο οποίος νομίζοντας ότι συννευρέθηκε με την θεά, άρχισε να διαδίδει το γεγονός. Από την ένωση του Ιξίονα με το σύννεφο ορισμένοι ισχυρίζονται ότι γεννήθηκαν οι Κένταυροι, ενώ άλλοι θεωρούν ότι ο απόγονος της εν λόγω ένωσης ζευγάρωσε με φοράδες από τις οποίες προήλθαν οι Κένταυροι.

Σε κάθε περίπτωση ο Δίας, ενοχλημένος από τα ατοπήματά του Ιξίονα, τον έδεσε σε ιπτάμενο τροχό, καταδικάζοντάς τον να περιστρέφεται αιώνια. Ίσως κάποιος να θεωρήσει ότι αυτή ήταν

μια άδικη τιμωρία, αν ληφθεί υπόψη ότι όπως ο Ιξίων ερωτεύθηκε την γυναίκα του Δία, επίσης ο Δίας ερωτεύτηκε την σύζυγο του Ιξίωνα, όπως ο ίδιος ο Θεός δηλώνει:

«.....ας απολαύσουμε τις χαρές του έρωτα. Ουδέποτε είχα παρόμοια επιθυμία, είτε για θεά, είτε για θνητή, η οποία πλημμύρισε και συγκλόνησε την καρδιά μου.....ούτε όταν ερωτεύθηκα την γυναίκα του Ιξίωνα. (Ζεύς απευθυνόμενος στην Ήρα- Ομήρου Ιλιάδα, 14,315).

Αυτές ακριβώς τις σκέψεις έκανε και ο Ιξίων θεωρώντας ότι οι θνητοί μπορούν να συμπεριφέρονται όπως οι θεοί ειδικά στον έρωτα.....και όσον αφορά στις θεότητες αυτές θα μπορούσαν να διδαχθούν από το πάθημά του ως προς τις αρχές δικαιοσύνης, ισότητας και αμοιβαιότητας.

5.8.1. Γεωγραφία

Ο Πηνειός, ή Σαλαβριάς είναι ποταμός της Θεσσαλίας. Οι πηγές του βρίσκονται στην Πίνδο, και έχει μήκος 205 km. Δεχόμενος όλα τα νερά από τους συγκλίνοντες ακτινοειδώς παραπόταμους της Δυτικής Θεσσαλίας τα οποία άλλοτε σχημάτιζαν λίμνη και ρέοντας από τα στενά της Καλαμπάκας, που από τη διαβρωτική του ενέργεια δημιουργήθηκαν τα Μετέωρα, φθάνει στον θεσσαλικό κάμφο, όπου και διασχίζοντας το πέρασμα της περιφημής Κοιλάδας των Τεμπών, μεταξύ Ολύμπου και Όσσας, εκβάλλει τελικά στον Θερμαϊκό Κόλπο, δημιουργώντας το Δέλτα του κοντά στην κωμόπολη Στόμιο.

5.9. Ερυσίχθονας ο Θεσσαλός

Ο Ερυσίχθονας ο Θεσσαλός ήταν μυθικός γιος του Μυρμιδόνα ή του Τρίοπα και εγγονός του θεού Ποσειδώνα.

Ο Ερυσίχθονας ήταν γνωστός για την ασέβειά του. Μια ημέρα πήρε μαζί του 20 δούλους του και πήγε στο άλσος που είχαν αφιερώσει οι Πελασγοί στη θεά Δήμητρα. Εκεί διέταξε τους δούλους να κόψουν τα δέντρα για να μπορέσει να χτίσει εκεί παλάτι στο οποίο θα γλεντούσε με τους φίλους του. Ανάμεσα στα άλλα δέντρα βρισκόταν και μία πανύψηλη λεύκα που ήταν το αγαπημένο δέντρο της Δήμητρας. Γύρω από τη λεύκα αυτή οι Δρυάδες Νύμφες έψελναν τα όμορφα τραγούδια τους και χόρευαν τους μαγικούς χορούς τους. Ο ασεβής Ερυσίχθονας δεν σταμάτησε το καταστρεπτικό του έργο ούτε μπροστά στο ιερό αυτό δέντρο. Με την πρώτη όμως τσεκουριά που του έδωσε παρουσιάστηκε ενώπιόν του η ιέρεια της Δήμητρας Νικίππη, που δεν ήταν παρά η ίδια η θεά μεταμορφωμένη. Η ιέρεια προσπάθησε να σταματήσει το κόψιμο των δέντρων, αλλά ο Ερυσίχθονας την απείλησε με την αξίνα του. Η θεά τότε πέταξε τη μεταμφίεση

της ιέρειας και εμφανίστηκε με όλη της τη θεϊκή μεγαλοπρέπεια. Οι δούλοι σκόρπισαν από δω και από κει, και ήταν έτοιμοι να πεθάνουν από τον φόβο τους. Η Δήμητρα όμως τους λυπήθηκε και τους άφησε να φύγουν χωρίς να τους βλάψει, ενώ τον ασεβή Ερυσίχθονα τον τιμώρησε με ακράτητη πείνα.

Από τη στιγμή εκείνη ο Ερυσίχθων άρχισε να τρώει ό,τι έβρισκε μπροστά του. Αφού έφαγε ό,τι φαγώσιμο βρισκόταν στο σπίτι του και όλα του τα ζώα, άρχισε να γυρίζει στους δρόμους και να αρπάζει τις προσφορές από τους βωμούς. Οι δυστυχημένοι οι γονείς του δεν ήξεραν πώς να τον βοηθήσουν. Ο πατέρας του κατέφυγε στον Ποσειδώνα, ο οποίος όμως ήταν εξίσου ανίκανος να θεραπεύσει τον εγγονό του από το κακό που τον βρήκε. Στο μεταξύ ο Ερυσίχθονας βασανιζόταν όλο και περισσότερο από την πείνα. Πούλησε την κόρη του Μήστρα για να αγοράσει τρόφιμα. Αλλά η Μήστρα, που ήταν μάγισσα, επέστρεψε στο σπίτι της και παρεκάλεσε και πάλι τον Ποσειδώνα. Ο θεός, μη μπορώντας να βοηθήσει τον Ερυσίχθονα, έδωσε στη Μήστρα την ικανότητα να μεταμορφώνεται σε διάφορα ζώα και να ξεφεύγει από τον πατέρα της. Μία εκδοχή αναφέρει ότι η Μήστρα, από δική της πρωτοβουλία, εκμεταλλεύθηκε το χάρισμα της μεταμορφώσεως για να πουλιέται ως δούλα συνεχώς και να βοηθά έτσι τον πατέρα της. Αλλά στο τέλος, ο Ερυσίχθονας, μη έχοντας να φάει τίποτα πια, άρχισε να τρώει το ίδιο του το κρέας μέχρι που πέθανε.

Με τον μύθο του Ερυσίχθονα ασχολήθηκαν πολλοί αρχαίοι ποιητές και μυθογράφοι, όπως ο Καλλίμαχος στον έκτο του ύμνο προς τη Δήμητρα, ο Λυκόφρων, ο Νίκανδρος και ο Οβίδιος.

5.10. Άλκηστις

Η Άλκηστις ήταν θυγατέρα του Πελία και της Αναξιβίας, κόρης του Βίαντος ή κατ' άλλους της Φιλομάχης, κόρης του Αμφιάραου, αδελφή δε του Ακάστου, της Πεισιδίκης, της Πελοπίας και της Ιπποθούς, η ωραιότερη όλων των αδελφών, «*δία γυνακῶν Άλκηστις Πελίαο θυγατρῶν εἶδος ἀρίστην*» (Η θειότερη των γυναικών, Άλκηστις εκ των θυγατέρων του Πελία η ωραιότερη στη μορφή) *Ιλιάδα Β' 715*.

Η Άλκηστις ζητήθηκε σε γάμο από πολλούς. Ο πατέρας της όμως την υποσχέθηκε σ' εκείνον που θα κατάφερνε να ζεύξει θηρία διαφορετικού γένους. Την κέρδισε λοιπόν με την βοήθεια του Απόλλωνα ο Άδμητος που συνέζευξε λέοντα με κάπρο που ο θεός προηγουμένως τα είχε εξημερώσει. Έτσι ο γάμος τους γιορτάστηκε με κάθε μεγαλοπρέπεια και η Άλκηστις αφοσιώθηκε στον σύζυγό της τόσο που έφθασε στο σημείο να δεχθεί να πεθάνει αντ' αυτού όταν η αυστηρή θεά Άρτεμις τον καταδίκασε σε θάνατο, χολωθείσα, επειδή κατά τις θυσίες του Υμεναίου την λησμόνησε, δίνοντάς του όμως τη χάρη να τον αφήσει «εν ζωή» αν άλλος εκουσίως προσφερόταν ν' αποθάνει.

Κατ' άλλη εκδοχή του μύθου δεν ήταν αυτό απαίτηση της Άρτεμις αλλά εκδίκηση του Ακάστου (αδελφού της) για τον άδικο χαμό του πατέρα του που κατακρεουργήθηκε από τις κόρες του (αδελφές του). Όταν λοιπόν κινήθηκε και συνέλαβε τον σύζυγο της Άλκηστις, εκείνη

ομολόγησε την πράξη χωρίς όμως και να είχε ανάμειξη σ' αυτή. Τότε ο Άκαστος φόνευσε την Άλκηστη και τις άλλες αδελφές του.

Τέλος και κατά τις δύο εκδοχές την Άλκηστη έσωσε ο Ηρακλής, φίλος του Αδμήτου, που πολέμησε με το Θάνατο καταφέροντας να τον δέσει με δεσμά αδαμάντινα και να ελευθερώσει το θύμα του.

Επίσης, υπάρχει και η παράδοση που αναφέρει ο Πλάτων στο «Συμπόσιον» κατά την οποία η Περσεφόνη (κόρη της θεάς Δήμητρας) συγκινηθείσα από την αυτοθυσία της νεαρής Άλκηστης της επέτρεψε να επανέλθει στη ζωή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΗΠΕΙΡΟΣ

6.1. Η πύλη του Κάτω Κόσμου

Ο Αχέρων ποταμός, ο δρόμος για τον κάτω κόσμο.. το σκοτεινό βασίλειο του θεού Πλούτωνα ή αλλιώς Άδη που σημαίνει άορατος στα αρχαία ελληνικά από το Άδης ή Άιδης. Η ονομασία του ποταμού Αχέροντα προέρχεται από τη λέξη «άχος» που σημαίνει θλίψη, αναφερόμενη στη θλίψη του θανάτου και κατά άλλη ερμηνεία σημαίνει χωρίς χαρά, λύπη... το νόημα πάντως παραμένει ίδιο... Για χρόνια οι άνθρωποι της περιοχής δεν είχαν φανταστεί ότι κάτω από τον ορθόδοξο ναό βρισκόταν θαμμένος ένας πραγματικός θησαυρός, το πιο γνωστό νεκρομαντείο του αρχαίου κόσμου το Νεκρομαντείο του Αχέροντα.

Η υπόγεια αίθουσα του Νεκρομαντείου. Η υπόγεια αυτή αίθουσα λοιπόν έκανε στην πραγματικότητα, όπως θα έλεγε κάποιος της ακουστικής, «εξομοίωση ανοικτού χώρου», δηλαδή αν και βρισκόσουν σε έναν περικλειστο χώρο οι κατασκευαστές είχαν καταφέρει, με χρόνους αντήχησης, μετρημένους σήμερα, από 0,3 ως 0,4 του δευτερολέπτου, να σου δίνεται η εντύπωση ότι γύρω σου είναι το απέραντο κενό....

Στην αρχαιότητα πίστευαν ότι ο Αχέροντας αποτελεί τον ποταμό εκείνο, τον διάπλου του οποίου έκανε, σύμφωνα με την αρχαία ελληνική μυθολογία ο «ψυχοπομπός» Ερμής παραδίδοντας τις ψυχές των νεκρών στον Χάροντα για να καταλήξουν στο βασίλειο του Άδη. Η κάθε ψυχή, περνώντας από το πορθμείο του Χάροντα, έπρεπε να δώσει από έναν οβολό για τη μεταφορά, ενώ αξιοσημείωτη είναι η περίπτωση του Μένιππου, τον οποίο αναφέρει ο Λουκιανός, ως τον μοναδικό που διέσχισε τον Αχέροντα χωρίς να πληρώσει.

Στο δρόμο του ο ποταμός διασταυρωνόταν με τους Πυριφλεγέθοντα και Κωκυτό, στο σημερινό χωριό Μεσοπόταμος, στο σημείο όπου βρίσκεται το αρχαίο Νεκρομαντείο του Αχέροντα, το οποίο προωθούσε την επικοινωνία με τις ψυχές. Συναποτελούσαν τους πέντε ποταμούς του Άδη, Αχέρων (ο ποταμός της θλίψης), Κωκυτός (ο ποταμός του θρήνου), Φλεγέθων (ο ποταμός που έχει πύρινες φλόγες), Λήθη (ο ποταμός της λησμονιάς) και Στυξ (ο ποταμός του μίσους) συμβολίζοντας την θλίψη και τους θρήνους του θανάτου και δίνοντας το συμβολισμό της πύρινης κολάσεως.

Σύμφωνα με την λαϊκή παράδοση τα νερά του ποταμού ήταν πικρά καθώς ένα "στοιχείο" (τέρας) που ζούσε στις πηγές του δηλητηρίαζε τα νερά. Ο Άγιος Δονάτος, πολιούχος της Μητρόπολης Παραμυθιάς Θεσπρωτίας, σκότωσε το στοιχείο και τα νερά του Αχέροντα έγιναν γλυκά. Έτσι πήρε και το όνομά του το χωριό Γλυκή. Ένα ενδιαφέρον στοιχείο από την αρχαία Ελληνική μυθολογία που μαρτυρά την συνέχεια αυτής στην σύγχρονη πλέον λαϊκή παράδοση είναι το εξής: Κατά την τιτανομαχία οι Τιτάνες έπιναν νερό από τον Αχέροντα για να ξεδιψάσουν γεγονός που προκάλεσε την οργή του Δία ο οποίος μαύρισε και πίκρανε τα νερά του.

6.1.1. Νεκρομαντείο Αχέροντα

Το αρχαίο Νεκρομαντείο του Αχέροντα βρίσκεται στο χωριό Μεσοπόταμος, του Νομού Πρεβέζης, στο σημείο όπου έσμιγε ο ποταμός Αχέρων με τον Κωκυτό και τον Πυριφλεγέθοντα, στις βορειοδυτικές όχθες της Αχερουσίας Λίμνης, η οποία αποτελούσε την είσοδο του κόσμου των ψυχών. Είναι χτισμένο στην κορυφή ενός λόφου, στον οποίο κατέληγαν οι επισκέπτες από το Ακρωτήριο Χειμέριο του χωριού Αμμουδιά, για να επικοινωνήσουν με τις ψυχές των αγαπημένων τους προσώπων. Ο Όμηρος στην Οδύσσεια περιγράφει αναλυτικά την περιοχή κατά την κάθοδο του Οδυσσέα στον Άδη.

6.1.2. Μέθοδος μαντείας

Καταλυτικός για τη μαντεία ήταν ο ρόλος των ιερέων, οι οποίοι επεδίωκαν συζητήσεις με τους επισκέπτες για να γνωρίσουν τις προθέσεις τους και να δώσουν τις ανάλογες απαντήσεις, καθώς και η ιεροτεσλετία που ακολουθούνταν. Υπέβαλαν τους επισκέπτες σε ψυχολογικές και σωματικές δοκιμασίες είτε με τη δαιδαλώδη, επιβλητική κατασκευή του μαντείου και τις σκοτεινές γεμάτες υγρασία αίθουσες είτε με δίαιτα και με τη βοήθεια κυάμων (= κουκιά) που μασούσαν ώστε να θολώνουν το μυαλό τους και να εξάπτουν τη φαντασία τους.

Για να λάβει ο επισκέπτης απάντηση από την ψυχή έπρεπε να τελέσει προσφορές και να τη βγάλει από τη λήθη δίνοντάς της να πιει αίμα. Αξιοσημείωτη είναι η αναφορά του Ομήρου σύμφωνα με την οποία η μάνα του Οδυσσέα δεν τον αναγνώρισε παρά μόνο όταν ήπιε από το αίμα της προσφοράς.

Οι ψυχές θεωρούνταν άυλες σαν σκιές. Τα "είδωλα" των ψυχών τα ανέβαζαν οι ιερείς με σιδερένιους μοχλούς από την υπόγεια αίθουσα. Στο τέλος οι πιστοί αποχωρούσαν από άλλη έξοδο ώστε να μην έρθουν σε επαφή με τους επόμενους επισκέπτες εξασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο τη μυστικότητα. Η οποιαδήποτε μαρτυρία του χρησμού αποτελούσε βλασφημία και οδηγούσε ακόμα και σε θάνατο.

6.1.3. Θνητοί στον Άδη

Ο Οδυσσέας για να πάρει χρησμό από την ψυχή του μάντη Τειρεσία για το γυρισμό του στην Ιθάκη.

Ο Ορφέας για να ζητήσει πίσω την αγαπημένη του Ευρυδίκη με όπλο τη λύρα του.

Οι απεσταλμένοι του Περίανδρου για να μάθουν για τον κρυμμένο θησαυρό από τη γυναίκα του Μέλισσα.

Ο Ηρακλής κατά τον 12ο άθλο που αφορούσε τον Κέρβερο.

Ο Θησέας με το φίλο του Πειρίθου, για να αρπάξουν την Περσεφόνη θέλοντας να παντρευτούν κόρες θεών.

6.1.4. Γεωγραφία

Ο Αχέρων είναι ποταμός της περιφέρειας Ηπείρου και διασχίζει τους Νομούς Ιωαννίνων, Θεσπρωτίας και Πρεβέζης. Οι πηγές του Αχέροντα είναι πολλές. Οι πρώτες πηγές του προέρχονται από τα χιόνια του όρους Τόμαρος στο Νομό Ιωαννίνων (μέγιστο υψόμετρο 1.986m), και οι άλλες πηγές του προέρχονται από τα όρη Σουλίου και τα όρη Παραμυθιάς Θεσπρωτίας. Ο Αχέρων εκβάλλει στο Ιόνιο Πέλαγος, στο χωριό Αμμουδιά του Νομού Πρεβέζης, όπου σχηματίζει Δέλτα από το οποίο διαμορφώνονται τα δύο κύρια έλη της περιοχής, το έλος της Σπλάντζας και της Βαλανιδορράχης. Ο Αχέρων λόγω της παράδοσης και της περιβαλλοντικής αξίας προσελκύει πλήθος επισκεπτών από τις πηγές έως και τις εκβολές του. Το μήκος του ανέρχεται στα 52 χιλιόμετρα ενώ από τα νερά του αρδεύονται περίπου 85.000 στρέμματα, εκ των οποίων 28.000 βρίσκονται στο Νομό Θεσπρωτίας και 57.000 στο Νομό Πρεβέζης. Εναλλακτικά ο Αχέροντας ήταν γνωστός και ως Μαυροπόταμος, Φαναριώτικος ή Καμαριώτικο ποτάμι.

6.1.5. Πρόσβαση

Από την Αθήνα, ακολουθώντας την Εθνική Οδό Αθηνών - Πατρών και κατόπιν την Εθνική Οδό Ρίου – Ιωαννίνων και από την Βόρεια Ελλάδα μέσω της Εγνατίας Οδού. Η περιοχή εξυπηρετείται αεροπορικώς από τα αεροδρόμια Ακτίου και Ιωαννίνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ – ΘΡΑΚΗ

7.1. Ο μύθος του Ενιπέα

Σύμφωνα με τη μυθολογική παράδοση, τον Ενιπέα, τον ωραιότερο από τους ποτάμιους θεούς, γιο του Ωκεανού και της Τηθύος, ερωτεύτηκε η Τυρώ, κόρη του βασιλιά Σαλμωνέως και της Αλκιδίκης. Ο θεός Ποσειδώνας, που είδε την Τυρώ και την ερωτεύτηκε, πήρε τη μορφή του Ενιπέα, για να μπορέσει να την κατακτήσει. Αυτή εξαπατήθηκε και δέχθηκε τον Ποσειδώνα. Ο θεός του υγρού στοιχείου αποκάλυψε στη συνέχεια την ταυτότητά του στην Τυρώ και της προανήγγειλε τη γέννηση των δίδυμων παιδιών τους, του Πελία και του Νηλέα.

Εξάλλου, στα νερά του Ενιπέα, σύμφωνα και πάλι με τη μυθολογία, λουζόταν η Λητώ, η μητέρα του Απόλλωνα και της Αρτεμης, ενώ το φαράγγι του Ενιπέα υπήρξε ο τόπος όπου οι Μαινάδες κατασπάραζαν τον ήρωα Ορφέα, ποιητή και φημισμένο μουσικό.

7.1.1. Γεωγραφία

Το Λιτόχωρο είναι ημιορεινή κωμόπολη (υψόμ. 300μ., 6.697 κάτ.) του νομού Πιερίας. Βρίσκεται το νότιο τμήμα του νομού, στις ανατολικές απολήξεις του Ολύμπου, 23 χλμ. της Κατερίνης και απέχει 92χλμ. από τη Θεσσαλονίκη. Έχει πληθυσμό περίπου 7.000 κατοίκους. Στα βορειοδυτικά του Λιτοχώρου βρίσκεται η Ιερά Μονή Αγίου Διονυσίου εν Ολύμπω.

7.1.2. Πρόσβαση

Οδικώς, μέσω της εθνικής οδού Αθηνών-Θεσσαλονίκης και στρίβοντας στην έξοδο προς Κατερίνη, σε 4 1/2 ώρες (447 χλμ.), θα βρίσκετε κανείς στην πρωτεύουσα του νομού. Για Λιτόχωρο, στρίβει στην έξοδο προς Όλυμπο-Λιτόχωρο.

7.2. Φρίξος και Έλλη

Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία ο Φρίξος και η Έλλη ήταν παιδιά του Αθάμαντα, βασιλιά του Ορχομενού Βοιωτίας, και της Ωκεανίδας Νεφέλης.

Αργότερα ο Αθάμας έλαβε σύζυγο την Ινώ, θυγατέρα του Κάδμου, από την οποία απέκτησε δύο ακόμη παιδιά, τους Λέαρχο και Μελικέρτη.

Από ζήλια για τα τέκνα της Νεφέλης η Ινώ κατέστρωσε ένα ασυνήθιστο σχέδιο: έπεισε τις γυναίκες της πόλης να ψήσουν τους σπόρους σιταριού που προορίζονταν για σπορά, ώστε να μην φυτρώσουν. Ο Αθάμας έστειλε απεσταλμένους στο μαντείο των Δελφών, για να αποκαλυφθεί η αιτία της σιτοδείας. Η Ινώ τους έπεισε κατά την επιστροφή τους με δωροδοκία να δώσουν διαφορετική απάντηση από του μαντείου στον Αθάμαντα και να πουν πως η σιτοδεία θα σταματήσει εάν ο Φρίξος θυσιαστεί στον βωμό του Δία.

Έτσι ο Αθάμας αναγκάστηκε να διατάξει την τέλεση προετοιμασιών για τη θυσία και ο Φρίξος (μαζί με την αδελφή του, σύμφωνα με παραλλαγές του μύθου) οδηγήθηκε στον βωμό. Η Νεφέλη που από μακριά έμαθε τα συμβάντα, έστειλε το Χρυσόμαλλο Κριό, δώρο του Ερμή, για να μεταφέρει τα παιδιά στην ράχη του, μακριά από την Βοιωτία.

Κατά την πορεία διαφυγής τους, καθώς πετούσαν επάνω από την θάλασσα, η Έλλη δεν μπόρεσε να κρατηθεί στην ράχη του Κριού κι έπεσε στο πέλαγος, που από τότε ονομάστηκε Ελλήσποντος. Την Έλλη πήρε κοντά του ο Ποσειδώνας. Ο Φρίξος συνέχισε την πορεία του και ο Κριός τον έφερε στην Κολχίδα, όπου ο βασιλιάς Αιήτης τον δέχθηκε πρόθυμα και του έδωσε ως σύζυγο τη θυγατέρα του, Χαλκιόπη.

Έπειτα, ο Φρίξος θυσίασε το χρυσόμαλλο κριό στον βωμό του Δία και δώρισε το δέρμα του (δέρας) στον Αιήτη. Εκείνος το αφιέρωσε στον Άρη και το κρέμασε από μια δρυ, στο ιερό δάσος του θεού. Προς φύλαξή του τέθηκε ένας μεγάλος δράκος, ο οποίος δεν κοιμόταν. Το χρυσόμαλλο δέρας ήταν αργότερα ο στόχος της Αργοναυτικής Εκστρατείας.

7.2.1. Γεωγραφία

Ο Ελλήσποντος, γνωστός και ως Στενά των Δαρδανελλίων, είναι πορθμός στη σημερινή βορειοδυτική Τουρκία που συνδέει το Αιγαίο πέλαγος με την Προποντίδα. Ο πορθμός αυτός είναι παρόμοιος με εκείνο του στενού του Βοσπόρου ως προς το ότι χωρίζει την Ευρώπη από την Ασία. Πιο συγκεκριμένα χωρίζει τη χερσόνησο της Καλλιπόλεως από τη β/δ Μικρά Ασία.

7.3. Σαμοθράκη

Η Σαμοθράκη ή το, από την μυθολογία, νησί του Αιόλου, είναι το ψηλότερο νησί του Αιγαίου και βρίσκεται στο Θρακικό πέλαγος απέναντι από την Αλεξανδρούπολη από την οποία απέχει 28 ναυτικά μίλια. Το όνομά της ίσως να προέρχεται από την όψη του ορεινού της όγκου. Η προελληνική λέξη «σάμος» σημαίνει ύψος και Σαμοθράκη είναι η υψηλή Θράκη. Σε μια έκταση μόλις 178τ.χλμ. αναπτύσσεται το όρος Φεγγάρι ή Σάος, το 'Ιερό Βουνό' της αρχαιότητας σε

ύψος 1611μ., ενώ ποσοστό 8,4% της επιφάνειας του νησιού βρίσκεται σε υψόμετρο μεγαλύτερο των 1000μ. Γι' αυτό και το βουνό αυτό με τα δάση, τα λιβάδια, τις σάρες, τα βράχια και τα ποτάμια του έχει διαμορφώσει την ζωή και τις παραδόσεις των κατοίκων και τις προσδοκίες όλων των ανθρώπων που το επισκέφθηκαν από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Εδώ τελούνταν τα Καβείρια Μυστήρια, μυστήρια εφάμιλλα των Ελευσίνιων Μυστηρίων, ενώ ο Όμηρος στην Ιλιάδα φαντάστηκε τον Θεό της Θάλασσας Ποσειδώνα να παρακολουθεί τον Τρωϊκό Πόλεμο «επ' ακροτάτης κορυφής Σάμου υληέσσης Θρηϊκής» (Ομήρου Ιλιάδα, Ν στ. 10-19).

Με τον υψηλότερο ορεινό όγκο του Αιγαίου να αγγίζει τα 1611 μέτρα, η Σαμοθράκη συνδυάζει το κατάφυτο περιβάλλον της με λίμνες και τρεχούμενα νερά, καταρράκτες και πεντακάθαρες παραλίες. Η πλούσια παράδοση, ο μεγαλειώδης αρχαιολογικός της χώρος, οι ξακουστές από την αρχαιότητα Ιαματικές Πηγές της, οι παραδοσιακοί οικισμοί και οι τοπικές γεύσεις, δημιουργούν ένα ιδιαίτερο συναίσθημα και μια πραγματικότητα που μένει ανεξίτηλα χαραγμένη στη μνήμη των επισκεπτών.

7.3.1. Το Μυστηριακό Νησί

Οι ελάχιστες γνώσεις που έχουμε για τη μυστηριακή ζωή των ανθρώπων του αρχαίου κόσμου, αντλούμενες από τη μυθολογία και τις παραδόσεις δεν έχουν αποκαλύψει ακόμη το συγκλονιστικό πρόσωπο της υπέρτατης μυθοπλαστικής πηγής. Η Σαμοθράκη, ο ιδανικός χώρος για να νιώσετε το μυστηριακό άγγιγμα ενός αλώβητου τόπου, σας επιφυλάσσει μοναδικές συγκινήσεις ανιχνεύοντας τις ανεμμήνευτες πτυχές της. Η μεγαλόνησος του Θρακικού πελάγους αποικίσθηκε στα τέλη του 8ου αι. π.Χ. από Έλληνες - Αιολείς από την Λέσβο ή την Τρωάδα, Ιώνες από την Σάμο -, που εγκαταστάθηκαν στην βορειοδυτική ακτή, κοντά στην Παλαιάπολη και στο προελληνικό ιερό των Μεγάλων Θεών, το οποίο προοδευτικά αναδείχθηκε σε πανελλήνιο κέντρο μυστηριακής λατρείας.

Οι άποικοι της Σαμοθράκης επεξέτειναν την επικράτειά τους στα αντικρυνά παράλια της Θράκης, μεταξύ Έβρου και Ισμάρου: στην ηπειρωτική επικράτεια των Σαμοθρακών, την Σαμοθρακική "περαιά", ιδρύθηκε μία σειρά από εμπορικές και οχυρές εγκαταστάσεις -"εμπόρια" και "τείχη"-, όπως η Μεσημβρία, η Ζώνη, η Δρύς, η Σάλη, η Τέμπυρα, το Χαράκωμα, που συνέβαλαν στην ευημερία και την γρήγορη οικονομική ανάπτυξη του νησιωτικού κράτους. Η άνθηση της Σαμοθράκης συνεχίσθηκε σε όλην την διάρκεια των κλασικών, ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων χάρη στην εύνοια, με την οποία περιέβαλλαν Μακεδόνες βασιλείς, ελληνιστικοί ηγεμόνες και Ρωμαίοι αυτοκράτορες το περίφημο ιερό των Μεγάλων Θεών και τα μυστήρια που οργανώνονταν προς τιμήν τους προσελκύνοντας τη συμμετοχή μυστών από όλη τη λεκάνη της Μεσογείου.

7.3.2. Η Νίκη της Σαμοθράκης

Η Νίκη της Σαμοθράκης του 190 π.Χ. περίπου, βρέθηκε κοντά στο ιερό των Καβείρων το 1863 από τον Γάλλο πρόξενο Σαμποαζώ και μεταφέρθηκε στο Λούβρο. Ήταν αφιέρωμα του Δημητρίου του Πολιορκητή μετά την νίκη του στη Κύπρο και είχε τοποθετηθεί πάνω στη πλώρη

ενός πλοίου με ανοιχτά φτερά σαλπίζοντας ορμητικά τη νίκη. Είναι φτιαγμένη από πάριο μάρμαρο και έχει ύψος 2,75 μ.

7.4. Οι Μεγάλοι Θεοί

Οι Κάβειροι είναι αρχαιότατες θεότητες, λατρευόμενες στην Ελλάδα από την εποχή των Πελασγών. Η λατρεία παρουσιάζεται πρώτον στις βόρειες νήσους του Αιγαίου, τη Λήμνο, τη Σαμοθράκη (το νησί της Ηλέκτρας), την Ίμβρο και Θάσο καθώς και τις απέναντι αυτών Μακεδονικές, Θρακικές και Μικρασιατικές ακτές. Αργότερα, τον 6ο π.Χ. αιώνα, διαδόθηκε η λατρεία τους και στις Βοιωτικές (Ανθηδών) και κατόπιν στην περιοχή των Θηβών, όπου άκμαζε το «Καβείριον Ιερόν» και το Ιερόν των Καβείρων», εκ των οποίων το ένα ήταν αφιερωμένο στις Καβειρίδες και το άλλον στους Κάβειρους, όμως και τα δύο περίφημα.

Οι Κάβειροι ήταν οι Θεοί των Σιδερένιων Σφυρηλατημένων Γεωργικών Εργαλείων, ήταν θεοί της γεωργίας. Ήταν επίσης οι προστάτες Θεοί των φημισμένων Καβειρίων μυστηρίων της Σαμοθράκης, μιας γεωργικής μυστηριακής λατρείας στενά σχετισμένη με τα διασημότερα Ελευσίνια μυστήρια.

Η καταγωγή ή η σύνδεση της Δήμητρος και αυτών των Θεών λέγεται στην ιστορία των απόκρυφων της Περσεφόνης. Η θεά ήταν έντρομη για την παρθενία της θυγατέρα της και έτσι εγκατέστησε στην κατοχή της, το νησί της Σικελίας όπου έκρυψε την θυγατέρα της. Στην πορεία προσπάθησε να ανατρέψει τις καμίνους και φυσητήρες του Ηφαίστου, αλλά οι γιοι του, οι Κάβειροι, την έδιωξαν. Τελικά, μεσολάβησε ο Δίας, όπως πάντα σε τέτοιες διαφωνίες μεταξύ των Θεών και συμφιλιώθηκαν όταν οι Κάβειροι εμφάνισαν στη Θεά ποικίλα γεωργικά εργαλεία σφυρηλατημένα, όπως αιχμηρά μέταλλα για τα άροτρα, δρεπάνια για τον θερισμό του σίτου κλπ. Η Δημήτηρ ευχαριστημένη με αυτά που είχε, ώστε καθιέρωσε στην Σαμοθράκη όπου ήταν ο Ιασίων (γιος της Ηλέκτρας του Άτλαντος και του Διός) ο αγαπημένος της, τα Καβείρια Μυστήρια στην τιμή τους και τον διόρισε τον πρώτο Ιερέα της νέας λατρείας. Οι αρχικοί Θεοί των Καβειρίων μυστηρίων ήταν οι Κάβειροι, η Δημήτηρ και ο Ιασίων, οι γιοί τους Βοώτης και Πλούτος, οι Θεές Περσεφόνη και Εκάτη και διάφοροι άλλοι δευτερεύοντες Θεοί της γεωργίας.

7.4.1. Ο Κάβειρος της Θεσσαλονίκης

Πρώτος από τους ποιητές, τους αναφέρει ο Πίνδαρος. Από τους πιστούς των χαρακτηριζόταν σαν «Θεοί Μεγάλοι», «Θεοί Δυνατοί», «Θεοί Ισχυροί» και λατρευόταν με μυστήρια και νυχτερινές τελετές, των οποίων οι λεπτομέρειες είναι σε μεγάλο κομμάτι, άγνωστες.

Κατά τον Αθηνίωνα, οι Κάβειροι ήταν δύο, ο Ιασίων και ο Δάρδανος, γιοι του Διός και της Ηλέκτρας θυγατέρας του Άτλαντος. Το όνομά τους όφειλαν στο φρυγικό όρος Κάβειρον, όπου αρχικά παραπέμπουν. Κατά τον Μνασέα το Βηρύτιο, οι Κάβειροι ήταν τρεις, καθώς και οι

Καβειρίδες νύμφες, οι αδελφές τους, παιδιά του Ηφαιστου και της Καβειρούς, θυγατέρας του Πρωτέως από την Αγχινόη.

Γονείς τους είναι ο Ήφαιστος και η Καβειρώ (Στράβων 10.3.21) ή ο Ζευς και η Καλλιόπη.

Γεννήθηκαν στην Λήμνο, όπου λατρευόταν σαν «Θεοί Μειλίχιου», προστάτες της αμπέλου που καθώς ευδοκίμωσε σε όλα τα ηφαιστειογενή εδάφη, έτσι και στη νήσο αυτή. Άλλοι αναφέρουν τρεις Καβείρους, την Αξίερο, τον Αξιόκερσο και την Αξιόκερσα. Ο Διονυσόδωρος παραδέχεται δύο ζεύγη: Την Αξίερο ταυτιζόμενη με την Δήμητρα και τον Αξιόκερσον προς τον Πλούτωνα, το ένα ζεύγος και την Αξιόκερσα προς την Περσεφόνη και τον Κασμίλο ή Καδμίλο προς τον Ερμή, το άλλο ζεύγος. Τα ονόματά τους δεν προφερόταν από τους πιστούς. Ονομαζόταν γενικά «Άνακτες». Κατά την τελετή των Ελευσινίων, η Δημήτηρ και η Περσεφόνη αποκαλούνταν απλά και μόνο «Θεοί».

Στην Σαμοθράκη, η οποία θεωρείτο κοιτίδα της λατρείας των Καβείρων, χαρακτηριζόταν σαν προστάτες της ναυσιπλοΐας. Στην Ίμβρο και στη Θάσο σαν ευνοούντες την αφθονία στον τρύγο και σαν προστάτες των τεχνών.

Επίσης, επειδή πιστευόταν πως οι δύο μεγαλύτεροι φόνευσαν τον έναν, τον νεώτερο, ο οποίος με τη βοήθειά τους ο Ερμής Καδμίλος ανέστησε με άγγιγμα του κηρυκείου του, θεωρείτο σύμφωνα με τον Διόδωρο, προσωποποίηση της πίστης για την αθανασία της ψυχής.

Οπωσδήποτε, τόσο η λατρεία των Καβείρων, όσο και η έννοια των μυστηρίων τους, ποτέ δεν έγιναν πολύ γνωστά και αυτό γιατί από τους μνημένους υπήρχε απόλυτη μυστικότητα, αλλά για γιατί οι τελετές τους είχαν αλλοιώσεις κατά τόπο και χρόνο.

Έτσι στη Σαμοθράκη οι ιερείς, όλοι κληρονομικοί, ονομαζόταν Κάδουλοι αλλά και Κάμιλοι, Καδμίλοι και Κάδμιλοι, όπως ο ένας από τους Καβείρους.

Οι ιερείς κάθιζαν τον μούμενο μετά τη διδασκαλία και τη δοκιμασία σε θρόνο, από τον οποίο λεγόταν η τελετή της μύησης «θρονισμός». Φορούσε προρφυρή ζώνη και στο κεφάλι στεφάνι από κλωνάρι ελιάς με ένα ελαφρύ πέπλο. Μπροστά από τον θρόνο έκαιγε φωτιά, γύρω από την οποία οι ιερείς ψιθύριζαν λέξεις και φράσεις ακατάληπτες στους αμύητους. Ο ρόλος της ζώνης ήταν να προφυλάσσει τον μνημένο από κάθε κίνδυνο. Χάρης σε αυτήν σώθηκε από την μανία των κυμάτων, ο Οδυσσεύς, χάρις σε αυτήν κατόρθωσε ο Αγαμέμνων να ελέγξει όλες τις στάσεις του στρατού κατά τον Τρωικό πόλεμο.

Στα μυστήρια αυτά είχαν μνηθεί στη Σαμοθράκη, ο Ορφεύς, ο Ηρακλής, όλοι οι στρατηγοί του Τρωικού πολέμου, οι περισσότεροι των Αργοναυτών, ο Φίλιππος ο Β' και η Ολυμπιάς, ο Περσεύς της Μακεδονίας πριν τον αγώνα κατά των Ρωμαίων και άλλοι.

Χαρακτηριστικό της λατρείας στη Λήμνο, ήταν το σβήσιμο κάθε φωτιάς στη νήσο για εννιά μέρες, προκειμένου να έλθει η Ιερή Φλόγα, την οποία μετέφερε πλοίο που ερχόταν από τη Δήλο. Από τη νήσο Δήλο ανανεωνόταν το πυρ στη Λήμνο.

Η λατρεία των Καβείρων διατηρήθηκε μέχρι της επικράτησης του χριστιανισμού και γινόταν με ανυπέρβλητη λαμπρότητα, ιδίως κατά τους Αλεξανδρινούς χρόνους.

7.5. Ο μύθος της Φυλλίς και του Δημοφών

Μετά την λήξη του τρωικού πολέμου ο βασιλεύς της πόλεως των Αθηνών Μενεσθέυς ή Μενεσθέας σκοτώθηκε στην Τροία και τον διαδέχθηκε ο Δημοφών ή Δημοφώντας. Ο Δημοφών ήταν γιος του Θησέα και της Φαίδρας.

Ταξιδεύοντας στο Αιγαίο με σκοπό να επιστρέψει στην Αθήνα, κάποτε έφθασε στις ακτές της Θράκης ίσως για να γλιτώσει από κάποια θαλασσοταραχή. Όταν μαθεύτηκε αυτή η είδηση ο βασιλεύς της θρακικής περιοχής, μάλλον ο Σίθων, του προσέφερε την ανάλογη φιλοξενία.

Ο Δημοφών ήταν ένας όμορφος νεαρός άνδρας από φημισμένη και σεβαστή γενιά. Επιπλέον, ήταν ανύπανδρος. Από την άλλη μεριά ο οικοδεσπότης του είχε μία κόρη με το όνομα Φυλλίς ή Φυλλίδα η οποία ήταν επίσης νεαρά και ξακουστή για την ομορφιά της. Μεταξύ των δύο νέων αναπτύχθηκε γρήγορα μία ιδιαίτερα συμπάθεια, αλλά ειδικά η Φυλλίς έμοιαζε να είναι πάρα πολύ ερωτευμένη με τον Δημοφώντα. Τελικώς, αυτός ο έρωτας θα οδηγούσε στο γάμο, αφού ο νεαρός άνδρας υποσχέθηκε να την νυμφευθεί. Όταν έφθασε η περίοδος του βασιλικού γάμου ο Δημοφών αναγκάστηκε να αποχωρήσει αιφνιδιαστικώς από τη Θράκη με σκοπό να επιστρέψει στην Αθήνα. Αυτό συνεκλόνησε τη Φυλλίδα, της οποίας ο ψυχικός και συναισθηματικός κόσμος καταρρακώθηκαν από τη στεναχώρια της. Προτού αποχωρήσει ο Δημοφών και για να διασκεδάσει την πικρία της μελλοντικής συντρόφου του, συνεννοήθηκαν και υποσχέθηκαν αναμεταξύ τους το ότι θα ξανανταμώσουν σύντομα γιατί ο Δημοφών θα επέστρεφε στην Θράκη προκειμένου να ολοκληρωθεί η τελετή του γάμου.

Με αυτές τις συνθήκες ο Δημοφών απέπλευσε από την Θράκη. Καθώς φαίνεται, όμως, δεν υπήρξε ιδιαίτερος συνεπής απέναντι στην μέλλουσα σύζυγό του. Ο χρόνος κυλούσε με γοργούς ρυθμούς, αλλά αυτός δεν επέστρεφε στη Θράκη. Η αγαθή Φυλλίς στην αρχή έκανε υπομονή. Σταδιακώς η υπομονή μεταλλάχθηκε σε απογοήτευση και τελικώς έγινε απόγνωση και απελπισία. Η πιστή ερωτευμένη γυναίκα δεν άντεξε την ατέρμονη αναμονή ώσπου αυτοκτόνησε στο τέλος. Για την ακρίβεια απαγχονίστηκε.

Οι θεοί βλέποντας αυτήν την τραγική κατάληξη ενός άδολου έρωτος συγκινήθηκαν. Απεφάσισαν να μην εγκαταλείψουν το άψυχο σώμα της όμορφης Φυλλίδος στην φθορά του πανδαμάτορος χρόνου. Τη μεταμόρφωσαν σε ένα λεπτεπίλεπτο δένδρο χωρίς, όμως, φύλλα με σκοπό να καταδεικνύει την λύπη που ένοιωθε για όσο ζούσε. Το δένδρο αυτό ήταν η αμυγδαλιά.

Ο Δημοφών κάποια στιγμή επανήλθε στην Θράκη αναζητώντας την αγαπημένη του. Αλλά δυστυχώς ήταν αργά. Έμαθε για το τραγικό τέλος της και την παρέμβαση των θεών. Ζήτησε να μάθει πού ήταν αυτό το δένδρο και όταν το αντίκρισε με έντονο ψυχικό άλγος και συναισθηματική φόρτιση θέλησε να το αγκαλιάσει για να νοιώσει έστω και έτσι την ζεστασιά της αγάπης που με δική του υπαιτιότητα δεν θα απολάμβανε από το σώμα της Φυλλίδος. Άπλωσε τα χέρια του όσο πιο πολύ μπορούσε και αγκάλιασε τον κορμό με όση δύναμη είχε. Και τότε συνέβη κάτι το εκπληκτικό. Η αμυγδαλιά γέμισε φύλλα, ομόρφυνε αμέσως μπροστά στα μάτια του και φυσικά μετατράπηκε στο πανέμορφο ανθοφόρο και καρποφόρο φυλλοβόλο δένδρο, θέλοντας να δείξει ότι ακόμα και χωρίς ανθρώπινη μορφή η Φυλλίς διατηρούσε αναλλοίωτο τον έρωτά της και τον απολάμβανε σαν να ήταν άνθρωπος.

Κατά μια άλλη εκδοχή ο Δημοφώντας, που είχε αρραβωνιαστεί τη Φυλλίδα κατά την επιστροφή του από τον Τρωικό Πόλεμο, έπρεπε να επιστρέψει εσπευσμένα στην Αθήνα για να βοηθήσει τον πατέρα του. Η Φυλλίς του έδωσε μαζί του ένα φέρετρο με τα ιερά της Ρέας, ζητώντας του να το ανοίξει μόνο αν και όταν θα είχε χάσει κάθε ελπίδα ότι θα επέστρεφε σε εκείνη. Ο Δημοφώντας άνοιξε το φέρετρο και σκοτώθηκε κατά μία εκδοχή πέφτοντας πάνω στο ίδιο του το ξίφος, ενώ η Φυλλίς απαγχονίστηκε από ένα δένδρο. Στο μέρος που θάφτηκε, φύτευσε μια μυγδαλιά, που άνθησε μόνο όταν ο Δημοφώντας, κάποτε, ξαναπέρασε από εκεί.

7.5.1. Γεωγραφία

Η Σαμοθράκη είναι νησί του Θρακικού Πελάγους. Βρίσκεται στο Βορειοανατολικό τμήμα του Αιγαίου μεταξύ των νησιών Λήμνος, Ίμβρος και Θάσος, και απέχει 24 ναυτικά μίλια από την Αλεξανδρούπολη. Η επιφάνεια του νησιού είναι 178 τετραγωνικά χιλιόμετρα, ενώ η υψηλότερη κορυφή του έχει υψόμετρο 1.611 μέτρα. Με αυτό το ύψος, η Σαμοθράκη είναι το ψηλότερο ελληνικό νησί στο Αιγαίο -με την εξαίρεση των δύο μεγαλονήσων, της Κρήτης και της Εύβοιας. Το όνομα του βουνού είναι Σάος, αλλά οι ντόπιοι το ονομάζουν «Φεγγάρι» (όπως και την υψηλότερη κορυφή του), καθώς είναι «τόσο ψηλό που κρύβει το φεγγάρι». Εξάλλου, το όνομα του νησιού σημαίνει «ψηλή Θράκη» -από το αρχαιοελληνικό *σάμος* = υψηλή.

7.5.2. Πρόσβαση

Η Σαμοθράκη και γενικά το Βόρειο Αιγαίο εξυπηρετούνται με πλοία από τα λιμάνια της Θεσσαλονίκης, της Καβάλας, της Αλεξανδρούπολης, του Βόλου και του Αγ. Κωνσταντίνου. Στη Σαμοθράκη ταξιδεύει κανείς με πλοίο και από τα γύρω νησιά του Ανατολικού Αιγαίου την Λήμνο, την Λέσβο, την Χίο.

Το ταξίδι σας στη Σαμοθράκη γίνεται με συμβατικό πλοίο φερρυ μποστ, και διαρκεί από 3-10 ώρες ανάλογα την μέρα την εταιρεία και το λιμάνι που θα ταξιδέψετε.

Τα δρομολόγια πλοίων Θεσσαλονίκη, Καβάλα - Σαμοθράκη είναι καθημερινά όλο το χρόνο και το Καλοκαίρι διπλασιάζονται ή πολλαπλασιάζονται ανάλογα με την περίοδο.

1. Βόλος - Σκιάθος - Σκόπελος – Μυτιλήνη - Σαμοθράκη - Θάσος
2. Αγ. Κωνσταντίνος - Σκιάθος – Σκόπελος - Σαμοθράκη - Θάσος
3. Θεσσαλονίκη - Λήμνος – Σαμοθράκη - Θάσος
4. Καβάλα - Θάσος - Σαμοθράκη
5. Αλεξανδρούπολη - Θάσος – Σαμοθράκη – Σκιάθος

7.6. Ο μύθος για το όνομα της Θάσου

Ο μύθος θέλει το νησί να παίρνει το όνομά του από το Θάσο, εγγονό του Αγήνορα. Ο Αγήνορας είχε τρεις γιους: τον Φοίνικα, τον Κάδμο και τον Κύλικα. Είχε και μια κόρη την Ευρώπη, η οποία γοήτευσε το Δία. Ο Δίας, μεταμορφωμένος σε αετό, απήγαγε την Ευρώπη και την οδήγησε στο Δικταίο Άνδρο της Κρήτης όπου είχε γεννηθεί και ο ίδιος. Μαζί έκαναν τρεις γιους. Το Μίνωα που βασίλευσε στην Κρήτη και έδωσε το όνομά του σε μια ολόκληρη περίοδο της ιστορίας, το Σαρπηδόνα που έγινε βασιλιάς στη Λυκία και τον ξακουστό νομοθέτη Ροδάμανθου.

Ο καημός του Αγήνορα όμως δεν γιατρευόταν. Έτσι, διέταξε τους τρεις γιους του και τον εγγονό του, Θάσο, να αναζητήσουν την Ευρώπη και να μη γυρίσουν πίσω αν δεν τη βρουν να του τη φέρουν. Φυσικά, κανείς δεν μπόρεσε να ξεπεράσει σε εξυπνάδα το Δία και κανείς δεν κατάφερε να βρει την πανέμορφη Ευρώπη.

Ο Κάδμος εγκαταστάθηκε στη Θήβα και αποτέλεσε τον πρώτο του Θηβαϊκού κύκλου που μας είναι γνωστός από τα έργα των τραγικών ποιητών. Ο Φοίνικας ίδρυσε τη Φοινίκη και ο Κύλικας την Κυλικία. Ο Θάσος, νεότερος στην ηλικία, περιπλανήθηκε αρκετά μέχρι που έφτασε στο νησί και μαγεύτηκε από τις ομορφιές του. Έκτοτε, εγκαταστάθηκε εδώ, έδωσε στο νησί το όνομά του και πέρασε την υπόλοιπη ζωή του.

7.6.1. Γεωγραφία

Η νήσος Θάσος βρίσκεται στη βόρεια Ελλάδα, αντίκρυ από τις ακτές της Ανατολικής Μακεδονίας. Το μήκος των ακτών της φτάνει τα 115 χλμ. και η επιφάνεια του εδάφους της απλώνεται σε 378,84 τετρ. χλμ. Μια απόσταση 18 ναυτικών μιλίων τη χωρίζει από την Καβάλα και μόλις 6 μίλια από την Κεραμωτή και το Αεροδρόμιο της Καβάλας. Διοικητικά η Θάσος

υπάγεται στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, ενώ εμπεριέχεται, μαζί με τις νησίδες που την περιβάλλουν, στον ομώνυμο δήμο και στην ομώνυμη περιφερειακή ενότητα.

7.6.2. Πρόσβαση

Κάποιος μπορεί να ταξιδέψει με αεροπλάνο μέσω του αεροδρόμιου Μέγας Αλέξανδρος της Χρυσούπολης (κωμόπολη της Καβάλας) που έχει καθημερινές πτήσεις από και προς Αθήνα, και μέσω αυτής με όλη την υφήλιο. Το αεροδρόμιο απέχει από το λιμάνι της Κεραμωτής 10 χλμ, και από εκεί υπάρχει φέρι μπόουτ που σε μισή ώρα μεταφέρει τον ταξιδιώτη στη πρωτεύουσα του νησιού τον Λιμένα, είναι 7 ναυτικά μίλια. Όσοι αποφασίσουν να ταξιδέψουν οδικώς θα πάρουν την εγνατία οδό E90 από την Θεσ/νίκη είναι 168 χλμ η Καβάλα, να βγει στην έξοδο της Καβάλας που θα συναντήσει πρώτη, και μετά να κατεβεί στο λιμάνι της, και να πάρει το φέρι μπόουτ για Πρίνο Θάσου 14 ναυτικά μίλια σε μία ώρα και ένα τέταρτο είναι εκεί. Ακτοπλοικώς μπορεί να ταξιδέψει και από την Νέα Πέραμο Καβάλας το καλοκαίρι.

7.7. Ορφέας και Ευρυδίκη

Ο Ορφέας, γιος του βασιλιά της Θράκης Οίαγρου ή Θίαγρου και της Μούσας Καλλιόπης και αδελφός του τραγουδιστή Λίνου που δίδαξε τον Ηρακλή τραγούδι και μουσική, μυθικός ήρωας της αρχαίας Ελλάδας, ήταν γνωστός για την "μαγική" δύναμη της λύρας του, τη μουσική και τη ποίησή του.

Ο μύθος λέει ότι ο ίδιος ο θεός Απόλλωνας του δίδαξε την μουσική και του χάρισε την λύρα του. Ο Ορφέας έπαιζε τόσο αρμονικά τη λύρα και τραγουδούσε τόσο γλυκά, που λένε ότι τίποτε και κανείς δεν μπορούσε να αντισταθεί στη μουσική του, ακόμα και τα αγρίμια του δάσους μαζεύονταν γύρω του να τον ακούσουν.

Μετά την Αργοναυτική εκστρατεία, ο Ορφέας επέστρεψε στην Θράκη και ζούσε όπως και πριν, τριγυρνώντας μέσα στο δάσος, παίζοντας τη λύρα του και τραγουδώντας. Εκεί συναντήθηκε με την νύμφη Ευρυδίκη την οποία αργότερα παντρεύτηκε. Η ευτυχία τους όμως δεν κράτησε για πολύ. Η Ευρυδίκη πέθανε μετά το δάγκωμα ενός φιδιού και ο Ορφέας μένει με τη θλίψη.

Το τραγούδι του λένε ότι ήταν τόσο λυπητερό που ακόμα και οι πέτρες ράγιζαν. Δεν τον παρηγορούσε τίποτε. Οι θεοί του Ολύμπου του επέτρεψαν να κατέβει στον Άδη, στο βασίλειο του Πλούτωνα, με οδηγό τον Ερμή, για να ξαναβρεί την Ευρυδίκη και με την απόφαση είτε να την φέρει πίσω στον κόσμο είτε να μείνει για πάντα εκεί μαζί της.

Με τη μελωδία της μουσικής του, σαγήνευσε και αποκοίμησε τον φοβερό Κέρβερο, τον φύλακα των ψυχών και κατάφερε να περάσει τις πύλες του Άδη.

Ο Πλούτωνας τον φιλοξένησε στο παλάτι του και λύγισε στα παρακάλια του, στην θλίψη και στον πόνο της μαγευτικής μουσικής του και δέχτηκε να αφήσει την Ευρυδίκη να φύγει, με έναν όρο: Στον δρόμο της επιστροφής για τον επάνω κόσμο, μπροστά θα πηγαίνει αυτός και πίσω του θα ακολουθεί η Ευρυδίκη με τον Ερμή. Μέχρι να φθάσουνε στον προορισμό τους ο Ορφέας δεν έπρεπε ούτε μια φορά να γυρίσει να δει την Ευρυδίκη, αλλιώς θα την έχανε για πάντα!

Ο Ορφέας δέχθηκε τον όρο του Πλούωνα και με την συνοδεία του Ερμή ξεκίνησαν να επιστρέψουν στην γη. Φθάνοντας όμως κοντά στην έξοδο, ο Ορφέας έχασε την υπομονή του, παρασύρθηκε από την αγάπη του και την λαχτάρα να ξαναδεί την Ευρυδίκη και γύρισε να την κοιτάξει. Η Ευρυδίκη ξαφνικά χάθηκε, επιστρέφοντας στο σκοτεινό παλάτι του Άδη και ο Ορφέας έμεινε ξανά μόνος του για πάντα!

Άδικα έκλαψε και θρήνησε για την ανοησία του ο Ορφέας. Προσπαθώντας να ξεπεράσει τον πόνο του άρχισε να τριγυρίζει πάλι στα δάση με την λύρα του και να τραγουδά για τον χαμό της Ευρυδίκης. Πολλές νύμφες του δάσους θέλησαν να ζήσουν μαζί του, αυτός όμως τις αγνοούσε και καμιά δεν πήρε ποτέ τη θέση της Ευρυδίκης πλάι του.

7.8. Ο θρύλος του αθάνατου νερού

Ένας θρύλος της Ευρασίας, που έχει τις ρίζες του στην πολύ αρχαία εποχή της ανάπτυξης του ανθρώπινου γένους, είναι και αυτός που κάνει λόγο για την πολύ πιθανή ύπαρξη ενός «ελιξηρίου», το οποίο καθιστά τον άνθρωπο αθάνατο! Ο μυστηριακός αυτός παμπάλαιος θρύλος θέλει το θαυματουργό αυτό ποτό να βρίσκεται κρυμμένο καλά μέσα σε μια υπέρτατη μυστική κρύπτη, όπου πρέπει κάποιος να μπει μετά από πολλές περιπέτειες, για να κατορθώσει να το αποκτήσει.

Ο θρύλος αυτός συνδέεται δε με τη μυστηριακή πράγματι μορφή της ετεροθαλούς αδελφής του, της Κύνας ή Κυνάνης, η οποία αγαπούσε παθολογικά τον αδελφό της και για να τον φροντίζει έπραξε ως εξής. Τη στιγμή που ξεκινούσε η εκστρατεία των Ελλήνων προς ανατολάς, για την πολιτισμική κατάκτηση της Ασίας, η Κύνα – επειδή βέβαια δεν μπορούσε να πάει μαζί με τους πολεμιστές – σκέφτηκε ένα τέχνασμα: ντύθηκε σαν... άντρας-στρατιώτης και κατ' αυτόν τον τρόπο μπόρεσε να ακολουθήσει το στράτευμα, στο πλάι του πολυαγαπημένου της αδελφού! Μαζί του βρέθηκε σε όλες τις μοναδικές περιπέτειες που εκείνος έζησε και μόνο ύστερα από πολύ καιρό αποκαλύφτηκε η πραγματική της ταυτότητα...

Τον καιρό που ο Αλέξανδρος με τον στρατό του καθόταν και ξεκουραζόταν στην Ινδία, η αδελφή του, η Κύνα, σκέφτηκε να βάλει μπροστά ένα σχέδιο που είχε στο μυαλό από πολύ καιρό. Ήταν η ευκαιρία μεγάλη και δεν ήθελε να την χάσει, γιατί μπορεί να μην ξαναπαρουσιαζόταν. Πήγε λοιπόν σε έναν γέρο σοφό Ανατολίτη και του ζήτησε να της πει πού μπορεί να βρει το αθάνατο νερό και πώς να το χρησιμοποιήσει για να κάνει τον λατρεμένο της αδελφό αθάνατο. Είχε βάλει τάμα της ζωής της κάτι τέτοιο και δεν μπορούσε να εγκαταλείψει

ποτέ της αυτή την ιδέα! Ρώτησε λοιπόν τον σοφό μάντη και περίμενε με αγωνία την απάντησή του. Εκείνος, αφού στοχαζόταν για ώρες πολλές, τελικά άνοιξε τα μάτια του και απάντησε στην Κύνα: «Το αθάνατο νερό βρίσκεται στο μεγάλο σπήλαιο της φωτιάς. Είναι όμως πολύ επικίνδυνο και σχεδόν αδύνατο να καταφέρει κάποιος να μπει εκεί μέσα και να βγάλει το νερό. Η σπηλιά καλύπτεται από φοβερή φωτιά και κανένας ποτέ δεν μπόρεσε να την περάσει ζωντανός»!...

Η Κύνα, χωρίς κανέναν δισταγμό, είπε στον γερο-σοφό ότι για χάρη του Αλεξάνδρου και προκειμένου εκείνος να αποκοτούσε την αθανασία ήταν έτοιμη να κατέβει ακόμα και στον άσπλαχνο Άδη! Δεν φοβόταν να πεθάνει για τον Αλέξανδρο και θα διακινδύνευε με μεγάλη της χαρά τη ζωή της για εκείνον!

Ύστερα ο σοφός της είπε ότι το αθάνατο νερό θα έπρεπε κάποιος να το πει ακριβώς την στιγμή που θα ήταν έτοιμος να πεθάνει και όταν πια είχε χαθεί κάθε ελπίδα. Αν τύχαινε να το πει πιο πριν, τότε όχι μόνο δεν θα χρησίμευε να τον βοηθήσει, αλλά θα του στοίχιζε και τη ζωή! Η Κύνα ευχαρίστησε τον Ασιάτη μάντη και έσπευσε χωρίς να χάσει λεπτό για το μεγάλο σπήλαιο της φωτιάς, να πάει και να πάρει το πολυπόθητο αθάνατο νερό.

Μετά από αρκετές και κουραστικές μέρες, η Κύνα έφτασε επιτέλους μπροστά στο τρομακτικό σπήλαιο. Πράγματι ήταν εντελώς αδύνατο για κάποιον θνητό να καταφέρει να περάσει τις γιγαντιαίες φλόγες που σκέπαζαν την είσοδο του σπηλαιού και κατάκαιγαν τα πάντα.

Η Κύνα όμως δεν απογοητεύτηκε καθόλου: γεμάτη αγάπη για τον Αλέξανδρο και έχοντάς τον συνέχεια στο νου της, πέρασε τόσο γρήγορα ανάμεσα απ' τις φωτιές, που αυτές ούτε που την άγγιξαν! Μέσα το σπήλαιο ήταν τεράστιο και βαθύ. Παρόλα αυτά η ηρωική Κύνα βρήκε τελικά το αθάνατο νερό που ανάβλυζε από έναν τοίχο και τρισευτυχισμένη γέμισε μια ολόκληρη φιάλη. Ύστερα δεν έχασε ούτε στιγμή: πέρασε πάλι σαν τον άνεμο την φλεγόμενη είσοδο της σπηλιάς και πήγε πίσω στον αδελφό της και το στρατεύμά του, που ετοιμαζόταν πια να εγκαταλείψει την Ινδία.

Η Κύνα κράτησε μυστικό απ' όλους το μεγάλο της κατόρθωμα. Ήταν όμως πολύ ευχαριστημένη που μια μέρα, όποτε κι αν αυτή ερχόταν, θα έδινε στον Αλέξανδρο να πει απ' το θαυματουργό νερό.

Όταν κάποτε ο Αλέξανδρος αρρώστησε βαριά από πυρετό και έπεσε κατάκοπος στο κρεβάτι, ήταν πλέον προ του θανάτου. Όλοι όσοι τον γνώριζαν από παλιά, δεν πίστευαν στα μάτια τους πώς αυτός ο νέος ακόμα άντρας, ο παντοδύναμος κάποτε και ανίκητος Αλέξανδρος, ο βασιλιάς του κόσμου, είχε μείνει έτσι αδύναμος, σαν να ήταν κάποιος γέροντας... Τον έριξαν κάτω οι κακουχίες του πολέμου και η υπερπροσπάθεια της κατάκτησης του κόσμου. Η Κύνα ήταν συνεχώς στο πλευρό του αδελφού της και φρόντιζε γι' αυτόν, να απαλύνει τον πόνο του και να τον γεμίζει αδιάκοπα με ελπίδα. Όμως οι γιατροί έβλεπαν τον Αλέξανδρο να χειροτερεύει μέρα με την ημέρα και να πλησιάζει όλο και πιο πολύ προς τον θάνατο... Είπαν λοιπόν κάποια μέρα στην Κύνα ότι δεν υπήρχαν πια ελπίδες για να σωθεί ο αδελφός της και ότι σύντομα θα περνούσε την Αχερουσία λίμνη, για να μπει στον κόσμο των νεκρών...

Η Κύνα όμως δεν απογοητεύοταν: είχε καλά κρυμμένο το μυστικό της, που δεν ήταν άλλο απ' το αθάνατο νερό. Το είχε πάντοτε καλά φυλαγμένο και όταν πια είδε ότι η υγεία του αδελφού της δεν θα γινόταν ποτέ καλά, έβαλε μπροστά το σχέδιό της. Όταν λοιπόν ο Αλέξανδρος έφτασε πια στο κατώφλι του θανάτου και ζήτησε απ' την Κύνα να του βάλει λίγο κρασί να πει, τότε εκείνη έριξε μέσα στο ποτήρι του λίγο από το φίλτρο της αθανασίας. Ο Αλέξανδρος όμως, αν και μισοπεθαμένος, κατάλαβε ότι η Κύνα κάτι του έριξε μες στο κρασί του και αμέσως

κατάλαβε ότι ήταν το αθάνατο νερό. Αυτός όμως δεν ήθελε να πει ποτέ του κρασί ανάμεικτο με νερό, έστω κι αν αυτό ήταν το νερό της αιώνιας ζωής!

Αποφάσισε λοιπόν να ξεγελάσει την αδελφή του, στέλνοντάς την έξω να φωνάξει τους στρατιώτες για να πιούν δήθεν όλοι μαζί. Η Κύνα τον υπάκουσε αμέσως και τότε αυτός άρπαξε την ευκαιρία: άλλαξε το ποτήρι του μ' εκείνο της αδελφής του, λέγοντας μέσα του πως αν ήταν αυτό πράγματι το αθάνατο νερό, τότε ας έμενε αθάνατη η Κύνα για να τον θυμάται παντοτινά! Όταν η κοπέλα γύρισε στη σκηνή, ανυποψίαστη πήρε το ποτήρι με το φίλτρο της αθανασίας και το ήπια μονορούφι στην υγεία του Αλεξάνδρου. Όταν κατάλαβε τι είχε στην πραγματικότητα συμβεί ήταν πια πολύ αργά... Ο Αλέξανδρος, αφού ήπια το τελευταίο του κρασί, έπεσε κάτω ετοιμοθάνατος. Η τελευταία ώρα είχε πια έρθει...

Έμεινε έτσι η Κύνα αθάνατη... Και ο θρύλος την θέλει έπειτα να έχει μεταμορφωθεί σε γοργόνα και να τριγυρνάει στις θάλασσες του κόσμου, ρωτώντας τους καπετάνιους των πλοίων: «Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος»; Και αν εκείνος απαντήσει: «Ναι», τότε του δίνει τις ευλογίες της για το καλό ταξίδι. Αν όμως της απαντήσει: «Όχι», τότε πνιγμένη απ' τη στενοχώρια ταράζεται και προκαλεί απίστευτες τρικυμίες στα πελάγη...

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΚΥΠΡΟΣ

8.1. Η γέννηση της Αφροδίτης

Σύμφωνα με τον ομηρικό μύθο γεννήθηκε στην Πέτρα του Ρωμιού, μια ακτή της Πάφου στην Κύπρο. Σπρωγμένη από το Ζέφυρο στη θάλασσα, η θεά καλλωπίστηκε από τις θεραπαινίδες της Ωρες και μεταφέρθηκε στον Όλυμπο, όπου παρουσιάστηκε στο Δία και τους υπόλοιπους θεούς. Σύμφωνα με την εκδοχή του Ησίοδου, η Αφροδίτη γεννήθηκε στα ανοιχτά των Κυθήρων από τον αφρό που δημιούργησαν τα γεννητικά όργανα του Ουρανού πέφτοντας στη θάλασσα μετά τον ακρωτηριασμό του από τον Κρόνο. Πάλι με τη βοήθεια του Ζέφυρου ταξίδεψε μέχρι την Πάφο. Πέρασε από τα Κύθηρα και κατόπιν κατευθύνθηκε στην Κύπρο. Τα Κύθηρα θεωρούνται το νησί της Ουράνιας Αφροδίτης, όπου και υπήρχε το πρώτο ιερό της στον Ελλαδικό χώρο. Ήταν γνωστή ως Αφροδίτη η "Πάφια", ενώ ο Όμηρος στην Ιλιάδα την αναφέρει ως "Κυθήρεια θεά του έρωτα τροφός"

8.1.1. Γεωγραφία

Η Πάφος είναι πόλη στο νοτιοδυτικό τμήμα της Κύπρου, πρωτεύουσα της ομώνυμης επαρχίας και ένα από τα πιο σημαντικά αρχαία βασίλεια της νήσου. Μεταξύ άλλων, ήταν διάσημο και ως κέντρο λατρείας της θεάς Αφροδίτης. Η πόλη χωρίζεται σε δύο επίπεδα: Στην Πάφο, γνωστή και ως Κτήμα που είναι το εμπορικό κέντρο της πόλης και την Κάτω Πάφο που βρίσκεται χαμηλότερα και παραλιακά και είναι ο κατ' εξοχήν τουριστικός προορισμός του νησιού. Όλος ο αρχαιολογικός χώρος της Πάφου βρίσκεται υπό την προστασία της UNESCO από το 1980.

8.1.2. Πρόσβαση

Η Πάφος έχει αεροπορική πρόσβαση μέσω του αεροδρομίου της, Διεθνές Αεροδρόμιο Πάφου, όπως και με δρομολόγια λεοφορίων απ' όλη τη Κύπρο.

8.2. Πυγμαλίων και Γαλάτεια

Ο Πυγμαλίων, γιος του Βήλου, μυθικό πρόσωπο σημερινής καταγωγής, που αναφέρεται σαν βασιλιάς της Κύπρου, ήταν ένας εξαιρετος γλύπτης. Στη Ελληνική Μυθολογία αναφέρονται δύο εκδοχές.

Κατά την πρώτη, ο Πυγμαλίων ερωτεύτηκε την Αφροδίτη και έφτιαξε ένα είδωλό της από ελεφαντόδοντο και φίλντισι ικετεύοντας την να τον λυπηθεί. Η Αφροδίτη μπήκε μέσα στο είδωλο και το έκανε να ζωντανέψει δίνοντας το όνομα Γαλάτεια, η οποία χάρισε στον Πυγμαλίωνα τον Πάφο και τη Μεθάρμη. Ο Πάφος, διάδοχος του Πυγμαλίωνα, ήταν ο πατέρας του Κινύρα ο οποίος ίδρυσε την πόλη Πάφο κι έκτισε εκεί τον φημισμένο ναό της Αφροδίτης.

Κατά μια άλλη εκδοχή, που περιγράφει ο Λατίνος ποιητής Οβίδιος, στο 10^ο τόμο της σειράς των έργων του που ονομάζει "Μεταμορφώσεις".

Ο Πυγμαλίων ενοχλημένος από το ήθος των γυναικών της περιοχής του, αφιερώθηκε στην γλυπτική, προσπαθώντας να δημιουργήσει το τέλειο είδωλο της γυναίκας. Ένα από τα γλυπτά του τον συγκίνησε τόσο που το θαύμαζε σε τέτοιο σημείο που του έδωσε το όνομα Γαλάτεια και περνούσε ώρες να το κοιτά, να το χαϊδεύει και να του μιλά, με αποτέλεσμα να το ερωτευτεί σφοδρά. Άρχισε τότε να χαρίζει δώρα και να το ντύσει με πολύτιμα ενδύματα. Στη γιορτή της θεά Αφροδίτης παρακάλεσε την θεά να του επιτρέψει να πάρει σαν γυναίκα την Γαλάτεια: "O dèi, se è vero che tutto potete concedere, io vorrei avere come moglie - (non osò dire 'la fanciulla d'avorio') - una simile alla fanciulla d'avorio". Η θεά βλέποντας τον έρωτα και την οδύνη του, έδωσε ζωή στο εξάισιο αριστούργημά του.

Όταν ο Πυγμαλίων επέστρεψε στο σπίτι του, χαϊδεύοντας το αγαπημένο του άγαλμα ένοιωσε ότι ζωντανεύει και μεταμορφώνεται σε μια εξάισια κόρη. Παντρεύεται τότε την Γαλατεία, καλώντας στο γάμο τους και την θεά Αφροδίτη. Από την ένωση τους γεννήθηκε ο Πάφος, που ίδρυσε την ομώνυμη πόλη και ένα από τους ωραιότερους βωμούς σε τιμή της θεά Αφροδίτης.

Ο μύθος εμπνέει μέχρι σήμερα καλλιτέχνες, ποιητές και συγγραφείς. Φημισμένη είναι η κωμωδία του George Bernard Shaw, πολλά θεατρικά μονόπρακτα και έργα. Ο Rosenthal, Αμερικανός ψυχολόγος και ο Watzlawick, περιγράφουν το φαινόμενο του Πυγμαλίωνα, σαν την θετική ψυχολογική επίδραση στα παιδιά και βελτίωση των αποδόσεών τους, από τις αυξημένες προσδοκίες και την θετική ενίσχυση από τους δασκάλους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΝΥΜΦΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΛΑΣΜΑΤΑ

9.1. ΝΥΜΦΕΣ

Κατά την Ελληνική Μυθολογία οι αναφερόμενες Νύμφες ήταν γυναικείες ιδεατές μορφές θεϊκής καταγωγής, νεαρές στην ηλικία, που ζούσαν μέσα στην άγρια φύση, τριγύριζαν στα βουνά, συνοδεύοντας την Άρτεμη και παίζοντας μαζί της. Ήταν όλες τους πανέμορφες, η Άρτεμη όμως ξεχώριζε με τη θωριά της ανάμεσά τους. Τραγουδούσαν και χόρευαν μαζί με τον Πάνα στα λιβάδια και στις πλαγιές, συνήθως κοντά στις πηγές των οποίων και αποτελούσαν στην πραγματικότητα την αλληγορική εκπροσώπησή τους. Υμνούσαν με τις γλυκιές φωνές τους, τους Ολύμπιους θεούς και ιδιαίτερα τον πατέρα του Πάνα, τον Ερμή. Μαζί τους χόρευε και η Αφροδίτη, μαζί με τις Χάριτες, όπως λέει ο Όμηρος, στο βουνό Ίδα, στην Τροία. Άλλοτε το χορό τους τον οδηγεί ο ίδιος ο θεός Απόλλωνας. Οι Νύμφες κατατάσσονταν γενικά μεταξύ θεών και θνητών, ως ημίθεες. Δεν ήταν αθάνατες, ζούσαν όμως πάρα πολύ και τρέφονταν με αμβροσία.

Συγγένευαν με μεγάλους θεούς, ενώ ο Ερμής θεωρούνταν γιος Νύμφης, της Μαίας. Γενικά, επικρατούσε η αντίληψη πως ήταν κόρες του Δία. Άλλοι, πάλι, τις θεωρούσαν κόρες ποταμών: είτε του μεγαλύτερου ποταμού που υπήρχε, του Ωκεανού, είτε του Αχελώου, είτε κόρες των τοπικών ποταμών ενός τόπου. Έτσι, κάθε περιοχή είχε τα ποτάμια της και καθένα απ' αυτά είχε γεννήσει τις Νύμφες (πηγές) της περιοχής αυτής, λ.χ. ο ποταμός Πηνειός ήταν ο πατέρας των Νυμφών (των πηγών) της Θεσσαλίας και ο ποταμός Ξάνθος ήταν ο γεννήτορας των Νυμφών αντίστοιχα της Τροίας. Πολύ συχνά εκείνες έδιναν τα ονόματά τους στις κοντινές πόλεις, όπως έγινε με τη Νύμφη Σπάρτη, που ήταν κόρη του ποταμού Ευρώτα. Υπήρχαν όμως και κάποιες Νύμφες, οι οποίες λέγονταν Μελίες και είχαν γεννηθεί από τις σταγόνες του αίματος του Ουρανού, που έπεσαν στη Γη, όταν ο Κρόνος, ο γιος του, του έκοψε τα γεννητικά του όργανα.

Ήταν κατεξοχήν πνεύματα του γλυκού νερού και βρίσκονταν στα ποτάμια, στις πηγές και μέσα στα βουνά από τα οποία πήγαζαν ποτάμια. Συνόδευαν πάντα το νερό, τονίζοντας έτσι τη μεγάλη του σημασία για την ύπαρξη ζωής. Χωρίς αυτό ούτε βλάστηση, ούτε γονιμότητα υπάρχει. Μέσω λοιπόν της ζωογόνου δύναμης του νερού οι Νύμφες εξαπλώθηκαν στα βουνά και στα δάση και συνδέθηκαν με τη βλάστηση. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο θεωρούνται κόρες του Ωκεανού ή άλλων ποταμών.

Έτσι οι Νύμφες κατέληξαν να είναι τριών ειδών: 1) Ναϊάδες, δηλαδή Νύμφες των ποταμών, των πηγών και των κρηνών και είναι οι πιο γνωστές, 2) Ορεστιάδες, που κατοικούσαν στα βουνά όπου υπάρχουν πηγές και 3) Δρυάδες ή Αμαδρυάδες, δηλαδή Νύμφες των μοναχικών δέντρων και των λιβαδιών και ταυτίζονταν με τις Μελίες. Οι Ναϊάδες κατοικούσαν μέσα σε σπηλιές, που βρίσκονταν κοντά σε νερό ή μέσα σ' αυτό, κάτω από την επιφάνεια των ποταμών. Μέσα στις σπηλιές τους απολάμβαναν τις χαρές του έρωτα με τον Ερμή ή τους Σιληνούς. Ζούσαν όσο και οι πηγές, κοντά στις οποίες κατοικούσαν: όταν στέρευαν εκείνες, οι Ναϊάδες έσβηναν. Το ίδιο συνέβαινε με τις Αμαδρυάδες -που το όνομά τους σημαίνει "δέντρο και γυναίκα ταυτόχρονα"- τα πεύκα, τα έλατα και οι δρυς άρχιζαν να μεγαλώνουν με το που άρχιζε η ζωή μιας Νύμφης.

Ήταν δέντρα δυνατά και ζούσαν για πολλά χρόνια, ενώ οι θνητοί απαγορευόταν να τα αγγίξουν με τσεκούρι.

Ο λόγος ήταν ότι θεωρούνταν δέντρα ιερά και τα ιερά άλση που σχημάτιζαν ήταν χώροι αφιερωμένοι στους θεούς. Όταν ερχόταν η ώρα της Νύμφης να πεθάνει, μαραινόταν πρώτα το δέντρο της μέσα στη γη. Κάποτε μια Νύμφη, εκεί που χόρευε με τις όμοιές της, χλόμιασε παρατηρώντας τη βελανιδιά της να κουνιέται πέρα δώθε. Άφησε το χορό γεμάτη ανησυχία· πολύ γρήγορα χάλασε η φλούδα, έπεσαν τα κλαδιά και ταυτόχρονα η ψυχή της Νύμφης πέταξε, αποχαιρετώντας το φως του Ήλιου. Οι Νύμφες, όταν βρέχει, χαίρονται, γιατί τρέφονται τα δέντρα, ή κλαίνε, όταν οι βελανιδιές χάνουν τα φύλλα τους.

9.1.1. Ερωτικές περιπέτειες των Νυμφών

Για τις Ναϊάδες, ιδιαίτερα, υπάρχουν πολλοί μύθοι, που αφορούν τις ερωτικές τους περιπέτειες. Έλεγαν ότι κάποτε ο Ύλας, σύντροφος του Ηρακλή, πλησίασε σε μια πηγή, για να γεμίσει την υδρία του. Εκεί συνήθιζαν να μαζεύονται οι Νύμφες και να τραγουδούν ύμνους στην Άρτεμη ολονυχτίς. Ο Ύλας είχε φτάσει ακριβώς την ώρα που οι Νύμφες άρχισαν να συγκεντρώνονται και μια απ' αυτές, η Εφυδάτια, που κατοικούσε μέσα στην πηγή, σήκωσε το κεφάλι της και τον αντίκρισε. Θαμπώθηκε από τη θεική του ομορφιά και τον ερωτεύτηκε. Εκείνος, σκυμμένος είχε βουτήξει την υδρία του μέσα στο νερό, χωρίς να υποπτεύεται πως κάποιος τον παρακολουθεί με προσοχή. Η Νύμφη θέλησε ν' αρπάξει την ευκαιρία και να τον φιλήσει· τον αγκάλιασε από το λαιμό και τον τράβηξε μαζί της στο βυθό. Οι σύντροφοί του έψαξαν να τον βρουν, μα δεν μπορούσαν με κανένα τρόπο να εξηγήσουν την εξαφάνισή του. Πολύ γνωστές επίσης ήταν οι ιστορίες των ερώτων των Νυμφών με βοσκούς, που συνήθως έβοσκαν τα πρόβατά τους στις όχθες των ποταμών. Έπειτα οι Νύμφες έφερναν στον κόσμο γιους θνητούς, αλλά σοφούς και γενναίους.

Εξίσου ονομαστές ήταν οι ιστορίες για τους έρωτες του Απόλλωνα με Νύμφες και ιδιαίτερα η ιστορία της Δάφνης. Ο θεός την πολιορκούσε με μεγάλη επιμονή, χωρίς επιτυχία. Μόλις του δόθηκε η κατάλληλη ευκαιρία, άρχισε να την κυνηγάει. Τη στιγμή που ήταν έτοιμος να την αρπάξει, η Δάφνη παρακάλεσε απεγνωσμένα τη μάνα της, τη Γαία, να τη βοηθήσει. Τότε, πραγματικά, άνοιξε η γη και κατάπιε τη Δάφνη, ενώ στη θέση της φύτρωσε ένα φυτό που πήρε το όνομά της.

Διάσημος επίσης μύθος αφορά τον έρωτα της Σαλμακίδας για τον Ερμαφρόδιτο

Μια άλλη Νύμφη, η Ωκυρρόη, κόρη ενός ποταμού της Σάμου, επιχείρησε να φύγει με μια βάρκα από το νησί, για να γλιτώσει από τα χέρια του θεού. Μάταια όμως προσπαθούσε, γιατί ο Απόλλωνας μεταμόρφωσε το βαρκάρι που τη μετέφερε σε ψάρι και τη βάρκα της σε βράχο.

9.1.2. Σχέση των Νυμφών με τους Θεούς

Σύμφωνα με την παράδοση, οι Νύμφες ήταν γνωστές τροφοί πολλών και σημαντικών θεών ή ηρώων· ήταν δηλαδή εκείνες που αναλάμβαναν την ανατροφή τους, όταν βρίσκονταν σε πολύ μικρή ηλικία. Τους θήλαζαν και αποτελούσαν τις αντικαταστάτριες των μανάδων τους. Πρώτα πρώτα, ο ίδιος ο Δίας ανατράφηκε απ' αυτές στην Κρήτη. Ακολουθούν η Ήρα, η Περσεφόνη, ο Ερμής, ο Πάνας και ο Διόνυσος. Από τότε οι Νύμφες αποτελούν μέλη του Διονυσιακού θιάσου, μαζί με τους Σατύρους. Ακόμη, η θεά Αφροδίτη είχε εμπιστευθεί τον Αινεία, το γιο της, στις Νύμφες του τρωικού βουνού Ίδη. Στις Ναϊάδες απέδιδαν διάφορες ιδιότητες: έλεγαν πως μπορούσαν να κάνουν τα νερά μιας πηγής ιαματικά, γι' αυτό και συχνά πρόσφεραν οι θνητοί θυσίες προς τιμή τους. Οι πιο ονομαστές περιπτώσεις Ναϊάδων με παρόμοιες ικανότητες βρίσκονταν στην Πελοπόννησο και τη Σικελία· εκεί, στις θερμές πηγές της Ιμέρας, έλεγαν ότι πήγαινε ο Ηρακλής για ν' ανανεωθεί η δύναμή του.

Πίστευαν ακόμη πως οι Ναϊάδες είχαν ιατρικές θεραπευτικές ικανότητες, κυρίως λόγω της σχέσης τους με τον Απόλλωνα, καθώς και το χάρισμα να προφητεύουν τα μελλούμενα. Για την ακρίβεια, επικρατούσε η αντίληψη πως ήξεραν να ερμηνεύουν τη θέληση της ανώτερης θεότητας· η Ερατώ τις επιθυμίες του Πάνα ή η Δάφνη αυτές της Γαίας. Στο σπήλαιο Σφραγίδιο του βουνού Κιθαιρώνας υπήρχε μαντείο των Νυμφών, ενώ πολλοί θνητοί, προικισμένοι με μαντικές ικανότητες, έλεγαν πως τις ικανότητές τους τις είχαν λάβει από κείνες. Επίσης, θεωρούνταν μητέρες πολλών σοφών θνητών, μάντεων και γιατρών, όπως η Χαρικλώ του Τειρεσία, η Φιλύρα του Χείρωνα και η Κορωνίδα, μάνα του Ασκληπιού. Οι Νύμφες λατρεύονταν σε πολλά μέρη σ' όλη την Ελλάδα, δεν υπήρχαν όμως ναοί αφιερωμένοι σ' αυτές. Οι θυσίες προς τιμή τους γίνονταν κοντά σε πηγές ή μέσα σε σπηλιές. Ο Οδυσσεάς και οι κάτοικοι της Ιθάκης τις τιμούσαν με εκατόμβη, δηλαδή θυσία εκατό βοδιών. Συχνή ήταν και η ύπαρξη των βωμών τους μέσα σε ιερά άλλων θεών. Όμως οι Νύμφες δεν είχαν δράση πάντοτε ευεργετική για τους θνητούς κι υπήρχαν φορές που προκαλούσαν μεγάλο κακό. Αν, για παράδειγμα, τύχαινε να δει κανείς μια Νύμφη την ώρα που έκανε το λουτρό της μέσα στην πηγή, έχανε τα λογικά του. Ήταν, όμως, και γενικότερα ικανές να προκαλέσουν σύγχυση του νου στους θνητούς και να τους κάνουν τρελούς. Οι άνθρωποι που καταλαμβάνονταν από έκσταση κι ενθουσιασμό, έφευγαν από τα σπίτια τους και πήγαιναν στα βουνά, όπου κρύβονταν μέσα σε σπηλιές.

Οι Νύμφες έχουν επιζήσει στη λαϊκή μας παράδοση μέχρι σήμερα· είναι οι γνωστές μας νεράιδες, που ζουν στα βουνά, στις νεραϊδοσπηλιές και τις νεραϊδόβρυσες. Θεωρείται πάντοτε επικίνδυνο να τις συναντήσει κανείς, αφού υπάρχουν ακόμη οι μύθοι για τους "νεραϊδοπαρμένους", όπως ήταν ο Ύλας στην αρχαιότητα. Μόνο οι σαββατογεννημένοι και "αλαφροϊσκιωτοί" μπορούν να τις αντιλαμβάνονται και να τις βλέπουν να χορεύουν. Τελειώνοντας, αξίζει να τονίσουμε για μια φορά ακόμη το ότι οι Νύμφες λατρεύονταν ως στοιχεία των πηγών και των ποταμών, δηλαδή γενικότερα του νερού. Η σημασία του νερού ως δύναμη ζωής και γονιμότητας είναι μεγάλη και ζωτική σε μια μεσογειακή χώρα, όπως είναι η Ελλάδα. Το νερό είναι πηγή ζωής και βοηθά την ανάπτυξη και αναζωογονεί κάθε ζωντανό οργανισμό. Γι' αυτό και η αντίληψη για τις Νύμφες διευρύνθηκε ακόμη περισσότερο: έφτασαν να τις θεωρούν πνεύματα της βλάστησης, θέλοντας έτσι να συμβολίσουν γενικότερα την οργανιστική δύναμη της φύσης. Κι όπως το νερό τρέφει τα πάντα, έτσι και οι Νύμφες θεωρούνταν τροφοί των φυτών, των ζώων και των ανθρώπων.

9.1.3. Σπήλαιο Νυμφών

Η σπηλιά των Νυμφών (άνδρο των νυμφών Ναϊάδων) ή Μαρμαροσπηλιά βρίσκεται σε υψόμετρο 190 μ. πάνω από τον όρμο Δεξιά, ένα χιλιόμετρο από το Βαθύ (στη θέση αυτή άφησαν οι Φαίακες κοιμισμένο τον Οδυσσέα). Σύμφωνα με τον Όμηρο ο Οδυσσέας μετέφερε εδώ τα δώρα που του χάρισε ο βασιλιάς Αλκίνοος κατά την αποχώρησή του από το βασίλειο των Φαίακων. Έχει δύο εισόδους. Μέσω μίας σκάλας και με κάθοδο στα δέκα μέτρα προσεγγίζεται το σπήλαιο που είναι γεμάτο με σταλακτίτες. Κατά τις ανασκαφές του 1805 ήρθαν στο φως πολλά αγγεία και πήλινα αγαλματίδια. Στο μέσον της σπηλιάς υπάρχει μία μαρμάρινη βάση, όπου πρέπει να υπήρχε το άγαλμα κάποιου λατρευόμενου θεού.

9.1.4. Πηνειάδες Νύμφες

Οι Νύμφες ήταν γυναικείες μορφές θεϊκής καταγωγής, νεαρές στην ηλικία, που ζούσαν μέσα στην άγρια φύση, τριγύριζαν στα βουνά, συνοδεύοντας την Άρτεμη και παίζοντας μαζί της. Ήταν όλες τους πανέμορφες, η Άρτεμη όμως ξεχώριζε με τη θωριά της ανάμεσά τους. Τραγουδούσαν και χόρευαν μαζί με τον Πάνα στα λιβάδια και στις πλαγιές, συνήθως κοντά στις πηγές. Υμνούσαν με τις γλυκιές φωνές τους τους Ολύμπιους θεούς και ιδιαίτερα τον πατέρα του Πάνα, τον Ερμή. Μαζί τους χόρευε και η Αφροδίτη, μαζί με τις Χάριτες, όπως λέει ο Όμηρος, στο βουνό Ίδα, στην Τροία. Άλλοτε το χορό τους τον οδηγεί ο ίδιος ο θεός Απόλλωνας. Οι Νύμφες θεωρούνταν γενικά κάτι μεταξύ θεών και θνητών, και λατρεύονταν ως ξεχωριστές θεότητες. Δεν ήταν αθάνατες, ζούσαν όμως πάρα πολύ και τρέφονταν με αμβροσία. Σύμφωνα με την παράδοση οι Πηνειάδες Νύμφες ήταν κόρες του ποτάμιου Θεού Πηνειού κι έδωσαν τα όνοματά τους στις Θεσσαλικές πόλεις.

Γνωστές Νύμφες του Πηνειού ήταν η Στίλβη και η Δάφνη.

Η Δάφνη αντιστάθηκε στον έρωτα του θεού Απόλλωνα και κυνηγημένη κατέφυγε στην κοιλάδα των Τεμπών όπου και μεταμορφώθηκε σε δέντρο όταν ο Απόλλωνας προσπάθησε να την αγκαλιάσει. Ο Απόλλων, τότε, για να παρηγορηθεί έκοψε ένα κλαδί από το δένδρο και στεφανώθηκε. Έκτοτε η Δάφνη είναι το ιερό δέντρο του Απόλλωνα και η ιεριά του Πυθία μασά φύλλα Δάφνης για να δώσει χρησμούς.

Η Στίλβη με τον Απόλλωνα γέννησε τον Λάπηθα, τον Κένταυρο και τον Υψέα.

Οι Νύμφες ζουν μες στη φύση στα δέντρα (Αμαδρυάδες), στα βουνά και τις πηγές (Ορεστιάδες) και στους ποταμούς (Ναϊάδες)! Λατρεύονταν με ιδιαίτερη λαμπρότητα και τιμές ως ξεχωριστές θεότητες. Θυσίαζαν σε αυτές στον ιερό ναό του Απόλλωνα και των Νυμφών Δωρικού ρυθμού που υπήρχε στην αρχαία Άτραξ.

9.1.5. Γεωγραφία

Ο Πηνειός, ή Σαλαβριάς είναι ποταμός της Θεσσαλίας με μήκος 205 χιλιόμετρα. Οι πηγές του βρίσκονται στην Πίνδο. Δεχόμενος όλα τα νερά από τους συγκλίνοντες ακτινοειδώς παραπόταμους της Δυτικής Θεσσαλίας τα οποία άλλοτε σχημάτιζαν λίμνη και ρέοντας από τα στενά της Καλαμπάκας, που από τη διαβρωτική του ενέργεια δημιουργήθηκαν τα Μετέωρα, φθάνει στον θεσσαλικό κάμπο, όπου και διασχίζοντας το πέρασμα της περίφημης Κοιλάδας των Τεμπών, μεταξύ Ολύμπου και Όσσης, εκβάλλει τελικά στον Θερμαϊκό Κόλπο, δημιουργώντας το Δέλτα του κοντά στην κωμόπολη Στόμιο.

9.2. Ναϊάδες – Νύμφες Ποταμών, Πηγών και Λιμνών

Στην ελληνική μυθολογία οι Ναϊάδες ήταν νύμφες των γλυκών νερών, πηγών (κρηνών), ποταμών, λιμνών. Αναλόγως του τύπου ονομάζονταν Πηγαίες, Κρηναίες ή Κρηνίδες, Ποταμίδες, Λιμνάδες ή Λιμνακίδες, Ελειονόμοι κτλ. Περιγραφές των Ναϊάδων βρέθηκαν, μεταξύ άλλων, στη βιβλιοθήκη του Απολλοδώρου, Θεογονία του Ησιόδου και στην Ιλιάδα και την Οδύσσεια του Ομήρου.

Ο Όμηρος τις θεωρεί κόρες του Δία ως θεού των νεφών και τις παρουσιάζει να δέχονται Θείες τιμές. Ήταν προσκαλεσμένες στον Όλυμπο και συμμετείχαν στα Θεία συμβούλια. Οι κατοικίες τους βρίσκονταν σε παραποτάμιους χώρους, τα δε ειδικότερα ονόματα τους τα λάμβαναν από τους ποταμούς στους οποίους κατοικούσαν. Αποδίδονταν σε αυτές, όπως και στο νερό, μαντικές και ιαματικές ικανότητες. Πίστευαν επίσης ότι αν ένα νεαρό αγόρι ή κορίτσι πέθαινε κοντά στα νερά που βρίσκονταν σε τρυφερή ηλικία, οι ναϊάδες ή άλλες νύμφες τα άρπαζαν.

Οι Ναϊάδες έδιναν τον έρωτα τους αδιακρίτως στους Θεούς και στους ανθρώπους, ιδίως σε ωραίους νέους, και από αυτή την ένωση γενιούνταν ήρωες, μεγάλοι καλλιτέχνες, ποιητές και σοφοί. Τιμωρούσαν όμως με σκληρότητα τις απιστίες αυτών που είχαν συνδεθεί μαζί τους.

Αποτελούσαν, μαζί με τους Σάτυρους, την τιμητική συνοδεία του Διονύσου κατά τις εορτές του. Σε καμία από τις γιορτές Θεών που ευνοούσαν την γονιμότητα δεν έμεναν αμέτοχες.

Παριστάνονταν συνήθως σε αγγεία να αντλούν ή να φέρνουν εντός δοχείου νερό ή κρατώντας κομπά όστρακα.

Ονόματα Ναϊάδων

Αβα · Αίγλη · Ακραία · Αρεθούσα · Βάτεια · Εύβοια · Ηγερία · Κασταλία · Κρέουσα · Λειριόπη · Λίλαια · Λύμφα · Μελίτη · Νόμια · Περίβοια · Σαλαμίσ · Σαλμακίς · Σύρινξ

9.3. Νύμφες των δασών

9.3.1. Δρυάδες

Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία οι Δρυάδες (ενικός: η Δρυάς) ήταν Νύμφες των δασών. Το όνομά τους προέρχεται από τη Δρυς. Σύμφωνα με την παράδοση, ήταν νύμφες των δέντρων, ειδικά των βελανιδιών, κάτω από τις οποίες ζούσαν. Οι αρχαίοι τις διέκριναν από τις Αμαδρυάδες, οι οποίες ήταν οι ψυχές των φυτών και ζούσαν όσο και αυτά, ενώ οι Δρυάδες ήταν αθάνατες.

Αν και από τον Όμηρο είναι γνωστές πολλές ονομαστές νύμφες εντούτοις δεν αναφέρονται αυτές. Οι Δρυάδες μαζί με τις Ορειάδες ή Ορεστιάδες συνόδευαν τους Ολύμπιους θεούς στα όρη και τις χαράδρες και ιδιαίτερα συνέρχονταν ερωτικά μέσα σε ωραία σπήλαια με τους Σειληνούς και τον Ερμή, παίζοντας και αστειευόμενες με τον Απόλλωνα, τον Πάνα, τον Πρίαπο κ.ά. Συχνά τις Δρυάδες φαίνεται να τις καταδίδωκαν οι Σάτυροι.

Μεταξύ των Δρυάδων γνωστότερες ήταν η Ερατώ, η οποία με τον Αρκάδα απόκτησε τον Αζάνα, τον Αφείδαντα και τον Έλατον, η Φιγαλία και η Τιθορέα από τις οποίες και οι σχετικές πόλεις της Αρκαδίας και της Φωκίδας αντίστοιχα, καθώς και η Ευρυδίκη η σύντροφος του Ορφέα. Οι Δρυάδες καλούνταν επίσης και "Αμαδρυάδες", ή "Αδρυάδες", ή "Δρυμίδες" και συχνά συγγέονταν με τις Ναϊάδες και άλλες Νύμφες, ενώ στη πραγματικότητα δεν ήταν τίποτε άλλο παρά η ανθρωπόμορφη ιδέα του θροΐσματος των φύλλων των δένδρων και των ήχων των υδάτων ιδιαίτερα σε βουνά, ρέματα, σπήλαια, πηγές και χαράδρες που διακόπτουν την ηρεμία και την ησυχία της φύσης.

Ονόματα Δρυάδων

Χρυσοπέλεια · Δρυόπη · Ερατώ · Ευρυδίκη · Φιγαλία · Πίτυς · Τιθορέα

9.3.2. Αμαδρυάδες

Οι Αμαδρυάδες είναι νύμφες των δασών, που γεννιούνται με τις βελανιδιές (δρυς) και άλλα δέντρα και αναπτύσσονται μαζί τους. Όταν το δέντρο κόβεται, η νύμφη του πεθαίνει, πηγαίνει όμως σε άλλο δέντρο και τιμωρεί τον ένοχο. Οι Δρυάδες ήταν νύμφες των δασών, ενώ οι Αμαδρυάδες συνδέονταν με τα δέντρα. Τα ονόματά τους είναι Καρύα, Βάλανος, Κράνεια, Μορέα, Αίγειρος, Πτελέα κλπ., και είναι όλες κόρες του Οξύλου.

9.3.3. Ορειάδες

Στην ελληνική μυθολογία με τη συλλογική ονομασία Ορεάδες ή Ορειάδες (Κιθαιρωνίδες, Ελικωνιάδες, Δικταίες) ήταν γνωστές οι Νύμφες εκείνες που κατοικούσαν στα όρη (βουνά) και τα προστάτευαν. Η λατρεία των Ορεάδων διεξαγόταν συνήθως μέσα σε σπηλιές. Οι Ορεάδες

έπαιρναν κάποτε και ειδικότερα συλλογικά ονόματα από το όνομα του όρου στο οποίο διέμεναν, π.χ. Κιθαιρωνίδες, Ελικωνιάδες, Δικταίες, κ.ά.. Ορεάδες Νύμφες που αναφέρει η μυθολογία ήταν η Οινώνη (στο όρος Ίδη της Τρωάδας), η Βριτομάρτις, η Ηχώ, η Κυλλήνη, η Κυνόσυρα, η Πίτυς, κ.ά.. Οι Ορεάδες συνδέονταν με τη θεά Αρτέμιδα, καθώς όταν η θεά κυνηγούσε προτιμούσε τα βουνά και τα ορεινά δάση.

9.4. Νύμφες της θάλασσας

9.4.1. Ωκεανίδες

Στην Ελληνική Μυθολογία οι Ωκεανίδες (συλλογική ονομασία μυθολογικών προσώπων) αποτελούν θαλάσσια μυθικά πλάσματα και γενικά ενάλιες Νύμφες, με μορφή παρθένου κατά το άνω ήμισυ και ιχθύος κατά το κάτω, όμοιες με τις γοργόνες και άλλοτε με δύο ουραία πτερύγια. Καλούνταν επίσης και Ωκεανίνες ή Ωκεανίτιδες καθώς και Ωγενίδες.

Ο Όμηρος αναφέρει δύο Ωκεανίδες, την Ευρυνόμη,^[1] η οποία κατά τον Ησίοδο ήταν η μητέρα των Χαρίτων, και την Πέρση ή Περσηίδα (όπως την αναφέρει ο Ησίοδος), η οποία ήταν η σύζυγος του Ηλίου και εξ αυτού μητέρα του Αιήτη και της Κίρκης^[2] Γνωστή επίσης Ωκεανίδα ήταν και η Λευκίππη

Στη Θεογονία του, ο Ησίοδος αναφέρει ότι ήταν 3.000, ωστόσο μνημονεύει μόνο σαράντα μία Ωκεανίδες ως κόρες του Τιτάνα Ωκεανού και της Τιτανίδας Τηθύος που έφθαναν τον αριθμό των 3.000 όσων ακριβώς και των ποταμίων θεοτήτων, τέκνα των αυτών γονέων.

Γενικά θεωρούνταν Νύμφες προστάτιδες των υδάτων, πολύ δε περισσότερο αφού αυτά αποτελούσαν και την κατοικία τους.

Από τις περιγραφές αυτών των μυθικών παραδόσεων εύκολα αντιληπτό είναι ότι οι Ωκεανίδες αποτελούσαν, τουλάχιστον για τους αρχαίους Έλληνες, ιδεατές ανθρωπόμορφες έννοιες των πηγών (ήμισυ κόρες) εκείνων που τα ύδατά τους μεταφέρονταν από τους ποταμούς (ίδιος αριθμός) στην ανοικτή θάλασσα (αρχαίο Ωκεανό) (έτερον ήμισυ ιχθύς), καταλήγοντας σε απλή εκβολή (ένα ουραίο πτερύγιο) ή σε δέλτα (διπλό ουραίο πτερύγιο). Οι παραδόσεις αυτές ανάγονται αμέσως μετά τον Κατακλυσμό του Δευκαλίωνα.

Ωκεανίδες Νύμφες:

Αδμήτη, Ακάστη, Αμφιρώ, Ασία, Γαλαζάριη, Διώνη, Δωρίδα, Ευδώρη, Ευρυνόμη, Ευρώπη, Ζευζώ, Ηλέκτρα, Θόη, Ιδυία, Ιππώ, Ιάνειρα, Ιάνθη, Καλλιρρόη, Καλυψώ, Κερκηίς, Κλυμένη, Κλυτία, Μενασθώ, Μηλόβοσις, Μήτις, Ξάνθη, Ουρανία, Πασιθόη, Πειθώ, Περσηίς, Πετραία, Πληξάριη, Πλουτώ, Πολυδώρη, Πρυμνώ, Ρόδεια, Στύγα., Τελεστώ, Τύχη, Χρυσήίς, Ωκυρρόη.

9.4.2. Νηρηίδες

Οι Νηρηίδες, (περιληπτική ονομασία αρχαιοελληνικών θεοτήτων), που λατρεύονταν ως θεές της ήρεμης θάλασσας, φιλικές προς τους ανθρώπους κατά την ελληνική μυθολογία, ήταν νύμφες, που προσωποποιούσαν τις καταστάσεις και τα χαρακτηριστικά της θάλασσας. Ήταν κόρες του Νηρέα και της Ωκεανίδας Δωρίδας και εξ αυτής εγγονές του Ωκεανού.

Ήταν γύρω στις πενήντα, ενώ έφταναν και τις εκατό, κατά άλλη άποψη. Οι Νηρηίδες ζούσαν στο βυθό της θάλασσας, στο παλάτι του πατέρα τους και περνούσαν τη μέρα τους κολυμπώντας και παίζοντας με δελφίνια, ή καθισμένες σε χρυσούς θρόνους ή βράχους τραγουδώντας και υφαίνοντας ή στεγνώνοντας τα πλούσια και μακριά μαλλιά τους. Δεν επέτρεπαν σε καμία θνητή να παραβάλλεται με αυτές στην ομορφιά. Είχαν τη δύναμη να ταράζουν τη θάλασσα αλλά και να την ηρεμούν. Γενικά ήταν πάντοτε περιχαρείς για την αθανασία τους και συνόδευαν τα άρματα των ενάλιων θεών.

Οι πιο γνωστές από αυτές είναι η Αμφιτρίτη, η οποία ήταν γυναίκα του Ποσειδώνα και μητέρα του Τρίτωνα, η Θέτις (η μελλοντική μητέρα του ήρωα Αχιλλέα), η Ψαμάθη (γυναίκα του Αιακού) και η Γαλάτεια (γυναίκα του κύκλωπα Πολύφημου). Τα ονόματα των Νηρηίδων που συναντούται στη Θεογονία του Ησίοδου αναφέρονται στις διάφορες καταστάσεις και χάρες της θάλασσας. Υπενθυμίζουν τα ευεργετήματα της θάλασσας, τα πλούτη που δίνει στον άνθρωπο και την ευκολία που παρέχει στο εμπόριο.

Σύμφωνα με την παράδοση ήταν ιδιαίτερα υπερήφανες για την ομορφιά τους. Όταν η Κασσιόπη, σύζυγος του Βασιλιά των Κηφώνων Κηφέα, καυχήθηκε ότι ήταν πιο ωραία από τις Νηρηίδες εκείνες θύμωσαν και ζήτησαν από τον Ποσειδώνα να την τιμωρήσει. Πράγματι Ο Κηφέας αναγκάστηκε να δέσει την κόρη του Ανδρομέδα, σε ένα βράχο της θάλασσας προκειμένου να την κατασπαράξει ένα θαλάσιος κήτος. Επενέβη όμως ο Περσέας και έσωσε την Ανδρομέδα.

Σύμφωνα με τον Ησίοδο, τα ονόματα των 50 Νηρηίδων ήταν τα εξής: Αγαύη, Ακταία, Αλία, Αλιμήδη, Αμφιτρίτη, Αυτονόη, Γαλάτεια, Γαλήνη, Γλαύκη, Γλαυκονόμη, Δυναμήνη, Δωτώ, Ερατώ, Ευαγόρη, Ευάρνη, Ευδώρη, Ευκράτη, Ευλιμένη, Ευνίκη, Ευπόμπη, Ηιόνη, Θεμιστώ, Θέτις, Θόη, Ιπποθόη, Ιππονόη, Κλυμένη, Κυματολήγη, Κυμοδόκη, Κυμοθόη, Κυμώ, Λαομέδεια, Λειαγόρη, Λυσιάνασσα, Μελίτη, Μενίππη, Νημερτής, Νησαία, Νησώ, Πανόπη, Πασιθέα, Πολυνόη, Ποντοπόρεια, Προνόη, Πρωτομέδεια, Πρωτώ, Σαώ, Σπειώ, Φέρουσα, Ψαμάθη.

9.4.3. Μαινάδες

Στην ελληνική μυθολογία οι Μαινάδες ήταν νύμφες που παρουσιάζονται ως συντρόφισσες και συνοδοί του θεού Διονύσου^[1]. Η λέξη *μαινάς* (στον ενικό) εμφανίζεται στον Όμηρο, όπου συσχετίζεται με τη μανία. Και πράγματι, το κυριότερο χαρακτηριστικό των Μαινάδων ήταν η εκστατική μανία, δηλαδή η πέρα από τη λογική υπερκινητική και βίαιη συμπεριφορά.

Αναφέρονται κυρίως ως τροφοί του Διονύσου και ταυτίζονται με τις Βάκχες. Την καλύτερη

περιγραφή τους τη συναντάμε στην τραγωδία Βάκχες του Ευριπίδη. Στη Μακεδονία, σύμφωνα με τον «Βίο του Αλεξάνδρου» από τον Πλούταρχο, οι Μαινάδες αποκαλούνταν Μιμαλλώνες και Κλωδώνες. Στην υπόλοιπη Ελλάδα αναφέρονταν και με τα επίθετα Βασσαρίδες, Ποτνιαδες κ.ά., ενώ συγγέονται και με τις Θυιάδες.

Οι Μαινάδες φορούσαν στεφάνια από κισσό, σμίλακα και νεβρίδες (ελαφριά φορέματα από δέρμα νεβρού, δηλαδή ελαφιού). Διέτρεχαν τα βουνά και μπορούσαν να συναναστρέφονται με τα άγρια ζώα, τα οποία έπαιρναν στα χέρια τους και τα θήλαζαν. Λάτρευαν τον Διόνυσο με τραγούδια, με «μανικούς» χορούς και με κραυγές. Πάνω στον ενθουσιασμό τους μπορούσαν να ξεριζώσουν δέντρα και να σκοτώσουν δυνατά θηρία. Τόση ήταν η δύναμή τους, που τους τη χάριζε ο Διόνυσος. Κυνηγούσαν εξάλλου ζώα και έτρωγαν το κρέας τους ωμό. Οι Μαινάδες ακολούθησαν τον Διόνυσο ακόμα και στην εκστρατεία του στην Ινδία. Ωστόσο, συνδέονται και με ειρηνικά έργα, όπως ο τρύγος και η οινοποιία, όπως αναπαριστώνται σε αγγειογραφίες.

9.5. Σάτυροι

Οι Σάτυροι ήταν κατώτερα μυθικά όντα "δαίμονες" της ελληνικής μυθολογίας, (πνεύματα των βουνών και των δασών), τους οποίους η Ποίηση και η Τέχνη τους απεικόνιζαν από τη μέση και πάνω σχεδόν ανθρωπόμορφους, φαλακρούς και με μυτερά αυτιά, με πόδια και ουρά τράγου, σε αντίθεση με τους Σειληνούς, των οποίων το κάτω μισό του σώματος έμοιαζε με αλόγου. Ήταν, όπως και οι Σειληνοί, υπηρέτες και σύντροφοι του θεού Διόνυσου, τον οποίον είχαν μεγαλώσει από παιδί. Αγαπημένη τους ασχολία ήταν το παίξιμο αυλού και κιθάρας, ο τρύγος και το μεθοκόπημα, αλλά και το κυνήγι των κοριτσιών, που αποτελούσαν όλα μαζί την προσωποποίηση της γονιμότητας της Φύσης.

Στα διάφορα έργα τόσο του λόγου όσο και της τέχνης εμφανίζονται θρασείς, πότες, ερωτομανείς με τις Νύμφες και εξαιρετικά φιλόμουσοι και χορευτές. Περιέργως ο Όμηρος δεν αναφέρεται σ' αυτούς. Αντίθετα ο Ησίοδος μνημονεύει αυτούς ως "γένος των κηφήνων", ενώ τους Σειληνούς τους αποκαλεί "ουτιδανούς" (=άχρηστους) και "αμηχανοέργους" (=τεμπέληδες). Άλλοι ποιητές τους Σάτυρους τους αποκαλούσαν "σκιρτόποδες", επειδή χόρευαν με σκιρτήματα, ή "γλευκόποτες" (=κρασοπότες), ή "κεραστές" (από τα κέρατα που έφεραν), ή αιγίποδες (=τραγοπόδαροι).

Ιδιαίτερα στη δραματική ποίηση οι Σάτυροι αποτελούν τα κύρια πρόσωπα του σατυρικού δράματος εξ ου και η ονομασία του. Στο ποιητικό αυτό είδος οι Σάτυροι εμφανίζονται ντυμένοι με δέρματα τράγων ονομαζόμενοι έτσι "τράγοι". Στις διάφορες αρχαίες παραστάσεις εμφανίζονται συνηθέστερα μαζί με τον Διόνυσο και τις Νύμφες, που όμως πολύ συχνά συγγέονται με τους Σειληνούς και ίσως εξ αυτού του λόγου να προστέθηκαν στους Σάτυρους αυτιά, ουρά, οπλές αλόγου και σκέλια τράγου. Πάντως η σύγχυση αυτή παρατηρείται από τον 4ο αιώνα π.Χ..

Επικράτησε όμως οι μεν Σάτυροι να απεικονίζονται νέοι, σε αντίθεση με τους Σειληνούς που απεικονίζονταν γέροι με αυτιά αλόγου. Το πιθανότερο εξ αυτού είναι ότι οι Σάτυροι και οι Σειληνοί δεν έχουν κοινή προέλευση. Φαίνεται όμως ότι από τον θεό Πάνα, στο χώρο του οποίου βρίσκονται εγκατεστημένοι, πήραν την τραγοπόδαρη μορφή των κάτω άκρων τους. Στην αγγειογραφία οι ώριμοι Σειληνοί φέρονται γενειοφόροι - πωγωνοφόροι, γέροντες φαλακροί και προγαστορες (=με μεγάλη κοιλιά), σε αντίθεση με τους Σάτυρους που φέρονται ως αγένειοι νέοι ("Σατυρίσκοι").

Τέλος ο Πραξιτέλης τους παριστά περισσότερο εξευγενισμένους (4ος αιώνας π.Χ.) με πολύ μικρά κέρατα που προδίδουν την ιδιότητά τους.

9.6. Σειληνοί

Οι Σειληνοί ήταν δαίμονες των ρεόντων υδάτων και της ευφορίας της γης, σύντροφοι του Διόνυσου. Αν και συχνά συγχέονται με τους Σάτυρους, ήταν διαφορετικά πλάσματα. Έμοιαζαν αρκετά με Κένταυρους, έχοντας αυτιά, ουρά και οπλές αλόγου και κατάγονταν από τη Θράκη και τη Φρυγία.

Αρχηγός τους ήταν ο Σειληνός, που είχε διαπαιδαγωγήσει το θεό Διόνυσο και που χρησίμευε σαν μάντης στους ανθρώπους, μόνο όμως αφού αυτοί τον μεθούσαν. Οι Σειληνοί συνήθως διασκεδάζαν το Διόνυσο παίζοντας μουσική και χορεύοντας με τις Μαινάδες, ενώ κατά το μύθο είχαν πολεμήσει μαζί με το Διόνυσο εναντίον των Γιγάντων.

Συμπεράσματα

Από τον δέκατο έβδομο αιώνα, το Grand Tour (η μεγάλη περιήγηση) ήταν ένα απαραίτητο ταξίδι που πραγματοποιούσαν οι ανήκοντες στις ανώτερες τάξεις, ακολουθώντας ένα προκαθορισμένο δρομολόγιο για να γνωρίσουν τα μνημεία της αρχαιότητας και να επισκεφθούν αρχαίες τοποθεσίες της Ευρώπης. Το ταξίδι αυτό ήταν ένα στάδιο εκπαιδευτικής μύησης που παρείχε στους ταξιδιώτες-επισκέπτες τη δυνατότητα να δουν από κοντά συγκεκριμένα έργα τέχνης, να ακούσουν διαφορετική μουσική και να περιηγηθούν στα ερείπια της κλασικής περιόδου. Το Grand Tour συνεχίστηκε κατά τον δέκατο όγδοο αιώνα, όταν διευρύνθηκε ως σκοπός χάρη στην ανάπτυξη νέων, ταχύτερων και φθηνότερων μέσων μεταφοράς, σηματοδοτώντας τελικά την αφετηρία του σύγχρονου τουρισμού, με εταιρείες όπως η «Cook's Tour» του Thomas Cook, σημείο αναφοράς για τον πολιτιστικό τουρισμό. Παρότι η Ελλάδα δεν ήταν μέρος του αρχικού Grand Tour, συμπεριλήφθηκε στο δρομολόγιο των περισσότερων ταξιδιωτών από το τέλος του δέκατου ογδόου αιώνα και μετά.

Με πρότυπο το Grand Tour λοιπόν, θα μπορούσε να γίνει κάτι αντίστοιχο με αποκλειστικό προορισμό την Ελλάδα και περιήγηση στα μέρη που φιλοξενούν μύθους και θρύλους. Ο όρος "μύθος" ως αυθύπαρκτη ουσία της ανθρώπινης διάνοησης και συνάμα ως μέσο ερμηνείας κοινωνικών και πολιτισμικών φαινομένων θα μπορούσε να αποτελέσει κίνητρο επίσκεψης μιας περιοχής. Πιο συγκεκριμένα, αντικείμενο μελέτης αυτής της περιήγησης θα αποτελούσε τόσο η μυθολογική παράδοση, ειδικά ως γνωστικό αντικείμενο με ποικίλες παραλλαγές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις, όσο και η γνωριμία με μύθους, όχι τόσο διαδεδομένοι και άγνωστοι ακόμα στους επισκέπτες, μέσα από την πραγμάτευση αφηγηματικών τεχνικών αλλά και παρουσίαση του μέρους, που μπορούν να κάνουν τη γνώση και το ενδιαφέρον για τους μύθους, τους θρύλους και το πολιτισμό που επέφερε, πιο ελκυστικού στο κοινό.

Επίσης θεματικά πάρκα, όπως το πάρκο "Mt. Olympus", αφιερωμένο στην Ελληνική ιστορία και μυθολογία, εμπνευσμένο από το μυθικό βουνό, βρίσκεται στο Wisconsin Dells των ΗΠΑ. Η πολιτεία του Wisconsin γεωγραφικά είναι τοποθετημένη στα βόρεια των ΗΠΑ, κοντά στα σύνορα με τον Καναδά, και νότια από το Σικάγο. Από την μία είναι τιμή για τη χώρα μας να διαφημίζεται στους Αμερικανούς μέσα από την ψυχαγωγία, και από την άλλη είναι ντροπή, να μην το έχουμε φτιάξει εμείς εδώ.

Στο "Βασίλειο του Ποσειδώνα", με νεροτσουλήθρες, αλλά και την «οργή του Ποσειδώνα», του οποίου η τρομερή δύναμη έρχεται με το ψηλότερο κύμα του κόσμου. Οι ξένοι τουρίστες "διψάνε", λαχταράνε, ενδιαφέρονται για οτιδήποτε αφορά την μοναδική και εκπληκτική αρχαία ελληνική ιστορία!

Σε έκταση 200 στρεμμάτων, τα παιδιά θα παίξουν στην "Παιδική χαρά του Δία". Η μεγαλύτερη υπόγεια σήραγγα θα τα βυθίσει στο μυθικό κάτω κοσμο με προορισμό τον Άδη, ή στην κοιλιά του Δούρειου Ίππου.

Στον "Παρθενώνα" προσφέρεται το "Κέρας της Αμάλθειας" με διασκεδαστικά παιχνίδια, συγκρουόμενα αυτοκινητάκια, φλυτζάνια τσαγιού, μια εντυπωσιακή στοά και πολλά άλλα. " Το σίγουρο είναι πως όταν τα παιδιά φεύγουν από το πάρκο κάτι τους έχει μείνει από το μεγαλείο της ελληνικής ιστορίας και μυθολογίας.

Όταν ο πολιτιστικός τουρισμός χρησιμοποιείται ως ένα αναπτυξιακό εργαλείο, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να εξετάσουν τους παράγοντες όπως η πολιτιστική ταυτότητα και η αυθεντικότητα, διότι μπορούν να επηρεαστούν λόγω των αυξανόμενων επιπτώσεων του τουρισμού και να δημιουργήσουν μια στρατηγική για την ελαχιστοποίηση αυτών. Ωστόσο, πριν από κάθε σχέδιο τουριστικής ανάπτυξης, θα πρέπει να μελετηθεί η ανάλυση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών μεταβλητών, και παρακολουθούνται και αξιολογούνται σε βάθος χρόνου οι οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης.

Για να υπάρξουν τόσο οικονομικά όσο και πολιτιστικά οφέλη στην κοινότητα, θα πρέπει οι κάτοικοι να συμμετέχουν ενεργά για τη φροντίδα και την προστασία της πολιτιστικής τους κληρονομιάς. Για να εξασφαλιστεί υψηλό επίπεδο υποστήριξης για την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού, θα πρέπει να γίνει κατανοητό από τους αρμόδιους ότι η τοπική κοινωνία δεν είναι ομοιογενής και χρειάζεται εκπαίδευση για να αναγνωριστούν τα οφέλη από την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού, και οι τοπικές αρχές θα πρέπει να τα διανείμουν εντός της τοπικής κοινότητας και όχι να συγκεντρώνονται σε λίγους (αυτοί που έχουν το κεφάλαιο για να επενδύσουν), έτσι ώστε ένα μεγαλύτερο ποσοστό του τοπικού πληθυσμού να επωφεληθεί από την επέκταση του τουρισμού.

Οι φορείς παροχής τουριστικών υπηρεσιών θα πρέπει να υλοποιούν και να παρακολουθούν μια προσέγγιση ολοκληρωμένης διαχείρισης για την ποιότητα του πολιτιστικού τουρισμού, προσδιορίζοντας τα πρότυπα, την ποιότητα και την ενσωμάτωση των ανησυχιών των τουριστών και των κατοίκων. Για να αναπτυχθεί μια βιώσιμη βιομηχανία, θα πρέπει να ακούγονται οι απόψεις όλων των σχετικών ομάδων εντός της κοινότητας, και ειδικά των μειονοτικών ή αυτών που αντιτίθενται, ώστε να παρέχονται πληροφορίες για τις ανάγκες, τις απόψεις και τις επιθυμίες των τοπικών κοινοτήτων.

Η συνεχής βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών, των υποδομών, η πρόσθετη χρηματοδοτική στήριξη για την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού, η βελτίωση της εικόνας του τόπου και η στήριξη για απασχόληση και επιχειρηματικές ευκαιρίες, όπως οι τοπικές δυνατότητες κατάρτισης, μπορεί να οδηγήσει σε βελτιωμένα επίπεδα ικανοποίησης, να βοηθήσει να ξεπεραστεί ένα μεγάλο μέρος του αρνητισμού των κατοίκων, να φέρει περισσότερους τουρίστες στην πόλη, ακόμη και να ενισχύσει την ποιότητα της ζωής των κατοίκων. Αντίθετα, η απουσία των βιώσιμων οικονομικών εναλλακτικών λύσεων μειώνει την ικανοποίηση και τη συνεχή υποστήριξη για τον τουρισμό. Τα πρόγραμμα τουριστικής ανάπτυξης που δεν προσαρμόζονται για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες της κάθε κοινότητας, είναι απίθανο να αποφέρουν ικανοποιητικά αποτελέσματα από την οπτική γωνία των κατοίκων.

Πηγές

- <http://www.nemertes.eu/nereides.html>
- <http://el.wikipedia.org/wiki/Λαογραφία>
- http://el.wikipedia.org/wiki/Ελληνική_μυθολογία
- http://el.wikipedia.org/wiki/Αστικός_θρύλος
- <http://el.wikipedia.org/wiki/Θρύλος>
- <http://www.incrediblecrete.gr/687/index.el.html>
- <http://www.golden-greece.gr/>
- «Η «Μυθική Πελοπόννησος» βοηθά στην τουριστική μας εξωστρέφια - ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΑΣΧΟΝΤΩΝ ΣΕ ΕΚΘΕΣΕΙΣ», Χάρη Χαραλαμπίδου, Απρίλιος 2014, <http://www.tharrosnews.gr/>
- <http://www.mtolympuspark.com/>
- <http://www.touristorama.com/>
- http://skotinoprosopo.blogspot.gr/2014/03/blog-post_27.html
- <http://www.visitfoloi.com>
- Παραδοσεις, Τ.Βουρνas – Ε. Γαριδης
- http://grizosgatos.blogspot.gr/2013/07/blog-post_8207.html
- <http://www.oikade.gr/Children/usefull/legends/>
- <http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/676/1/varlamh.pdf>
- www.in2life.gr
- <http://alertourism.gr/morfes-tourismou/politistikos-tourismos>
- <http://www.visitfoloi.com/el>
- <https://www.facebook.com/VisitFoloi>
- <http://gosuccess.eu/2013/02/politistikos-tourismos-ke-anaptixi-diktio-dimiourgikon-poleon/>
- <http://www.amadryades.gr/el/history>
- <http://www.neraidokiklos.gr/forum/showthread.php?t=7904&s=498c5e4f0ec872d044e417089f4a89e4>
- <http://www.diaforetiko.gr/mithoi-ke-thrili-apo-kathe-stichiomeni-gonia-tis-elladas/>
- <http://www.viotiashop.gr/cms/index.php/topika-nea/2168-mythoi-kai-paramythia-stameri-ton-mouson>
- http://lyk-peir-ionid.att.sch.gr/Skotia/Deisidemonies_stin_Skotia_kai_stin_Ellada.pdf
- <http://www.pints.gr/?p=75005>
- <http://art-hellas.blogspot.gr/>
- <http://www.newsbeast.gr/environment/arthro/689007/gnosta-kai-agnosta-faraggia-tis-elladas/>
- <https://www.google.gr/maps/preview>
- http://aksioperierga.blogspot.gr/2012/01/blog-post_24.html

- <http://www.delphi.gr/viewshoparticle2.aspx?Articleid=5473>
- <http://www.korinthos.gr/el/>
- <http://altertourism.gr/morfes-tourismou/politistikos-tourismos>
- http://www.visitgreece.gr/el/downloads/brochures/cultural_tourism
- <http://www.europeanbusiness.gr/page.asp?pid=268>
- www.sete.gr
- www.panoramio.com
- http://ellinwnparadosi.blogspot.gr/2011/02/blog-post_309.html
- <http://www.golden-greece.gr/places>
- <http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=36&sectorID=37&la=2>
- <http://e-didaskalia.blogspot.com/2014/02/ragnarok.html#ixzz37p2ieOxD>
- http://thesecretrealtruth.blogspot.com/2011/12/blog-post_8897.html#ixzz37p7u5qMx
- http://www.enlefkotv.com/article.php?id_art=61#sthash.jYKFHV6S.dpuf
- <http://www.cretanbeaches.com>
- <http://candia.wordpress.com/culture/history-crete-gr/myth-crete-gr/>
- <http://www.mykonos-tours.gr/mykonos/mithology-history/>
- http://www.ramnousia.com/2013/05/blog-post_13.html

Βιβλιογραφία

- Δελφοί, εκδόσεις EXPLORER ISBN 960-83035-51-6
- Ρομπέρτο Καλάσσο, Οι γάμοι του Κάδμου και της αρμονίας, εκδόσεις «ΓΝΩΣΗ», 1991 ISBN 960-235493-3
- Ομηρικός Ύμνος στον Απόλλωνα
- Πανσανίας, Φωκικά 5.5-8, 12.1 Κορινθιακά 7.7
- Πλούταρχος, Αίτια Ελληνικά, Περί των εκλελειπτότων χρηστηρίων
- Ευριπίδης, Ίφιγένεια ή έν Ταύροις, 1250 κ.ε.
- Αισχύλος, Ευμενίδες
- Διόδωρος Σικελιώτη, Ιστορική Βιβλιοθήκη, XVI
- Καλλίμαχος, Ύμνος στον Απόλλωνα, Αποσπάσματα
- Ηρόδοτος, Ιστορία 6, 66
- Αισχίνης, Κατά Κτησιφώντος
- Δελφοί, Βαγγέλη Πεντάζου, Μαρίας Σάρλα, εκδ. Γιαννίκος-Καλδής, Αθήνα, 1984
- Ελληνική Μυθολογία, επιμέλεια Ι. Θ. Κακριδής, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα, 1986, τ. 2, 3
- Πανσανίου Ελλάδος Περιήγησις, Βοιωτικά-Φωκικά, Σχόλια Ν. Παπαχατζή, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα, 2002
- Λεξικό της ελληνικής και ρωμαϊκής μυθολογίας, Pierre Grimal, University studio press, Θεσσαλονίκη, 1991
- Πάπυρος-Λαρούς-Μπριτάνικα-ΤΟ ΒΗΜΑ, τ. 20
- Περιοδικό "Αρχαιολογία" τ. 44/1992
- Δημήτριος Λουκόπουλος, Φως από τους μύθους μας : Νεολληνική Μυθολογία, εκδόσεις Αθηνά, Αθήνα 1926
- Μαριλένα Παπαχριστοφόρου, Το παραμύθι της νεράιδας (ΑΤ 400): αναπαραστάσεις των φύλων μέσα από την έλξη/άπωση του υπερφυσικού και του ανθρώπινου στοιχείου, Εθνολογία τομ.5(1996-1997),σελ.181-210
- Λ. Καταφυγιώτης, Η ιστορία της Θεσσαλίας και οι Θεσσαλοί αγρόται, Αθήνα, 1947,
- Κόλλιας, Ιστορική γεωγραφία του Ελληνικού χώρου, Αθήνα 1948,
- Ν. Γεωργιάδης, Θεσσαλία, ΕΛΛΑ, Γ' έκδοση, Καρδίτσα 1995
- Μύθοι και θρύλοι της αρχαίας Ελλάδας, Κουν Α.Ν., Δεκέμβριος 1989
- Δράκοντες και άλλα μυθικά τέρατα, Nigg Joseph, Εκδ. Κοχλιας, 2003
- Η μυθολογία των Ελλήνων, Kerényi Carl, Εκδ. Εστία
- «Ανάβυσσος: Τουριστικό θεματικό πάρκο ελληνικής μυθολογίας και τουριστικές εγκαταστάσεις», Απρίλιος 2002, Η Καθημερινή - ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
- Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος, Βασ. Πετράκος, Δελφοί, εκδόσεις Έσπερος, Αθήνα 1971
- Tourists in Historic Towns, Aylin Orbusli, Taylor & Francis, 12.04.2002
- Tourism motivation and experience, Valerie Mwikali, Term paper, 2011
- Key Concepts in Event Management, Bernadette Quinn, Dublin Institute of Technology, Dublin Institute of Technology, SAGE Publications Ltd, 2013
- Cultural tourism: the partnership between tourism and cultural heritage management, Bob McKercher, February 7, 2002

- Deconstruction travel, Cultural Perspectives on Tourism, Arthur Asa Berger, AltaMira Press, 2004
- Mythology, Edith Hamilton, Aphrodite Trust, Apollo Trust, Little, Brown, 25.06.2012
- Πολιτισμικός - βιομηχανικός τουρισμός, Πολυξένη Μοίρα, Σπυρίδων Παρθένης, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011
- Ηγουμενάκης Ν. (1991), «Τουριστική Οικονομία», Εκδ. Προπομπός, Αθήνα
- Ηγουμενάκης Ν. (2004), «Τουριστικό Μάρκετινγκ», Εκδ. Interbooks, Αθήνα
- Andriotis K. and Vaughan R. (2003). “Urban Residents’ Attitudes toward Tourism Development: The Case of Crete”, Journal of Travel Research, Vol. 42
- Russo A.P. (2002). “The “vicious circle” of tourism development in heritage cities”, Annals of Tourism Research, Vol. 29, No. 1
- Zeppel H. and Hall C. M. (1991). “Selling art and history: cultural heritage and tourism”, Journal of Tourism Studies, Vol. 2, No. 1,